Jos. J. Lieum

C. W. ECKERSBERG

Trykt i 2000 Eksempl. paa nærværende Papir samt i
25 Eksempt. paa japansk Papir

MALEREN

C. W. ECKERSBERG

EN STUDIE I DANSK KUNSTHISTORIE

AF

EMIL HANNOVER

UDGIVEN AF KUNSTFORENINGEN I KØBENHAVN

THIELES BOGTRYKKERI

1898

FRA KUNSTFORENINGEN

TIL

DENS MEDLEMMER

1898

FORORD

Idet jeg sender denne Bog ud, vil jeg følge en god kollegial Skik og mindes min Forgænger i Behandlingen af Æmnet, nuværende Sekretær ved Kunstakademiet, Hr. Philip Weilbach. Hans lille Bog om Eckersberg har i mange Aar været det Sted, hvorhen man maatte vende sig, naar man om Eckersbergs Levned og Værker ønskede sig flere Oplysninger, end der var at finde i samme Forfatters Kunstnerleksikon, i Julius Langes »Nutids-Kunst« eller i de mindre Artikler, der er spredte i Tidsskrifter og Dagblade. Naar Oplysningerne ikke altid var tilstrækkelige, heller ikke altid nøjagtige, skyldtes dette sikkert ikke min Forgængers Mangel paa Flid og Omhu, men den Omstændighed, at han kun sad inde med en Brøkdel af det Materiale, der forelaa til et Værk om Eckersberg.

Jeg har været saa heldig at have haft dette Materiale i langt videre Omfang i Hænde. For det første det kunstneriske Materiale: Eckersbergs Arbejder, hvoraf den overvejende store Del under min Ledelse blev samlet paa Kunstforeningens Udstilling i 1895. For det andet det litterære Materiale: Eckersbergs Dagbøger, Breve og andre Papirer, som Weilbach kun har kendt i en saare tynd Udskrift, men som Eckersbergs Døtre uden nogetsomhelst Forbehold har overladt mig til Benyttelse. De havde desuden om deres Fader mange personlige Erindringer, og ogsaa alt, hvad de deraf ejede, gav de med beundringsværdig Beredvillighed og Rundhaandethed til det Mindesmærke for Eckersberg, jeg

søgte at rejse. Jeg tør sige, at de har bidraget til dette Mindesmærke med dets Hovedhjørnesten; thi paa det, de gav af deres Eje og Erindring, hviler en hel Side af mit Arbejde. For dettes Udførelse er jeg naturligvis ene om Ansvaret, men er der dermed forbunden nogen Ære, bør Eckersbergs Døtre have deres Part deraf.

Naar man har fuldendt en Bog og skriver dens Forord, føler man sig gærne let til Mode og forsonlig stemt mod Verden. Jeg havde tænkt mig i dette Forord at tale med Førsteindtrykkets friske Indignation om de Hindringer og Vanskeligheder, man fra forskellig offentlig Side har søgt at lægge i Vejen først for Fremkomsten af min Bog og siden for mit Arbejde paa den. I Stedet for foretrækker jeg at mindes frem for alt den tapre Energi, som Kunstforeningen har sat ind paa at bringe Bogen frem, og dernæst al den varme Interesse, der af Private — Samlere, Videnskabsmænd, Kunstnere og andre — er bleven mit Arbejde til Del. Uden at kunne nævne deres mange Navne her takker jeg dem i Tanken alle.

København i September 1898.

EMIL HANNOVER.

Til ovenstaaende Forord fra Forfatteren har Kunstforeningen at føje sin ærbødige og forbindtlige Tak til Direktionen for Carlsberg-Fondet, der til denne Bog om Eckersberg har bevilget Foreningen et Tilskud paa 2000 Kroner af Fondets Midler.

København i September 1898.

BESTYRELSEN FOR KUNSTFORENINGEN.

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

BILLEDFORTEGNELSE

RETTELSER

P. 11. Lin. 9 fra neden: Saulus, læs Paulus.
P. 36. Under Fig. 20. Læs: Tilhører Fru *S. Claudius,* f. *Lynge.*
P. 98. Under Fig. 47. Læs: Tilhører Hr. Urtekræmmer *P. B. Poulsen.*
P. 154. Under Fig. 66. Læs: Tilhører Hr. Urtekræmmer *P. B. Poulsen.*

Fig. 1. Prospekt af Aabenraa. Den ældste af de Tegninger, der kendes af Eckersberg. Tilh. Fru *Mathilde Frahm*, Vejle.

I.

Sandheden kræver den Tilstaaelse, at den Danske Malerkunsts Fader af Navn var tysk. Det forholder sig ikke, som man har ment, saaledes, at Navnet »Eckersberg« er en Fortyskning af »Eggersberg« eller »Egesbjærg«, der tværtimod er Fordanskninger af det tyske Navn. Dette læses i den Form, i hvilken Eckersberg modtog det i Daaben, i et Pas, som i Aaret 1722 er udstedt for hans Bedstefader, der da var Tambur ved det kongelige holstenske Artilleri-Korps i Rendsburg. Fra denne By troede Eckersberg selv, at hans Bedstefader stammede[1]. Men Friedrich Christoffer Eckersberg nævnes i omtalte Pas med den Tilføjelse »aus Hall in Sachsen«, og dér har Navnet altsaa haft hjemme i hvert Fald i det attende Aarhundreds Begyndelse.

Efter at have været Tambur blev Friedrich Christoffer Eckersberg Kammertjener hos Hertugen af Glücksburg, avancerede

[1] »min Bedstefader var, om jeg mindes ret, født i Rendsborg« (E.'s senere hen benyttede Brudstykke af en Selvbiografi).

yderligere til at blive Foged over Skovene i Sundeved og købte sig et Hus i Blans By i Ullerup Sogn, hvor han boede til sin Død 1797. Han var gift med Frederikke Ernstina fra Pløen og havde med hende en Søn, Henrik Vilhelm Eckersberg, der var født 1755 paa Glücksburg. Henrik Vilhelm blev sat paa Herredsfogdens Kontor i Husum, men hans Interesse for Bygningsvæsen og Bygningstegning lod ham ingen Rast, før han havde bevæget Faderen til at sætte ham i Lære hos en Snedker i Flensborg. Da han var bleven Svend, slog han sig ned i Blaakrog i Varnæs Sogn, ved Sundet mellem Sundeved og Als, og giftede sig dér med Ingeborg Marie Nielsen, en Husmandsdatter fra et Nabosogn. Hun fødte den *2. Januar 1783* den Søn, som i Daaben i Varnæs Kirke fik Navnet CHRISTOFFER WILHELM ECKERSBERG. Sandsynligvis efter hendes Død (1790) flyttede hendes Mand med sine Børn til den gamle Skovfoged i Blans, og det blev i denne By, Eckersberg kom til at tilbringe de Barndomsaar, i hvilke Bevidstheden vækkes[1].

Af ham selv og hans Omgivelser i disse Aar vil et Par ikke hidtil kendte Brudstykker af en Selvbiografi, som han — det synes i 1841 — gentagne Gange har paabegyndt, men desværre ikke ført ud over netop disse Aar, give et bedre Billed end det, der med Traditionens Midler har kunnet konstrueres tidligere.

»Omtrent et Par Aar efter min Moders Død«, skriver Eckersberg, »giftede min Fader sig igjen med en i Blans boende Huusmands, Jørgen Petersens Datter Kirstine. Hun blev siden Moder til 4 Døttre og een Søn, denne sidste døde henved 20 Aar

[1] Gamle Beboere af Blans enes om at udpege den Plads, hvor nu Kroens Rejsestald ligger, som det Sted, paa hvilket Eckersbergs Barndomshjem har staaet. Det var ifølge deres Sigende et lille straatækt Hjørnehus af Bindingsværk med et Par Stuer og en Stump Have. Eckersbergs Fødested i Blaakrog er let at finde, da Beboerne i 1895 har rejst en Sten til Minde derom, efter at Huset var brændt i 1870. Mindestenen er en Granitblok, som blev ført fra Als over Isen; den knejser nu midt i en Bondehave og bærer Indskriften: »Maleren Christoffer Wilhelm Eckersberg fødtes her den 2 Jan. 1783. Han gavnede sit Land som en af dets bedste Sønner. Beboerne i hans Fødeegn rejste ham denne Sten«. Stenen findes gengiven bag i nærværende Bog.

gammel, og den yngste Søster ogsaa omtrent i en lignende Alder. Min Stedmoder var en fortreffelig, flittig og stræbsom Huusmoder og en omhyggelig Moder for os tre endnu Smaadrenge. Hun bragte snart Huuset, vore Marker og Quæghold i den bedste Orden. Hun spandt, hun vævede, hun sørgede for Alt, naar Fader var paa Arbejde, undertiden var han langt borte, og paa længere Tid. Hun vænte os tidligen til at deltage i alt indre huusligt Arbeide, som ogsaa i Marken og i Haven og vidste altid at beskjæftige os paa en passende Maade uden for vor Skoletid. Jeg mindes ogsaa, at jeg var hendes Kjæledægge, maaske fordi jeg var meere føielig og stadig end mine to yngre Brødre som var meere lystige. Jeg maatte da ogsaa ofte ud med min Fader for at gaae ham til Haande ved sit Arbeide, hvilket var mig meget kjært, men intet var mig kjærere end naar han undertiden tillod mig at reise med sig til Kjøbstæderne, Aabenraa, Sønderborg, men især Flensborg som en større Bye .... Vare vi komne tilbage, længtes jeg kun efter at see disse Herligheder i Stæderne igjen, og jeg fandt det ofte kjedeligt hjemme paa Landet«.

»Min Fader var det meget om at gjøre at vi skulde have al den Skoleundervisning som det var muligt at erholde der paa Landet, der var ogsaa en ret duelig Skolelærer i Blans, omtrent i mit 8de Aar kom jeg i Skole hos ham. Jeg mindes, at jeg var meget tungnem, og at især Regning, og at lære Catechismus og Bibelsprog udenad faldt mig meget besværligt. Derimod holdt jeg meget af at skrive og at læse især i Historiebøger, Geografi etc. Vor Skolemester skrev en meget smuk Haand, og han morede sig jævnlig med, naar han skrev Forskrifter, at udpynte disse med Snirkeltræk og Løvværk, hvilket jeg da altid med Fornøielse efterlignede«.

Fra min tidligste Ungdom har jeg stedse følt en overordentlig Interesse for Søen og for Skibe. Blans ligger nær Sundet imellem Als og Sundevit, hvor der er et Færgested kaldet Harrehøi (Hardeshøj), og hvor der altid passerer Smaaskibe. Til denne Strand løb jeg saa ofte det tillodes mig, med andre af mine

Ungdoms Kammerater, for om Sommeren at rode i Vandet og lade vore Smaaskibe seile, at bade os, eller at fange Reier. Vi opholdt os gierne i Nærheden af Færgebroen og naar vi saae at Færgen kom enten seilende eller roende over, var det mig ret morsomt at se Passagerer og Dyr komme iland eller at indskibes for at føres over. Min Fader havde selv en Baad, som han selv havde bygget, da han var en stor Liebhaver af at fiske, og det var mig da en sand Fornøielse naar han roede ud til et eller andet Sted ved Midten af Sundet for at meede. Naar saa de krydsende Jagter eller Galeaser kom seilende, kløvende Bølgerne foran Bouen saa at det hvide Skum sprøitede høit op og at vende i vor Nærhed for at ligge over en anden Bov, — eller naar vi saa Solen gaae ned og Aftenskjæret sildigere paa Aftenen endnu naar det var stille Veir meddele Havfladen sin Lysning og Farver, da følte jeg en Slags Vemod i mit Indre, dog en inderlig Glæde ved disse Syn«.

Der er med disse sidste knudrede Linjers fattige Ord udtrykt simpelt og smukt, hvad der gærer tidligst i en vordende Kunstnersjæl. Det Vemod, den erfarne Mester genkalder sig i sin Erindring, medens han skriver om sin Barndom, er den tidlig vakte Naturglædes Blanding med en Trang, der halvt er en Lidelse, halvt en Lyst, Trangen til — hos Digteren i Ord, hos Maleren i Billeder — at aabne sit Indre for den halvt kvælende, halvt berusende Stemning, hvormed det fyldes udefra af Naturen. Det hedder i Samklang hermed i et andet af Eckersbergs Forsøg paa at skildre sig selv i hine Aar: »En underlig Følelse, en underlig Higen efter noget, som jeg selv ei kunde forklare mig blev meere og meere levende. Min Fader, som jeg elskede saa ubeskrivelig, giorde mig alt tidlig opmærksom, naar der viste sig et eller andet skjønt Naturphænomen . . . ., dette gjorde et mægtigt Indtryk paa mig, og naar det var forbi, erindrede jeg det saa tydeligt og ønskede at kunne gjentage dette Syn igien eller fastholde det. Jeg blev derfor meere og meere opmærksom paa Alt, hvad der dagligen foregik, men derimod kunde jeg aldrig finde Behag i at lege med mine andre Brødre og Kammerater«.

Saa er det, at det, han »ei kunde forklare sig«, og som var hans medfødte kunstneriske Anlæg, kommer til Orde af sig selv. »Nu opstod«, skriver han, »lidt efter lidt en uimodstaalig Lyst til selv at kunne tegne og over denne Lyst glemte jeg alt andet; hvor jeg kunde overkomme et Stykke Papir, Kridt eller andet, benyttede jeg det til at smøre med Vægge, Borde — alt blev oversmurt, hvorfor jeg ofte fik Irettesættelser. Denne Lyst blev ogsaa næret ved det at min Fader ogsaa havde lagt sig efter at male Værelser, Møbler o. d. l. samt Blomster og Løvværk«.

Den billedbegærlige Fantasi, som husedes i hans Drengesind og endnu var ganske raa og ukræsen i sin Hunger, fandt foreløbig Næring nok i hans nærmere og fjærnere Omgivelser. »Min Bedstefader (den gamle Skovfoged)«, skriver han, »havde Billedbibler og Endeel andre Bøger, hvori der var Kobberstik, Træsnit og deslige, det var altid min største Glæde at see paa disse Ting... Min Bedstefader tog mig oftere med sig naar han giorde sine smaae Reiser, og jeg fik Leilighed til at see adskillige Malerier, Kobberstik paa Herregaardene og i Kirker og Kiøbstæder, og hvad jeg syntes godt om søgte jeg at efterligne naar jeg kom hjem. Paa Herregaarden Ballegaard, som den Gang tilhorte en Grev Reventlow paa Sandberg vare adskillige Malerier og Dørstykker, som jeg saa ofte jeg kunde, søgte at faae at see for at efterligne dem hjemme«.

Der var en Præst i Ullerup — Fabritius var hans Navn, som Kunsthistorien vel egentlig ikke behøvede at gemme, — og naturligvis fik han Lejlighed til se den unge Eckersbergs Kradserier. Hans Tilkendegivelse af Interesse for disse var en betydningsfuld Opmuntring for Drengen, og denne var lykkelig over en Anbefaling, han modtog til Kapellan Windekilde[1],

[1] Navnet er for saa vidt værd at notere, som det muliggør at knytte en Tidsbestemmelse til dette Stykke af Eckersbergs Erindringer. *Johann Windekilde* var nemlig kun 1792—97 ansat i Ullerup (*Claus Duus*, topog.-hist. Darstellung der Halbinsel Sundewitt, besonders abgedruckt aus dem N. Staatsbürgerl. Magazin, Schleswig 1836, in 8°).

»der selv som Liebhaver havde forfærdiget en heel Mængde Tegninger især Portraiter, som han siden velvilligen laante mig til at afkopiere«.

I denne Landsby-Atmosfære, der, Ballegaards Dørstykker, Skovfogdens Billedbibler og Kapellan Windekildes Liebhaveri tiltrods, sikkert ikke var mættet med Kunst eller kunstnerisk Kultur, var der alligevel Næring for denne kraftige Kunstnerspire. For dette Par unge Barbar-Øjne, over hvilke Talentet allerede havde lagt sit foregøglende Slør, var alle Billeder — selv de tarveligste — Kunst, og selve Naturen lutter Billeder. Det galdt blot om at gribe dem, og altid gik han paa Lur derefter. »Jeg skulde en Gang«, skriver han sluttelig, »bringe noget, iblandt andet en sort Flaske hen til en Mand i Byen, det var om Foraaret da alting begyndte at blive grønt. Tilfældigt blev jeg vaer, at Egnen speilede sig formindsket i Flasken; jeg saae her nu et Maleri af Omgivelserne, saa skjønt, saa fuldkomment, saa sandt. Jeg benyttede siden ofte dette Middel lykkelig over denne Opdagelse«.

Men Skuepladsen for det, han siden kaldte sine Observationer, blev snart en anden. Egnen derovre omkring Blans er som skabt til at avle Udveer, ikke mindst hos den, der gærne vil bruge sine Øjne. De høje, tætte Hegn af Hyld og Nød, af Tjørn og vilde Roser, af Humle og Brombær paa begge Sider af alle Veje over Sundeveds Marker hindrer Blikket ud over Landet. Kommer man omsider til et Sted, hvor Hegnet slipper, stormer Ens Længsel efter at se noget andet med pludselig Voldsomhed ud mod Synslinjen, men finder den lukket over alt, snart af flere Hegn, snart af høje Banker. Selv naar Eckersberg gik sin vante Vej ad Stien ned til Søen, og naar han over Ballegaards røde Tage og den hvide Ballemølle saa det blaa Sund dybt nede, var Horizonten lukket af det nære Als' grønne Kyster.

Overvældet af Udveer forlod han da en Dag sit Barndomshjem og drog ud i Verden. Verden: det var foreløbig Aabenraa, den nærmeste Købstad. Paa sin første Vandring gennem Byen, saa-

ledes fortæller en Tradition, fandt han paa en Port i Skibbrogaden malet et Skib, der vakte hans højeste Beundring. Han erkyndigede sig om, hvem der havde udført det, gav sig til at kopiere det og gik med sin Kopi til Mesteren, en den Gang lokalt anset og meget beskæftiget Maler *Jes Jessen*, som derpaa blev hans Lærer. Jes Jessen var en Type paa en af Datidens provinsielle Malere, der efterkom Ordrer af enhver Slags, hvadenten det drejede sig om at male en Altertavle eller et Portræt eller simpelthen at stryge en Væg. Det sidste var hans egentlige Profession, men lejlighedsvis havde han udviklet en lille kunstnerisk Ævne, der boede i ham. Den indskrænkede sig ikke til at være en Ævne til blot at kopiere allehaande gamle Kobberstik og laane dem kraftige Kulører fra Malerpotterne[1]. Den kunde ogsaa frembringe paa fri Haand, og trods hele deres odelagte Forfatning robede de Portræter af Jessen, der var at se paa Eckersberg-Udstillingen, en slet ikke ilde Opfattelse, om end en meget ringe Formsans gjorde dem temlig grovkornede i Karakteristiken. Hvad Eckersberg lærte hos ham var dog snarest rent i Almindelighed at haandtere Pensler og Farver til dekorativt Brug. De Blomsterbilleder, hvormed Jessen har forsynet Stolestaderne i Lojt og Pulpituret i Varnæs Kirke, viser,

Fig. 2. Selvportræt af Maler Jes Jessen (1743-1807). Tilh. Hr. Senator *Stolzenburg*, Aabenraa.

[1] Anderledes kan næppe hans Alterbilleder betragtes (Lojt, Varnæs, Lysabild, Tanslet, Lygumkloster, Vilstrup, Nybol, Saatrup, Hjortkær). Andre Kopier, navnlig historiske, findes hos Senator Stolzenburg og dennes Slægtninge i Aabenraa.

at han kunde have andet end raa Farver i sine Malerpotter, og at han førte en øvet og sikker Pensel.

Fra sit 14de til sit 17de Aar tog Eckersberg Del i denne Mesters Arbejder, blev saa uenig med ham og rømmede til Flensborg, hvor han kom i Lære og blev Svend hos en anden Maler ved Navn Jessen, med Fornavnene Johan Jacob, om hvem der intet andet vides end, at han var tilfreds med sin Elev, thi der findes efterladt en skreven Anbefaling, som han i April 1803 har givet Eckersberg, da denne ønskede at komme til Akademiet i København. Fuldkommen ubemidlet som Eckersberg var, maatte han for blot at samle de fornødne Penge til Rejsen til Hovedstaden gaa Tiggergang til Flensborg Bys Honoratiores, hvis Gavmildhed han søgte at opildne med en saalydende Skrivelse.

»Seit meiner frühesten Jugend trieb mich ein inneres mächtiges Gefühl zur Mahlerey. Anhaltendes Bitten bewog meine Aeltern mich in die Lehre bey dem hiesigen Mahler Herrn *Jessen* zu geben. Bald wagte ich mich über das Gewöhnliche hinweg zur Historienmahlerey und erhielt von meinem Lehrherrn so wie von mehreren Kennern, besonders von dem Hr. Rath C. Müller und Hr. P. C. Stuhr Aufmunterung und Lob. Meine Gemälde gaben mir das Glück vom Land Militair-Ausschuss befreit zu werden, und ich wünsche nun nichts sehnlicher als bald nach Kopenhagen zu reisen, um die Mahler-Akademie zu beziehen. Allein zu der Reise brauche ich Geld — und meine Aeltern können in der Hinsicht nichts für mich thun. Flensburgs wohlthätige Menschenfreunde haben so oft einen Jüngling der Wissenschaften unterstützt, ich wage es Ihre Grossmuth um Unterstützung anzusprechen; gewiss Sie werden auch mir, wenn ich mich der Kunst widme, Ihre Beihülfe nicht versagen, damit ich um so schneller die Vaterlandsschule der heiligen Kunst betrete und vollende was ich mit dem glühendsten Enthusiasmus begann«.

Flensburg d. 24 April 1803. C. W. Eckersberg.

Der tegnede sig paa denne Ansøgning 12 Bidragydere tilsammen for 51 Rigsdaler, og med disse i Lommen forlod Eckersberg Flensborg paa en Smakke, der den 22 Maj 1803[1] landsatte ham i Nyhavn, faa Skridt fra »die Vaterlandsschule der heiligen Kunst«.

[1] Ikke, som af Weilbach anført, d. 3 Maj.

Fig. 3. Dronning Thomyris med Cyrus' Hoved. Tegning. Tilh. *Kobberstiksamlingen.*

II.

Den udmærkede Hamburg-Maler, *Philip Otto Runge*, der 1799—1801 studerede i København, har i de Breve, han hjemsendte til sine Slægtninge, givet nogle ikke meget lyse Skildringer af Aanden ved vort Kunstakademi, som den var, da Aarhundredet skiftede. Han beskylder den for at være filistrøs og smaalig og ikke en Gang iklædt en velvillig eller blot høflig Form. »Die Leute wissen ja nicht, ob sie gegen einen das Maul aufthun wollen oder nicht«[1], skriver han om Akademiets Lærere. Til disses Undskyldning maa dog tjene, at det var en ualmindelig slem Bande, de havde med at gøre, — mest Haandværkslærlinge, der under Navn af »Akademidrengene« var kendte og frygtede over hele Byen som tilhørende dens værste Pøbel, og

[1] Hinterlassene Schriften von *Philip Otto Runge*, Mahler. Herausgeg. von dessen ältesten Bruder. I—II. Hamburg, 1841, in 8°. I, p. 66.

som indenfor Akademiets Mure gjorde sig skyldige i Ekscesser, der nok kunde retfærdiggøre Lærernes Ønske om at holde sig dem paa størst mulig Afstand. De smed Informator vaade Svampe i Hovedet, de slog Ruder ind hos Kobberstikker Clemens, ja forrettede endog deres Nødtørft paa hans Trappe og ledsagede slige Bedrifter med Krigshyl, der kunde høres over hele Gaarden og gav Genlyd over det stille Torv.

I dette gæve Kompagni gjorde den tyveaarige Eckersberg, der var ældre end de fleste af hans Kammerater, sig hurtig bemærket ved sin Lærenemhed og udholdende Flid. Han rykkede i Løbet af et Aarstid gennem de forberedende Klasser op i Modelskolen og blev her Elev af Abildgaard[1]. Om dennes Undervisningsmethode fortæller Runge, at den i ingen Henseende adskilte sig fra den almindelige akademiske. Hvad Abildgaard lærte sine Elever, var at kopiere og ikke at studere og opfatte selvstændigt. Hvad Runge kalder »Selbstzeichnen« huede ham ikke. Han opfordrede sine Elever til at holde Kridtet godt spidset og dermed tegne en god Kontur og dernæst skygge den fra oven nedad efter visse Principer. »Sie müssen«, sagde han, »das höchste Licht immer auf den Theil halten, der am meisten hervorsticht, so wie auch den stärksten Schatten; nach unten muss alles Licht mehr abgedämpft sein, und was im Stück hineinliegt, da muss sowohl Licht als Schatten alles leichter und nebliger gehalten werden«[2]. Forresten lod han dem helst kopiere hans egne Tegninger og overlod dem iøvrig mest til dem selv.

I Løbet af Aaret 1805 kom Eckersberg i Besiddelse af begge Sølvmedaillerne og den lille Guldmedaille. Den sidste blev ham tilkendt for hans Løsning af Opgaven »Saulus, som retfærdiggør sig for Agrippa, Berenice og Festus«, et Billed, der helt er skaaret over Tidens akademiske Læst og tilmed skaaret ualmindelig plumpt. Det er malet med en Malersvends Pensel,

[1] D. 2den Jan. 1804 rykkede Eckersberg fra 2den Frihaandstegneskole op i Gibsskolen; d. 2 Juli samme Aar fra Gibsskolen til Modelskolen.

[2] O. a. V. I. p. 37.

Fig. 4. Orlogsfregat under Sejl. Tilh. Hr. Kommandør *Sølling*, Aarhus.

og som Malersvend maatte Eckersberg i Virkeligheden fremdeles ernære sig de første Aar i København. Ikke destomindre fandt han Tid til at forsøge sig paa næsten alle Omraader af Kunsten. Han tegnede med uimodsigeligt Talent for en vis Art velordnet Komposition store historiske Scener med mange Figurer, hvoraf hver enkelt kun bestaar af maniererte Linjer, men som samler sig til levende bevægede Grupper. De rigeste i saa Henseende er vistnok hans Fremstillinger af »Sabinerindernes Rov« og »Dronning Thomyris med Cyrus' Hoved« (Fig. 3). At han samtidig bevarede sin Barndoms Interesse for Sø og Skibe, derom vidner flere smaa Portræter i Tegning eller Akvarel af vore Orlogsskibe, alle udførte 1804, og fra hans første Aar

i Hovedstaden skriver sig sikkert ogsaa et Par Marinebilleder i Olie, det ene forestillende en Orlogsfregat (Fig. 4), det andet en Orlogsbrig under Sejl. Men mest var det dog Portrætmaleriet, der beskæftigede ham i den Tid, Akademiet og Malerhaandværket levnede ham. Han lærte sig Portrætmaleriet helt paa egen Haand. Abildgaard malede ikke Portræter, og Juels Portræter blev ganske uden Indflydelse paa Eckersberg. Det barnagtig ubehjælpsomme Billed af Konferensraad *Ryberg* (Fig. 5) viser, i hvilken Grad han paa dette Omraade begyndte paa bar Bund. Billedet af den gamle Smed *Grønberg* (Fig. 6), hos hvis Søn han havde Logis, er karakterfuldere, men rigtignok mere tegnet end malet med Penslen. Allerede fra Aarene 1805—6 skriver sig

Fig. 5. Portræt af Konferensraad Niels Ryberg. Tilh. Hr. Klosterforv. *Baumann*, Jættehøj.

ikke faa gode Portræter, af hvilke det, der formenes at forestille et Medlem af Generalkrigskommissær *Ficks* Familje under sin flatterende gyldne Fernis skjuler meget Studium af Formen. Ganske vist forkastede han endnu ikke de grove Virkemidler, men Billedet af Kammerherre *Sobøtkers Børn* (Fig. 7) har trods den plumpe Tegning og de altfor store Øjne aabenbart haft Lighed med Originalerne. Hvis Portrætet af Justitsraadinde *Drachardt* virkelig er malet 1806, røber det et tidligt Tilløb til den friske og sunde Kolorit, som senere blev ejendommelig for Eckersberg; men det blev i saa Fald for denne Gang ved Tilløbet, thi der kom i det følgende Aar nogle mindre ægte brunlig-violette Toner frem paa hans Palet. Med dem er malet det lille matte Profilbilled af Juels Søn, *Jens Juel*, det

ret fine og raffinerede Portræt af en ung Kvinde med Straahat og i blegrød Kjole, det fast modellerede Billed af Kobberstikkeren *Truslev*, et elskværdigt Barneportræt en face samt Eckersbergs Selvportræt (Fig. 8), der viser os den 24aarige Kunstner som en blondkrøllet Yngling med Træk, der halvt er et Barns, halvt en Mands og endnu lidt landlige af Karakter.

Fig. 6. Portræt af Smed J. N. Grønberg. Tilh. Fru Professorinde *Ottesen*.

Forsøger man at se bort fra Dragterne, vil man finde de fleste af disse Portræter fra hine Aar i mærkelig Grad blottede for det Præg af en Tidsalder, der f. Eks. giver Juels Portræter en saa særegen Tillokkelse. Og det er saa meget mærkeligere, som Tiden paa andre Omraader af hans daværende Produktion satte de tydeligste Spor og navnlig var bestemmende for hans Valg af Æmner. Til Tiden hørte saaledes den sentimentale Følelse for den landlige Idyl, som han efter svag Ævne forherligede i »Den lykkelige Familje«. Til Tiden hørte fremdeles det at prise Moderværdigheden, og han gjorde mange Tegninger af Mødre, som giver deres Børn Die. Ogsaa Tegningen med Underskriften »Himlen signer søsterlig Kierlighed (Fig. 9)« er ganske i Tidens følsomme Aand, og et Par Billeder, der fremstiller, hvorledes Tiggeren behandles henholdsvis hos godhjærtede og haarde Mennesker, viser, at Eckersberg heller ikke var ukendt med det da moderne Sværmeri for Kærlighed til Næsten.

Fig. 7. Portrætgruppe af Kammerhr. Søbotkers Børn. Tilh. Fru Professorinde *Panum*.

Men det betydeligste og interessanteste, han frembragte under Indflydelse af Tidens Højtryk paa Følsomheden, er det Billed,

Fig. 8. Selvportræt af Eckersberg, ca. 1807. Tilh. Hr. Varemægler *M. Willer.*

han allerede i 1806 malede af »Fiskerne fra Hornbæk«, og hvoraf Kobberstiksamlingen ejer en Tegning (Fig. 10). Det er i mange Henseender et barnagtigt Arbejde med adskilligt af Tonen fra

Mallings »Store og gode Handlinger«, hvorfra Motivet er hentet. Men der er i denne barnlige Udtryksmaade i Billedet noget, der synes i Slægt med fjærne Tiders Kunst og faar Gruppen med

Fig. 9. »Himlen signer søsterlig Kærlighed«. Tegning. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

den bevidstløse Skipper, der varsomt bæres i Land, til at minde lidt om visse Fremstillinger af Gravlæggelsen i gammelt italiensk Maleri. Trods saadanne Mangler som, at Søen ligner Sæbevand, at Baadens Tegning er fejlfuld, at Figurerne ere runde overalt

Fig. 10. »Fiskerne fra Hornbæk«. Tegning. Tilh. *Kobberstiksamlingen.*

og synes udstoppede, at den lille Dreng til venstre er en latterlig Miniaturudgave af en ældre Herre, og Uvejrsskyen blot en stor Plamase, — trods alle saadanne og andre Mangler er dette Billed paa mange Maader at foretrække for den Fremstilling af samme Æmne, som Eckersberg malede hele 24 Aar senere i sin bedste Manddoms Alder. Han var da en Mester i at male en Sø og tegne en Baad og havde overhovedet ikke mere nogen stor paaviselig Mangel i Gengivelsen af alt det Ydre. Men han havde paa den anden Side da forlist den Ævne, som er den bærende i Fremstillingen fra 1806: Ævnen til at gribes indvendig og give Grebetheden dramatisk Udtryk.

I nogle Landskaber, han ligeledes malede i 1806, er der noget af denne samme Følsomhed, der hos Eckersberg dog sikkert mindre var et individuelt Anlæg end en Andel i hans Samtids Arv af Aandsformer fra den umiddelbart foregaaende Slægt. Betegnende er disse Landskaber Billeder fra *Sanderumgaard*, hvis Park var det bedste Eksempel her i Landet paa den engelske

Fig. 11. »Sommerlyst« i Sanderumgaards Have. Tilh. Hr. Hofjægerm. *Vind.*

Havekunsts Forsøg paa med kunstige Midler, med Smaatempler viede Venskabet, Kærligheden, Dyden, med Enehoerhytter, Pyramider, Obelisker og Urner midt i en kunstig-vild Natur at frembringe de sværmeriske Stemninger, i hvilke man omkring Aarhundredskiftet behagede sig over hele Europa. I Juli 1806 var Eckersberg sammen med Kobberstikkeren og Digteren *O. O. Bagge* Gæst paa Sanderumgaard hos dens Ejer, den bekendte Gehejmeraad Bülow, og medens Bagge lod sig inspirere til sine »Sommeraftener paa Sanderumgaard«, som han selv kaldte et »Forsøg i Digtekonsten paa den landlige Lyra«, gjorde Eckersberg Udkast, efter hvilke han senere malede en Række Billeder (Fig. 11). Det er Arbejder paa Bestilling, ikke frit valgte Motiver, der særlig havde tiltalt Kunstneren, men Bülows Yndlingspartier fra hans Ejendom, nemlig, foruden et Prospekt af Hovedbygningen og et Parti foran denne, Kildehytten og Løvhytten ved Aaen, Mariahvile og Sommerlyst. Alligevel er det, i højere Grad end Por-

træter af enkelte Partier, Stemningsbilleder, dog ikke individuelle som saadanne, men af den Stemning der synes at være følt ens og fælles af alle, som besøgte Sanderumgaard, — den Stemning, de ligefra Baggesen og Ingemann til de ukendte Poeter har tolket i den til samme Brug i »Tankefuldshytten« fremlagte Bog, og som Werlauff dér har givet det korte og træffende Udtryk: *Et in Arcadia ego*[1]. En saadan Stemning, som ligger i Luften og paaføres Hvermand udefra, har selvfølgelig ikke saa betagende en Magt som den, der er født og baaren i Dybet af et originalt Gemyt. Men selv med deres ringe Natur- og konventionelle Følelses-Indhold og trods Behandlingens sirlige Intethed, fornemlig i Løvet, er disse Billeder fra Sanderumgaard indtagende ved deres gammelmodiske Væsen. De gyldne Lufte bag Straatagene, der er deres eneste Danskhed, har Glans af arkadiske Drømme fra den Tid, hvor

> Til hver en Siel i en usynlig Kiæde
> Hang Lyst ved anden Lyst.
> — — — —

Det var i hine Dage dog saa lidt som nu til Dags lutter Lyst at være en ubemidlet Kunstnerspire i København. Aaret 1807 kom og rev Menneskene herhjemme ud af deres Følelsesrus og gjorde dem nøgterne og mere praktiske. Det var næppe vanskeligt at vække Eckersberg til Bevidsthed om de virkelige Ting; Sansen for disse laa dybt i hans Natur og var ogsaa uden Begivenhederne i 1807 og den dermed følgende Opskræmthed sikkert snart bleven vaagen i ham. Men det var næppe faldet ham, der senere viste sig saa uduelig i den Kunst at tjene Penge, let at blive praktisk og udnytte sine Ævner for-

[1] Sanderumgaards nuværende Ejer, Hr. Hofjægermester *Vind*, har velvilligst overladt mig »Tankefuldsbogen« til Gennemsyn. Under 10 Juli 1806 har Eckersberg skrevet i den: »Was Du auch bist, betrachte die Gegenstände, die Dich umgeben, und Du wirst Deinem Schöpfer danken«. At hans Ophold paa Sanderumgaard varede i hvert Fald mere end et Par Uger, fremgaaer af, at en Tegning fra Haven er dateret: 27 Juli 1806.

retningsmæssigt, hvis han ikke netop paa hin Tid var kommen under en stærk personlig Indflydelse af en Mand, der fik en afgørende Betydning for dette Afsnit af hans Liv.

En Tradition, der paa mange Maader er dokumenteret, vil vide, at der mellem Maleren *Johann Heinr. Senn*, der 1804 udvandrede fra sit Fædreland, Schweiz, for at bosætte sig i København, og Eckersberg kom et af disse Ungdomsvenskaber i Stand, der har deres Grundlag i fælles Trang og Lyst til at smage paa Livet. Eckersberg led derved sikkert nogen Skade paa sin Sjæls Uskyldighed; han blev aldrig siden ganske kvit en Tilbojelighed til visse vulgære Fantasier, som satte tydelige Spor i hans Kunst. Men for denne blev Omgangen med Senn ogsaa paa anden Maade af Betydning. Senn smittede Eckersberg ikke blot med sin Lyst til at smage paa Livet, men ogsaa med sin Lyst til at male Livet og drev ham derved ind paa Fremstillingen af Virkeligheden, der som »Selbstzeichnen« var i Miskredit paa Abildgaards Skole.

Fig. 12. Portræt af J. H. Senn. Tegning. Tilh. *Kobberstiksamlingen*.

Senn tilhørte en lille Gruppe Kunstnere, mest Tegnere og Kobberstikkere, som søgte deres Erhverv hos den store Befolkning. De tog praktisk paa Kunsten og havde ikke den hojtidelige Opfattelse af den som de fornemme Herrer paa Charlottenborg, mellem hvem de dog i Lorentzen og tildels i Clemens

C. W. Eckersberg pinxit. G. L. Lahde sculpsit

Vor-Frue-Taarns Brand

Natten mellem 4 og 5 Sept. 1807. seet fra Landemarket.

Afgrundens Pile sig mod Himlen hæve,
Og Staden Templet, alle Hjerter bæve!

Seer, Dyd og Retfærd flye fra Jorden!
O! Himmel slumrer da din Torden?

Samsøe

faaes hos Lahde i [illegible]gaden 183

fandt deres Allierede. De lavede Billeder, som Hvermand kunde forstaa, og gik ikke af Vejen for med Godtkøbsarbejder at tilfredsstille det barnlige og folkelige Billedbegær, der huses i Kældere og paa Kviste. Mest søgte de sig kendte og aktuelle Æmner og regnede ikke forgæves med Godtfolks Lyst til at se deres egne Vindver. Fra disse Kunstnere skriver sig hele den store Mængde tegnede og kobberstukne Blade, der jævnlig mangler baade kunstnerisk Idé og Udførelse, men som er et sandt Skatkammer af historiske Dokumenter til Belysning af Datidens Personer, Forhold og Begivenheder.

Grundlæggeren af denne lille demokratiske Republik og ogsaa dens Præsident var Kobberstikkeren *Lahde*, der efter Branden i København 1795 havde slaaet Kapital af den sørgelige Begivenhed ved at udgive en Samling kobberstukne Billeder af Partier af Staden under Branden, og som efter Slaget paa Rheden 1801 havde forfulgt sin Sukces med en ny Række aktuelle Blade. Da Lahde, som førte Gravstikken med Lethed, selv var en daarlig Tegner, knyttede han Senn til sig og senere Eckersberg, og disse tre i Forening begyndte, navnlig efter at Eckersberg var kommen til at logere paa Kvisten i Lahdes Hus i Gothersgade mellem Brøndstræde og Slippen, en rastløs Fabrikation af Billeder til det brede Borgerskabs Forbrug.

Begivenhederne var en saadan Forretning gunstig, og navnlig kom Belejringen og Bombardementet 1807 den tilpas, skøndt en af Bomberne faldt ned i Lahdes Hus, hvor den saarede Eckersberg let i Hovedet, men forresten blev slukket paa Bekostning af en Natpottes Indhold. Dels i Oliebilleder, dels i Akvareller fremstillede Eckersberg Scener af Kanonbaadenes Angreb paa Fjenden, Partier af den brændende eller ødelagte By, Episoder af Englændernes sidste Voldshandlinger mod vore Skibe (Fig. 13-14), og de fleste af disse Fremstillinger bleve stukne i Kobber og falbødes med eller uden Kulører.

»Wollen Sie nicht gefälligst vor dem Etzen die Dreykron Batterie und deren Gebäude nach der Natur revidiren«, staaer der skrevet med Lahdes Haand paa en af Eckersbergs Teg-

Fig. 14. Engelskmændenes sidste Voldshandling 1807. Tegning. Tilh. *Kobberstiksamlingen.*

ninger af denne Art i Kobberstiksamlingen. Saadan synderlig reviderede efter Naturen var naturligvis ikke disse Billeder og navnlig ikke for den maleriske Virknings Vedkommende. Der spurgtes mest efter de mange Bombers og den megen Rogs Knaldeffekt, og mellem andre Forlangender, som Lahde har paaskrevet nævnte Tegning, er ogsaa et, der fordrer flere Bomber og mere opsprojtende Vand. Den og dens Lige er en folkelig Billedkunst uden mere Poesi end Kvadet

> Thi det var i Aaret 1807,
> Da Engelskmanden kom, den forbandede Tyv,

men, som sligt Dogn-Refræn, vel egnet til at fæstne sig i Erindringen og forresten ogsaa baade omhyggeligere og morsommere end senere Tiders Godtkobsblade af lignende Art.

Foruden Eckersberg og Senn arbejdede ogsaa *J. P. Moller* og *Gebauer* i denne Retning. Den sidste havde bl. a. det Hverv at kontrollere de andres Fremstillinger af Heste. Et Billed af Moller forestillende Graabrodretorv efter Bombardementet er udført efter Tegning af Eckèrsberg og forsynet af ham med Staffage. De kunde arbejde sammen paa denne Maade, fordi ingen af dem havde synderlig personlig Folelse med i Sagen, og da heller ingen af dem havde nogen udpræget personlig Udtryksmaade, kunde de med Sindsro se Lahde eller hans Medhjælpere gaa hastig over det altsammen med en Gravstik eller Rulet.

Af alle disse Billeder lavede Lahde i Foraaret 1808 en Udstilling, der, tiltrods for dens Afholdelse i det veldædige Øjemed at hjælpe de Brandlidte, ikke vakte synderlig Opmærksomhed. »Der saaes kun enkelte Personer at komme dryssende ind«, skriver harmfuldt en Anmelder, som i »Nyeste Skilderi« gjorde en velment, men klodset Reklame for Foretagendet og erklærede, at han aldrig i sit Liv havde faaet »saa megen Sielefode for en Mark«. Naa, det var en let begejstret Mand, der allerede var falden i Staver ude paa Gaden af Beundring for Lahdes Hus, og som efter at være kommen indenfor

begejstrede sig først over Lokalet, siden over en Kakkelovn og først og sidst naturligvis over de »vel sørgelige, men høist interessante Malerier og Tegninger«, blandt hvilke det kæreste var ham »Kjøbenhavns sidste og meest rædselsfulde Bombardements Nat fra 4de til 5te September«. »Det udmærker sig ved godt Valg«, siger han, »megen historisk Sandhed, rigtig Perspektiv og kraftfuld Pensel. Man *seer* Lue og Brand, og behøver ikke at *tænke* sig det«[1].

Der ligger i den sidste Sætning, hvis Udhævelser skyldes selve Anmelderen i »Nyeste Skilderi«, en Antydning af det daværende Publikums Krav til Kunsten. Man vilde kunne se alting som i et Slags Tydeliggørelses-Glas; Kunsten skulde være en forklarende Fremvisning af Realiteter; man forstod ingen Ting, som man ikke kunde tage og føle paa, eller som man ikke fik ind med Skeer. Imødekommelsen af dette Krav fik — delvis blivende — en afgørende Betydning for Eckersbergs Kunst. Den lagde sig føjeligt efter et nøgternt Syn paa Tingene og en klar Anskueliggørelse af dem. I den Subskriptionsindbydelse til en Række Nationaldragter, de i Juli 1808 indrykkede i Skilderiet, anbefaler Senn og Eckersberg (eller som de firmamæssig underskriver: Senn & Eckersberg) sig betegnende nok til et højstæret Publikum med deres »detaillerede sandselige Fremstillelse«.

Der blev, som lovet i Subskriptionsindbydelsen, foranstaltet en Udstilling i Thotts Palais af nogle og tyve af de originale Akvareller[2], men selve Værket udkom aldrig. Adskillige af Originalerne eksisterer endnu; paa de fleste af dem har en foretagsom tidligere Ejer udslettet Senns Signatur og erstattet den falskelig med Eckersbergs Navn; men han har gjort det saa

[1] Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn. Femte Aargang, Nr. 51 (5 April 1808).

[2] Subskriptionsindbydelsen paa Nationaldragterne, dateret 16 Juli 1808, findes i »Nyeste Skilderie«, femte Aargang, Nr. 81 (19 Juli 1808). Udstillingen i Thotts Palais aabnedes i Aug. 1808. Den omfattede 22 Stykker, over hvilke der findes en Fortegnelse i »Nyeste Skilderie« o. a. Aarg. Nr. 93 (30 Aug. 1808).

Fig. 15. Hovedvagten paa Kongens Nytorv. Akvarel. Tilh. *Kobberstiksamlingen*

daarligt, at disse Blade saa at sige er de eneste, der med Sikkerhed kan udpeges som Arbejder af Senn i Modsætning til dem af Eckersberg. Saa forbløffende efterlignede den sidste den første, at deres Arbejder af denne Art ellers næsten ikke er til at skælne fra hinanden[1].

En vis videnskabelig Nøjagtighed, som dog — delvis formedelst Akvarelteknikken — ikke strakte sig saa langt som til Haandgribelighed i Fremstillingen, udmærkede disse Arbejder af Senn og Eckersberg og egnede sig godt for deres Bestem-

[1] Det er ofte blevet sagt (og ogsaa længe troet af Forfatteren), at Eckersberg havde Andel i Samlingen af »Københavnske Klædedragter«, som Senn udførte 1807, og som senere udkom hos Lahde i kolorerede Kobberstik. Det forholder sig dog temlig afgjort ikke saaledes. De mange endnu eksisterende originale Akvareller til denne Samling bærer alle uden Undtagelse *Senns* Signatur. En Figur, som man har været tilbøjelig til at udpege som særlig Eckersbergsk, forekommer ligeledes med Senns Signatur i en Stambog, der har tilhørt Lahde.

melse. Vel egnet var den samme Behandling til de Prospekter af København, som Eckersberg udførte selvstændig (Fig. 15). De er blandt Samlere højt anskrevne og fortjener at være det, forsaavidt der ikke gives historisk paalideligere Billeder af vor Hovedstads Fysiognomi i Aarhundredets Begyndelse. Men rent kunstnerisk set er de overvurderede. Den Stemning, i hvilken de kan hensætte En, skyldes Æmnerne og ikke Behandlingen, i hvilken Linealen gør sig altfor ukunstnerisk gældende.

Men det nøgterne og tørre i slige Billeder er dog langt at foretrække for det, der er ferskt og tilmed lidt grumset, og noget saadant har den danske Malerkunsts grundhæderlige Fader paa sin Samvittighed fra vildfarende Dage i hans Ungdom. Man vilde føle det som sin Pligt at gaa let hen over dette Stykke af hans Liv og denne Side af hans Virksomhed, hvis ikke begge Dele forklarede og undskyldte visse utiltalende Egenskaber, som man i hans senere, modne Produktion ellers ikke vilde kunne forklare eller undskylde.

Der er allerede talt om den Indflydelse, som Senn siges at have øvet paa sin yngre Ven. Senns vulgære Fantasier lægger sig for Dagen i den Fornøjelse, han aabenbart har haft af at fremstille simple Kvinder, der med simple Gebærder unødig blotter eller markerer Dele af deres Legemer. I den som i alle andre Henseender efterlignede Eckersberg sit Forbilled: det er ikke vanskeligt at finde Grunden til, at han har tegnet Pigen i Gyngen og de mange Kvinder i Blæsevejr, hvormed han har stafferet — og skæmmet — saa mange gode Billeder. Men ogsaa i sit Liv tog han i hine Aar Senn til Mønster. Denne stod i Forhold til sin Tjenestepige og havde med hende en Datter. Eckersberg indlod sig ogsaa med en Pige af ikke mindre tvivlsom Herkomst, men giftede sig med hende i 1810, efter at hun et Par Aar forinden havde født ham en Søn. At han holdt oprigtigt af denne Pige, hvis Navn var Christine Rebekka Hyssing, derom er der mange Vidnesbyrd. Men at hun ikke var ham god nok, vides ikke alene af hendes senere Handlemaade, der hidførte en lovformelig Skilsmisse, men vises

Fig. 16. Portræt af Christine Rebekka Hyssing.

ogsaa af hele den Forestillingskreds, hvori hun længe holdt hans kunstneriske Fantasi fangen. Han har malet et smukt

VI. Tableau.

C. W. Eckersberg inv.   I. F. Clemens sculps.

Elendighed.	La Misere.
Trang som opstaaer af Ledigang, frembringer tilsidst Elendighed og Skiendsel.	*L'indigence, neé de la paresse, a pour dernier résultat la misère et l'opprobre.*

lille Portræt (Fig. 16) af hende: i hendes store Øjne afspejler sig hans egen Lidenskab for hende. Hun har synlig ogsaa været Model til det hyggelige lille Genrebillede, paa hvilket er fremstillet en ung Kvinde fordybet i Betragtning af et Portræt. Men hun har ikke mindre ojensynlig været den, hvis Billed foresvævede ham, da han tegnede og malede de Historier, der under Titlerne »Lotterisedlen« (Fig. 17) og »En falden Piges Historie« (Fig. 18) blev stukne i Kobber henholdsvis af Clemens og Lahde og falbodes som opbyggelige Billeder. Der skal megen Naivitet til at opfatte dem som saadanne. De er ikke mere barnlige og uskyldige end visse Billeder af Greuze (efter hvem der findes Kopier i Lahdes Tegnebog), og de staa i Aanden — om man tør tale om Aand i denne Forbindelse — denne ofte slibrige Moralist fra Slutningen af forrige Aarhundred langt nærmere end den ret djærve Hogarth, i hvis moraliserende Billeder der aldrig spores nogen Lystenhed. Lystenheden hos Eckersberg lader sig ikke skjule. Den kommer for Dagen navnlig i Tegningen af de kvindelige Former, i deres overdrevne Fremtræden under Kjolen eller i deres svulmende Udtræden af den. Sin Morskab ved sligt, om hvilket Diderot sagde, at han godt kunde lide at se det, men at han ikke kunde fordrage, at nogen viste ham det, havde Eckersberg hele sit Liv igennem vanskeligt ved at styre; endnu da han var bleven en aldrende Mand, var den bleven tilbage hos ham som en indgroet daarlig Vane fra hans Ungdom og fra det tarvelige Milieu for denne.

Tager man de Fænomener, hvorom der her er talt, som Symptomer paa en Slags Ungdoms-Sygdom paa hans Sjæl, vil man uvilkaarlig give sig til at lede efter Symptomer paa den Krisis, der hjalp ham over den lidt betænkelige Tilstand, hvori han alt i alt befandt sig som Kunstner. Det betænkelige ved denne Tilstand bestod ikke saa meget i det smagløse Valg af Emner, han lejlighedsvis gjorde; thi han tegnede jo f. Eks., samtidig med at han malede den uappetitlige Komposition »Moderlig Omsorg for den barnlige Uskyld«, baade Scener af Odysseen og

Fig. 18. Den dovne Pige sminker sig til Maskebal. (Af »En falden Piges Historie«.)
Tilh. Hr. Grosserer *Jac. Salomon.*

af Biblen. Det betænkelige ved hans Kunst var meget mere dette, at den helt igennem var fuldkomment blottet for et Ideal. Den ejede ikke det bedste Ideal: Naturen, til hvilken den kun stod i et meget overfladisk Forhold. Den ejede heller ikke det næstbedste: Kunsten, om end den jævnlig rapsede et eller andet skægget Hoved fra Rafael og et eller andet smukt ordnet Drapperi fra Poussin.

Men med Aaret 1809 aabenbarer der sig i hans Kunst et Ideal, som den i Betragtning af dets Nærliggenhed var besynderlig længe om at tilegne sig, et Ideal, som ingen anden var end — *Abildgaard.*

Det er ikke alene ikke forbavsende, men let nok forklarligt og ikke — som det har været Skik og Brug — at udlægge som et Tegn paa Nid, at Abildgaard, der begyndte med at tilkende Eckersberg hele 3 Medailler i Løbet af et Aar, endte med at unddrage ham sin Sympati. Den fintdannede og aandsaristokratiske Akademiker med det herskesyge Sind kunde umulig se med venlige Øjne paa den Løsgænger, Eckersberg var bleven, og han forhindrede ikke blot i 1807, at Akademiets Guldmedaille blev denne tilkendt[1], men raadede ham endog til helt at opgive Kunsten og forsøge at blive en skikkelig Porcelænsmaler. Eckersberg fulgte i et mismodigt Øjeblik dette taabelige Raad, men efter at have malet et Par Kopper og ikke fundet nogen Tilfredshed derved gav han Porcelænet en god Dag og slog sig nu først rigtig paa de aktuelle og quasi-moralske Billeder. Saa døde Abildgaard i Juni 1809, og det ligger nær at sætte hans Død i Forbindelse med den Krisis, som Eckersbergs Kunst samme Aar gennemgik.

Om han fra Begyndelsen har næret en forklarlig Beundring for Abildgaard, har denne selv slukket den med sit kolige Forhold til ham. Nu da Abildgaard var død, og Eckersberg maatte spørge sig selv om sine Muligheder for en Gang at blive hans

[1] For Opgaven: Adam vaagner op og ser den nyskabte Eva. Eckersbergs Skizze til Konkurrence-Billedet var bleven antagen.

Arvtager, har han sikkert erkendt Nødvendigheden af at maatte højne Niveauet for sin Kunst, og han forsøgte da at naa op ved simpelthen at efterligne Abildgaard og gøre dennes Kunst til sit Ideal.

Fig. 19. Jacobs Sønner ved Faderens Dødsleje. Tilh. *Kunstakademiet.*

Abildgaards Død fik for Eckersberg først den praktiske Betydning, at han, efter vore Dages Begreber temlig ufortjent, kom i Besiddelse af den store Guldmedaille for det frygtelig daarlige Billed af »Jacobs Sønner ved Faderens Dødsleje« (Fig. 19). Eckersberg var aldrig videre heldig med de Arbejder, Akademiets Disciplin krævede af ham; dog aldrig saa uheldig som med dette. Kompositionen er saa svag og ubehersket, at det flere Steder er vanskeligt at finde en Arms eller et Bens

rette Ejermand; Følelsesudtrykkene ganske konventionelle; skjulte Aasyn og optrukne eller rynkede Bryn; Formbehandlingen svag, blød og rund, og ud af Billedets koloristisk ellers ret fintstemte Harmoni bryder fra en af Figurernes Dragter en kraftig skingrende lyseblaa Tone, der ødelægger hele Farvevirkningen. Der er nok en enkelt af Skikkelserne paa dette Billed, som kan lede Tanken hen paa Abildgaard; men Flertallet af Figurerne er skabte i Tidens mere almindelige akademiske Stil, hvis væsentlige Ingredienser vare bare Fødder med Sandaler, blottede Arme, hist og her den ene Halvdel af en Kvindebarm og forresten kun Hoveder — mest fra Nakken sete og i Profil —, der sad løse i de Drapperier, som var saa gode Skalkeskjul for Manglen paa Ævne til at gennemføre en Figur.

Det er blandt meget andet et Kendetegn paa Paavirkningen fra Abildgaard i de Billeder, der nu fulgte, at Eckersberg med Forkærlighed gav sig til at male den nøgne Menneskeskikkelse, i hvilken den afdøde Mester havde fundet rig Lejlighed til at glimre med sin anatomiske Lærdom, og som han i hvert Fald aldrig af Nød havde behovet at dække med de falske Drapperier. Ogsaa Æmnerne for disse Billeder tilhørte for Størstedelen den Abildgaardske Forestillingskreds. »Bacchus bortfører Ariadne fra Naxos« (Fig. 20), »Perseus befrier Andromeda«, »Cupido hos Anacreon«, »Lorma og Aldo«, — alt sligt, ja selv »Svanhilde paa Strandbredden ventende Alger« (Fig. 21) kunde Abildgaard tænkes at have valgt til Motiver, hvorimod »Amor og Psyke« vel nok havde været ham et lidt for blodagtigt, »Amor legende med unge Piger« et lidt for overgivent og »Sjælen føres til et andet Liv« et lidt for spiritualistisk Æmne. Men mest er det i Koloriten, at disse Billeder ligner Abildgaards. Man kan i Grunden slet ikke tale om Kolorit i Eckersbergs tidligere Arbejder. Han gav i dem hver Ting for sig en Farve at løbe med, en Farve, som i Nuance ikke netop stemmede paa en Prik med Tingenes Lokalfarve, men som dog kom denne nær, naar man ikke vilde tage det altfor strængt;

Fig. 20. Bacchus bortfører Ariadne fra Naxos. Tilh. Hr. Kancelliraad *H. Lynge's* Dødsbo.

thi altfor strængt tog Eckersberg den Gang intet. Om Farve-skønheder vil man forgæves søge i hine Billeder, hvor de

Fig. 21. Svanhilde ventende Alger. Tilh. Frk. *Marie Jacobsen*

enkelte Farver trods Tidens mildnende og forsonende Indflydelse staar haardt og uforsonligt mod hverandre. Helt anderledes med Billederne fra 1809. Her svømmer alt i den gyldne Tone, over hvis Hemmelighed Abildgaard baade efter Carstens' og Runges Sigende rugede, men hvis Sammensætning Eckers-

berg har afluret ham. Han kan den saa godt som Mesteren selv, og han bruger den i disse Billeder næsten udelukkende til Æmner, som den klæder i Kraft af deres indre Konsekvens med den Abildgaardske Kunst. Ogsaa for Figurstilens Vedkommende er det let at paavise Indflydelsen fra Abildgaard i de overslanke Proportioner og de krumme Knæ, der altid gør de staaende Figurer lidt usikre i Stillingen, de gaaende lidt sjokkende i Gangen. Selv om Eckersbergs Skikkelser har visse Ejendommeligheder for sig selv, f. Eks. mere Lethed og mere Sving end den altid lidt tunge Abildgaards, og selv om de har Kendetegn, der udelukker Muligheden af Forvekslinger, f. Eks. paa Figurernes Kinder nogle røde Pletter og langs deres Fingre nogle røde Bræmmer, der erstatter disse Billeders Mangel paa Signaturer, — saa er alligevel saa meget af Formen og Farven og Aanden i disse Billeder Abildgaards, at man ikke kan skrive deres Værdier paa Eckersbergs kunstneriske Konto i Ordets strængere personlige Forstand.

Men moralsk betød dette, at Eckersberg valgte sig den fornemme, den dybt alvorlige, den højst værdige Abildgaard til Forbilled og stræbte efter at gøre sig egnet til at blive hans Arvtager, uoverskuelig meget for hans Fremtid. Det betød, at hans Løsgængeri paa Kunstens Overdrev fik en Ende, at han anerkendte Traditionen om Kunsten som en ædel og aristokratisk Beskæftigelse, at han ophørte at betragte den som en Forretning og saaledes lutredes menneskelig til at blive en ægte Kunstner.

Han opholdt sig umiddelbart efter Abildgaards Død paa Nordfeldt paa Møen, og det kan jo være smukt at tro, at den friske Landluft har bidraget sit til at rense alle lumre Forestillinger ud af hans Fantasi. Nordfeldt ejedes den Gang af Kammerherre Bülow, der ønskede en Række Prospekter malede i Lighed med dem, Eckersberg nogle Aar i Forvejen havde malet fra hans Onkels Gaard paa Fyen. Men paa Møen var Stemningerne ikke kunstige som paa Sanderumgaard. Det var her det blaa Hav, den hvide Klint, Bøgeskoven og det uforfalskede

Bondeland, han skulde male. Han gjorde efter sin og Tidens Vane kun nogle Tegninger og Akvareller paa Stedet og udførte paa deres svage Grundlag de ret store Malerier. Flertallet af disse har ikke meget Værd; de viser, at Respekt for Naturens Enkeltheder ikke var mellem de Dyder, til hvilke

Fig. 22. En Udflyttergaard paa Moen (Brudstykke). Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone*, Wilhelmsborg.

han havde foresat sig at forskrive sin syndefulde Sjæl. Respekt for Naturen var jo iøvrig heller ikke Abildgaards Dyd. Men et Par af disse Landskaber hæver sig højt over de andre, underlig nok et Par af dem, han først udførte i 1810, Aaret efter at han havde gæstet Møen, da man skulde tro hans Erindring om Motiverne var blegnet betydelig. Det var den for saa vidt ogsaa, som han i alle Enkeltheder hjalp sig med de én Gang for alle vedtagne Formler, f. Eks. de forskellige Arter »Baumschlag« og de store ornædle Skræpper, der den Gang

var et slemt Ukrudt i Forgrundshjørnerne af alle Landskabsbilleder. Men der var et Par Stemninger: en med en Regnbue og en bortdragende Byge over »En Udflyttergaard af Bondebyen Speitsby paa Møen« (Fig. 22), og en anden med en Solnedgang over et »Landskab med en Stente«, hvis majestætiske

Fig. 23. Landskab med en Stente. Tegning. Tilh. *Kobberstiksamlingen.*

Billeder stod lyslevende i hans Erindring, og som han — blot paa Grundlag af en Tegning (Fig. 23) — har skildret stort og mægtigt, som han har følt dem. Med megen Kraft er ogsaa Vejret — et optrækkende Uvejr med en Byge over Baggrunden — gengivet i et Billed, hvis Motiv er en »Udsigt nord for Kronborg«. Disse Billeder og ogsaa det her gengivne Landskab (Fig. 24), hvis Poesi kun brydes af den usalige Malkepige, der har været Eckersbergs Kunst en daarlig Veninde, viser ham i Besiddelse af en Ævne, han senere mistede: Ævnen

Fig. 24. Landskab med en strikkende Malkepige. Tilh. Hr. Sognepræst *F. N. Freuchen*, Høiby.

til at give sin Betagelse af Naturens Stemning lyrisk Udtryk. Sammenholder man Tabet af denne Ævne med Tabet af hin anden og dermed beslægtede, som ovenfor er nævnt i Anledning af »Fiskerne«: Ævnen til at lade sig gribe af det menneskelige og give sin Grebethed dramatisk Udtryk, saa kunde der synes Grund til at beklage det dobbelte Tab af en Lyriker og en Dramatiker for den danske Kunst. Men vi fik, hvad der den Gang var en nok saa stor Sjældenhed, en Maler i Stedet.

III.

Om Præliminarierne til den Rejse, til hvilken der med Guldmedaillen fulgte et Stipendium, giver følgende Skrivelser Oplysning:

»Underdanigst Promemoria«.

»Ved at have opnaaet den Lykke her ved Kunst-Academiet som Historiemaler at faae den store Guldpræmie, er min Attraa derved saameget mere opflammet til fremdeles at dyrke dette Fag til mit Fædrelands Tieneste; men da dette øyemeds opnaaelse at vinde nogen Fuldkommenhed i min Kunst vil være yderst vanskelig for mig her, er mit Ønske, saa snart muligt at kunde giøre en Reise til Paris og Rom. Hertil have vel nogle Velyndere og Venner tilbuden mig deres assistence ved et Pengeforskud, men som min omhed ikke tillader mig at giore Brug af uden at se disse Yndere betrygget for deres ædle Tilbud, uagtet samme i tilfælde af dødsfald ikke vil tage Hensyn paa noget, der kan være Byrdefuld for academiets Kasse«.

»Min underdanigste Begiering er derfor til det Kongelige Academie, at mig af samme naadigst maatte tilsiges det Stipendium som nu nydes af Historiemaler *Høyer* naar samme bliver vacant. Jeg vilde derved ikke allene blive sadt istand til i sin Tid at kunne tilbagebetale det oppebaarne af omtalte Velyndere men og blive saaledes fremskyndet paa Vejen til det Maal paa hvilken Nærings-Sorg ofte har standset det bedste Genie«.

»Tilmed viser en fordelagtig Leilighed sig for mig i denne

Tid at kunne komme til at reise til Paris med Hr. K(ammer)-j(unker) *Neergaard*, hvorved Reisens omkostninger ville vorde meget lettet for mig«.

»Dette mit vels fremme vil ene beroe paa det høye kongelige Academies gunstige Resolution om mit omsøgte«.

Kiøbenhavn d. 28 May 1810 C. W. ECKERSBERG.

Til
Det kongelige Maler, Billedhugger og Bygnings Academie.

Herpaa svarede Akademiet:

P. M.

»Deres under 28 f. M. hertil indgivne Ansøgning om, at Dem af Academiet maatte tilsiges det Stipendium, som nu nydes af Historiemaler Høyer, naar samme bliver ledigt, vil med Academiets kraftigste Anbefaling blive indstillet til Hs. Majestæt Kongens allerhøieste Resolution. Hvorefter det overlades til Dem selv at bestemme, om De vil opsætte Reisen indtil Kongen har resolveret paa Deres Ansøgning, eller benytte Dem af den gunstige Leilighed, som tilbydes, til at reise strax«.

Det Kongl. Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Academie
d. 4 Juni 1810.

LORENTZEN. BADEN.

Til Hr. Eckersberg.

Allerede d. 18 Juni kunde de to Underskrivere af dette Promemoria underrette Eckersberg om, at Kongen havde resolveret saaledes:

»Vi bifalde allernaadigst, at Historiemaler Eckersberg gives Løfte om at nyde Academiets Reisestipendium i 3 Aar, efter at Historiemaler Høyer er hiemkommen«.

Den sidste Skrivelse er følgende Erklæring:

»Da mig af Kunst-Academiet er tillagt dets Reise-Stipendium paa 3 Aar 400 rdlr. Schlesw.-H. C(ourant), som tager sin Begyndelse fra Januari 1812, og for mig nu ifortiden viser sig den gode Leilighed med Hr. K(ammer)j(unker) *Neergaard* at kunne giøre Reisen til Paris, saa har til mit videre udkomme der nogle ædle Velyndere gunstigst paataget dem at forstrække mig med et rentefrit Laan af 600 Rdl. Schlesw.-Holst. Cour, som er Beløbet af $1^1/_2$ Aar af omtalte Stipendium, hvilke Sex hundrede Rigsdr. Schlesw.-H. C. jeg herved forpligter mig til med Taknemlighed at tilbagebetale med sidste halvanden Aars Stipendium, og anseer jeg dernæst samme at være sluttet, undtagen om mig af Academiet maatte forundes en Prolongation«.

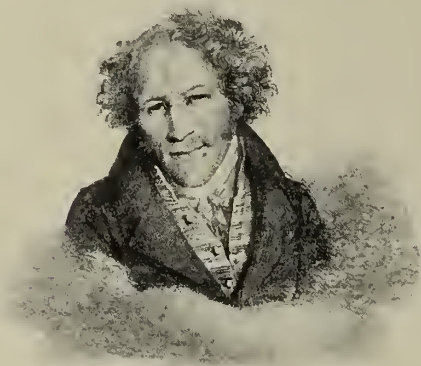
»Til min liden Familie som jeg her efterlader og som jeg bør sorge for, har jeg tænkt at lade blive 300 rdlr. d(ansk) c(ourant) aarlig tilbage, som Hr. *Clemens* vil modtage og paa mine Vegne indhændige vedkommende af en ham given opskrift«.

Kiøbenh. d. 30 Juni 1810. C. W. Eckersberg.

I *Clemens*, den udmærkede Kobberstikker og det endnu bedre Menneske, havde Eckersberg erhvervet sig en aldrende Ven, som faderlig tog sig af hans ofte pinlige Affairer. Det fremgaar af et Brev, at Clemens ogsaa var blandt de »ædle Velyndere«, som satte Eckersberg i Stand til at rejse, inden Stipendiet blev ledigt. En anden af disse Velyndere var Gehejmeraad *Bülow* til Sanderumgaard, en tredje Greve og Amtmand *Moltke* paa Fyen, en fjerde Greve *Bille-Brahe* til Hvedholm. Hans nærmere Venner hjalp ham paa anden Maade, da Afrejsen stundede til. Til *Lahde* betroede han sine ikke mange Effekter, og i sin poetiske og blide Ven *Oluf Olufsen Bagge* fandt han et kærligt Tilsyn med sin lille Søn, Erling, hvem han formodentlig ikke uden Uro betroede til Moderens Vare-

tægt. Og endelig havde han jo fundet en »Rejsepatron«, som han selv kalder ham, i Kammerjunker *Tønnes Christian Bruun Neergaard*.

Det skyldes sandsynligvis denne Mand, at Paris blev Eckersbergs første og foreløbige Maal. Bruun Neergaard, som var Samler, Dilettant, Skribent og lidt af en Jean-de-France, har i sin Bog *Sur la situation des beaux arts en France* (Paris 1801) lagt et for en Udlænding betydeligt Kendskab til den daværende franske Kunst for Dagen. Selv stod han i personligt Forhold til nogle af de ypperste franske Malere; Prudhon havde malet hans Portræt, og ogsaa med Gerard og David havde han været i Berøring under sit tidligere Ophold i Paris. Han var da udmærket skikket, berejst og Verdensmand som han yderligere var, til at indføre den unge Kunstner i den franske Hovedstad, og da Bruun Neergaard tilmed tilbød at bekoste sin Ledsagers Rejseudgifter, var Eckersberg ikke længe om at faa pakket sin Kuffert. Men netop i de samme Dage (d. 1 Juli 1810, i Garnisons Kirke) lod han sig — af Pligt, af Tvang? — vie til den Kvinde, der havde født hans Søn, men som kort efter hans Afrejse viste sig saa lidet værdig til at bære hans Navn.

Fig. 25. Portræt af Kammerjunker *T. C. Bruun Neergaard*. Efter et Lithografi.

»1810, d. 3 Juli om Eftermiddagen Kl. 2 forlod jeg Kjøbenhavn, Slægt og Venner — og tiltraadte min Reise«, skriver Eckersberg i den Dagbog, som han fra hin Dag vedblev at føre. »Jeg opholdt mig paa Skjoldnesholm i Sjælland hos Hr. Major Neergaard efter min Rejsepatron indtil den 22de«,

skriver han videre. Rejsen gik derpaa over Korsør—Nyborg til Sanderumgaard, hvor de besøgte Bülow et Par Dage, dernæst til Hvedholm ved Faaborg, hvor de gæstede Bille-Brahe, og en Dagstid fik Eckersberg Lov at skænke sine gamle Forældre i Blans. Videre tog de Vejen sydpaa over Eckernförde,

Fig. 26. Parti fra Slien. Tegning i Pen. Tilh. *Forfatteren.*

Kiel, Altona, Lüneburg, Braunschweig. Derfra til Harzen, hvor de flakkede om i flere Uger og tog alle notable Punkter i Øjesyn. Siden gik de til Cassel, Frankfurt og Wiesbaden, gjorde Rhinturen til Coblenz og Bonn, tog tilbage til Frankfurt og lagde nu Rejsen over Heidelberg og Carlsruhe til Strassburg. Og tre Dage efter, d. 9 Oktober 1810 ankom de til Paris.

Dagbogen, som indeholder Eckersbergs Optegnelser fra denne Rejse, er uden synderlig Interesse. Kammerjunkeren var aabenbart den, der lagde Ruten, og hans Vaner og velfyldte Pung

Fig. 27. Parti fra Svendstrup. Tegning i Pen og Tusch. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

dikterede Levemaaden. Saa hastigt, som den daværende Befordring tillod det, rejste de, og saa hurtigt som muligt saa de alt. Længst dvælede de ved Naturskønhederne, fornemlig dem

i Harzen; Domkirken i Strassburg, »meget merkværdig for sin gamle, pragtfulde ægtgothiske Bygningsmaade«, ofrede de derimod kun et Par Timer. Alligevel fik den vellevende Turist ikke ganske Bugt med Kunstneren i Eckersberg. Allerede under sit Ophold paa Skjoldnæsholm, hvor han afventede Neergaards Komme, havde han benyttet sine ledige Timer til at tegne nogle Partier fra den skovbevoksede Ø i den nærliggende dejlige Valsølille-Sø, og lignende Spor, meget udførte Tegninger i Pen og Tusch, — Tegninger, der nok kunde synes at have været bestemte til at stikkes i Kobber og samles til en *Voyage pittoresque* —, findes fra hele den derpaa følgende Rejse. Der er Prospekter fra Andreasberg og fra Baumannshulen, fra Goslar og Brocken, fra Blankenburg og Wernigerode, fra Napoleonshöhe ved Cassel og fra Hochkreuz ved Bonn. Han udførte Ansigt til Ansigt med Motiverne kun Blyantsrids af disse, trak saa hjemme Blyanten pyntelig op med Pen, idet han anlagde »Baumschlaget« og iøvrig tilføjede nødvendige Detailler. Først naar dette var gjort, fordelte han Lys og Skygge ved Hjælp af Tusch og Pensel. Fig. 26-27 vil give en Forestilling om saadanne Tegninger henholdsvis paa deres næstsidste og sidste Stadium.

Han vidste aabenbart ikke sit levende Raad, da han omsider var havnet paa et Kvistværelse i det lille Hotel d'Irlande i den smalle Rue de Beaume, medens Bruun Neergaard installerede sig i et flot Hotel paa Quai Voltaire, hvor han satte sig til at nedskrive sine meget tankeløse »Tanker«[1] og overlod sin Protegé til hans mere jordiske Betragtninger. De første af disse galdt ganske naturlig hans Økonomi, som nu var overladt til ham selv. Dagbogen fra Paris indledes med disse Linjer, i hvilke der aabenbart skjuler sig nogle melankolske Tanker:

Min Pension 80 Mrk. banco maanedlig
udgjør 140 Livres, 40 cent. i franske Penge.

1 Livre = 20 Sous,
1 Franc = do.

[1] Mes Pensées. Paris, 1813.

1 Louis d'Or = 24 Livres eller Francs,
1 Sous = 5 cent.

Hans Ængstelse for, »hvorledes han skulde komme ud af det«, var næppe ugrundet. Allerede en af de første Dage med-

Fig. 28. Situation ved Rhinstrømmen. Tilh. Fru *Elisabeth Hvidt.*

gik en Fjerdedel af denne ikke meget kongeligt udrustede »kongelige Pensionær«s Apanage til »et Par graae Kasimirs Benklæder« (30 Livres) og »tre Par Bomuldssokker« (5 Livres), og alene for sit Logis skulde han betale 24 Livres maanedlig. Vel i den Tanke, at noget maatte der desaarsag gøres, satte han sig til at male nogle Landskaber efter Motiver, han havde set paa Rejsen, Motiver fra Harzen og Rhinen øst for Coblenz (Fig. 28). Tre Billeder af den Art var at se paa Udstillingen

i Kunstforeningen, og ved ingen af dem var der synderlig Fornøjelse. De var i alle Maader konventionelle, og deres Fjærntoner skurrende falske.

Nej, han vidste aabenbart ikke sit levende Raad med, hvorledes han skulde begynde sin egen Forbedring. Ellers havde han ikke optaget et saadant Motiv som den »Forførelsesscene i en Skov«, der baade i Kraft af Æmne og Behandling skulde synes at tilhøre en tidligere Fase i hans Udvikling. Denne Fremstilling af en ung Pige, der ræddes for en Slange i samme Øjeblik som hun vil hengive sig til en Mands Omfavnelse, er en Efternøler i Rækken af de qvasi-moralske Billeder, men, skønt dateret 1811, er den sikkert malet eller i hvert Fald anlagt i 1810, i de aller første Maaneder af hans Ophold i Paris, da han endnu ikke havde været under nogen personlig Paavirkning og var ganske raadvild med sig selv.

Mon han har troet at finde Frelsen i den Mannequin, han, ifølge Dagbogen, i de første Dage af November lejede, og af hvis Brug det ikke er vanskeligt at finde Spor i hans følgende Billeder? Saa kom imidlertid Trosten d. 18 November i Skikkelse af hans Ven, *J. P. Møller*. De var komne til København i samme Aar, og den enes Udvikling var foregaaet jævnstrogs med den andens. Begge talte de helst tysk, begge var de lige danske af Karakter, begge lige fremmede i den store By, derfor hinanden til lige Trøst. De blev nu fælles om Glæderne og halvt om Sorgerne, som ene galdt Økonomien. Thi Møller delte fra sin Ankomst Eckersbergs Kvistværelse med ham, delte ogsaa med ham, da Vinteren indfandt sig, og de maatte forsyne sig med en »demi-bois til 18½ francs foruden Korelon, Savskæring og Opbæring samt en liden Leerovn, som kostede ialt 8 Livres«. De søgte Kunstsamlingerne — søgte troligvis ogsaa Livet sammen —, og de lange Aftener fordrev de med at spille Duetter, »Müller paa sit Piano, og jeg paa min fiol«. Med Møllers Komme blev Ensomhedsfølelsen hos Eckersberg dreven paa Flugt, hans Savn af Hustru og Barn formindsket. »Du veed, jeg elsker det Huuslige Liv«, skrev han hjem til Bagge;

»jeg nød ogsaa denne Lyksalighed en kort Tid, nu derimod er at male og see paa Kunstverker min daglige Mad — men intet at afvexle eller forsøde den med, det gør ofte tomme Huller i min nuværende forfatning, men dog har det tabt sig noget med Vanen«.

Fig. 29. Mandlig Modelfigur. Tilh. Hr. Prof. *Axel Helsted.*

Hen paa Foraaret 1811 begyndte de begge at kopiere i Louvre. Eckersberg valgte sig et af Rafaels sidste Arbejder, en hellig Familje, den saakaldte »La vierge au François I«, Møller et Billed af Casp. Poussin. Samtidig slog de sig sammen med nogle unge tyske Malere om at arbejde efter Model. »Vi holder«, skriver Eckersberg i et Brev til Gebauer, »i Selskab med flere Tydske Malere et slags Akademi, hvor vi tegner vexelvis efter de bedste Modeller af begge kjøn, som man har her, hvorved ieg studerer figurerne til de Ting, ieg maler, nøye; de gode Malere her giver det bedste Exempel paa, *hvor nødvendig det er at male alting efter Naturen*«.

Udhævelsen af de sidste Ord skyldes ikke Eckersberg selv, men gøres her, fordi det er første Gang, de høres af hans Mund. Hvor svært det faldt ham at tvinge sin Pensel til denne Nødvendighed af at male alting efter Naturen, derom vidner noksom et Par Modelstudier, som maa være blevne til paa denne Skole. Der kan ikke ses noget mere begynderagtigt end disse Studier (Fig. 29) med de sodede Skygger og den ubehændige Pensel, som har haft saa vanskelig ved at udtrykke sine gode Hensigter. Det er en til Skønmaleriet forfalden Kunstners rørende Bods-Anstrængelser for at begynde helt forfra igen paa

en anden og bedre Maade. Og som det sig hør og bør for en Bodsøver, fornægter han ogsaa i Ord sin egen Fortid og skriver hjem: »ieg var virkelig uvidende nok til at tro førend min Afreise, at ieg kunde male«.

Fig. 30. Josephs Brødre bringer hans blodige Kjortel til Jacob. Tilh. Hr. fhv. Købmand *F. E. Sander*.

Af det, han lærte paa dette improviserede Akademi, og af visse Paavirkninger fra gammel Kunst i Louvre er Billedet »Josephs Brødre bringer hans blodige Kjortel til Jacob« (Fig. 30) en yderst karakteristisk Sammenblanding. Den Realisme, som stod paa Dagsordenen mellem de unge Malere, i hvis Selskab han dyrkede Modelstudiet, har aabenbart givet ham Interesse for det 17de Aarhundreds italienske og spanske Naturalister; thi Indflydelse fra disse lader sig tydelig paavise i Billedet af

Fig. 31. Selvportræt af Eckersberg, 1811. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

Josephs Brødre. Man kender den paa de pastose, skarpe, gule Lys og de brune Skygger i den læderagtige Karnation paa den

mørke Baggrund; man kender den ogsaa paa det stærkt gestikulerende i Bevægelserne, paa det altfor kraftige i det fysiognomiske Udtryk, som i den ene af de kvindelige Figurer paa Eckersbergs Billed er blevet til ren Grimace paa hendes altfor røde Kinder. Men Formgivningen i de to mandlige Figurer er Opmærksomhed værd. Man behøver ikke en Gang at gaa saa langt tilbage som til de Kompositioner, Eckersberg havde efterladt sig i Danmark; man behøver kun at betragte den næppe et Aar i Forvejen i Paris malede »Forførelsesscene i en Skov« for at se, hvilket Fremskridt dette Billed af »Josephs Brødre« betyder i Henseende til virkeligt Studium af den nøgne menneskelige Skikkelse.

Saa vidt var han, da han endelig, efter at være bleven det franske Sprog nogenlunde mægtig, vovede at lade sig forestille for den store Mester Jacques Louis David, af hvem han haabede at modtage en sidste Lutring af sit Talent. Præsentationen foregik ved Kammerjunker Bruun Neergaard d. 4 Sept. 1811, efter at Eckersberg nogle Dage iforvejen havde ladet sig udhale efter den sidste franske Mode med korte Taftes Benklæder, hvide Strømper, Piqué's Vest, fin Skjorte, hvidt Halstørklæde og en ny Klædes Kjole til 96 francs. I den Dragt er det, han har malet det Selvportræt, som her er gengivet (Fig. 31). Det er dog sikkert ikke blot ved de pæne Klæder, han har behaget David, som havde Blik for sligt og stillede Fordringer i saa Henseende til sine Elever. Den gamle Revolutionsmand, bag hvis grumme Ydre — *le monstre hideux*, *la grosse joue* havde man tidligere kaldt ham — laa skjult saa megen Godhed for Ungdommen, er sikkert bleven tiltalt af denne lille blonde danske Mand med det smukt formede Hoved, hvis store, dunkelblaa Barne-Øjne paa Portrætet synes opspærrede i den højeste Vaagenhed og Videbegærlighed, medens der om Munden er lejret et Drag af Manddoms Vilje og Energi.

Han blev antagen hos David, og den 9de September 1811 begyndte han at arbejde i hans Atelier.

IV.

En Elev af David, Mathieu Cochereau, har efterladt os et Billed af dette Atelier, som havde Lokale i Collège des Quatre-Nations under Mazarin-Bibliotheket. Det viser sig i Cochereaus Fremstilling (Fig. 32) at være et stort nøgent og skallet Rum med kolde graa Vægge. primitivt i Indretningen lige til den rustne lille Kakkelovn, hvis Rør er stukket ud af Vinduet. Paa en Kasse anbragt paa et Bord sidder en nøgen mandlig Model støttet til andre Trækasser. Foran ham er Eleverne ordnede i en dobbelt Række: forrest de tegnende, siddende med deres Brædter paa Knæene, bag dem de malende, staaende ved deres Staffelier. De ser alle noget ældre ud end den unge danske Mand, hvis Kammerat de var, men hvis Træk man forgæves vil søge her, skønt Billedet maa være malet, medens han endnu var Elev paa Atelieret.

Med den Skildring af Lokaliteterne, som dette Billed giver, passer godt en Skildring i Ord, som Eckersberg hjemsendte i et Brev til Bagge. »Naar det kunde moere Dig Ven«, hedder det, »at vide noget om det Davidske Atelier som Du sikkert har en ganske anden Idee om, som det i sig selv er, saa vil ieg her kortelig fortælle Dig hvordan det egentlig omtrent seer ud der. Du tænker vel at ieg fører Dig ind i Sale som kunde være Muserne værdige, ney ieg fører Dig ind i et par Værelser i en fløy af *Palais du quattre nation* der vender ud imod Seinen, som lader til at have tjent i gamle Dage til Brændekammer eller Vognskuur. Det er da nu indrettet til en Maler-

skole. Du finder der foruden nogle Afstøbninger af de bedste Antiker intet andet end en Deel staffelier, farveskriin og Duge, som paa en høyst iregulair Maade ere kastede imellem hin-

Fig. 32. *M. Cochereau*: Davids Atelier. *Louvre*-Samlingen.
Efter et Fotografi, udført med særlig Tilladelse for nærværende Bog.

anden saa at det ret ligner et Chaos«. Om Livet i disse Rum skriver saa Eckersberg videre: »Om morgenen forsamler sig alle . . . . og begynder deres Exercice efter modellen som alt har stilt sig paa sin forhøyning, det skeer ikke som Du vel troer, med taus Opmærksomhed, Iver og Kjærlighed for at grandske og efterabe den skjøne Natur, ney her begynder det

med den vildeste Stoyen, Syngen, skrigen og tumlen, her er det hvor man ret hører og lærer til gavns Ordspil, Vittigheder og Svinerier paa frandsk, saa at man umueligt kan gjøre noget ret med Opmærksomhed, men bliver gandske døv, naar engang imellem det tager dem at Synge og skrige og pibe, en anden gang riskerer man at faae Arme og been bræket, naar det falder dem ind naar Modellen hviler at kaste alle Malerier, Stafelier, farveskrin paa gulvet og tilsidst alle ovenpaa. Naar der kommer en nye i Ateliet saa bliver han den første Dag udskjældt, bespottet og nødt til at synge, vil han ikke, saa bliver han med Gewalt fastbundet paa en Stige og nedlagt i Kjælderen og overøst med Vand, det maae han udholde saalænge at det synes dem nok. Heri gjøres der ingen forskjæld i Stand og Alder, nyelig har en Græve fra Rom maattet udholde samme Prøve; naar man beklager sig derover til Hr. David, leer han og siger: naar man er ibland unge folk maae man gjøre Alting med dem, saaledes har han ogsaa maattet gjordt det«.

Fig. 33. Portræt af *David*. Efter Lithografi af *Madou*.

Men naar David traadte ind, blev der dødsstille i Rummet, alle Blyanter og Pensler var i travl Beskæftigelse, alles Øjne paa Modellen, medens alles Øren lyttede efter den Ros eller Dadel, som David lod falde, og efter de kloge og ildfulde Ord

om Kunstens Maal og Midler, der udgik fra hans — ak saa skæve Mund[1].

Om hans store Dygtighed som Lærer er der kun en eneste Mening. I et Brev til Rauch skriver Berliner-Maleren Wach, der i sin Ungdom besøgte Davids Atelier, om den sjældne Ævne, Mesteren besad til at lære sine Elever »das ganz praktische Malen nach der Natur«. Meningen er den, at han lærte dem alt, hvad der henhører til selve Haandværket: at kunne drage Linjerne af det Sete paa Billedfladen, at finde Tingenes Farver paa Paletten og bringe dem med Penslen paa Lærredet. Men han lærte dem mere end dette blotte Haandværk. *Voir juste* var kun Halvdelen af hans Motto; *voir juste et beau* det hele. Sansen for det skønne, først og fremmest det legemsskønne, søgte han at vække hos sine Elever bl. a. ved kun at stille dem de bedste Modeller for Øje. »Man har«, skriver Eckersberg i et Brev d. 14 Decbr. 1811 til Clemens, »de allerskjøneste og udsøgteste Modeller i hans Artillier, man seer een fuldkomen som en Herkules, en anden som en Gladiateur, en tredie gandske som en ung Bachus eller Antinous«. Dubose, Cadamour, Polonais, hvilken sidste ses paa Cochereaus Billed: disse Modellers Navne lever endnu i Frankrig som Minder om en Tid, hvor Modellens Skønhed regnedes som en Betingelse for Kunstens.

Men Skønheden i Kunsten var for David som Lærer ikke blot den plastiske Formskønhed, for hvilken han fanatisk ærede Antiken. Han viede paa sin Malerskole ogsaa den maleriske Skønhed en Interesse, som man ikke skulde tiltro »Leonidas'«

[1] »Toutes ses paroles les plus hasardées, les plus embrouillées même, comme David en laissait échapper quelquefois, étaient écoutées, pesées et interpretées comme l'eussent été celles d'un prophète« (*Delécluze*, Louis David, son école & et son temps. Souvenirs. 2me èd. Paris, 1860, in 12°). — At Delécluze's Erindringer fra Davids Atelier stammer netop fra den Tid, hvor ogsaa Eckersberg besøgte dette, fremgaar af et Brev fra Maleren *Schack* til Eckersberg, dateret: Paris, d. 9 April 1845. I dette Brev hilser Schack E. fra Delécluze, som fra Davids Atelier meget godt erindrede *le petit habile Danois*.

eller »Sabinerinderne«s Mester, i hvem der kunde synes at have været nok saa godt Stof til en Billedhugger som til en Maler. Men at han var født Maler, inden han blev Arkæolog og Filolog og »den eminente Tænker«, som hans Samtid beundrede i ham, derom vidner hele Rækken af hans i Farven snart kraftige, snart fine, ja ofte næsten raffinerede, livfulde Portræter, blandt hvilke det berømte, ufuldendte af Madame Recamier langt fra er enestaaende i Henseende til Tonens Charme. Naar han malede disse Portræter og havde gemt og glemt *Gemmae Antiquae Caelatae*, *Musaeum Etruscum*, *Musaeum Romanum*, *Thesaurus ex Thesauro Palatino* og hvad de alle hed, de lærde og gulnede Folianter, han konsulerede til sine lærde og gustne Billeder, var han selv den levende Protest mod den Del af hans egen Kunst, som han ansaa for sit Livs egentlige Bedrift, men hvis kunstige antike Kolorit Tiden har falmet ynkeligt, medens den har ladet hans Portræter urørt bevare deres naturlige Friskheds Farve. Det var denne Livets egen skønne Farve og ikke den indbildt ædle historiske Kolorit, han lærte sine Elever at se og gengive, og det er den, som Eckersberg sigter til, naar han i et Brev i December 1812 skriver til Prins Christian, at det foruden alt andet er »et skjøndt sandt Kolorit især i det nøgne, som i hans (Davids) Artelier noye paasees«.

Og dette om Sandhed og Skønhed indgav David ikke sine Elever i Form af grammatikalske eller syntaktiske Regler, éns for alle, til Hjælp ved deres Studium af Kunstens vanskelige Sprog. Han respekterede hos hver især af dem den enkeltes Opfattelse af Sandhed og Skønhed, og af alt, hvad han lærte dem, var Individualismens Ret og Pligt i Kunsten ikke det daarligste. Han var som Lærer over al Maade og navnlig over al Forventning fri for Fordom. Delécluze, hans Elev, som har skrevet sine Erindringer fra hans Atelier, mindes at have hørt ham sige til én af Eleverne: »*C'est égal, fais comme tu sens, copie comme tu vois, étudie comme tu l'entends, parce qu'un peintre n'est reputé tel que par la grande qualité qu'il possède,*

quelle qu'elle soit«. Og til en anden (det kunde passende have været Eckersberg): »*Il ne faut pas vouloir faire plus qu'on ne peut. Il faut traiter des sujets humbles, simples, familiers même, si la nature nous a fait naître pour cela* .

Baade personlig og kunstnerisk var han paa sit Atelier en ganske anden end den David, der med saa megen Bram har indtegnet sit Navn i Revolutionens og Kunstens officielle Historie. Personlig var han en anden, fordi han langt fra at have Væsen af den glubske Terrorist, der havde voteret til Fordel for Guillotinen, var mild og overbærende mod sine Elever og faderlig øm over deres Velfærd[1]. Og kunstnerisk var han paa sin Skole en anden, fordi han paa Tærskelen til dette Atelier, han selv kaldte *un véritable tribunal révolutionnaire de la peinture*, rystede alt akademisk Støv af sig. Ham, hvis akademiske Billeder af de græsk-romerske Heltes og Heltinders Liv er rene Kursus i Oldtidens Arkæologi, skyldes det berømte Spotte-Ord, han lod falde til sine Elever, at Akademierne er som Parykmagernes pudrede Boder, som man aldrig forlader uden Støv paa sine Klæder«. Og af ham, der kunde forsyne sine Billeder med subtile Forklaringer af hver Muskel-Bevægelses ethiske Betydning, af ham, som gjorde sig til af 20 Gange at have ommalet Horatiernes Faders fremstrakte venstre Fod, fordi han ikke kunde faa den til at udtrykke, hvad den efter hans Mening burde, — af ham er optegnet disse Ord, han ligeledes lod falde paa sin Malerskole til en af sine Elever: *Copie la nature comme tu copierais un tableau, sans science, sans idée faite d'avance, avec naïveté, et tu seras tout étonné d'avoir fait bien.* David som Naivitetens Talsmand: det er i Sandhed mere, end man af hans Kunst skulde vente!

Det er først, naar man lærer ham at kende fra Sider som de, der her er antydede, at man forstaar ikke alene, at han

[1] *Chesneau*, Davids strænge Dommer, har givet en tendentiøs og aabenbart falsk Skildring af det, han kalder Davids Despoti som Lærer, og som han endog gør til en Aarsag til Gros' Selvmord (*Les chefs d'école*, Paris, 1862, p. 1—59).

kunde være en ypperlig Lærer for Eckersberg, men ogsaa at han for denne kunde komme til at nære en ualmindelig Interesse. Kun et Par Maaneder efter at være begyndt at arbejde i hans Atelier kunde Eckersberg skrive til Prins Christian i København om David: »Han fordrer overordentlig meget, og dog er ieg nu saa heldig, at han særdeles har henvendt sin Opmærksomhed paa mig«. Og at det virkelig forholdt sig saaledes, derom vidner ikke blot et Brev, som Bruun Neergaard samtidig sendte Akademiet[1], men ogsaa Davids Ønske om, at Eckersberg skulde konkurrere til *Prix de Rome*. Han, der ellers var ret sparsom med Ros og Smiger, sagde en Dag til Eckersberg i alle de andre Elevers Nærværelse: »Danmark vil nu ogsaa begynde at tælle gode Kunstnere; det har en Billedhugger i Rom, som gjør sit Land Ære, og saa som De nu gaaer frem vil De ogsaa snart kunne gjøre det samme, og ieg vil raade Dem, naar De endnu næste Aar bliver her, at gaa med paa Konkursen; De vil kunne vinde Prisen; Stipendiet, som dermed er forbundet, vil De som Udlænding ikke kunne faa, men det vil blive en Ære for Dem og ogsaa for Deres Land« (E.'s eget Referat).

Eckersberg attraaede dog ikke denne Ære. Han maatte gøre en mere indbringende Brug af den Tid, som levnedes ham fra Malerskolen, thi Davids Undervisning havde den Skyggeside at koste forholdsvis mange Penge. »133 francs maanedlig, naar derfra regnes 24 francs til Huusleie og 24 francs til Hr. David, saa beholder jeg til Vadsk, Spise og Drike, Klæder og Skoe, Kone og Sæng netop 2 francs 15 Sous daglig, ikke at tale om Modeller«, — saaledes skriver Eckersberg i April 1812 i sin Dagbog. Og med Tilføjelsen: »Det er ikke meget« slutter han det sørgmodige Regnskab. Men af 2 francs og 15

[1] Det hedder bl. a. i dette Brev af 22 Decbr. 1811 om David: »Denne store Læremester, der elsker sine Elever som sine Børn, var overmaade fornøjet med Eckersberg og har den største Tillid om hans Talent . . . . . David haaber med Tiden at kunne være stolt af, at en af hans Elever er i Norden«.

sous om Dagen kunde han selvfølgelig ikke leve, og derfor maatte han male Billeder, som han kunde gøre sig Haab om at sælge, eller som Velyndere bestilte hos ham.

Saaledes lader sig forklare den mangeartede Virksomhed af meget forskellig Værdi, som Eckersberg ovede i Paris, og som paa flere Punkter er i dyb Uoverensstemmelse med det, han lærte hos David. Selv om man har Lov til at antage, at den i Figurstilen ikke mindre end i Koloriten endnu ganske Abildgaardske Fremstilling af Legenden om den korinthiske Pige, som ridser Skyggen af sin Elsker inden hans Afrejse (»Tegnekonstens Oplindelse«) er udført, forinden Eckersberg sogte Davids Atelier, er i hvert Fald et Billed som »Hermod, der i Gudernes Navn beder Hel om at give Balder tilbage« malet i Efteraaret 1811, efter at Udkastet dertil havde været forelagt David. Tegningen i dette Billed og navnlig i Hermods Skikkelse er saa ynkelig som omtrent tænkeligt; Armen, der bærer Faklen, er elendig bygget; Hovedet sidder galt paa Halsen, og under det røde Drapperi om Figuren mangler al Form. Bedre har Kunstneren affundet sig med Hel og endnu bedre med Skyggerne af Balder og Nanna, som hviler i en Omfavnelse i den taagede Baggrund. I disse slørede Fantasifigurer føles Manglen paa Naturstudium mindre, men den føles til Gengæld saa meget stærkere i det, som Eckersberg selv vilde have kaldt »Accessoirerne«: Klippehulen og den golde Jord, der synes laante fra et Theaters Rekvisiter. Endnu ringere er Billedet af »Vicelin, som uddeler Levnetsmidler til de trængende«, og som dog er malet saa sent som 1812. Lige fra de talrige, men daarlig komponerede Figurers Hoveder og Hænder til den gamle Eg, hvorunder de fattige trænges om Munkenes Kurve med Brød, er Billedet blottet for Virkeligheds-studium og blegt og flovt i Farven. Men Arbejder som disse havde den Fordel for Eckersberg, at de kunde sælges; en dansk Stiftamtmand skyndte sig med for 300 francs at erhverve det første, som Eckersberg havde tiltænkt Prins Christian; en norsk Grosserer blev Ejer af det andet, og det havnede efter hans

Død i Galleriet i Kristiania, hvor det desværre er ene om at repræsentere Eckersbergs gode Navn og Rygte. Han prisgav virkelig dette temmelig ofte i disse Aar i Paris, men til hans Undskyldning maa tjene de Hensyn, han maatte tage til sin slette økonomiske Forfatning, der bl. a. hindrede ham i at gøre tilstrækkelig Brug af de kostbare Modeller og tvang ham til at paatage sig Arbejder, for hvilke han aldeles ikke var egnet.

Over og udenfor hans Ævne laa saaledes bl. a. en Opgave, som blev ham stillet hjemmefra. I København havde den rige og enthousiastiske Mendel Nathanson ved Synet af et illustreret »Shakespeare-Galleri« faaet Ideen til ogsaa at hædre Holberg med et lignende Værk, og han overdrog derfor til Lorentzen at male en Scene af hvert af Holbergs Stykker. I Forbindelse med de Kobbere, for hvilke disse Malerier skulde tjene som Forbilleder, var det Nathansons Hensigt at lade besørge baade en tysk og en dansk Pragtudgave af Holberg i Lighed med den, der udkom af »Niels Klim«. Den tyske Oversættelse blev overdragen til ingen ringere end Baggesen; Kobberstikkene til Clemens, Haas'erne, Høyer og Senn[1]. Formodentlig for at fremme Værkets Tilblivelse lod Nathanson Eckersberg faa et Par af Billederne at male; allerede i 1810 var han beskæftiget med en Scene af Jeppe paa Bjærget, og i September 1812 noterer han i sin Dagbog: »Kjøbt en toil for Jean de France«. Den »Dygtighed i Behandlingen« og »Klarhed i Farven«, for hvilke Egenskaber Weilbach roser disse Billeder paa de Lorentzenske Sidestykkers Bekostning, synes mindre aabenbare end det Brist paa Lune, til hvilket samme Forfatter altfor overbærende indskrænker sin Dadel over dem. Det er i Virkeligheden et Par i Indholdet grumme tomme, i Udførelsen grumme tarvelige Billeder, til hvis Gengivelse i Kobber Clemens' Naal var altfor god.

[1] *Gottlieb Siesby,* Mendel Levin Nathanson. En biographisk Skizze. Kbhn. 1845, in 8°, p. 88—89. Det lykkedes ikke Nathanson at gennemføre dette Værk, som krævede saa store pekuniære Opofrelser.

Fig. 34. Trende spartanske Drenge, som øve sig i Bueskydning. Tilh. Hr. Forfatter *Edgar Collin*.

Billeder som disse eller som »Vicelin« fik dog ingen videre Betydning for Eckersbergs kunstneriske Udvikling. De er peri-

feriske Fænomener af en Art, som nu og da vedblev at vise sig paa hans Kunsts Himmel, selv efter at denne ellers var ganske opklaret, og de fremkom mest som sikre Tegn hver Gang, der stod et økonomisk Uvejr truende i hans Horizont. Men ganske uafhængig af dissse periferiske Bevægelser i hans Udvikling foregik, snart umiskendelig, snart i det skjulte, den Centralisation af hans Anlæg, i hvilken den midtpunktsøgende og drivende Kraft var det indtrængende Studium af Naturen.

Om end hæmmet af de gamle Dragter og det øvrige ydre Apparat lægger denne Kraft sig for Dagen i mythologiske Kompositioner som »Oedipus og Antigone« og »Ulysses og Kalypso«. Men i intet andet af Eckersbergs Arbejder fra hans Ophold i Paris udfolder den sig saa smukt som i Billedet »De Spartanske Drenge« (Fig. 34), der sandsynligvis er malet i Davids Atelier. Titlen til disse tre Figurer har ikke stort at sige, om den end passer godt nok til dem; Landskabet bag dem heller ikke, om end det er valgt med Smag og danner en passende Baggrund for dem. Det er i Virkeligheden blot en Studie over tre Modeller. Farven i denne Studie har ingen særlig Tillokkelse: den er i Skyggerne temlig sort, i Lysene — paa Laarene og Knæene f. Eks. — altfor blaarød. Alligevel betegner ogsaa koloristisk dette Billed saavel som andre samtidige Modelstudier et stort Skridt frem fra det Stadium, paa hvilket Eckersberg befandt sig, da han sammen med de unge tyske Malere foretog sine første Øvelser efter Model i Paris. Men Skønhedsindtrykket af »De Spartanske Drenge« skyldes dog næsten udelukkende Legemsskønheden i disse prægtige unge Skikkelser, hvoraf den ene næsten er et Barn endnu, men dog har Manddoms Staal i sine slanke Lemmer. I endnu højere Grad gælder dette den forreste af Figurerne, som spænder Buen og spænder sine Lemmer og lader sit Øje i spændt Forventning følge Pilens Maal. Og selv i den tredje, den siddende af Figurerne, hvis pegende Bevægelse med Haanden og hvis spørgende Udtryk i Ansigtet synes lidt arrangeret, er der den samme spændstige og mandige Holdning. Intet kan fore-

komme En naturligere, end at disse unge Mænd i Idrætten søger en Udladning af Kraften i deres Lemmer; de synes skabte til intet andet end skønne Legemsøvelser, og de er afgjort nærmere ved at være hellenske i deres Aand end nogen af Figurerne paa »Leonidas ved Thermopylæ«, i hvilket Billed David efter sin egen Formening kom sine klassisk-græske Forbilleder nærmere end nogensinde for eller siden. Thi denne Studie af Eckersberg er helt fri for den Frase, som paa den ene Side gør Davids Fremstilling for let, og næsten fri for den Lærdom, som paa den anden Side gør den tung. Fuldkomment *sans science et sans idée faite d'avance* er de »Spartanske Drenge« ganske vist ikke, men de har i hvert Fald meget af den naive og umiddelbare Iagttagelses ungdomsfriske Glæde over den nøgne Menneskeskikkelse, som er saa stort et Stykke af Aanden i den græske Kunst.

Det er allerede for adskillige Aar tilbage bemærket af Jul. Lange, hvor ypperligt dette Billed er egnet »til at maale Omslaget fra Abildgaard til Eckersberg med Hensyn paa Fremstillingen af Menneskefiguren«. »Han«, siger Lange om Abildgaard, »som trods Nogen var indøvet i Kundskab til alle de enkelte Deles Beliggenhed i det menneskelige Legeme, viser ofte en besynderlig Mangel paa Erfaring for Bevægelsens Helhed: de Dele, som efter deres Natur er haarde og stive, giver han tidt en unaturlig og vilkaarlig Bøjelighed og Bevægelighed ..... Abildgaard og Eckersberg var Begge meget studerende Kunstnere; men Abildgaard vilde hele Tiden lægge Studiet bag ved sig, for med et vist despotisk Lune at bruge den Magt, som det havde givet ham; Eckersberg blev ved at studere, medens han sad ved Staffeliet; at udøve Kunsten var for ham det samme som at studere«.[1]

Det vilde være unyttigt at forsøge at finde Ord, som bedre end de sidste kunde formaa at karakterisere den Forvandling, som Eckersberg var undergaaet, da han langt om længe var

[1] *Jul. Lange*, Nutids-Kunst. Skildringer og Karakteristiker. Kbhn. 1873. p. 57. Udhævelsen af Citatets sidste Linjer skyldes nærværende Bogs Forfatter.

fuldt færdig og moden som kunstnerisk Personlighed. Men vil man nøjagtig kontrollere, hvorledes denne Forvandling efterhaanden fuldbyrdedes, maa man ikke glemme, at det, der her er kaldt Centralisationen af hans Anlæg, endnu langt fra var endt ved den Tid, da han malede »De Spartanske Drenge«. Selv i disse, i hvilke det umiddelbare, personlige Studium er mere indtrængende end i noget andet af hans Arbejder fra Paris, er der noget, som ikke er aldeles umiddelbart og ikke fuldt personligt, noget, som er lidt kunstig opstemt i en Tone, der allerede klinger i Titlen og var ingen anden end selve Tidens Kammertone i Kunsten, saaledes som David gav den an i sine mythologiske og historiske Billeder. Eksemplet herfra undlod ikke at smitte Eckersberg, samtidig med at han paa Skolen lærte David at kende fra Sider, der var omhyggelig skjulte i hine Billeder. Han beundrede disse over al Maade, beundrede navnlig »Sabinerinderne« for »den skjønne ædle Race« og følte sig løftet af »de ædle mandige stolte Kæmpers Kraft«. Af denne Beundring er født adskillige Træk i nogle af Eckersbergs Malerier fra Paris og hver Streg i en lille Række Kompositioner, som ikke naaede længere end til at blive tegnede, og mellem hvilke »Regulus forlader Slægt og Venner for at vende tilbage i karthagisk Fangenskab« godt kunde skyldes selve David. Men ikke denne alene, ogsaa Ny-Klassicismens andre Repræsentanter: *Canova* frem for alle, dernæst *Girodet, Guérin, Lethière* og *Gérard* vandt hans Bifald, og han gentager i sine Breve til Hjemmet alle de den Gang kurante Ord om den gode Smags Genskabelse, som disse Akademikere formentes at repræsentere. »Man kan næppe tænke sig noget fuldkomnere«, saaledes hedder det i Brevene om Canovas Terpsichore, om Girodets Jomfru Maria, om Guérins Kain, om Lethières Brutus og Gérards Portræter. *Gros* derimod — Koloristen og Naturalisten —, der i Kraft af sin stærke Personlighed, men næsten halvt mod sin Vilje havde løsrevet sig fra de Davidske Doktriner, — Gros tiltalte ikke Eckersberg, der med god Konsekvens i sine daværende Anskuelser kalder Hesten paa Rytter-

portrætet af Kong Murat af Neapel — et af Gros' ypperste Billeder — »et sandt Monstrum«. Han forstod ikke, hvor langt værdifuldere denne levende, originale Fremstilling er, end den Parthenonsfrise-Hest, som David efter en Gibsafstøbning har reproduceret i »Sabinerinderne«. Og om den bedste af dem alle, om *Géricault*, tier Eckersbergs Breve ganske, tiltrods for den uhyre Opsigt, som hans samme Aar (1812) udstillede *Chasseur* vakte, det berømte Rytterportræt[1], over hvis lidenskabelige og storladne Penselføring David gav sin Forbavselse Luft i de Ord: »*D'où cela sort-il, je ne reconnais pas cette touche*«.

Med Kendskab til disse hans Sympathier for de samtidige franske Akademikere er det ikke forbavsende at se, at Eckersberg nærede en dyb Beundring for deres Forgænger i det 17de Aarhundred, *Nic. Poussin*. I Foraaret 1812, da Salonen var aabnet, og Eckersbergs Begejstring for den klassisk-lærde Modeform synes at have naaet sit Højdepunkt, kalder han (i nogle Linjer til Prins Christian) Poussin den, »som saa nøye som kuns faae andre hidindtil kjændte de menneskelige Lidenskaber og vidste ved den tydeligste Mimik at udtrykke dem og ordne hans Personer enhver paa sit rette sted, at det gjordte det skjøneste heele og blev fortælling tillige«. Endnu mindre kan det da undre, at Eckersbergs aller dybeste Ærefrygt maatte gælde *Rafael* »med de himmelske og høye Idealer«, der den Gang — takket være de Franskes nylig tilendebragte Plyndringstog i Italien — var repræsenteret i Louvre, det daværende Musée Napoléon, med saadanne Hovedværker som »Transfigurationen«, »Den hellige Cæcilie« og »Madonna dell'Impanata«, af hvilket sidste Billed Eckersberg gjorde en Kopi. Han skriver nu heller ikke mere hjem, hvad han tidligere skrev, at det blot kommer an paa at male alting efter Naturen. »At ansee og efterabe Naturen m e d d e k l a s s i s k e M e s t r e s Ø j n e« er nu et Udtryk, som gentagne Gange læses i hans Breve, og om den Altertavle, han i Foraaret 1812 malede til Horne Kirke

[1] Louvre-Galleriet Nr. 243.

ved Hvedholm, paa Bestilling af Bille-Brahe, hedder det i et Brev af 16 Juli s. A. til Prins Christian: »De store klassiske Mesterværker har været mine Raadgivere; med deres Øyne stræber jeg stedse at see Naturen og efterligne den«.

Fig. 35. Hagar og Ismael i Ørkenen. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

Denne Altertavle[1] er det bedste Eksempel paa den Eklekticisme, som saaledes var kommen ind i hans Kunst, og som naturlig blev lidt af et hæmmende Moment i hans Talents Udvikling i naturlig og strængt personlig Retning. Det ret anselige Billed med Figurer i to Tredjedel af naturlig Størrelse fremstiller »Christus, som lader de smaa Børn komme til sig«, og fremstiller det saaledes, som det hundred Gange før og

[1] En god Kopi (af *Holbech*) kan sees i Johanneskirken paa Nørrebro. Originalen i Horne Kirke er stærkt forvasket og meget opmalet.

Fig. 36. Etude af et Fruentimmer. Tilh. Enkefru *J. Schierbeck*, Helsingør.

siden er set. Christus sidder med Apostlene bag sig og Børnene og deres Mødre foran sig; han taler og løfter den ene

Haand velsignende, og paa alles Aasyn staar skreven med barnlig tydelige Tegn den forbavsede Andagt, som Situationen kræver. Det er en Komposition uden Lyde, men ogsaa ganske uden Indfald. Figurerne er i Harmoni med Kompositionen: korrekte og rene i Formen, men ogsaa ganske uden Karakter. Stilen er et Juste-Milieu mellem nogenlunde alt; den har lidt af Rafael, lidt af Poussin, lidt af David, lidt af enhver — undtagen af Eckersberg selv, som man ikkun genkender i de altfor røde Kinder, med hvilke Figurerne er forsynede. De røde Kinder var og vedblev at være, i Mangel af et Adelsmærke, det borgerlige Sundhedsmærke for Eckersbergs Kunst.

Mere tiltalende end i dette ret kedsommelige Billed ytrer Eklekticismen sig i »Hagar og Ismael« (Fig. 35). I dens Følge er i dette Billed en Elegance, som lægger sig for Dagen i Hagars lange og slanke Skikkelse og i hendes højre Arms lidt koket-gratiøse Stilling, — en Elegance i de Formens S-Linjer, som senere vanskelig vilde flyde for Eckersbergs Pensel, og som i dette Billed føles som en smuk, men lidt fremmed Haandskrift. Ægtere, men ogsaa grovere er Virkningen af den legemsstore »Etude af et Fruentimmer« (Fig. 36). Behandlingen er her tung som den røde og sorte Farve, der er benyttet til det Nøgne, men Formen har en Del Storhed, om end ikke saa megen, som den stærkt flatterende fotografiske Gengivelse kunde lade formode. Denne Storhed tilligemed den korrekte Renhed i Altertavlen og Elegancen i »Hagar« er Frugterne af det, som Eckersberg selv kaldte »at se med de store Mestres Øjne«, det samme, man i Nutiden giver det beskednere Navn at se med fremmede Briller, og som for mindre sunde og stærke Øjne end Eckersbergs med Rette anses for en Sport, der er farlig for det personlige kunstneriske Syn. Han brugte en Tid lang nye Briller for nær sagt hvert nyt figurligt Motiv, han valgte, og han forsmaaede end ikke i »Udsigten fra Meudon Slot« (Fig. 37) at laane Jan Boths Glar, gennem hvilke han saa de harmonisk gyldne Toner, som giver dette Billed en Plads for sig mellem de Landskaber, han ellers malede i

Paris. Thi disse er som oftest i langt højere Grad sete med hans egne Øjne. Sikkert er de for Størstedelen kun tegnede Ansigt til Ansigt med Naturen og væsentlig malede hjemme. Sikkert

Fig. 37. Udsigt fra Meudon Slot. Tilh. Hr. Grosserer *Kolthoff*.

nok ogsaa er de endnu i mange Henseender, frem for alt i Behandlingen af Træernes Løv, meget konventionelle; men de viser i andre Henseender en mere rendyrket personlig Farveiagttagelse end nogen af de samtidig malede figurlige Kompositioner. Den kendes, denne Førstehaands-Farveiagttagelse, i det smukke »Udgangen af Bois-de-Boulogne« (Fig. 38) paa de lette, kølige Skygger over Vejen og i de fine kølige Lufttoner, som hviler over Baggrunden og har afløst de vedtagne Fjærntoner. Man maa være fortrolig med den landskabelige Kolorits hele besværlige og sene Udviklingshistorie i dette Aarhundred for at maale tilfulde Betydningen af disse blaalige

Friluftstoners Tilsynekomst i et Billed af en ung dansk Maler, der i Aarhundredets Begyndelse levede paa Ny-Klassicismens Milieu i Paris. Jean Victor Bertin, Bidault, Michallon, Watelet

Fig. 38. Udgangen af Bois-de-Boulogne til Longchamps. Tilh. Hr. Sognepræst *P. Lange*, Hinze.

og navnlig Henri Valenciennes, som i 1808 nedskrev de Theorier, han i mange Aar havde doceret for sine Elever, var den Gang de toneangivende i Landskabsmaleriet. Valenciennes spillede i dette en ganske lignende Rolle som David i Figurmaleriet, kun var han langt mindre betydelig som Kunstner og langt mere doktrinær som Lærer. Han og hans Elever havde udviklet en særlig fransk Form for den ved den Tid overalt grasserende »historiske« eller »heroiske« Stil. Ikke i Naturen, men i Mytherne hos Theokrit, Virgil og Ovid søgte de deres Motiver og frembragte hine »klassiske« Landskaber,

som har Smag og Duft af alt andet end af Naturen. Det er saadanne Landskaber, hvormed Eckersberg i 1812 har set Salonen i Paris fyldt, og hvad der er af Friluft i hans Billed af »Udgangen af Bois-de-Boulogne« tør da skrives helt og holdent for hans egen Regning. Ingen i det daværende Paris

Fig. 39. Figurer ved Seine-Quaien. Tegning i Pen og Tusch. Tilh. *Kobberstiksamlingen.*

har kunnet lære ham at male saaledes, thi ingen — næppe nok Georges Michel, »Montmartres Ruysdael«, det senere landskabelige Stemningsmaleris udmærkede, men den Gang ganske ignorerede Forløber — malede uden de fremmede Briller, som Malerne af de »heroiske« Landskaber laante snart hos Claude, snart hos Poussin og snart hos Berghem.

Men den selvstændige Naturiagttagelse, hvoraf Eckersberg lægger adskilligt for Dagen i dette Billed, kommer ikke mindre tydelig frem i andre Arbejder, som han udførte paa egen

Haand mod Slutningen af sit Ophold i Paris. Han havde den Gang forladt Davids Atelier og førte nu efter sin Lærers Raad altid en Skizzebog med sig, hvori han noterede, hvad der mødte ham paa Gaden og paa hans Ture ud paa Landet. Han samlede sig et lille Forraad af hverdagslige Staffagefigurer til de hverdagslige Landskaber, han malede. Til dette Brug har han formodentlig tegnet de Figurer, der læner sig over en af Seinens Quaier (Fig. 39), og den anden Tegning, som her er gengiven (Fig. 40), benyttede han sammen med flere lignende Figurer til den livfulde og udmærkede Staffage paa »Udsigten ved Meudon Slot«. Mellem hans mange Prospekt-Tegninger fra Paris' smukke Omegn, hvor han nu havde Tid til at færdes, maa fremhæves en »Udsigt fra Neuilly«, rig paa fine Lufttoner og smilende og straalende af Sol. Men det aller mest indtagende af, hvad han saaledes gjorde paa egen Haand og uden Paavirkning, er vel nok det lille Portræt af en ung Pige (Fig. 41), hvis Visitkort endnu ligger i den Portefeuille, som han førte med sig i Paris. *Mlle Émilie* lyder Navnet paa den Model, hvis Træk dette Billed

Fig. 40. Staffage-Studie. Tegning i Pen og Tusch. Tilh. *Forfatteren.*

Fig. 41. Portræt af Modellen Émilie. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow*.

skylder sin Eksistens. Lad os tro, at Eckersberg har begyndt det paa sin 30-aarige Fødselsdag, d. 2 Januar 1813, da han

ifølge sin Dagbog forærede Émilie for 24 francs Bonbon (Bonbon?) og endte Aftenen med hende i den italienske Opera. Det er aabenbart gjort fuldstændig *con amore*: Lysets Spil over hendes blottede Hals og Linjen af hendes runde Bryst og Folderne i Shawlet om hendes Skuldre og Rødmen i hendes lille fine Øre og Smilet om hendes nysselige Mund og alt det andet, der charmerede ham til den Letsindighed at spendere fireogtyve gode francs paa hendes Fornøjelse, har hans Øjne fulgt med Lyst og Liv, thi han har faaet Billedet af denne unge Pige lykkeligere, lettere og livsvarmere paa Lærredet end noget andet, han malede i Paris.

Det var dog, som man kunde vente, ikke Billeder af denne Art, som skaffede ham en Prolongation af Stipendiet fra Kunstakademiet i København og havde Opfyldelsen af hans Ønske om at tilbringe nogle Aar i Italien til Følge. Det var først Kopien efter Rafael samt Altertavlen, der havde behaget Akademiet, og siden hen var det andre af de figurlige Kompositioner, som bragte dets hysteriske Sekretær, Hr. Thorkel Baden, paa Kothurnen, naar han skulde melde Eckersberg Akademiets allerhøjeste Tilfredshed. »Antiken og Raphael«, skriver Baden beskyttende til Eckersberg, »blive, hvad de er, Deres Ledere; ved Enden af Banen rækker et skjønsomt Fædreland Dem belønnende Krands«. Man gjorde sig utvivlsomt ved Akademiet Forventninger om, at Eckersberg i Italien skulde blive en Slags Malerkunstens Thorvaldsen. »Italien skal uddanne ham til at blive en Prydelse for Fædrenelandet, og De ville lede ham paa hans Vej i Konstens sande Hjem«, saaledes skrev Prins Christian, da han underrettede Thorvaldsen om Eckersbergs Komme til Rom.

Hans sidste Uger i Paris hengik med Besørgelsen af alle de Ærinder og Indkøb, den forestaaende Rejse krævede. Da han havde faaet sit Rejsepas i Orden, traf han Akkord med en Vetturin, og omsider sad han da i Kaleschen med sin Rejsekasket paa Hovedet og med Sindet fuldt af Vemod ved Tanken om Afskeden. »Altsaa adjeu Paris«, saaledes havde han lige skre-

vet i sin Dagbog, »Tak for de salige Timer, der henrandt i Dit Skød. Adjeu mit uforglemmelige Museum, ugjerne skilles jeg fra Dig.«

»Det var da«, fortsætter han paa de første Blade af sin nye Portefeuille, »den 5 Juni om Morgenen efterat jeg havde taget Afsked fra Husets Folk og mine smukke vandte Værelser, at min brave Ven Møller ledsagede mig hen til Vognen, hvor vi toge Afskeed fra hinanden, og Kl. 1 rullede vi ud af det store lange Paris, ud igjennem *Barrière de Marengo*, og naaede om Aftenen til Melun, en lille ubetydelig Stad«. Herfra kørte Vetturinen over Sens, Villeneuve sur Yonne, Macon til Lyon, og over den første italienske By, Susa, til Turin. Fjorten Dage var allerede hengaaede med dette Stykke af Rejsen. Men Eckersberg, som havde valgt sin Plads foran i Kaleschen (for desbedre at kunne see mig omkring i Egnen), nød sikkert disse lange Sommerdage i det fremmede Land med alle sine unge Sanser. »O! hvilket et farvespil, hvilke Masser, hvilken Skjonhed og Majestæt«, udbryder han, da han fra Sletten om Turin skuer Alpekæden med den evige Sne, men ogsaa alle mindre Indtryk af de Smaabyer, han passerede, af deres Befolkning og landskabelige Beliggenhed noterer han sig omstændelig. Vejen gik videre over Piacenza og Parma til Modena og derfra til Bologna, og i Florents gjorde han Ophold en Dagstid. Herfra kørtes der over Siena, Aquapendente, forbi Bolsena-Søen til Montefiascone. Som Prøve paa Rejsebeskrivelsens Stil kan hidsættes dens Slutning[1]: »Den 1 July igjennem Viterbo til Rociglione, i Viterbo seer man allerede samme Hovedpynt for fruentimer, som bæres i Rom. Vi overnattede i Monte Rosi. Her var det paafaldende, hvor alt meer og meer Passagen aftog paa Lande-Vejene lige indtil Rom, vi mødte kun enkelte

[1] En omstændeligere Benyttelse af denne Rejsebeskrivelse er gjort af Weilbach. Det har bl. a. ikke forekommet mig Umagen værd at genoptrykke Eckersbergs Beretning om hans Rejsefæller, af hvilke kun »den behagelige Jomfru Neri«, fra hvem han dog allerede i Bologna tog Afsked, synes at have gjort noget Indtryk paa ham.

Vituriner og nogle Bander af Desertører og Conscriberte som sammenlænkede ledsagedes af Gensdarmer og stundom nogle Smaahobe af Bønder, som syntes at have et tvetydigt udseende; jo meere man nærmede sig Rom jo meere syntes Egnen at være en Ørken, idet mindste var den udyrket, omendskjøndt det ey manglede paa Vegetation. Det var da den 3 July Kl. 2 om Eftermiddagen, at vi kjørte ind til Rom igiennem Porta del Popolo, just paa samme Dag og Stund, da jeg for tre Aar siden forlod Kjøbenhavn«.

Rejsen havde varet lige fire Uger.

V.

I de Timer, i hvilke han nærmede sig den evige Stad, paa selvsamme Dag, paa hvilken han tre Aar i Forvejen havde taget Afsked med Hjemmet, har hans Tanker sikkert søgt de tre Aar og den lange Vej tilbage og fundet meget saare forandret. Han havde sin lille Søn derhjemme, — men han havde ingen Hustru mere. Hans Ungdomskærlighed havde faaet sin Afslutning i en Skilsmisse mellem ham og hende, hvis simple Herkomst var endt med at lægge sig for Dagen i saa simple Gærninger, at Clemens og andre af Eckersbergs Venner under hans Fraværelse havde indhentet hans Samtykke til at lade Ægteskabet lovformelig løse. Da Uvejret først var overstaaet og Eckersberg vidste sin lille Søn i god Behold hos Vennen Oluf Bagge, følte han Luften om sig renset og aandede friere end før. Jeg er glad ved det Haab at faae min Byrde af Halsen, som har trykket mig altfor længe, havde han i Oktober 1812 skrevet hjem til Clemens, da denne og Bagge havde gjort Skridt til Tilvejebringelse af Skilsmissen.[1] Og da han forlod Paris, var han allerede kommen ud over, hvad han blot kaldte denne ærgerlige Sag , thi han skrev faa Dage før sin Afrejse, ligeledes i et Brev til Clemens: Jeg vilde syngende dandse ind i Rom, naar blot mine Pengesager

[1] Den 28de November 1812 søgte Bagge for Eckersberg om *beneficium paupertatis* til Skilsmissedoms Erhvervelse fra Christine Rebekka Hyssing . Der mangler mærkelig nok i vore Arkiver de Dokumenter, hvoraf det vilde fremgaa, naar den endelige Skilsmisse fandt Sted.

var i en bedre Orden.« Den sidste Reservation kan ikke forbavse, naar man véd, at 160 Francs var hele hans Beholdning af Penge.

Hans første Gang i Rom, hvor han var taget ind i et lille Værtshus, galdt naturligvis Thorvaldsen, der, som omtalt, var forberedt paa hans Komme af Prins Christian. Da Eckersberg erfarede, at der var et ledigt Værelse i den Locanda, hvor Thorvaldsen og en anden Landsmand, Stadsbygmesteren Peder Malling boede, flyttede han et Par Dage efter derhen. Det var paa via Sistina, i Signora Buti's Kunstnerpension, og Stedet, hvor Signoraen og hendes vakre Døtre i mange Aar forstod at samle et udsøgt — navnlig dansk og tysk — Selskab, var det gamle Palazzo Tomati, af hvis tidligere Herlighed der dog næppe var stort tilbage. Gardiner kendtes ikke, Tæpper over Stengulvene heller ikke; Møblementet bestod af Straastole og oliemalede Borde, Senge og Kommoder; Værtinden, der var Enke, havde et eneste Værelse, i hvilket hun, hendes fire Børn og de logerende spiste deres Maaltider og bagefter bivaanede Opvaskningen. Men Thorvaldsens Skikkelse og de Kunstsamlinger, han her havde installeret, kastede Glans over Palazzo Tomati og gav det ny Ærværdighed, og den Lykke at leve i hans Nærhed var for mange, selv for saa forvænte Damer som Wilhelm von Humboldts Hustru og Døtre, en Erstatning for Manglen paa Komfort i dette fattige Logis, hvor Eckersberg kun betalte 30 Francs om Maaneden for Værelse, Kost, Lys og Vask.[1]

Nogle faa Dage efter hans Ankomst forlod Thorvaldsen Rom[1] og rejste med Baron v. Schubart til Luccas Bade, hvor-

[1] Weilbach har ment (Eckersbergs Levned og Værker p. 40 og 181), at »Eckersbergs Optegnelser gør det muligt her at tilføje en lille Rettelse til Tidsfølgen i Thorvaldsens Levned« og hævder, i Modsætning til Thiele, at Thorvaldsen ikke var i Rom, da Eckersberg ankom dertil.

Det var han nu alligevel.

Thi Eckersberg skriver i Novbr. 1813 til Clemens: »Thorvaldsen rejste fem Dage efter min Ankomst til Rom med Baron Schubart til Badene i St. Luca.«

fra han først vendte tilbage i November.[1] Eckersberg var da foreløbig nærmest henvist til Mallings Selskab, i hvilket han fandt stort Behag, og som kunstnerisk synes at have haft ikke mindre Indflydelse paa ham end senere Omgangen med Thorvaldsen. Stadsbygmesteren var en af Tidens mange Talsmænd for den rene, d. v. s. den antike Smag, for hvilken Eckersberg i sine Breve stadig roser ham, og da ogsaa Hetsch var kommen til Rom og Thorvaldsen vendt tilbage, befandt Eckersberg sig i en Kreds, hvis Guder udelukkende var de samme græsk-romerske, som han havde lært at dyrke i Paris.

Den Retning, i hvilken hans Udvikling udefra dreves, og som modarbejdede de selvstændige Kræfters Udfoldelse i ham, tog da til en Begyndelse Fart, stimuleret af Forholdene, hvorunder han levede. En mægtig Stimulus var selvfølgelig Thorvaldsens store personlige Exempel. Dernæst Adgangen til hans Samlinger af Kunstværker og Bøger. Dernæst de mindre, men ikke mindre virksomme Exempler: Hetsch og Malling og disses ligesindede mellem de tyske Kunstnere. Canova, hvem han allerede i Paris havde beundret, fik her i Rom en stærk Magt over ham; han besøgte endnu i Sommeren 1813 Canovas Værksted og modtog et ganske overvældende Indtryk af dennes tre Gratier, som nylig var blevne fuldendte. Men først og sidst og mest var det dog selve Roms klassiske Atmosfære, der virkede inciterende paa hans unge Ærgærrighed, hvis Fordringer han gav sig i Vold uden Betænkning og uden Spørgsmaal om sit Talents Ævne til at honorere dem. Det var, foruden Canova, der under hans Ophold i Rom viste ham den Ære at besøge ham, et Par stive Akademikere som Italieneren Vincenzo Camuccini og Direktøren for det franske Akademi paa Monte Pincio, Guillaume Lethière, hvis Dom

[1] Weilbach retter Thieles Meddelelse om Thorvaldsens Tilbagekomst til Rom derhen, at den ikke fandt Sted i December 1813, men derimod d. 12 Oktober s. A. Det var i Virkeligheden, som det fremgaar af Eckersbergs Dagbog, den 12. November 1813, at Thorvaldsen vendte tilbage.

han æskede over sine Billeder, og hvis Ros over disse var ham en Smiger.

Han vilde, som de, være Historiemaler i Ordets hele gamle, nu gammeldags Betydning. *Des dieux humains et des hommes divinisés* var Løsenet den Gang for Figurmaleriet, hvis Værdi betingedes af Æmnerne. Disse indeholdtes ikke i Naturen, men i Bøgerne og egentlig kun i tre: Homer, Ovid og Biblen, der var anskrevne omtrent i den Orden, i hvilken de nævnes her. Til næsten alle de Figurbilleder, Eckersberg udførte i Rom, er Æmnerne da ogsaa tagne fra en af disse Bøger.

Han følte det selv, som om hans Læreaar var endte: »Dér (i Paris),« skriver han kort efter sin Ankomst til Rom, »var det min eneste Attraa fra Grunden af at studere, her at realisere det, jeg som Kundskab har indsamlet.« At udøve Kunsten og at studere var saaledes endnu ikke i hans Bevidsthed blevet det samme.

Han begyndte det Arbejde, Rejsen havde afbrudt, med at fuldende et Billede, »La bonne mère«, som han havde anlagt i Paris. Det forestiller en Moder, der med Pegefingeren formaner sin ulydige, men angrende Datter, medens den lydige og dydige falder hende om Halsen og kysser hende: et lille ulysteligt, men ret uskyldigt Tilbagefald til det moraliserende Genrebilled, muligvis fremkaldt ved et nøjere Bekendtskab med Greuzes Malerier i Paris. Da Eckersberg var færdig med dette Billed, gav han sig i Lag med Æmner af Ovid, som han studerede i Voss' tyske Oversættelse i Thorvaldsens Bogsamling. Han begyndte et Billed af »Cecrops' Døtre« med næsten legemsstore Figurer, hvoraf dog kun et Udsnit med et Hoved eksisterer. Flere Tegninger samt en Skizze (Fig. 42) til den hele, siden noget ændrede Komposition, der har megen Ynde, gør Tabet af den øvrige Del af Billedet beklageligt. Det er iøvrigt tvivlsomt, om det nogensinde blev færdigt, thi Betalingen til »Vicenza og hendes Søstre«, som var Modeller, nævnes kun nogle faa Gange i Eckersbergs Dagbog. En anden Romerinde, som han

Fig. 12. Cecrops' Døtre. Skitse. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

havde set sidde med sin Ten udenfor en Gadedør, og som han havde tegnet saaledes, gjorde Tjeneste som Model til et Par Billeder, hvis Motiver var hentede fra det Ovidske Sagn

om Alcyone og Keyx. Det ene af disse Billeder, forestillende Alcyone paa sit Leje, foruroliget af sin Drøm om Keyx' onde Skæbne, synes at være gaaet tabt. Det andet (Fig. 43), forestillende Alcyone ved Stranden i det Øjeblik, hvor hun med Haanden sender den sidste Hilsen til Skibet, der fører hendes Husbond ud paa den evige Rejse, er bevaret, men har mere historisk end kunstnerisk Værdi. Figurens Bevægelse er deklamatorisk, Formbehandlingen haard og Farvesammenstillingen uden Harmoni. Men netop denne Mangel paa Harmoni mellem den friskt røde Karnationsfarve i Alcyones Skikkelse, den blaarøde Farve i hendes Drapperi og de rene blaa og grønne Farver i Søen og de landskabelige Omgivelser betegner Eckersbergs vaagnende Tilbøjelighed til at ofre alle kunstige koloristiske Skønhedsmidler til Fordel for en tro Gengivelse i fuldt Daglys af Livets og Tingenes naturlige Farve. Det ligger nær at sammenligne dette Billed med det fire Aar tidligere malede »Svanhilde paa Strandbredden«. I Indholdet eller i hvert Fald i den indre Stemning er de to Billeder lidt i Slægt med hinanden, men medens Stemningen i Svanhilde er iklædt det Abildgaardske Udstyr med kunstige Toner mellem det højeste Lys og den dybeste Skygge, er den i Billedet med Alcyone afført alt saadant Udstyr og fremtræder i nøgen Virkelighed og Natur. Sætter man i Tanken de to Billeder Side om Side, kan man ikke være i Tvivl om, at det ældre med Svanhilde baade er mere dramatisk og mere behageligt for Øjet end det med Alcyone, der er meget for nøgternt fortalt, og hvis skingrende rene Farver det ikke er nogen Lyst at skue. Men derom kan der heller ikke være Tvivl, at medens Svanhilde i hele den maleriske Stil tilhører det forrige Aarhundred og er et Produkt af allehaande døde Teorier, betyder Alcyone, al Mislykkethed tiltrods, noget nyt og før Eckersberg ukendt i den danske Kunst: en Søgen efter den nøgne Farvesandhed, som Abildgaard havde ukendeliggjort med sin kunstige Kolorit. Anvendt paa det menneskelige Legeme har denne nybaarne rosa Kolorit nogen Lighed med et nyfødt

Fig. 43. Alcyone ved Stranden Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

Barns Lød, som er altfor rød til at findes smuk og behage Øjet, men som er fuld af Løfter om Liv og Sundhed.

Denne Tilbøjelighed hos Eckersberg til at gøre Farven i det menneskelige Legeme altfor rød kan spores allerede i hans Arbejder fra Paris, hvor han under Davids Paavirkning havde afskaffet de kunstige Palettoner. Den altfor røde Legemsfarve findes sporvis i »De spartanske Drenge«, er tydeligere i de »Tvende Hyrder« (malet i Paris 1813), men naar først i »Hektors Afsked med Andromache« sin Kulmination. I dette Billed (Fig. 44), der synes malet omtrent samtidig med Alcyone, har den i den Grad hæftigt blussende bredt sig baade over Lys og Skygge, at man kunde finde hans Kolorits Tilstand ved den Tid ret betænkelig, om man ikke vidste, at den netop havde behøvet at gennemgaa denne Krise for endelig at vinde fuldstændig Helse.

Skade forresten, at dette Billed af »Hektors Afsked med Andromache« er saa frastødende i Farven. Det har en smuk Komposition, og Attest for en saadan har det ikke alene deri, at Thorvaldsen, der i den Henseende nok tør kaldes en fin Kender, erhvervede Billedet, men endnu mere deri, at han sidenhen (1836) komponerede sin egen Fremstilling af det samme Æmne paa ganske lignende Maade.[1] De Folk, der bestyrer hans Museum, kan da ganske rolig hente Billedet frem fra Magasinerne og hænge det op i hans Samling af Malerier; det kan aldrig være kompromitterende at gøre Thorvaldsens Smag til sin.

Det er jo muligt, at der ligger en aller anden løs Tegning af Thorvaldsen til Grund for Eckersbergs »Hektors Afsked«; men det er ligesaa muligt, at Kompositionen er den sidstes, og at Thorvaldsen i et Lune har laant den. Betydningen af den sidste Mulighed er det aldrig værd at overvurdere. Thi denne Komposition, fornemlig Gruppen med Hektor, der løfter Barnet højt i sine Arme, som vilde han rigtig se det ind i dets lille Ansigt og indprænte sig dets Træk, rummer en ideal

[1]Relieffet er ifølge Thiele først udført 1837. Men det er komponeret Aaret forud. »Hos Thorvaldsen stod der forleden med Kridt udkastet paa Tavlen *Hectors Afsked*« (Brev af 31. Octbr. 1836 fra Constantin Hansen).

Fig. 44. Hektors Afsked med Andromache. Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

plastisk Stil, der var Thorvaldsens Ejendom, og som Eckersberg kun havde som Paavirkning. Det, der ellers giver hans Fremstilling af ideale Menneskeskikkelser deres ejendommelige Præg ved Siden af det almindeligere Præg, de har modtaget af Tid og Omgivelser, er netop den Realisme, hvormed han slet ikke kunde lade være at behandle dem i Kraft af sin stedse voksende Virkelighedssans, en Realisme, som han udviklede selv under sin Syslen med de »idealske« Fremstillinger, og som berøvede disse en god Del af den tilsigtede Idealitet. Der er f. Ex. paa Billedet af de »Tvende Hyrder« et Par Fødder af en saa reel Hæslighed, at man, naar man først har faaet Øje paa dem, ikke længer kan gøre Eckersberg Følge ind i det Arkadiens Land, i hvilket han vil have os til at tro, at Scenen foregaar. Alene et Enkelttræk som dette, valgt mellem mange, forraader, at Eckersbergs Øje ikke var skabt for de Syner af fuldkommen ideal Skønhed, i hvilke Thorvaldsen svælgede, og som Tiden fordringsfuldt krævede af enhver uden Hensyn til hans særlige Anlæg og Ævner. Man opfattede jo den Gang Kunstneren, d. v. s. Kunstneren, som han burde være, som svævende »i klare Egne, hvor Skønheds herlige Lys omstraaler ham.« Man kaldte det jordiske for kun »den nødvendige Skygge til Skiønheds evige Lys«.[1]

Men endnu mere end et Enkelttræk som disse Fødder, der unægtelig er lidet egnede til at agere i hine »klare Egne«, er det hele Behandlingsarten i Eckersbergs Figurkompositioner fra hin Tid, som forraader hans Mangel paa Ævne til at frigøre sit Blik fra Jordelivets enkelte Foreteelser og løfte det mod de abstrakte Højder, man den Gang kaldte de »genialske«. Medens man ikke kan frakende en Del af hans Kompositioner som saadanne et vist Arrangementstalent (han havde ikke for ingen Ting gennemgaaet en lang Skole i den Kunst at kom-

[1] *Chr. Molbech*, Ant. Allegri da Correggio, med nogle Betragtninger over Konst og Maleri (Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter. Syvende Aargang. Kbhvn. 1811. p. 381—82).

ponere, i hvilken alle den Gang var mere eller mindre øvede, men ingen saa ganske uøvet, som de fleste nuomstunder), saa lider de alle under Følgerne af det, David kaldte *peindre le morceau*, og som vil sige at udmale det Enkelte reelt efter Naturen paa Bekostning af den ideale Helhed. Det gælder om alle Eckersbergs Figurer fra hans Ophold i Paris og Rom, at de har mere af Kødet end af Aanden, som i dem alle er tykt iklædt Modellernes jordiske Form og Farve. Hans voxende Sans herfor kaldte ham uafbrudt til Orden under Arbejdet og gjorde dette til Prosa, medens han troede, det var Poesi.

Og jo mere han tørstede efter at naa sine Forbilleder — »jeg stræber fremad efter de andres (Thorvaldsens og Mallings) Eksempel«, skrev han hjem — og tilfredsstille deres og Tidens Fordringer til Adel og Stil og Skønhed i Fremstillingen af de store Æmner, fra hvilke han ikke kunde losrive sig formedelst de Baand af Konveniens og Ærgerrighed, med hvilke han var bunden til dem, — desto mere ubarmhjærtigt krævede hans Natur sin Ret, desto mere Næring forlangte hans Virkelighedssans. Han følte det endog haardt nok, thi han var ved at ruinere sig paa Modeller. Han skrev derom hjem til Clemens: »Jeg bruger for meget mere som min Pension, fordi jeg arbeider meget og ey meere gider giordt noget halvt, saa er ieg ogsaa som værre er komet saa vidt, at ieg i k k e k a n g i o r e e n e n e s t e S t r e g m e r e u d e n a d.« Men han forstod ikke selv, hvad enhver kan forstaa af denne sidste Linje, at den, der kunstnerisk har det saaledes, som han her skildrer sig selv, er lidet egnet af Naturen til et Fantasi-Arbejde som det, han netop da var ved at fuldende, hans største Værk fra Opholdet i Rom: »Israeliternes Overgang over det røde Hav«, eller, som han kaldte det selv, »Moses lader det røde Hav træde tilbage og Faraos Hær oversvømmes« (Fig. 45).

Kun delvis tilhører dette Billed, som Mendel Nathanson havde bestilt hos Eckersberg, Tiden for dennes Ophold i Rom. Kompositionen blev til allerede i Paris, og saaledes som den blev i Billedet, saaledes beskriver han den allerede

i et Brev til Clemens fra Efteraaret 1812. Af Breve fra Slutningen af 1814 fremgaar det, at han da havde »Studier og Præparater til Billedet færdige,« saa at det nu blot manglede Udførelsen. Ikke før i Januar 1815 kunde han begynde at »ebauchere« Billedet; i Februar samme Aar noterer han i Dagbogen: »begyndt for Alvor at male paa det store Maleri«, men der hengik mere end et Aar, førend han endelig kunde hjemsende det færdige Arbejde. Endda er det aabenbart, at han endnu efter sin Hjemkomst har foretaget nogle Ændringer ved det, thi det fremgaar af en Anmeldelse fra 1817, da Israeliternes Overgang var udstillet paa Charlottenborg, at Moses den Gang manglede det Skæg, hvormed han nu ses forsynet.[1]

Fuldt saa dybt som længe har dette Billed dog næppe optaget Eckersberg. Æmnet kunde umulig fylde hans Hjærte rigtig, thi det var ham jo givet udefra og kunde ikke vedrøre ham indadtil saaledes, som det vedrørte den jødiske Bestiller. Hvorledes han saa det, fremgaaer af en Ytring i et Brev, han skrev til Clemens, da han i Paris havde udkastet Kompositionen. »Det er,« siger han, »et Emne, som vel er vanskelig at forestille, men som dog kan give Sted til mange skjøne Grupperinger og figurer af enhver Alder.« Han har med disse Ord selv angivet den Synsvinkel, hvorunder Billedet helst maa ses.

Kompositionen som Helhed er det næppe værd at berømme altfor meget. Den mangler frem for alt Centrum, thi som saadant virker ikke Moses, der sammen med Aron er hensat i Mellemgrundens ene Side, og endnu mindre Faraos druknende Hær, der er henvist til Baggrundens Taager i Lærredets yderste Kant. Endda kunde selv paa disse Pladser i Kompositionen baade Moses og Synet af det Mirakel, han øver over Vandene, have virket centralt, hvis ikke Forgrundsfigurerne —

[1] *P. Hjort,* nogle Bemærkninger om de ved det kongelige Akademi for de skjønne Konster udstillede Konstsager i Aaret 1817 (Kritiske Bidrag, konsthist. Afd. Kjbhvn. 1854 p. 90).

Fig. 45. Moses lader det røde Hav træde tilbage og Faraos Hær oversvømmes. Tilh. *Nationalgalleriet.*

de frelste Israeliter — havde draget Opmærksomheden til sig i saa høj en Grad og afledt den fra den egentlige Begivenhed, som Billedet fremstiller. Ikke blot i Linjer, men i Udtryk mangler disse Forgrundsfigurer Tilslutning til Billedets Handling. Uden Lidenskab, ja for Størstedelen uden Opmærksomhed er de nærværende ved det Under, som sker. Der sidder aller forrest et ungt Par, der ser ud, som om de tilsammen nød en smuk, idyllisk Udsigt. Der sidder tilsyneladende hensunken i dybe Betragtninger en Moder, der ammer sit Barn. Der sidder en gammel Mand, som stirrer sløvt op i Luften. Værre er det dog, at næsten hele Resten af Forgrundsfigurerne bogstavelig vender Ryggen til det, der foregaar. Der er en Kriger, der med en smuk Attitude aflægger sit Pilekogger; der er en ung Kvinde, som løser en Bylt; der er en Moder med sit Barn paa Armen etc. — alle bortvendte fra den Scene, som er selve Maleriets Motiv. Man har fejlagtig forsøgt at udtyde disse Figurers mærkelige Holdning saaledes, at de gør sig rede til at fortsætte deres Vandring eller allerede har tiltraadt denne paa Ny,[1] men ikke en Gang med en saadan Opfattelse vil man kunne godkende Billedets Mangel paa den centrale Virkning, som en Komposition af denne Art ikke kan undvære. De eneste Figurer, der, med Haandbevægelser og Miner, tenderer mod en saadan Virkning, er en lille Flok Israeliter i Mellemgrundens Midte og en enkelt af de Skikkelser, der — meget sindrigt — er anbragte langt nede i Billedets højre Hjørne, hvor man ser dem arbejde sig op ad Bjærget.

Men prøver man at se Billedet under den Synsvinkel, som Eckersberg selv har angivet for dets Betragtning, kan man ikke fraskrive det en vis Rigdom paa de »skønne Grupperinger«, til Udfoldelse af hvilke han fandt Æmnet egnet. Mindst betydelige er Moses' og Aron's Figurer. Den Fylde,

[1] *Weilbach*, p. 51—52. Samme Forfatter er ogsaa tilbøjelig til at mene, at Krigeren ikke afforer, men iforer sig Pilekoggeret. Eckersberg forklarer dog selv i ovennævnte Brev, at »de unge bevæbnede Mandfolk aflægger deres Vaaben, da de nu ere i Sikkerhed.«

Eckersberg har søgt at give dem ved at drappere dem helt, er tom; der mangler Form under Drappериernes Kast af Folder. Men tagne gruppe- eller enkeltvis er flere af de andre Figurer særdeles smukke i Stil og af kraftig Holdning. Det gælder den unge Mand med Spydet nede paa Klippevejen; det gælder det nydelig komponerede unge Par, som sidder i Forgrunden; det gælder Moderen med Barnet ved Brystet; det gælder ogsaa den mere romersk end jødisk udseende Kriger, der afører sig Koggeret (kun er han altfor stor i Forhold til de øvrige Figurer). Skade at ikke »Studierne og Præparaterne« til disse Figurer eksisterer, thi derom kan der næppe være Tvivl, at disse i Henseende til Formbehandling og gennemført Karakteristik har været bedre end Figurerne paa selve Billedet, der formelt og malerisk ikke er paa Højde med, hvad Eckersberg den Gang formaaede. Tydelig nok er Figurerne overførte fra Studier til Lærredet og ikke hensatte direkte paa dette. De har alle i Stillinger og Bevægelser aabenbare Reminiscenser af Modellen, men det friske og direkte Arbejde efter denne spores i Billedets Enkeltheder kun som en mat Afglans af Eckersbergs daværende realistiske Kraft. Mat er Tegningen, mat Koloriten med dens mange neutrale Toner, mat er ogsaa Stofbehandlingen, fornemlig i Drapperierne. De er af denne ubestemmelige Art, som man aldrig ser i Virkeligheden, men som i hine Aar tilvirkedes i uendelige Masser paa Paletten. Og dog, denne Mathed tiltrods: hvor staa de ikke, alle disse Figurer, Livet og Lyset langt nærmere end de Abildgaardske Skikkelser! Medens disse ofte synes at komme halvt sovende, halvt drømmende gengangeragtige fra en fjærn Nat, hvis Mulm de fører med sig, er Eckersbergs Skikkelser snarere omgivne af en altfor nøgtern Dag og altfor nøgternt vaagne. »Effekten af Morgensolen vil kunne gjøre god Virkning«, mente han i hint Brev, i hvilket han beskrev Kompositionen i »Israeliternes Overgang over det røde Hav«. Effekten, som han havde tilsigtet, udeblev, han magtede ikke at gennemføre den malerisk; men dog betyder

Billedet netop Morgensolen i den danske Kunst, om end endnu dækket af nogle Skyer, saa Effekten ogsaa dér udeblev. Det er jo ikke noget fuldbaarent Kunstværk, dette Billed; det er et Talents udholdende Forsøg paa ad lange og trælsomme Veje at naa op paa de ubestigelige Højder, til hvilke Genierne vingelet bæres af deres Fantasi. Men dansk Kunsthistorie skylder dette tapre Værk Ærbødighed, fordi det viser, ad hvilke uendelig besværlige Omveje opefter Eckersberg, som den Banebryder, han blev, maatte tilbagelægge sin sene og vildsomme Udviklingsgang, inden han fandt den Mark, i hvis Muld hans Talent omsider fik fast Rod og en skøn, om end beskednere Vækst.

Billedet af Israeliterne betegner vel Toppunktet af disse Omveje opefter. Det meget store »Kvinderne med Englen ved Christi Grav« (Fig. 47), en Altertavle, som Eckersberg paa Bestilling af Grev Vedel Jarlsberg i Norge malede paa ikkun et Par Maaneder i Efteraaret 1814, gengives her efter Fotografi, men kan ikke nøjere bedømmes, da Originalen er Forfatteren ubekendt. Den har en smuk Komposition og synes fuld af Følelse i Fortællingen; en af de norske Kunsthistorikere bør ved Lejlighed fortælle os, om Fotografien har Ret, naar den desuden lader ane en meget pragtfuld Lysvirkning. Umiddelbart efter dette Billed paabegyndte Eckersberg en »Christus hos Jairus«, men det blev næppe fuldendt og er i hvert Fald forsvundet. Af »Moses, nedstegen fra Sinai Bjærg, viser det israelitiske Folk Lovens Tavler«, et Billed, der skulde have været Modstykke til »Israeliternes Overgang over det røde Hav«, blev kun en lille, men meget udført Skizze malet. Ligesaa forholder det sig med »Moses findes af Faraos Datter«. Af en fjerde Komposition, »Moses, der sender brændende Slanger blandt Israeliterne«, kendes kun en enkelt Figur, der vistnok er et Udsnit af en Studie til Billedet. Andre Figur-Kompositioner, f. Eks. »Elisabeth med Johannes knæler for Maria med Barnet Jesus«, »Odysseus fortæller sine Hændelser«, »Peter fornægter Christus«, »Jairi Datters Opvækkelse«, »Diana overrasket af Aktæon« blev

Fig. 16. Kvinderne med Englen ved Christi Grav. *Jarlsberg.* Norge.

kun udkastede i Tegning. I denne Sammenhæng maa fremhæves det lille Billed »Ulysses' Hævn paa Frierne« (Fig. 47). Det har den Fordel at være malet paa Lærredet direkte efter Modellerne; man kan baade se det, og man kan vide det af et Brev, i hvilket Eckersberg beklager, at han af Mangel paa Penge til Modellerne ikke formaar at fuldende Billedet, af hvilket da ogsaa den ene Trediedel mangler meget i at være

Fig. 47. Ulysses' Hævn paa Frierne. Tilh. Hr. Kancelliraad *H. Lynge's* Dødsbo.

færdig[1]. Det er en udmærket Komposition; der er over Scenen et Liv og en Fyrighed, som er ganske enestaaende i Eckersbergs Produktion; fra Friernes blomsterkransede Slagsbroder-Kompagni, som mod Ulysses' og hans Fælles dræbende Spyd og Pile væbner sig med Borde og Bronzevaser og hvad der ellers er for Haanden, lyder der et Skrig og en Larm, der ellers ikke

[1] »iblandt flere Compositioner har jeg begyndt at udfore tvende .... det andet er Ulysses, der slaaes med frierne, men ieg maae nu lade disse Ting staae indtil ieg engang faaer Raad til at holde Modellerne dertil, som vil være Nødvendig til deres Udførelse«. (Brev fra E. til Baron v. Schubart d. 16 Juni 1814).

høres i Eckersbergs stille Kunst. Og alligevel er det lykkedes ham med Figurernes grove og lidenskabelige Udtryk at forene adskilligt af en ideal Legemsholdning. De er tegnede med en Fasthed, som har Greb om den individuelle Form, men derfor er Hensynet til Skønheden ikke fornægtet. Og den fornemmes

Fig. 48. Narcissus. Tilh. Hr. Kammerherre *C. Scavenius*, Klintholm.

her stærkere og ægtere end i »Israeliternes Overgang«, fordi Figurernes Farve, frisk og kødfuld som den er, er overført direkte fra Naturen uden at passere den slovende og falmende Omarbejden, med hvilken Overførelsen af et Studie til et Billed næsten altid er identisk.

Sammen med dette Billed maa man gruppere den saakaldte »Narcissus« (Fig. 48), der blot er en Studie over en liggende Modelfigur, samt »En sovende Qvinde i antik Dragt« (Fig. 49),

der ligeledes er malet umiddelbart efter Naturen. Med dens fine Toner og store, ædle Form (se bl. a. den mesterlige Be-

Fig. 49. En sovende Qvinde i antik Dragt. Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

handling af den nøgne Skulder) repræsenterer den sidste Studie vistnok Højdepunktet af, hvad Eckersberg kunde naa i Retning af harmonisk Sammensmæltning af en malerisk og en plastisk

Figurstil. Det er maaske et Spørgsmaal, om denne Sammensmæltnings vanskelige Problem nogensinde siden har fundet saa skøn en Løsning i vor Kunst. Eckersberg selv kom i hvert Fald ikke videre i saa Henseende. Hans Øje havde modtaget, hvad det kunde tilegne sig af plastisk Kultur, og dets Udvikling i Retning af en saadan standsede her, forsømtes videre og gik hurtig tilbage, trængt af den maleriske Kultur, som imidlertid skred frem i hans Øje, fordi han øvede dette paa Gengivelsen af Solens og Luftens Toner i den fri Natur.

Det er blevet sagt om Rækken af hans romerske Prospekter (Fig. 50—54), at »man tør ikke kalde dem Architekturstykker«, og at det arkitektoniske egentlig aldrig interesserede Eckersberg.[1] Der foreligger dog fra ham selv saa mange Udtalelser om hans Interesse for den gamle Bygningskunst, at man ikke godt kan betvivle den. Lige efter sin Ankomst til Rom skriver han til Clemens: »Naar man har seet det mageløse Museum i Paris, finder man vel intet fuldkomnere meere, hvad Malerie og Billedhuggerie angaaer, thi det allerbedste findes vel egentligen der, men Levningerne af den ældgamle Bygningskunst ere her meest at beundre«. Kort efter hedder det i et Brev til J. P. Møller: »Noch ist mir nichts lieber wie die antiken Ruinen«, og saaledes kunde anføres flere Ytringer til Beviser for, at det virkelig var den arkitektoniske og ikke den maleriske Side af Motiverne, som oprindelig drog ham til disse. I den langt overvejende Del af det, han selv kaldte sine romerske Prospekter, bestaar da ogsaa Motivet udelukkende af Arkitektur, og hvor dette ikke er Tilfældet, hvor Motivet er en landskabelig Udsigt, er denne dog næsten altid paa en eller anden Maade indrammet af arkitektoniske Dele. Det stemmer jo ogsaa bedst med hele Aanden i hans Kunst, som han den Gang drev den, at det var selve Oldtidens Arkitektur, der lokkede ham til Arbejdet under aaben Himmel, og ikke nogen bevidst Sans for de maleriske Virkninger, med hvilke

[1] *Jul. Lange,* Nutids-Kunst, p. 77.

hans Øje her fik at gøre. Havde det kun været disse, der havde ejet hans Interesse, havde han heller næppe fyldt sin romerske Portefeuille med alle de Kontur-Tegninger af gamle Bygninger, som han ikke kunde overkomme at faa malede.

Fig. 50. Parti i Villa Borghese. Tilh. *Nationalgalleriet.*

Naar disse Smaabilleder dog ikke mindst udmærker sig ved deres maleriske Side, er Grunden den, at Eckersberg selv ønskede sig Prospekterne fra Rom som Portræter af Steder, der var ham kære, og da han derfor vilde gøre dem lignende i højst mulig Grad, kom han ogsaa for Farvens Vedkommende ind paa en Naturefterligning af en punktvis Indtrængen, han

ikke før havde forsøgt. En Notits i hans Dagbog om Anskaffelsen af »et Farveskrin til at bære med Vasketrug« viser, at han ikke forhen havde ejet de fornødne Rekvisiter til at male ude, og at disse Prospekter er malede færdige ude, vilde være

Fig. 51. En Del af Via Sacra. Tilh. Frk. *Frederikke Treschow.*

utvivlsomt, selv om det ikke var bevidnet gentagne Gange i Eckersbergs Breve. Det hedder saaledes i et Brev fra 1814: »Jeg har alt henved en halvsnes Smaaskizer færdige som alle er malte færdige paa Stædet efter Naturen. Jeg indskrænker mig især paa Architectoniske Ting, omendskjøndt man har tusind Kobberstik af alle disse Ting. Den største Nøyagtighed i farver, form og Linier søger ieg at iagttage.«

Visselig har han Ret i dette om Nøjagtigheden. Han paalagde under disse Studier sine Øjne en Tugt, der ikke kunde være strængere, og han øvede en ikke mindre stræng Tugt over sin Haand under Udførelsen. Der var intet af en Drømmer i Eckersberg, men aldrig var han dog mere lysvaagen end under Arbejdet paa de romerske Prospekter, aldrig mere skarpsynet, heller aldrig manuelt mere sikker. Der gives ikke galantere kunstnerisk Arbejde end dette Miniaturmaleri, i hvilket Tingene staar med et Spejlbilledes Klarhed i Farven og Renhed i Linjen: der var aabenbart bleven en Splint tilbage i Eckersbergs Øje af den Flaske, i hvilken han i sine Barndomsdage i Blans med saa megen Glæde og Forbavselse havde set et Stykke Natur spejle sig »saa skjønt, saa fuldkomment, saa sandt«, — tre Epitheta, der med Rette tilkommer næsten hvert af disse Billeder.

Man maa tage dem enkeltvis for, hvis man rigtig vil nyde dem. Som de samlede hang paa Kunstforeningens Udstilling — nogle for højt og andre for lavt og alle for tæt ved hverandre —, fik man langtfra tilstrækkeligt Indtryk af Kvaliteten af det Arbejde, der er nedlagt i hvert især af dem. De mangler alle dekorative Egenskaber, som kunde gøre dem egnede til at ses hastigt og paa Afstand; snarere kunde man fristes til at se dem med en Lup, et Redskab der iøvrigt ikke skal anbefales til Beskuelse af Kunst.

Men til enkeltvis at beskrives med Ord er de lidet skikkede. Det, de skildrer, er, som Eckersberg siger selv, fremstillet i Tusinder af Kobberstik. Det er Udsigter over det gamle Forum Romanum med dets Triumfbuer og Søjler; det er Partier fra Colosseum og Vuer gennem dets Buer; det er Prospekter af Templerne paa Via Sacra; det er Udsigter over Tiberen; det er Motiver fra Engelsborg, fra Peterspladsen, fra Kirker og Klostergange; sjældnere er det blot et Gaardsrum set gennem et aabent Vindu, et Stykke af Kampagnen eller en Krog fra en af Villaernes Haver. Alt dette var ikke blot stukket i Kobber tusind Gange, men det meste var malet af mangfoldige,

men rigtignok paa en anden Maade, end det maledes af Eckersberg.

Hemmeligheden ved disse Studier er den, at der er slet ingen Hemmelighed ved dem. Han malede her blot, hvad han saa, men han saa her for første Gang helt og holdent med sine egne Øjne, — Øjne, der rent organisk var af en vidunderlig fuldkommen Konstruktion. Deres Ævne var den, der er sjældnere,

Fig. 52. Udsigt gennem tre af de nordvestlige Buer i Amphitheatrets 3die Stokværk. Tilh. Hr. Etatsraad *Bagges* Dodsbo.

end man maaske tror: at se alt, hvad der kan ses, at se rigtigt, klart, sikkert, skarpt, indtrængende i lige Grad det fjærne som det nære. Det var, som havde Naturen begunstiget dette Blik med en Tilgift af noget, der virkede som en Kikkert og gjorde det mere langsynet end almindelige Øjne. Anvendte paa de Motiver, hvorom der her er Tale, har disse Øjne funktioneret saa usvigeligt, som man snarere vilde vente det af et optisk end af et organisk Apparat. Deres Funktionerings usvigelige Sikkerhed kan kun forklares af den kærnesunde

Konstitution, til hvilken de meddelte deres Indtryk. Fuldkommen unervøs, som den var, modtog den Indtrykkene sindigt og uforstyrret; aldrig frembragte de noget Chok, som atter kunde faa Indflydelse paa Synet, farve det eller gøre det taaget eller vende det indefter mod indre Aabenbaringer i Stedet for udefter mod de ydre Realiteter.

Det vilde dog være uretfærdigt derfor at mene, at Eckersbergs Opfattelse af det gamle Rom var sjælløs, hans Gengivelse deraf en rent fotografisk. Det er sandt og smukt, hvad Lange siger om ham, at naar hans Hjærte brændte varmest, gjorde det ikke hans Pensel glødende og fyrig, men »saa ofrede han til sine Guder sin største, mest udholdende Flid, saa tog han varsomst paa sin Pensel, saa trængte han dybest og finest ind i Detaillen.« Disse Studier griber ikke ved deres Stemningsindhold. Stemningen er som Regel den samme i dem alle: lys, rolig, lidt kølig fra Naturens Side; det er vel egentlig kun Udsigten gennem tre af Colosseums Buer til en Uvejrsluft (Fig. 52), som fra denne Regel gør en Undtagelse. Men de er rørende alle som én ved deres Andagt for Naturens allermindste Enkeltheder, om hvilke Penslen har puslet med saa megen Ømhed. Der er ganske vist ikke nogensomhelst stor kunstnerisk Idé i disse Arbejder; der er ikke det mindste geniale ved dem; men Kærligheden til Naturen er Sjælen i dem. Nøjagtigt med den samme Andagt, hvormed de er malede, vil de alle Dage blive sete.

Og for den kunsthistorisk bevandrede Betragter vil de have en Tilgiftsinteresse ved det Fremskridt, de betegner i Udviklingen af Landskabskunsten, — ikke blot den danske, men den hele, den universelle — om end de, frembragte i Stilhed og senere gemte for Verden paa Væggene i Eckersbergs Atelier paa Charlottenborg, blev uden Betydning for Verden. Endnu øvedes den »heroiske« Landskabskunst, i hvilken de samme arkitektoniske Mindesmærker, hvormed Eckersbergs Pensel syslede, spillede saa fremtrædende en Rolle. Det hedder endnu i 1817 i en af de den Gang saa yndede Anvisninger paa den

Kunst at male: »Det heroiske Landskab bør indtage den første Plads . . . . Man kalder i Landskabskunsten den Genre den heroiske, i hvilken Maleren, næret ved Læsningen af de gamle Forfattere saavel som ved Studiet af Oldtidens store Mindesmærker, formaar at adle sine Kompositioner ved et eller andet historisk Træk. Alt, hvad der udgør Kompositionen i disse

Fig. 53. Den nordøstlige Side af Kapitolinerbjærget. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

Billeder, bør paa en og samme Tid være stort, ædelt og enkelt; man bør der se hensatte passende Stykker af god Arkitektur med de smukke Former og viselige Forhold, som Grækerne og Romerne har givet dem«[1]. Overensstemmende med saadanne Formler var Roms arkitektoniske Mindesmærker blevne rene Dekorationsstykker for Landskabsmalerne. De satte Titusbuen ovenpaa et Bjærg i Olevano; de flyttede Templerne

[1] *C. J. F. Lecarpentier,* Essai sur le paysage, dans lequel on traite des diverses méthodes pour se conduire dans l'étude du paysage. Paris—Strasbourg, 1817. in 8°.

ud i Campagnen; Forums styrtede Søjler og Kapitæler laa og drev i Forgrunden af hvert andet Landskab. Og for at man ikke skulde tro, de havde ikke ligget der altid, lod man den tusindaarige Epheu slynge sig om dem.

Det er paa Baggrund af saadanne Billeder, man skal se Eckersbergs romerske Prospekter, hvis man vil bringe deres kunsthistoriske Betydning til sin Bevidsthed. Men man behøver slet ikke at se dem paa saa flatterende en Baggrund, hvis man blot vil blive vaer deres lysende kunstneriske Egenskaber. De meddeler sig umiddelbart til Ens Hjærte ved den Kærlighed, hvormed de er udførte, til Ens Øje ved Skønheden i Motiverne, til Ens andre Sanser ved den styrkende friske Luft, som slaar i Møde fra alle disse Lærreder. Det er en Suggestion, man undergaar, naar man tror, at de alle uden Undtagelse maa være malede i tidlige Morgentimer. Suggestionen skyldes maaske delvis det aldrig synderlig varme Solskin, den altid lidt blege blaa Himmel, som raader i disse Billeder; den skyldes maaske ogsaa de sparsomt anbragte Staffagefigurer, der synes enlige Morgenvandrere paa de ellers befærdede Steder; men mest skyldes den dog den indre morgenrene Aand, hvoraf de romerske Prospekter er fremgaaede, og hvis Uskyld ligger som en blank Dug over Græsset og Stenene i Forgrunden, over Søjlernes og Murenes Marmor og Travertin, over de røde Tage i Mellemgrunden og de blaa Bjærge i det Fjærne. Betegner »Israeliternes Overgang over det røde Hav« i den danske Kunst den gryende, men endnu skyede Morgensols Opgang, saa tindrer den i de romerske Prospekter allerede et godt Stykke oppe paa en Himmel af fuldkommen Klarhed. Eckersberg blev i mere end én Henseende en Lysbringer for den danske Kunst, men det varigste Lys, han har tilført den, er det bogstavelige fra Vorherres egen Sol. Hvad vejer vel mod denne Bedrift den Mangel, det kan kaldes, at den Sol, som skinner i de romerske Studier, ikke brænder i sydlandsk Glød, at dens Straaler snarere synes skælvende at berøre de jordiske Ting end at opsluge dem og opløse dem i Taager paa en mere

moderne Malerkunsts Vis. Det var ikke Taager, der den Gang trængtes til i vor Kunst; det var tværtimod Anskuelse og Anskuelighed af Tingene selv.

Fig. 54. Et Parti af det Indre af Colosseum. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

Hermed er sagt, hvad denne Gruppe Arbejder betyder kunsthistorisk i Almindelighed og for Danmark i Særdeleshed. For Eckersberg selv betyder de den endelige Fuldbyrdelse af det, der tidligere er kaldt Centralisationen af hans personlige Anlæg, en Centralisation, der saaledes stedse var gaaet for sig,

snart synlig, snart skjult, trods hans Tilbøjelighed til Bevægelser udad mod den Kreds, hvori hans Samtids kunstneriske Forestillinger indeholdtes. Hans strængt personlige Anlæg, der nu omsider var brudte helt igennem, var hans Øjnes særegne Konstruktion for den haarfine Iagttagelse af Kendsgærningerne i Naturen og hans Hjærtes Kærlighed til denne. Derudover havde han megen Viden, en god Del Kultur, men ingen medfødte Ævner.

Der mangler ikke mellem hans Figurbilleder fra Rom Beviser for, at det ikke alene var paa det landskabelige Omraade, han omsider havde fundet sig selv. Det overrasker ikke, at de har Skikkelse af Portræter, thi de romerske Prospekter var jo netop ogsaa Portræter, og det var at vente, at den kunstneriske Kraft, som Centralisationen af Eckersbergs personlige Anlæg for Iagttagelse af det faktiske havde fremkaldt i hans Talent, maatte give sig Udslag ikke mindst i Billeder af menneskelige Individualiteter. Et saadant Portræt er »En romersk Betler« (Fig. 55) i Thorvaldsens Museum, fint stemt i de graa og grønne Toner, men dog lidt løst i Karakteristiken. Langt bedre er Portrætet af en kvindelig »Model i Ciocciaradragt«[1]. Formen er her af en Fylde, Farven af en Glans, som faar Billedet af denne dejlige, brunøjede Landboerske, der er saa rund og rød som en af de yppige Koraller, hun bærer om sin Hals, til at træde straalende frem af Rammen. Men medens det dog i dette Billed mest er de døde Ting: Koralhalsbaandet, den snehvide Særk, Hovedlinet samt den guldbroderede blaa Kjole, der udmærker sig ved en glimrende, slaaende sand Behandling, er det i det berømte Billed af *Anna Maria Magnani* (Fig. 56), Thorvaldsens Elskerinde og Moder til hans Datter, endnu mere Gengivelsen af det levende Liv end den beundringsværdige Gengivelse af de døde Ting, som fængsler og fortryller. Ikke fordi Anna Maria synes saa fængslende og fortryllende, som man gærne gad tænke sig Thor-

[1] Ciocciarerne kaldes de Beboere af den romerske Campagne, som bærer Sandal — *Cioccia* — i Stedet for Sko.

Fig. 55. En romersk Betler. Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

valdsens Udkaarne. Tværtimod! Hun ser nok ud til at være den »ganz gewöhnliche, üppige, jähzornige Römerin«, om hvem Louise Seidler fortæller,[1] at hun under huslige Skærmydsler kastede sin stille og blide Elsker Tallerkener i Hovedet. Hun var paa dette Tidspunkt en Plageaand for Thorvaldsen, der ofte fik Eckersberg til at gaa i Theatret eller spadsere med hende for selv at være fri saalænge. Det er da maaske ogsaa for at skaffe sig Fred imedens, at han har ladet Eckersberg male hendes Portræt; thi at han ikke brød sig om at eje det, fremgaar deraf, at han lod Eckersberg tage det med hjem til Danmark og aldrig sidenhen bekymrede sig om dets Skæbne. Og dog har det sikkert som Portræt og Kunstværk nydt hans udelte Anerkendelse. Om det hang i hans Museum, vilde det dér aabenbare sig som menneskelig et af de dybeste og malerisk uden Sammenligning det ægteste af alle samtidige Billeder. Karakteren er lyslevende given i disse Øjne, i hvis Dyb lurer Skinsygens nagende Kummer, i denne yppige Mund, paa hvis Læber Lykkens Sødme er vegen for Erfaringens bitre Smag, og selv den Skygge, som den store Straahat lægger over hendes Pande, synes at have hjemme dér og evigt varsle Uvejr. Fortrinlig er den malet, denne Skygge, der er saa let og gennemsigtig; fortrinlige er ogsaa de andre klare Skygger, der former Kinden saa fint. Ikke mindre udmærket malede er alle Stofferne. Den citrongule Straahat med de hvide Atlaskbaand og de lidt simple, hvide, lyseblaa og blegrøde Tøjblomster, Pibekraven, Kjolen med de lila og de mønstrede Striber, ved Hjælp af hvis Forskydning Brystets Form er given, det sorte Fløjlsbaand om Livet: det er altsammen til at tage og føle paa, — saa haandgribeligt tegner det sig i den kolde, rene Atmosfære, som omsvæver Skikkelsen og lader den træde kraftigt frem paa den graa Baggrund.

Alt Clair-Obscur i Ordets gammeldags maleriske Forstand

[1] Erinnerungen und Leben der Malerin *Louise Seidler* (1786—1866). Zusammengestellt und bearbeitet von Hermann Uhde. Berlin, 1874. in 8°. p. 229.

Fig. 56. Portræt af Anna Maria Magnani. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

fattes i disse Portræter, som det fattedes i de romerske Prospekter. Det uvæsentlige er anbragt i samme klare, brede Lys som det væsentlige; Koloriten kender ingen Mysterier; alt ligger blankt tilgængeligt for Betragtningen. Det betyder, at disse Billeder ogsaa mangler, hvad man kunde kalde Clair-Obscur i aandelig Forstand. Karakteristiken kender lige saa lidt til Mysterier som Koloriten; den tenderer ikke i nogen Retning; den søger den ydre Lighed og tager af den indre kun med, hvad der spejler sig i de ydre Træk. Den vil forstaa; den vil intet underforstaa. Der er i denne Kunst en god og klar Forstand, et nobelt Sindelag, et fortræffeligt Hjærte. Men hvad der mangler, er den digteriske Ævne, med hvilken de sande skabende, store Kunstnere har haft deres Ævne til at male doubleret: Ævnen til med sin Sjæls Flamme at opbrænde det tilegnede Billed af Virkeligheden og lade det opstaa lig en skønnere Fugl Fønix i Kunstværket. Flammen i Sjælen manglede Eckersberg; han havde den stille Glød i Stedet, og sommetider kunde selv den synes næsten slukt. Men det hændte dog, om end kun en eneste Gang, at den blussede op og blev til Flamme: da han malede *Thorvaldsens Portræt* (Fig. 57).

Han synes ikke selv at have anet, at Inspirationen var over ham i en Grad som aldrig før eller siden, medens han var i Færd med dette Billed. »Det forestiller,« skriver han jævnt til Clemens, »Hr. Thorvaldsen siddende i een ham egen Stilling i hans Dragt som Professor ved Akademiet St. Luca prydet med den Danske og Napolitanske Ridderorden, bag ved har jeg viist et Stykke af hans skjøne Basrelief paa Monte Cavallo, Alexanders Triumph, som ogsaa er Hr. Thorvaldsens Triumph«. Og da Portrætet var fuldendt, og han hjemsendte det som Gave til Akademiet, skrev han videre til Clemens: »jeg forlanger hverken Penger, eller at blive Professor eller Medlem eller at trænge nogen anden tilbage for dette Portrait; ogsaa veed jeg, at der er Portraiter i Akademiet, som staaer langt over dette hvad Konstværdie angaaer, men det skal blot give en Idee om

FIG. 57. PORTRÆT AF THORVALDSEN

Tilh. *Det kgl. Kunstakademi*

den, der hædrer sit Fædreneland og sit Aarhundred, paa det Sted, hvor han fik sin første Dannelse, og derfor kan ogsaa Akademiet gjerne betale Transporten«. —

I Sandhed: det var Transporten værd, dette vor Kunsts dyrebareste Klenodie, hvis Lys straaler uforgængeligt og overstraaler de aabenbart langt rigere facetterede Klenodier, som siden er komne til i vor Kunsts Krone. Dets Straalebundt er jo sammensat af Straalerne fra den Aand, som lyste over Thorvaldsens Aasyn, og af Straalerne fra den Flamme, der tændtes i Eckersbergs Sjæl. Intet Under da, at dette Værk kan synes at fordunkle alle andre danske Billeder.

Hvor smukt at tænke sig disse to Mænd siddende overfor hinanden! Til Stede var jo nok den tyske Maler Vogel v. Vogelstein, der samtidig malede det Portræt af Thorvaldsen, som findes i dennes Museum, og som i alt det Ydre er væsentlig ganske ligt Eckersbergs, men indadtil — skøndt det er ret respektabelt Arbejde — er dette dybt underlegent. Han malede vel Thorvaldsen med Beundring for ham, men ikke med den Begejstring, som Stoltheden over det nationale Slægtskab fodte hos Eckersberg. Til ham gik der usynlige Sendebud fra den store Aand, hvis Træk han skulde fæstne til Lærredet. Det var maaske i Virkeligheden kun den, hvem han i sine Breve kalder »vores agtværdige Hr. Thorvaldsen«, Eckersberg havde foresat sig at male i »een ham egen Stilling«. Men Sendebudene vilde det anderledes. De lod ham i de festlige Øjeblikke, hvor Portrætet blev til, se Thorvaldsen ikke som den nære og kære Ven og Husfælle, der til daglig hjemme gik i Slobrok og paa Værtshuset sad i Skjorteærmer, men som den højfornemme Aandens Mand, hvis Skaberævne var i Slægt med Gudernes, og hvis Blik var rettet mod deres Himmel. Han hedder ganske vist kun *Olsen*[1], den Digter, der om Thorvaldsen har skrevet disse Linjer:

[1] *A. Olsen*, Vaarblomster. En Samling af Ungdomsarbejder. Kristiania 1814.

Paa Serafvinger sig hæver hans Sjæl
Til Himmelen hen,
At flytte olympiske Guders Kapel
Til Jorden igjen.

men desuagtet vilde de ikke passe ilde som »quatrain« i gammel Stil under dette Portræt af Eckersberg. De stemmer med dets indre Indhold, medens Atterboms Skildring af Thorvaldsen[1] som en uophørligt drømmende, adspredt, indesluttet og dybt melankolsk »Fidias-Aand i en velvoxen, men bleg og mager Skikkelse« mere tegner ydre Træk, som er i Overensstemmelse med Billedet. Der mangler i det hele ikke Bekræftelse paa Spørgsmaalet om dettes Lighed. Brøndsted skrev saaledes til Thorvaldsen efter Portrætets Ankomst til København: »Min Gud, hvad er da Dit Portrait af Eckersberg ganske fortreffeligt. Den Sandhed, hvormed Din Personlighed og individuelle Maneer er givet i dette Portrait, maa overraske og forbause enhver som kiender Dig; mig rørte den ordentlig«. Og v. Schubart skrev i Samklang hermed: »Deres Portrait, saa fortræffeligt malet af Eckersberg har været os alle desto kiærere, saasom det forener den frappanteste Lighed med den fortriinligste Pensel«[2]. Det er jo godt, og det er værd at stadfæste, at Billedet har saa kompetente Attester for Portræt-Lighed som disse. Men det har dog maattet vente paa Jul. Lange, inden det fandt sin rette Værdsættelse som Kunstværk. Medens Peder Hjort i sin Anmeldelse af Udstillingen 1815 fortabte sig dels i Beundring, dels i Kritik af Billedets maleriske Enkeltheder, som han dog ikke var Mand for at bedømme, har Lange truffet i Centrum af dets Ejendommeligheder ved i sin Skildring at tage Sigte paa det Blik, hvormed Eckersberg har ladet Thorvaldsen skue opad. Han siger derom: »Her er ikke alene en Mand, som seer,

[1] Brev fra Rom (14 Marts 1818) til Geijer. Trykt i »Svea«, 3dje Hefte, p. 173—91. Delvis aftrykt i *Frederik Barfod,* Thorvaldsensk Album, forste Hefte. Kbhvn. (1844) in 8°. p. 27.

[2] Begge Breve findes trykte i *J. M. Thiele,* Thorvaldsen i Rom 1805—1819. I. Kbhvn. 1852. in 8°. p. 280.

men en Seer. Dette Blik er saa fast og uforstyrreligt, klart beherskende, roligt maalende, bestemt fattende Formen. Det er et plastisk Blik, en Mesters Blik. Men hvilken stille Iver og hemmelig Styrke er der dog ikke i det; hvor er ikke denne Mands store Aand lysvaagen og virksom i hans Øje! Han synes at see ud efter en Idee, som endnu dæmrer for hans Sjæl, men som den med skjult Kraft hyller ud af Sløret, noget Skjønt, noget Herligt, som rører sig i hans Aand, og som den med skabende Kraft sætter udenfor sig i Rummet . . . . . Verden kan gjøre hvilken Larm og Støj, den vil, uden at forstyrre denne Mand i hans Seen ud efter sin Idee«.

Det er, som om den let dukkede Skikkelse bøjede sig frem for at følge dette Blik paa Vej, og Vejens olympiske Retning er aandfuldt fortolket ved Anbringelsen af det Stykke af »Aleksandertoget«, som danner Baggrunden for Thorvaldsens Hoved. Det er det Stykke af hans Mesterværk, der forestiller Fredens Gudinde hilsende Sejrherren; Sejrsgudinden er ved hans Side og styrer det fyrige Firspand for Triumfvognen. Selv staar han rank og straalende, et Hoved højere end Mængden og i sejrrig Pagt med Himlen. Men saaledes: et Hoved højere end Mængden og i sejrrig Pagt med Himlen, — saaledes er det jo netop, Eckersberg har fremstillet Thorvaldsen.

Om Billedets maleriske Holdning vilde man vistnok dømme galt, om man dømte det efter dets nuværende Tilstand. Udstillingen i Kunstforeningen lærte, at de af Eckersbergs Arbejder, som ikke er blevne restaurerede og befriede for Lag af gammel Fernis, er gulnede stærkt i Farven. Der er al mulig Grund til at tro, at Portrætet af Thorvaldsen er malet i lignende rosa Toner, som Eckersbergs andre Portræter fra Rom, og at navnlig baade Hovedet og Hænderne oprindelig har været friskere i Farven. Men Billedet, der allerede ved dets Fremkomst rostes for en harmonisk Farvevirkning, ejer ogsaa i dets nuværende Forfatning en saadan; blot er den helt igennem nedstemt en Tone, næmlig den gule Tone, der skyldes Tid og Fernis. Og hvad ingen af disse Sammensvorne mod de gamle Male-

rers oprindelige Udseende har kunnet komme til Livs, er den fuldendte Behandling, som udmærker Billedet. Udformningen af de dejlige, udtryksfulde Hænder, af den magre, fine Næse, af den smalle, herligt tegnede Mund, af Haarets bløde Lokker og sidst, men ikke mindst, af Relieffet i Baggrunden er foretagen med mageløs Dygtighed og Sikkerhed, som heller ikke svigter i Gengivelsen af de forskellige sorte Stoffer i Silkepantalonerne, den broderede Klædes Frakke og den Taftes Ordens Kappe.

Og dette næsten til det yderlige gennemførte Billed er malet paa kun en Maaned. Det er jo i det hele fast utroligt, hvad den lille, spidse, bløde, grundige, varsomme og samvittighedsfulde Pensel, som Eckersberg haandterede, kunde udrette rent kvantitativt. Fra de knap 3 Aar, han tilbragte i Rom, daterer sig, foruden den store Mængde af Tegninger, ikke mindre end henved 80 — firsindstyve — Malerier. Derimellem var der Arbejder af saa stort et Omfang som den fire Alen høje Altertavle til Jarlsberg, det figurrige Billed af »Israeliternes Overgang over det røde Hav«, Arbejder af saa stor Betydning som »Ulysses' Kamp med Frierne« og Anna Maria Magnani's Billed, Arbejder af saa minutiøst et Væsen som de romerske Prospekter, af hvilke han malede mere end et Par Snese, og endelig Mesterværket: Thorvaldsens Portræt.

Og alligevel fandt han Tid ikke alene til jævnlig at besé Roms Kunstsamlinger, til at gøre Udflugter langt ud i Omegnen, til at deltage i Selskabslivet, hvori Thorvaldsen indførte ham, og til at dyrke Nena og andre kvindelige Modeller ogsaa udenfor Seancerne, — men han fik endog Tid til en Gang imellem at kede sig og til sidst at længes hæftigt hjem. Han havde, da Foraaret 1816 nærmede sig, været næsten sex Aar fraværende fra sit Fædreland. Intet Under da, at han længtes: efter sin Søn, efter sine Venner og efter det Hjem, han ganske vist ikke havde, men som han attraaede saa stærkt at faa grundet. Han ventede sig ogsaa i Danmark nogen Bedring af sine økonomiske Vilkaar. Rigtignok havde Akademiet stadig fornyet

hans Stipendium, der jo oprindelig kun var ham tilstaaet for tre Aar. Men han havde dog hele Tiden hugget i det og ikke kunnet klare sig, hvis ikke Thorvaldsen stedse havde forstrakt ham med Laan[1]. Nu syntes det et Øjeblik, som om denne, til hvem Eckersberg ogsaa paa saa mange andre Maader stod i Gæld, og som var det stærkeste Baand, der endnu bandt ham til Rom, tænkte paa at vende tilbage til København. Med Glæde modtog Eckersberg det Forslag fra Prins Christian, at de to Kunstnere skulde gøre Rejsen hjem i Fællesskab. Som bekendt betænkte dog Thorvaldsen sig, men da havde Eckersbergs Længsler mod Hjemmet allerede faaet saadanne Vinger, at de ikke mere lod sig styre. Han bestemte sin Afrejse til Begyndelsen af Maj.

Han malede endnu paa Prinsens Opfordring en lille Efterligning af Rafaels Madonna di Foligno, gjorde saa »en liden Afskeds-Reise« ud i Albaner-Bjærgene og sad Model nogle Timer for Thorvaldsen, der modellerede hans Buste (Fig. 58)[2]. Endelig var han den sidste Aften til »en meget skjøn Afskeedssmaus«, som var arrangeret bl. a. af J. L. Lund, der kort forinden var kommen til Rom og var bleven Husfælle med de andre Danske. »Den heele katholske Secte[3] beærede os med deres Nærværelse, saa at der vidst i lang Tid ikke nogen ved deres Afrejse har nydt mere Ære«. Han havde lejet Vetturin sammen med to Tyskere, Kobberstikkeren Berger og Kirurgen

[1] I 1814, da Postgangen til og fra Danmark var standset, maatte Thorvaldsen endog i flere Maaneder i Træk forstrække Eckersberg med Penge. (Brev fra E. til Baron v. Schubart, dateret 16 Maj 1814. Findes i Rigsarkivets 2den Afdel.).

[2] Thorvaldsen havde aabenbart lovet den som Gave til Eckersberg. I 1818 rykkede denne dog Mesteren forgæves for Busten og gjorde i 1824 igen Forsøg paa at komme i Besiddelse af den (Breve i Thorvaldsens Museum). Senere blev den udført i Marmor og kom i Eckersbergs Eje. Hans Døtre har siden skænket den til Thorvaldsens Museum.

[3] Hermed mener Eckersberg de tyske Malere, de saakaldte »Nazarenere«, der i Beundring for det tidlige italienske Kirkemaleri havde ladet sig omvende til Katholicismen.

Friedländer. »Det var da,« skriver han i sin sædvanlige Stil ved slige højtidelige Lejligheder, »den 13 May om Morgenen Kl. 6 at vi forlode den sjældne Stad Rom«. Efter gammel, smuk Skik fulgte Vennerne ham et Stykke paa Vej. Et anseligt Følge med Thorvaldsen i Spidsen ledsagede ham en Mil ud ad Via Flaminia til Neros Støtte, hvor den endelige Afsked toges.

Fig. 58. Eckersbergs Buste, modelleret af *Thorvaldsen*. Efter Marmor-Eksemplaret i dennes Museum.

Saa gik Rejsen mod Nord gennem Italien. De kørte over Assisi til Perugia og videre over Arezzo til Florents, hvor de afskedigede Vetturinen og sagde Farvel til Doktor Friedländer, hvorpaa Eckersberg, Berger og en Schweizerkøbmand gjorde en Tur til Pisa, Lucca, Pistoja og Prato. Efter at være komne tilbage til Florents kørte de over Bologna — Modena — Mantua til Verona; derfra gik Rejsen med en tyrolsk Vetturin over Bozen, Sterzing, Brenner, Innsbruck til München, hvor Eckersberg fornyede nogle af sine tyske Bekendtskaber fra Rom, besaa Galleriet og satte sig ind i Indretningen af det derværende Kunstakademi. Af de Indtryk, han iøvrigt modtog paa Hjemrejsen, er der ikke stærke Spor at finde i hans Optegnelser. Maaske var han træt. Om Nürnberg hedder det f. Eks. blot: »Nürnberg er en smuk, stor, venlig og gammeldags Stad,

der findes nogle meeget skjøne gothiske Kirker . Om Dresden, hvor han besøgte Grevinden af Bombelles (Ida Brun), taler han omtrent i lignende Udtryk, der kunde synes udskrevne af en af Datidens kummerlige Rejsehaandbøger. I de første Dage af Juli kom han til Berlin, hvor Berger havde hjemme; derfra fortsatte han Rejsen uden Selskab over Hamburg til Flensborg, og herfra fulgte han med Laus Kjøbmands til Blans, hvor han »fandt de gode forældre og Sødskende alle i god Stand«, men dog i Kaar, der ikke forbød, at han et Par Dage senere fra Flensborg sendte dem en ham selv tilkommende »Arvepart af salig Morbroder af 57 rdlr 16 β«, som han hævede hos Herredsfogden. Endelig gik han ombord i en Jagt i Flensborg og ankrede, skriver han i Dagbogen, »lykkeligen ved Toldboden i Kjøbenhavn Kl. 5 om Eftermiddagen d. 2. August og naaede saaledes lykkelig det kjære Hjem. Gud være lovet«.

Han blev foreløbig modtagen hos sin Ven J. P. Møller, lejede sig et Par Dage senere ind i et Logis paa Østergade og tog i Begyndelsen af September blivende Ophold i Hof-Mekaniker Ploetz's Gaard paa St. Annæ Plads Nr. 60. Der forlader vi ham nu et Øjeblik for at se, hvilke Forhold der ventede den hjemkomne Kunstner efter hans lange Fraværelse fra Fædrelandet.

VI.

Udadtil var Hovedstaden kun lidet forandret i de seks Aar, der var forløbne siden Eckersbergs Udrejse. Det føg endnu med Grus fra Tomterne af de Huse, som Bombardementet i 1807 havde ødelagt. Man aandede tungt i denne By, der som »Rigets vigtigste Fæstning« laa indelukket bag sine Volde. Til Tabet af Flaaden og Tabet af Norge var kommen Statsbankerotten; Skatter og Dyrtid tyngede Befolkningen og lammede dens Ævne — selv dens Ævne til at indigneres. For Landets Velfærd var der ingen national Interesse i Folket; det havde forholdt sig roligt ved Meddelelsen om, at Norge uden Sværdslag var tabt for Danmark; Dagbladene diskuterede ivrigt nok de udenrigs politiske Begivenheder, men det nærmere liggende: Frederik VI's usalige Regimente diskuterede man ikke. Man nærede ingen Tvivl om Regeringens Visdom; man holdt Hatten i Haanden og Ryggen krum for dens Embedsmænd og dyrkede selve Enevoldskongen som den Relikvie, han var. Man fandt sig stille i det uundgaaelige eller det, som i hvert Fald ikke var blevet undgaaet, og lagde sig i en taalmodig Nøjsomheds Dvale, under hvilken der intet hændte og lidet udrettedes.

Det store aandelige Mørke, som rugede over Byen, kunde end ikke de Sole gennemtrænge, der da var oppe paa Litteraturens Himmel. Den brede Befolkning lod sig nøje med den da florerende Almues-Læsning. Af Theatre fandtes foruden nogle »Morskabstheatre« kun det kongelige, og det var først Vaudevillens senere Fremkomst, der skabte nogen rigtig Sans

for scenisk Kunst. Alligevel var naturligvis da som altid Interessen for Theatret større end Interessen for Billedkunsten. Selv om Komediehuset kun var aabent et Par Aftener om Ugen for Publikum, var dette dog derved i en nogenlunde uafbrudt Rapport til Scenens Kunst. Den danske Malerkunsts Forhold til Befolkningen var derimod et Forhold paa største Afstand. Der havde jo nok siden 1811 fundet aarlige Udstillinger Sted, men de stod kun aabne i 14 Dage og kunde let forstaaeligt ikke komme til at spille nogen Rolle i Byens Bevidsthed. Udstillingen i 1816 talte f. Eks. kun 27 — syvogtyve — Malerier, hvoraf tilmed en stor Brokdel var Kopier. Under saadanne Forhold skulde man have troet, at Produktion og Efterspørgsel maatte kunne staa i nogenlunde Forhold til hinanden. Men der klagedes over, at »Konsten i Danmark maa søge om Brød, og de, som have Evne til at forekomme dette, anvende deres Formue paa ganske anden Nydelse end den, Konstværkers Beskuelse kan yde«[1]. Kirkerne og Staten konsumerede en Del Kunst; de private Hjem havde derimod kun ringe Brug for den. Man saa hos de ikke mange velhavende Borgere som Regel kun nogle Familjeportræter af Juel eller hans Efterlignere, nogle Silhuetter og enkelte Kobberstik. Endnu i 1823, da Grundtvig efter sit eget Sigende vovede at dukke op af den Kæmpehøj, i hvilken han havde fundet det rettest og raadeligst at begrave sig med Saxo og Snorre, talte ingen om andet end, hvad de havde spist igaar, og hvad de skulde have imorgen, og hvor man dog skulde tage Pengene fra til alt, hvad man spiste mellem Aar og Dag. »En tør Prosaisme,« hedder det i H. N. Clausens Erindringer, »en borneret Smaalighedsaand, velbehagelig og selvtilfreds i sin Fattigdom, var vistnok Tidens almindelige Særkende; men vort Fædrelands og dets Hovedstads Historie i Hundredaarets første Del var en Lidelseshistorie saa sejgpinende, lamslaaende og demoraliserende, som den ikke let kan opvises andetsteds«.

[1] »Skilderiet« 1815, Nr. 28 (8 April).

Da Landets Kredit var fuldstændig svækket udadtil, kom dets Produkter ogsaa indadtil i Miskredit hos Landets egne Børn. Ligesom de til deres Paaklædning kun benyttede udenlandske Stoffer, ligesom de paa deres Bord foretrak den engelske Fajance for det gode danske Porcelæn, saaledes tilfredsstillede ogsaa de enkelte københavnske Kunstsamlere hellere i Udlandet end hjemme deres Trang til at omgive sig med Kunst. De større Kunstsamlinger, der den Gang var at se i Byen, tilhørte en noget ældre Tid, men mellem 1810 og 1820 anlagdes de fleste af de mindre Samlinger, man endnu kan finde hos gamle Familjer i Hovedstaden, og som vidner om, at man den Gang hellere smykkede sine Vægge med hollandske, franske og italienske Billeder med tvivlsomme, men altid velklingende Navne fremfor at pryde dem med Billeder af danske Kunstnere, hvis fleste Navne var uden Klang. De bedste af vore Malere var jo døde: Juel i 1802, Abildgaard i 1809. De faa endnu levende af den ældre Generation er hurtigt nævnte. Den mest ansete var den næsten 70-aarige *Lorentzen*. Det vidner om Datidens utrolig nøjsomme Kunstsmag, at man endnu saa sent som i 1821[1] kan se ham kaldet »denne herlige Konstner, som ved sit uudtømmelige Lune har gjort de fleste Malere i det comiske Fag Rangen stridig.« Det var hans græsselige Holberg-Illustrationer, som fremkaldte denne Bemærkning, de samme Billeder, om hvilke Høyen har erklæret, at man paa hans Tid end ikke vilde taalt dem som Skilte. Men alle, siger Høyen, fornøjede sig over den gamle Mand, der hver Dag morede sig med at male: Portræter, Historiemalerier, Genrebilleder, Landskaber, — alt mellem hinanden, tiltrods for, at han var saa affældig, at en anden maatte give ham Penslen i Haanden og hjælpe ham til at faa Armen hævet. Ikke destomindre vedblev han at fungere som Professor ved Akademiet. Det er naturligvis ogsaa dér, man skal søge de andre Veteraner. Medens dog Lorentzen en Gang havde været en Brugbarhed, er hans

[1] *Ljunge,* Literatur-, Kunst- og Theater-Blad. Første Aargang. Kbhvn. 1821. in 4°.

jævnaldrende, *Dajon*, den anden Professor ved Modelskolen, næsten ikke kendt af andet nævneværdigt Arbejde end Tordenskjolds Mindesmærke i Holmens Kirkes Gravkapel, som han endda har udført i Fællesskab med Malling, samt et Par af Frihedsstøttens Figurer, med hvilke dog Abildgaard synes at have været ham behjælpelig. Heller ikke den tredje Professor ved Modelskolen, Kobberstikkeren *I. K. G. Haas* kunde pege paa nogen glorværdig Fortid, da han allerede godt til Aars blev Lærer for de Unge; men han var desuagtet, ligesom den langt betydeligere *Clemens*, der den Gang var Professor i Kobberstikkunsten og først i 1818 blev ekstraordinær Professor ved Modelskolen, en anset Mester i sit Fag. Det er dog naturligt, at reproducerende Kunstnere som disse ikke kunde øve stort mere Indflydelse paa selve Kunstopdragelsen herhjemme end *Thorvaldsen*, der under sin Fraværelse pro forma var Professor ved Akademiets Modelskole. Kun i Arkitekturen var der en virkelig ledende Mand, den mægtige og myndige *Christian Hansen*, der var Akademiets Direktor.

Vil man yderligere samle nogle Navne som Bidrag til Billedet af Akademiet den Gang, kan man gennemgaa Listen over dets Medlemmer. De fleste af Navnene er ikke store. Der er foruden de allerede nævnte Professorer en jævn Portrætmaler som *Hans Hansen*, en rutineret Miniaturmaler som *Chr. Hornemann*, en ringe Kontrafejist som *Conrad Bohndel*, den ulidelige Historiemaler *Joh. Ludv. Lund*, den højtstræbende, men kunstnerisk uformuende *Christian Høyer*, den den Gang endnu gammeldags Landskabsmaler *J. P. Møller*, hvis Fortjenester er af senere Dato, den aandfulde, men lige saa gammeldags Dyrmaler *Gebauer* og den agtværdige, men alt andet end aandfulde Blomstermaler *Fritzsch*. Den i mange Maader mest begavede af dem alle, *Kratzenstein-Stub*, der 1814 var bleven Medlem af Akademiet, var død kort forinden Eckersbergs Hjemkomst i 1816.

Heller ikke Rækken af de yngre Kunstnere var imponerende. Den store Guldmedaille var ikke bleven uddelt til nogen Maler

efter 1809, da Eckersberg modtog den. *Freund* var endnu i sin Vorden; *C. A. Jensen*, var endnu ikke længere, end at han kopierede en Lorentzensk Kopi efter Greuze; ogsaa *Ernst Meyer* havde debuteret med Kopier efter Lorentzen; Folk som *Koop*, *Mygind* og *Harder* vejede ikke meget; den bedste af de yngre, Nordmanden *J. C. Dahl* tilhørte jo ikke Danmark i egentlig Forstand.

Det er ikke uforstaaeligt, at dette Kunstnersamfund var lidet egnet til at spille nogen Rolle i Landets aandelige Liv. Det er et nedslaaende Resultat af Gennemlæsningen af de fleste af hin Tids danske Memoirer at maatte konstatere, at for Mænd som Baggesen, Rahbek, Oehlenschläger, Ingemann, Grundtvig, H. N. Clausen, Hauch, etc. etc. synes ingen anden dansk Kunstner end Thorvaldsen at have eksisteret. Medens der i hine Dage var saa livlig og sikkert saa befrugtende en Konfluks i den litterære Republik, levede Malerne for sig selv, udelukkende optagne af deres egne smaa Forehavender og Interesser. Romantikens store Bølge løftede dem ikke af den Aarsag, at den slet ikke naaede dem personlig. De stod udenfor den Kreds, hvorfra den kom, og som end ikke omfattede en eneste bildende Kunstner. Man kendte i de litterære Kredse knap nok Malerne rigtig af Navn; naar de en sjælden Gang nævnes i Tidens Tidsskrifter, er deres Navne gærne stavede galt, f. Ex. »Ekkardsberg« og »Eggesberg« for Eckersberg. Molbech, som dog kendte og blev løbet paa Døren af den halve By, skriver i 1815 til Peder Hjort: »Du veed, jeg lever i en indskrænket Kreds og seer fast aldrig nogen Kunstner, eller nogen, der interesserer sig for slige Ting« (!)[1].

Vil man i Datidens Kunstanmeldelser lodde Dybden af Tidens Kunstforstand, naar man hurtigt til Bunden. Der er ikke mange af dem, og de, der er, har saare ringe Værd. Kritiken er jo den aller sidste af de Kunster, der er naaede til vort sent kultiverede Land. Det fik først med Høyen en professionel Kunst-

[1] Breve til P. Hjort. Kbhvn. 1867. p. 30.

kritiker; i de kunsthistoriske Forsøg, der før hans Tid var gjorte, var det kritiske Element et rent forsvindende. Naar det ikke netop var Peder Hjort, der havde Ordet, var Kritiken en høfligt komplimenterende, der benyttede sig af intetsigende Fraser. Det hedder om et Billed, at det »anbefaler sig ved en heldig Contrast i Figurernes Stilling«. En »beundringsværdig Klardunkel«, »et velordnet Foldekast af Draperiet«, »en særdeles net og reen Behandling af Farverne«, »en roesværdig Sandhed i Udførelsen«, »et behageligt Indtryk af Nøyagtighed«: dette er Talemaader af den daværende Kritik. Skade, at de ikke for Kuriositetens Skyld blev trykte, de Forelæsninger over »Grundprinciperne for Tegning, Stil og Composition«, som Justitsraad Weinwich, der iøvrigt har gjort god Nytte ved sine Studier i den ældre danske Kunsthistorie[1], holdt 1815—16 i den Moltkeske Malerisamlings Sale. »Meget som her blev foredraget,« staar der i »Skilderiet«, »var, som Hr. Justitsraaden meget rigtigen bemærkede for abstract, til at det strax skulde kunne fattes af alle«.

Nogle begloede,
Faa kun forstode
Kritikerens Kunst og Methode

kunde man med en let Ændring af det Motto, som Weinwich selv har anbragt paa Titelbladet af sit Kunstner-Leksikon, sikkert med Rette sige om Forstaaelsen af Datidens første famlende Forsøg paa at skrive om Kunsten. Forresten befattede han sig lidet med det, man nuomstunder kalder den aktuelle Kritik. Denne røgtedes i Pressen af rene Dilettanter, hvis Navne — naar de da ikke skrev anonymt — er glemte paa et eneste nær, næmlig den førnævnte *Peder Hjort*, som i 1815—17 i Molbechs »Athene« leverede de første mere indgaaende Ud-

[1] Maler- Billedhugger- Kobberstik- Bygnings- og Stempelskiærer-Kunstens Historie i Kongerigerne Danmark og Norge etc. Kbhvn. 1811. Dansk, norsk og svensk Kunstner-Lexikon. Kbhvn. 1829.

stillingsanmeldelser, der er skrevne herhjemme[1]. Om det end ikke er givet, at netop han repræsenterede hine Dages højeste Oplysning i Kunsten, saa er der paa den anden Side ingen litterære Vidnesbyrd om, at nogen den Gang var ham overlegen i saa Henseende, og det er i hvert Fald snarere til ham end til Anonymerne i »Dagen« og »Skilderiet«, man skal henvende sig for at faa nogenlunde tydeligt Svar paa det Spørgsmaal, som hermed er forberedt: hvorledes saa man paa de Billeder, som Eckersberg havde hjemsendt, og hvilken Betydning tilskrev man dem?

Svaret kan i Korthed formuleres saaledes: Man manglede ikke Blik for, at der med Eckersbergs Malerier var tilført vor Kunst noget nyt, men man satte Pris paa dem for, hvad de indeholdt af gammelt. Det nyeste og for Udviklingen betydeligste i dem: deres sunde Farve og kraftige Lys gjorde ondt i de Øjne, som var vante til det milde Klardunkel. Alle de gode gamle Egenskaber ved »Israeliternes Overgang over det røde Hav« vandt Peder Hjorts Bifald, men det nye maleriske Princip i Billedet eller rettere dettes Mangel paa alt malerisk Princip voldte ham store Betænkeligheder. »Han maler«, skriver han om Eckersberg, »ikke Gjenstandene i Skyggen med andre Farver end dem, hvormed de Dele belægges, der staa i Lyset, men blot med dunklere og undflyer dernæst i den hele Komposition alle større og ikke aldeles nødvendige Skyggepartier. . . . . . . Naturlig kan denne Behandling af Lyset aldrig kaldes, og ihvorvel de store Skyggemasser sjældnere træffes i Virkeligheden, saa ere dog Farverne i enhver Skygge mørkere end nogensteds paa dette Maleri«. At de romerske Prospekter da slet ikke kunde falde i Hjorts Smag, siger sig selv. For det dejlige lille Parti af Kirken S. Lorenzo fuori i Rom, der har saa fine graa og rødlige Toner, synes han at have foretrukket en Perspektivtegning fra samme Sted af Hetsch; thi medens han roser denne, siger han om Eckersbergs Billed: »Dette

[1] Senere optrykte i Peder Hjorts »Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie«. Kunsthistorisk Afdeling. Kjbhvn. 1854. in 8°.

Perspectivstykke har især lidt ved det stærke Lys, Holdningen er forsvunden og Perspectivet har en falsk Virkning«. Om Billederne fra Monte Aventino og Kastellet S. Angelo er hans Mening ubegribeligt denne: »Disse to Smaastykker ere malede med samme Duelighed, samme saftige Pensel, som de andre; men Lysets besynderlige Behandling har en ufordelagtig Virkning. De synes slet ikke at være belyste af Dagens sædvanlige Lys, men ligesom af et i mange Grader forstærket Maanelys«. Og med denne Mening om det altfor blændende ved Lyset i Eckersbergs Billeder stod Peder Hjort ikke ene. Det, man kaldte Eckersbergs Manér, forkastedes af mange. Endnu flere Aar efter kaldte *Thomsen*, der vel den Gang (1819) galdt for den fineste Kunstkender i Landet, i Anledning af et ham mishagende Maleri af den norske Maler Dahl, dette »et fransk Glimmer-Maleri, hvoraf vi i Hr. Eckersbergs Landskaber have Prøve«. »Det hører«, skrev han videre i sin Straffeprædiken til Dahl, »til disse Manieristers Troesbekiendelse, at det meest glimrende Lys i alle deres Malerier og alle Steder i deres Malerier skal gjennemstrømme alt, ligemeget om Fornuften og Gjenstandene fordrede noget gandske modsat; derfor malede Eckersberg truende Ruiner, underjordiske Gravhvælvinger, Alvor bydende Kirker, skumle Munkegange, alt tankeløst lige glimrende«.[1]

Det er noget af en Tilfredsstillelse at faa at vide, at der var en saadan uvillig Opfattelse af det nye, som Eckersberg bragte. Det er sagt saa ofte, og det er sandt, at han gjorde Revolution i den danske Kunst, men eftersom der tilsyneladende ikke var det mindste af en Revolutionsmand i Eckersberg som Menneske, er Modstanden mod den Omvæltning, han kunstnerisk hidførte, historisk gaaet i Glemmebogen. Det er sagt ovenfor, at Eckersberg i mere end én Henseende blev en Lysbringer for den danske Kunst, men at det varigste Lys, han har tilført den, er det bogstavelige fra Vorherres egen Sol.

[1] *Andreas Aubert*, Maleren Professor Dahl. Kristiania 1894. IV. p. 64.

Det giver ham dobbelt Ret til at nævnes som en Lysbringer, at det vides nu, hvorledes det Lys, han havde indfanget i sine Billeder, skar hans mørkevante Samtidige i Øjnene.

Held ham da, at han var saa taalmodig en Sjæl, saa godlidende et Sind, saa fri for alle oprørske Tilbøjeligheder, at han kunde underkaste sig alle de Forpligtelser, en ung Kunstner den Gang var Akademiets Traditioner skyldig. Thi han havde ellers nok faaet Smærten ved at være i Opposition til det bestaaende at føle. Den akademiske Løbebane var den eneste tænkelige Levevej for en Kunstner med kunstnerisk Ærgerrighed, men man blev ikke den Gang Professor ved Akademiet, hvis man ganske manglede et Anstrøg af den gamle akademiske Type. Høyen har forklaret, hvorledes Kunsten den Gang blev betragtet som delt i en højere og en lavere Sfære, og at kun de, der tilhørte den højere, kunde faa de højeste Poster ved Akademiet. Dér var det Faget, man frem for alt bedømte, og den, der var Historiemaler, rangerede i den højere Sfære, medens den, der kun malede Billeder af Livet eller Naturen, rangerede i den lavere. Om end i en anden Forstand af Ordet, end det i hine Tider toges, tilhørte Eckersberg i Kraft af den Udvikling, han havde gennemgaaet, den lavere Sfære, men pligtopfyldende og eftergivende som han var til det yderste, kunde han endnu svinge sig op i den højere, hvor Naadens Sol skinnede — fattigt nok iøvrigt. I Prins Christian, Akademiets daværende Præses, var dets Naade inkarneret. Det er bekendt, hvilken Interesse han nærede for Kunsten og hvilken Rolle han spillede i dens Forhold. Det er næppe tilstrækkeligt bekendt, i hvilken Grad han var blottet for den Forstaaelse af Kunsten, han aabenbart tillagde sig selv. Hver en Ytring, han i Breve har efterladt sig om Kunst, vidner om den Forvirring, der i saa Henseende herskede i hans Begreber. Han er vrøvlagtig, naar han skriver til Dahl: »Om Vinteren er Landskaberne ei efterlignelige, eller rettere sagt ei værd at efterligne, naar man ei vil male et saakaldet Vinterstykke, med riimfrosne Træer, Snee og Is, hvoraf vi har nok for os i Naturen«. Og han er

prætentiøs, saadan som Aubert har skildret ham staaende i Castellamares Kirketaarn »for at vise Dahl, hvordan han vilde have tilstudset og arrangeret Udsigten mod Quisisana«. Han manglede den første Betingelse for at staa i et sagligt Forhold til Kunsten, nemlig Respekten for dens fulde Frihed; han manglede ogsaa Forstaaelsen af, at de gode Kunstnere er Jordens sande Adel[1]. Men i hine smalle Tider gjorde han utvivlsomt nogen Gavn ved Siden af den Fortræd, en saadan stor Herre med lille Kunstforstand altid gør. Thi han købte en Del Billeder, gjorde ogsaa en Del Bestillinger og stillede sig, hvad der i denne Sammenhæng er Hovedsagen, velvillig til Eckersberg, for saa vidt som han vistnok var den, der satte hans Valg til Medlem af Akademiet igennem med saa megen Eclat.

Eckersbergs Ansøgning om at vorde agreeret, dateret 7 Sept. 1816, lyder saaledes:

»For den Lykke at have været saa fordelagtigen understøttet af det Kongelige Akademie for de skone Kunster til at studere Malerkunsten i Frankrig og Italien aflægger jeg herved med dybeste Erkjendtlighed min skyldige Taksigelse.

Den Tilfredshed, det Kongelige Akademie flere Gange har skiænket mig over mine Udenlands forfærdigede Arbeider har altid været mig særdeles opmuntrende og behagelig og giver mig nu Anledning til underdanigst at ansoge det Kongelige Akademie om at vorde A g r e e r t og at Høysamme vilde opgive mig et Emne til at udfore til Receptionsstykke. Mit sidst i Rom forfærdigede Malerie kan jeg saa gjerne jeg end onskede

[1] Det hedder i et Brev af 18 Juli 1832 fra *Bendz* (meddelt af Etatsraad Raffensberg i »Danske Samlinger for Historie etc., 2den Række, 1ste Bind, Kbh. 1871—72): »Gebauer og Eckersberg og næsten Alle leve de jo et Hundeliv ... Naar jeg tænker mig, hvorledes vi ere afhængige af Prinds Christian; man maa jo krybe for ham som om man var en Tigger. Her (i München) er Kongen glad, naar dygtige Kunstnere ville leve i hans Land, og giver dem store Gehalter ... Hjemme har Eckersberg 300 Rd. og bliver behandlet som en Malersvend«.

det ikke have den Fornøyelse at Præsentere i det Kongelige Akademie, da det tilhører Hr. Grosserer *Nathanson*, i hvis Bolig det for nærværende er opstilt, men kunde mine forrige fra Rom hjemsendte Arbeider samt nærværende smaa Malerier tjene til at udvirke mig Akademiets Gunstige Samtykke til at blive Agreert, vilde det være mig særdeles kjært og behageligt.

I Haab om det Kongelige Akademiets gunstige Svar har jeg den Ære at forblive

underdanigst

C. W. Eckersberg.

Akademiet svarede under 10 Sept. 1816.

»Akademiet har i Forsamlingen af Gaars Dato eenstemmigen agreeret Hr. Eckersberg paa deres hertil indsendte Arbejder. Dette giver man sig den Fornøjelse at tilmelde Dem, forbeholdende sig nærmere at opgive Dem et Emne at udføre til Receptionsstykke«.

C. F. Hansen.

Baden.

Som det ses af Kunstakademiets Protokol, havde Eckersberg selv udtalt et Ønske om, at Æmnet maatte blive taget af Fædrelandets Historie.

Allerede 3 Dage efter Udfærdigelsen af sidstnævnte Skrivelse blev Æmnet til Receptionsstykket givet ham med følgende Linjer:

»Til Opgave for Hr. Eckersbergs Receptionsstykke har Akademiet valgt følgende Sujet:

BALDERS DØD,

efter Edda (udgiven ved Nyerup, Kbhn. 1808) Cap. 13, pag. 78 fg. og Oehlenschlägers nordiske Digte pag. 133 fg. For Maleriets Størrelse er fastsat følgende Maal: 2 Alen 20 Tomer i Længden og 2 Alen 6 Tomer i Høiden.

Hvilket man herved skulde melde Dem til fornøden Efterretning«.

C. F. Hansen.

Baden.

Den nordiske Oldtid stod den Gang paa den aandelige Bevægelses Program. Fra den triste Samtids Virkelighed flygtede man til Fortidens Illusioner og glemte det Danmark, som var, for det, der havde været. Det syntes, som om en stor Arv fra Forfædrene havde henligget som en død Kapital for nu at komme tilpas i Trængselsaarene. Langebek og Suhm havde løftet Skatten, Ewald havde rørt ved den, men dens endelige Udmyntning var forbeholdt Oehlenschläger. Man stod, da Eckersberg modtog Opgaven »Balders Død«, umiddelbart foran den snurrige Strid »Om den nordiske Mythologis Brugbarhed for de skjønne tegnende Konster«, der ved et Skrift med denne Titel var fremkaldt allerede 1812 af Professor i Theologien Jens Møller, og som i 1820 tømte Blækhusene og fyldte Torkel Badens og Finn Magnussens Sind med Galde under den Polemik, de førte mod hinanden. Den sidste havde 1815—17 en stor Tilstrømning til sine Forelæsninger over den ældre Edda, og selve Kunstakademiet, hvor indtil da de græskromerske Guder havde været de eneste autoriserede, havde for saa vidt aabnet sine Porte for Aserne, som det i den 44de Paragraf af Fundatsen af 1814 var blevet bestemt, at Professoren i Historie ogsaa skulde docere den nordiske Mythologi. Fra denne havde man allerede i flere Aar hentet Æmnerne til Medlemsstykkerne. Høyer havde modtaget Opgaven »Signe og Habor, som forenes for Frejas Alter«, J. L. Lund »Habors og Algers Tilbagekomst fra Slaget, da de modtages af Kong Siger og hans Hof«, Kratzenstein-Stub »Hother, som kommer til de tre Valkyrier i deres Grotte og modtager af dem en Drik og et Bælte, som formaaede at give Seir i Kampen mod Balder«.

Eckersberg gik nu hen og kobte sig for 5 Rigsdaler Nyerups Edda og Oehlenschlägers Digte, stillede ved Finn Magnussens Forelæsninger[1] og gav sig med den Grundighed, der i alle

[1] »Det har glædet mig at høre, at ogsaa De gaaer paa Prof. Magnussens Forelæsninger over Edda« (Brev til Eckersberg fra Bülow til Sanderumgaard, dat. 14 Jan. 1817; Bülow understøttede Finn Magnussen).

Sager var ham egen, til at drive et helt mythologisk Studium, hvorom vidner flere Hefter fulde med Uddrag af hans Læsning. Af alle de mange urimelige og umulige Opgaver, der i Tidernes Løb blev ham stillede, faldt ingen ham besværligere end »Balders Død«. Af de Traditioner og de Forbilleder, til hvilke han i sine andre Historiemalerier havde støttet sig, var der her næsten intet. Han skulde skabe noget omtrent helt fra nyt. Man tænke blot paa de Vanskeligheder, som Kostymerne maatte volde ham. Der eksisterede endnu intet Museum for nordiske Oldsager; den nordiske Arkæologi var som Videnskab endnu i sin Vorden, og hvad endelig Theatret angaar, hvor Kunstnerne nu til Dags sædvanlig henter Garderoben til deres historiske Billeder, stod Kostymevæsenet dér saa lavt som vel tænkeligt. Men Eckersberg gik alligevel paa med ufortrødent Mod, tegnede først Figurerne nøgne op for at faa dem paa Plads og sikre sig mod at glemme deres Bevægelser, naar han siden iførte dem deres Dragter, gjorde saa en Mængde Tegninger af de enkelte Skikkelser, paaklædte dem og fuldførte derefter i Løbet af Sommeren 1817 det Billed, hvis Komposition han selv har beskrevet saaledes:

»Scenen er paa Gudernes hellige Tingsted ved Asken Ygdrasil, hvor disse vare forsamlede for at forgude Baldur deres Yndling.

»Baldur ligger henstrakt med Misteltein i Brystet nesten død. En Egquist han har havt i Haanden som fredstegn ligger ved ham. Et Sverd og en Glavind sees, som prøvet paa hans Brynie ey har kundet skade ham. For ham til venstre Baldurs Sæde, Sværd og Skjold.

»Den blinde Hødur, forundret over, at den almindelige Glæde og alles Latter ved Lokes lunefulde Maade at indklæde sit Bedrag paa, nu med eengang har forandret sig til dyb Tavshed, træder ængsteligen frem, spørgende hvad der er skeet. See Oehlenschlægers Baldur hin gode.

»Bag ved denne lister den skadefro Loke sig bort. Odin den øverste Gud sidder noget ophøyet i Midten af Stykket, til hans høyre Side Frigga (hos Oehlenschlæger er hun den

første der taler til Hødur) næst hende FREJA slengende hendes Rosenkrands bord; bag ved Frigga FYLLA. Paa Odins venstre Side sidder THOR. BRAGI som har bortslengt sin Harpe og IDUNA sidder forest paa Stykkets høyre Side, bag ved disse FREIER, HERMODER og HEIMDAL.

Fig. 59. Balders Død. Tilh. *Kunstakademiet.*

»Bag ved Odin sees Asken YGDRASIL, under dens Skygge NORNERNE. URD holder et Skjold hvorpaa Guders og Menneskers Skjæbne er optegned, VARANDE bestemmer det som skeer og SKULD forudseer det som vil hænde Guderne efter den Begivenhed.

»Baggrunden viser Bjerge og Klipper (som en norsk Egn). Oplysningen i dette Malerie er tænkt blot som et Gienskin

af den klare Luft imod Horizonten som ey endnu er for- dunklet af de mørke Skyer som trækker over Scenen«.

Kompositionen er slet ikke ilde; dog er Balder heldigere anbragt paa det første Udkast, paa hvilket han ligger med Hovedet ud mod Beskueren og med Legemet indefter i Retning af Hødur. Man føler bedre saaledes, at det er fra denne, Pilen er sendt. Forresten en virkelig smuk Figur, denne Balder, med det brede, mandige Bryst og det Niobe-agtig lidende, kvindelige Hoved. Hødurs Hoved er altfor lille, men den Blindes famlende Gang er meget tilfredsstillende karakteriseret ved hans forsigtige Skridt og udstrakte Armes Bevægelser. Brage og Ydun danner en smuk Gruppe, og det samme gælder om Nornerne under Ygdrasil. Men dermed er ogsaa sagt, hvad godt der kan siges om Figurerne. Thi de øvrige af disse repræsenterer overvejende saadanne Skavanker som Misforhold i Proportionerne, Flauhed i Formgivningen, Ferskhed og Intethed i Udtrykket (Odin) eller den rene Grimace (Thor). Der indeholdes i Odins Skikkelse tydelig nok den gode Hensigt fra Kunstnerens Side: at gøre ham ophøjet ved at lade ham være hævet over at vise nogetsomhelst menneskeligt ydre Tegn paa Sindsbevægelse; der indeholdes i hans Sidemands, Thors, Skikkelse øjensynlig den lige saa gode Hensigt: at gøre ham ophøjet ved at lade hans Øjne lyne og hans Armmuskler svulme. Men det Ophøjede af saadan Art laa slet ikke for Eckersberg, og da man ikke kan fremstille Følelser eller Sjælstilstande, man ikke selv har i hvert Fald tilnærmelsesvis fornemmet, maatte Skikkelser som disse mislykkes for ham. Han gik da ogsaa ud af Arbejdet paa dette Billed med en sikker Følelse af Tvivl om »den nordiske Mythologis Brugbarhed for de skjønne tegnende Konster«. Da Striden herom naaede sit Højdepunkt, kunde end ikke den ellers fredelige Eckersberg forholde sig tavs. Ihukommende det Slid, han havde haft med Balders Død, følte han Sympathi med Høyer, da denne skrev, at »naar man paanøder en duelig Kunstner Sujetter, som han intet føler for, vil han umulig

kunne componere eller udføre disse *con amore*«. Og da Finn Magnussen, Høyers Modstander, i en Artikel i Skilderiet beraabte sig paa, at han havde baade Thorvaldsen og Eckersberg paa sin Side, indrykkede sidstnævnte i »Berl. Tid.« (21 Decbr. 1820) følgende Erklæring:

»Troer Hr. Prof. Finn Magnussen, at jeg ynder hans Mening: om den nordiske Mythologies Brugbarhed for de skjønne Kunster, da erklærer jeg herved offentlig, at han har misforstaaet mig, og at jeg billiger ganske det, som Hr. Historiemaler Høyer har yttret om Mythologien i »Dagen« Nr. 252 og 296«.

C. W. Eckersberg.

For saa vidt havde Eckersberg dog ingen Grund til at beklage sig over det Arbejde, han havde anvendt paa »Balders Død«, som han (d. 27 Okt. 1817) paa Billedet enstemmigt blev optagen som Medlem af Akademiet og indtog sit Sæde i dets Forsamling efter den 10de Novbr. at have aflagt Eden: »Jeg lover og forpligter mig til troeligen at holde over og at haandhæve alt, hvad Hans Kongelige Majestæt ved dette sit Kongelige Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Akademies allernaadigste Indretning *intentionerer* og det derover formerede Reglement og Anordninger føre i Munde saaledes, at ingen enten for Venskab eller Fiendskab, Had eller Avind, Gunst eller Gave paa hvad Maade det end nævnes kan, *directe* eller *indirecte* af mig skal vorde forurettet. Saa sandt hjelpe mig Gud og hans hellige Ord«. —

Han var nu kongelig dansk Historiemaler, men han var usselig fattig. Han havde under det brødløse Arbejde paa Receptionsbilledet, som Akademiet ifølge dets Vedtægt tilegnede sig uden at give noget Vederlag derfor, maattet paatage sig et Arbejde, der laa langt under hans kunstneriske Evne. Hofmekaniker Ploetz, hos hvem han som omtalt var kommen til at bo, var en Mand med mange Talenter eller vel rettere

en Dilettant paa mange Omraader[1]. Han havde været ansat som Violin- og Fløjtespiller i Kongens Kapel, havde senere kastet sig over Miniaturmaleriet i Email og levede i en Række Aar af at tegne for den berømte Lærde, Bonnet, i Genf. Hjemkommen i Slutningen af forrige Aarhundred blev han, uvist af hvilken Grund, Hofmekanikus og fik blandt megen anden kongelig Gunst Gaarden paa St. Annæ Plads til Gave. Han var en af dem, der herhjemme indførte den saakaldte »Physionotracie«[2], en Kunst, der var opfunden af en vis Chrétien i Paris, og ved Hjælp af hvilken man ad mekanisk Vej kunde ridse et Profilportræt ned paa en Kobberplade. Men med Physionotracen, som Apparatet kaldtes, kunde man naturligvis ikke faa Øjet eller Øret eller Ansigtets indre Form med; alt, hvad der var beliggende indenfor Omridset af Profilen, maatte tilføjes med Haanden, og det var dette miserable Arbejde, Plötz overdrog til Eckersberg, der for Indtægtens Skyld formodentlig ovenikøbet har været taknemlig for det.

Thi han havde med den iltre Hast, han hele sit Liv viste i Forhold til Kvinder, og som ellers ikke stemmede med hans Karakters Sindighed, forlovet sig ganske kort Tid efter sin Hjemkomst. Han var af sin Ven Bagge bleven indført hos den gamle Professorinde Juel, Malerens Enke. Bagge var til Hverdag Huslærer for de unge Frøkener Juel, men om Søndagen, naar de samlede deres Veninder, kom han og spillede for dem, og da dansede de til de spæde Toner af hans Viol. Det begyndte altid med lystige Melodier, til hvilke de unge Piger to og to svang sig i lystige Danse. Men efterhaanden blev Melodierne mere rørende, Tempoet langsommere, og tilsidst sank de alle hen i Taarer over al den megen Følsomhed. I dette Selskab blev Eckersberg indført, blev greben af Følsomheden, som laa i Luften, og forlibte sig hurtigt i den

[1] Om Ploetz se *Weilbach*, Eckersberg, p. 79 og 90. Vidtløftigere i »Iris og Hebe«, 1809, III—IV, p. 158—178 og 249 ff.

[2] Ogsaa Kobberstikkeren A. Flint befattede sig med Physionotracien. Se »Dagen«, 1816, Nr. 215 (7 Sept.).

brave lille Frk. Julie Juels kærlige og huslige Person. Han tilskrev hende allerede d. 11 Novbr. 1816 en Kærlighedstilstaaelse, hvori han selv erklærer, at de endnu er ganske ubekendte med hinanden, men at hun har »saa meget elskværdigt og behageligt«, at han ikke ønsker sig en større Lykke end at vinde hendes Hjærte. »Min Følelse siger mig«, skriver han til hende, »at i Dem vilde jeg kunne finde en elsket Ægtefælle, hvortil jeg trænger saa høyligen og uden hvilken alt andet i Verden er uden Værdi i mine Øyne«. I to Dage maatte han med Spænding vente paa Svaret. Med særlig Tilladelse af Eckersbergs Døtre meddeles det her som Eksempel paa en Ungpiges rørende naive Brevstil Anno 1816:

»At være yndet af gode og agtede Mennesker har altid været mig inderlig kjært, og derfor Gode Eckersberg kan jeg jo gjerne tilstaae Dem, at Deres Brev gjorde mig en vemodig, men dog behagelig Aften. —

»Jeg takker Dem ret hjertelig for de gode Tanker De har om mig og kan forsikkre Dem, at det vil være mit kjæreste Ønske at kunde gjøre Dem saa lykkelig som muelig! —

»De har altid været mig bekjendt som et ædelt og godt Menneske, saa jeg roelig og tilfreds kan lægge min Skiebne i Deres Hænder. At jeg ingen Formue ejer er De formodentlig ikke uvidende om, og nu Gode Eckersberg har jeg intet mere at sige Dem, end at jeg med Glæde venter at see Dem hos os.

Stedse forbliver jeg
Deres
hengivne Veninde
Julie Juel«.

»Himmelen give Lykke« skrev Eckersberg samme Aften i sin Dagbog, og det ses af denne, hvorledes han strax gav sig i Lag med at omforme sin Ungkarlebolig til sit fremtidige Hjem. Den altid tjenstvillige Mendel Nathanson forstrakte ham med 1500 Rigsdaler mod ved Lejlighed at faa Billeder

for dem, og Eckersberg omsatte dem hurtigt i Løsøre og alskens Husgeraad.

Knap tre Maaneder efter Forlovelsen fandt Bryllupet Sted. »Den 8 Februar var det«, staar der i Dagbogen, »at jeg blev ægteviet til min Elskte Julie. Vielsen skeete i Provst Clausens Bolig om Aftenen Kl. 6½. Herr Prof. Clemens var min og Major Schertiger min Kones Forlover. Hr. Krigskommissær Sletting og Hr. Bagge bivaanede et lidet Aftensmaaltid hos min Svigermoder. Klokken 11 kjørte vi hjem«. Intet taler bedre om hans Lykke, end at han gjorde sig skyldig i den for hans Biograf beklagelige Uorden, at han i et Tidsrum af 6 Uger glemte at skrive i sin Dagbog. Han har efterladt os et Portræt af sin Hustru, malet da hun allerede var paa Vej til første Gang at blive Moder. Hun er slet ikke smuk, endog hendes Haar er blottet for den Skønhed, der saa hyppig giver Datidens Kvindeportræter deres Charme. Hun er lille og saa buttet, at hendes Hænder er fulde af Smilehuller, et for hver Finger. Men hun besvarer den Kærlighed, hvormed hendes gode Husbond har iagttaget hende, med et Par Øjne, der tindrer af Livsglæde og et Smil, som lider ham godt. Og hun skuffede ham ikke, men blev ham paa hin Tids strænge Vis en retskaffen Hustru, en forstandig Husholderske, en paapasselig Moder for hans Børn, — ogsaa for hans Søn af første Ægteskab, som han nu tog hjem til sig.

Han havde den Sorg kort efter sit Giftermaal at miste sin gamle Fader, men ellers lysnede det med én Gang over hans Tilværelse. Han fik Bestilling paa fire store historiske Billeder til det nyopførte Christiansborg, og ogsaa Portrætbestillinger begyndte at indfinde sig. Han fik gennemsnitlig 150 Rigsdaler for hvert Brystbilled, hvad der ganske vist ikke kan kaldes meget i en Tid, hvor alle Livsfornødenheder var i saare høj Pris; men han behøvede i hvert Fald foreløbig ikke at gøre ny Gæld, — end ikke da hans Julie havde forøget hans Husstand ved at bringe en lille Datter til Verden. Umiddelbart nær foran ham laa desuden den sikre Udsigt til et Professorat

Fig. 60. Portræt af Julie Eckersberg, f. Juel Tilh. Frk. nerne *Eckersberg*.

ved Akademiet. Haas var død, endnu medens Eckersberg arbejdede paa sit Receptionsbilled, og man afventede tydelig nok dettes Fuldendelse, inden man skred til at besætte det ledigblevne Embede. Den 8 December 1817 kunde han som

Medlem af Akademiet indgive sin Ansøgning om Professoratet, men da Prins Christian den Gang var paa Rejse, maatte Valget opsættes til hans Hjemkomst i det følgende Foraar. Det foregik d. 18 April 1818 og gav det Resultat, at Eckersberg valgtes til første Professor ved Modelskolen, medens af Medansøgerne Lund blev anden og den gamle Clemens extraordinær Professor under Thorvaldsens Fraværelse.

En tilfældig Anledning, en Brand i Nabohuset til Ploetz's Gaard paa St. Annæ Plads, fremskyndede hans Indflytning paa Charlottenborg, hvor han tog Abildgaards gamle Lejlighed i Besiddelse. Faa Dage efter, d. 1 Juni 1818, stillede han for første Gang Modellen paa Akademiets Skole.

VII.

»Hans Majestæt Kongen har givet mig Løfte om at udføre store Malerier for det nye Slot, som aabner mig skjøne Udsigter for Fremtiden. Mit eneste Ønske var ogsaa kun dette at kunde gandske leve for det historiske Fag, men dertil hører rigtig nok meget«.

Paa disse Ord, som Eckersberg skrev d. 21 Decbr. 1816 i et Brev til Gehejmeraad Bülow, svarede denne:

»Det er herligt, at H. M. Kongen selv har givet Dem Løfte om at male nogle store Stykker for det nye Slot. Det er et Arbeide, hvorved man kan giøre sig udødelig, naar de skaanes for Ildebrand«.

Ved Christiansborg Slots Brand i 1884 skaanedes Eckersbergs store historiske Malerier. Men de kunde være brændte, og hans Navn vilde derfor ikke have levet mindre udødeligt. Om Omstændighederne var komne det, han kalder hans eneste Ønske, imøde og havde sat ham i Stand til udelukkende at leve for »det historiske Fag«, saa at han hverken havde malet de Portræter, Mariner eller Landskaber, hvormed han skulde gøre Epoke i vor Kunsthistorie, vilde han i denne ikke have været mere end en respektabel Fremtoning.

Det var i 1816 utvivlsomt Eckersbergs sandfærdige Ønske først og fremmest at blive Historiemaler; det var ikke noget, han bildte de høje Herrer ind, for at de skulde skaffe ham et Levebrød. Selv agtede han lidet værd, hvad han af Portræter og Landskaber havde udført; »smaat Skrabsammen«

kalder han f. Eks. i et af sine Breve de udmærkede romerske Prospekter. Men han ikke alene vilde vie sig til Historiemaleriet; han maatte det. Han havde faaet Navn af »første kongelig dansk Historiemaler« og maatte da ogsaa gøre Gavn som saadan, da det genopførte Christiansborg Slot skulde udsmykkes indvendig.

I en Skrivelse af 30 Juni 1817 fra Slotsbygningskommissionen, der bestod af Overhofmarschal Adam Hauch, Finansminister v. Møsting, Konferensraad P. J. Monrad og Arkitekten og Overbygningsdirektøren Konferensraad Chr. Fr. Hansen, fik han til fire Billeder i Tronsalen opgivet følgende Æmner:

»1. Senateurerne som tilbyde i Roeskilde Hertug Adolph af Schleswig-Holsteen den danske Krone, men denne undskylder sig med sin Alder, idet han foreslaaer sin Neveu, Grev Christian af Oldenburg«.
»2. Christian den I, som i fuld Pragt udraabes til Konge«.
»3. De 3de Stænder som paa Slotspladsen aflægge deres Troskabs Eed til Kong Frederik den 3die, som deres absolute Souverain, saavel paa Sværd- som Spindelinien«.
»4. Frederik den 3die, som lader udarbeide Kongeloven ved Peder Schumacher siden saa bekiendt under Navn af Grev Griffenfeldt«.

Eckersberg tog straks fat paa at tegne de Skitser, der først skulde godkendes af Kommissionen. Dennes Tillidsmand i alt, hvad der angik den ønskede historiske Korrekthed ved Billederne, var den kongelige Historiograf, Hans Excellense, Gehejmekonferensraad Malling, der tog sin Opgave meget alvorligt og debuterede med tre tætskrevne Foliosider »Betænkning« over Udkastene. Eckersberg havde taget det første Æmne ganske naivt, idet han havde ladet Rigsraaderne møde op med selve den Krone, de tilbød Hertug Adolf. Malling foreslog at erstatte Kronen med en Pergamentsrulle eller en Bog med Paaskriften »Rigsraadets Tilbud til Hertug Adolf«. Han billigede derimod som passende og betydningsfuldt, at

Hertugen pegede op paa et Portræt af den unge Grev Christian, med hvilket Eckersberg sindrigt nok havde søgt at løse den umulige Opgave, det var at fremstille Gesandtskabets Ærinde. Hans Excellenses Betænkning og Betænkeligheder ved det andet Billed galdt saadanne Spørgsmaal som, om Hertug Adolf burde være til Stede ved Christian I's Hylding, om Kongen burde have Hatten af eller paa, og om ikke »Fruentimmerne i Gruppen burde give Plads for flere Mandfolk, da man ikke kan antage, at Fruentimmer er komne saavidt frem i Gruppen«. Paa Skitsen til Billedet af de tre Stænder, der aflægge Troskabseden til Frederik III, savnede Malling bl. a. en Amager, og han fandt det i Fremstillingen af Frederik III, som lader Kongeloven udarbejde ved Peder Schumacher, upassende, at denne sad, medens Kongen stod.

I Marts 1819 var Eckersberg naaet saa vidt, at han kunde indsende to i Oliefarve malede Skitser med Fremstillinger af de to første Æmner, og de blev forholdsvis hurtigt approberede af Kongen og Slotsbygningskommissionen. Denne synes dog at have fattet Betænkeligheder med Hensyn til Billedet af Christian I's Hylding, thi i 1822 raadspurgte Kommissionen Gustav Baden, der fyldte endnu et Folioark med Besvarelsen af saadanne Spørgsmaal som: »Var det passende ved denne Høitidelighed at lade Christian den første holde Dannebrogs- eller Rigsfanen i den ene Haand?« eller »Kan ogsaa Biskoppen holde Haandfæstningen, som Kongen har undertegnet?«, eller »Bør Christian I være klædt i Harnisk eller i en kongelig Kaabe?« En endnu vidtløftigere Behandling ventede der dog Skitsen til Billedet af de tre Stænder, som paa Slotspladsen aflægge Troskabseden til Frederik III. Først i Februar 1824 blev den indsendt af Eckersberg. Mallings Betænkning gik ud paa, at Kongeparrets Døtre lige saa fuldt som dets Sønner burde ses paa Billedet, saa meget mere, »som Arveretten, der tilhyldedes Kongeslægten, gik ikke alene paa den mandlige, men ogsaa paa den kvindelige Linie«. Desuden var Historiografen ikke tilfreds med at se Kansleren Peder Reetz som Repræsentant

for Adelen; han gav Maleren Anvisning paa en tom Stol, som han syntes passende kunde erstattes med en Figur, og mindede ham sluttelig om, at ifølge et Manuskript af Langebek i hans (Mallings) Eje stod Bordet med Regalierne paa Kongens højre Side. Imidlertid fik Eckersberg den fjerde malede »Esquisse« færdig og indsendte den i Juni 1824. Den blev kasseret ligesom den foregaaende, og i April 1825 indsendte han nye Skitser, som endelig d. 17 Maj s. A. approberedes af Kommissionen. Der var da paa det nærmeste forløbet 8 Aar, siden Bestillingen blev gjort hos ham, og der forløb endnu tre og et halvt Aar, inden det sidste af de store Billeder blev ophængt.

»Det var idag en mærkværdig Dag«, skriver Eckersberg d. 22. Okt. 1828 i sin Dagbog, »idet at mit sidste store Malerie, »Griffenfeldt« blev bragt op paa Slottet, opspændt og opsat paa sit Sted. Jeg havde den Glæde at see mine Malerier giøre en god Virkning og at staae i en ypperlig Harmonie med det heele Værelse som er yderst Pragtfuldt. Disse 4 Malerier, nemlig Hertug Adolfs Frasigelse — Christian den førstes Hyldning — Souverainitets-Høitideligheden paa Slotspladsen — og Griffenfeld som med Frederik III udarbeider Kongeloven, bleve da Gud være tak færdige«.

Er der i de første af disse Linjer nogen Selvtilfredshed med Arbejdet, er der ikke mindre aabenbart i de sidste Linjer et Befrielsens Suk ved Tanken om at have det fra Haanden. Meget havde forandret sig for ham siden den Gang, da han udtalte Ønsket om først og fremmest at være Historiemaler. Han var bleven en af alle søgt Portrætmaler, han havde passioneret sig for Sømaleriet, holdt af at male sine smaa Landskaber og holdt navnlig af at male som han vilde. Han svarede jo nok Slotsbygningskommissionen og den kongelige Historiograf allerunderdanigst paa alt det smaalige Vrøvl, der blev gjort over hans Historiemalerier, men man aner dog hans Utaalmodighed over Vrøvlet, naar han flere Gange i sine Breve forsikrer Kommissionen, at nu er dette eller hint i

denne eller hin Skitse paa det nøjeste i Overensstemmelse med Historiografens Betænkning, hvorfor det vil være unødvendigt at forelægge ham Udkastet paa Ny. Han havde desuden maattet antechambrere Gang efter Gang og indgive den ene Ansøgning efter den anden for efterhaanden at faa udbetalt sit Tilgodehavende, ialt 7,500 Rigsdaler Sølv, samt 225 Rigsdaler Sedler for to Dørstykker forestillende »Landet« og »Havet«, som han — ligeledes til Tronsalen paa Christiansborg — udførte 1828[1]. Om disse Arbejder rigtigt havde interesseret ham, havde han heller næppe været 11 Aar om at udføre dem. Ganske vist var megen Tid bleven spildt af Kommissionens Ophævelser, men tænker man paa, hvor forbløffende hurtigt Eckersberg var i Stand til at male, hvad der morede ham, ligger det nær at antage, at disse Billeder kedede ham. Deres Fuldførelse havde formodentlig yderligere ladet vente paa sig, hvis han ikke havde faaet kongelig Ordre til at have dem færdige til Prinsesse Wilhelmines Formæling i Efteraaret 1828.

Det gavnede naturligvis ikke Kompositionerne i de fire store Historiemalerier, at Eckersberg maatte ændre sine første Udkast for at tilfredsstille nogle tvivlsomme videnskabelige Fordringer, der ikke tog mindste Hensyn til de kunstneriske. Det gavnede naturligvis heller ikke Udførelsen, at man, forinden den begyndte, havde gjort ham ked af hans Arbejder. Men disses væsentlige Skavank er dog den indre, at det saakaldte Historiemaleri aldeles ikke laa for Eckersberg, og at hans Udvikling førte ham stedse længere bort fra det. Hans Historiemalerier er Produkter af Flid og ikke af Aand. Ikke at han manglede Aand; men han havde den ikke i Form af den Fantasi, som en Historiemaler maa have, hvis hans Billeder skal blive andet end Tableauer i gamle Dragter. Nutiden kommer mere og mere til den rette Erkendelse, at de korrekte og dog aldrig korrekte, officielle historiske Malerier, hvormed det nittende

[1] Disse to Dørstykker blev ikke frelste ved Christiansborg Slots Brand, men der eksisterer to smaa Skitser til dem.

Aarhundred har givet de gamle Slotte og de nye historiske Museer saa billigt et Udstyr, som Regel intet har at gøre med virkelig Kunst, og at kun det Historiemaleri har Værd som saadant, som skyldes en særlig digterisk Ævne til at fremmane svundne Tiders henfarne Sjæle. Det er en Ævne af den aller største Sjældenhed. Om ellers Eckersberg kan siges nogensinde at have ejet noget af den, afgik den ved en naturlig Død i de Aar, hvor han malede disse Billeder til Slottet. Paa alle andre Ævners Bekostning kultiverede han i disse Aar sin Ævne til at se og til at gengive det, han saa, med den størst mulige Objektivitet. Hans Lidenskab for Objektiviteten krævede som Offer den ganske lille Digterspire, han allerede paa sin Rejse havde forsømt for sin Kultus af Virkeligheden; den døde af, at Eckersberg lod Virkelighedens Lys skinne altfor stærkt ind paa den gennem sin »Sjæls Vinduer«. Men det vilde være urimeligt at beklage Tabet af den i Anledning af de store Historiebilleder. Det er allerede sagt, at vi til Erstatning for den dog næppe betydelige Lyriker og Dramatiker, der maaske gik tabt i Eckersberg, fik, hvad vi trængte mere til: en udmærket Maler, og det er slet ikke umuligt, at man skylder hans Sysselsættelse med de store Historiebilleders store maleriske Stof en Del af hans maleriske Ævnes Udvikling.

Fig. 61. Hertug Adolf afslaar Tilbudet om den danske Krone. *Kronborg* Malerisaml.

Hvor meget denne skred frem under Udførelsen af de fire Billeder, beviser i hvert Fald selve disse. Der er om de to

Fig. 62. Christian I's Hylding paa Viborg Landsting. *Kronborg* Malerisamling.

første — Fremstillingerne af Hertug Adolf, der afslaar Tilbudet af den danske Krone, og Christian I's Hylding paa Viborg

Landsting — egentlig intet at sige, som ikke enhver kan se af Gengivelserne (Fig. 61—62). Det er ikke noget Tab, at disse ingen Forestilling kan give om Originalernes tørre og døde Kolorit. Heller ikke Billedet af Frederik III, der lader Kongeloven udarbejde (Fig. 63), har nogen malerisk Tillokkelse, og det er fra Indholdets Side vel ogsaa nok det tommeste af Billederne. Men det fjerde af disse, Fremstillingen af Stænderne, der aflægge Troskabseden til Frederik III (Fig. 64), fortjener at omtales noget nærmere. Det er saalidt som noget af de andre et Digterværk; det er møjsommeligt bragt sammen af gamle Portræter og gamle Dragter og af en temmelig tør Studie af Holmens Kirke, der danner Baggrunden for Scenen. Men det hævder som malerisk Værk en af de første Pladser mellem ligeartede Billeder, der er blevne frembragte herhjemme, og der er Partier i det, der malerisk er paa Højde med, hvad Eckersberg frembragte paa andre Omraader. Allerede ved Kompositionen udmærker Billedet sig, naar man tager Motivets Vanskelighed i Betragtning. De givne Figurer var for faa til, at Eckersberg alene med dem kunde frembringe noget stærkt Indtryk af en Masseudfoldelse af Mennesker. Man mærker i Kompositionen meget tydeligt den Række Forskrifter, hvorefter han maatte arbejde, og som hindrede ham i at give Sceneriet nogen Mangfoldighed i Grupperingerne. Men han har bødet paa Manglen i saa Henseende ved sindrige Antydninger, saasom ved »de paa Tæppet i Forgrunden faldende Skygger

Fig. 63. Frederik III lader Kongeloven udarbejde ved Peder Schumacher. *Kronborg* Malerisamling.

Fig. 64. Stænderne aflægge Troskabseden til Frederik III. *Kronborg Malerisamling.*

af tilstedeværende Adelsmænd, som vel ikke kunne sees, men som ved deres Slagskygger paa en behagelig Maade sætte

Phantasien i Bevægelse«. Det er Høyen, der i sin Udstillings-Anmeldelse fra 1828[1] udtrykker sig saaledes, og han hjælper videre Beskuerens Fantasi paa Gled ved at gøre opmærksom bl. a. paa »Klokkerfamilien, der med alle sine Bekjendtere er sammenstablet i Kirkens øverste Vindue«, og som antyder Mængden af de sammenstimlede Nysgerrige udenom selve Scenen. Denne er ordnet med megen Behændighed. Bordet med Regalierne deler den i to Dele, hvoraf den største er forbeholdt Kongen og Dronningen; paa deres højre Side ses den unge Kronprins og hans yngre Broder, Prins Jørgen; paa deres venstre Side de fire Prinsesser: den ældste og største, Anna Sofie, nærmest sine Forældre, den yngste og mindste Ulrike Eleonora, nærmest Beskueren. Paa den anden Side af Bordet knæler Adelsstandens Repræsentant, Marchallen Joh. Kristoffer Körbitz, bag ham staar Gejstlighedens Repræsentant, Biskop Svane, og Borgerstandens, Borgmester Nansen, for Tur til at aflægge Eden, hvis Formular oplæses af Kansleren Peter Reetz. Paa en Tribune bag ved ses fem af Rigets Raader, Christoffer Urne, Hans Schack, Axel Urup, Jørgen Rosenkrands og Otto Krag og yderst i Baggrunden op mod Kirken og dens Mur ses Skibe med vajende Flag og det paraderende Militær.

En Mængde af disse Enkeltheder er fortræffeligt malede, og der er en sand Pragt i Helheds-Virkningen af Billedets Forgrund, hvor de forskellige røde Farver: i Tæppet paa Estraden, i Tæppet over Bordet med Regalierne og i de fire Skamler under Prinsessernes Fødder er sammenstemte til en højlyd og dristig Harmoni. Gennemgaaende er alle de døde Stoffer udmærket gengivne. Tarveligere behandlede er derimod Flertallet af de Hoveder, der er gjorte uden andre Forbilleder end gamle Portræter, og navnlig synes Kongens og Dronningens glatte Hoveder snarere at have været under Behandling af en Theaterfrisør end af Eckersbergs kunstfærdige Pensel. Men denne i alle Maader værdige er de fire Prinsesser ved Dronningens

[1] Nogle Bemærkninger over de paa Charlottenborg udstillede Konstsager af *L. Høyen.* Kbhn. 1828.

Fig. 65. Brudstykke af Stænderne aflægge Troskabseden til Frederik III (se Fig. 64).

Side (Fig. 65). Deres ganske lyse — røde, blaa, grønne og lila — Kjoler er valgte med Sans for udsøgt Farvesammenstilling og udsøgt skønt malede. Men ikke blot malerisk, ogsaa for Sindet er de fire Pigebørn en Lyst at skue. De er tagne ganske portrætmæssigt fra deres menneskelige og barnlige Side, og alene Synet af deres fire Par smaa Fødder, hvoraf de Yngstes hænger og dingler i Luften uden at kunne naa ned til Skamlerne, virker befriende muntert midt i det af Historiografen foreskrevne stive Ceremoniel. Sammenlignede med disse levende Skikkelser er alle de andre Figurer bare Formler: for en Konge, for en Dronning, for en Kansler etc., — det korrekte og dog aldrig korrekte officielle Historiemaleri, paa hvis Kedsommelighed der kun er dette ene Brud, gennem hvilket man kan skimte Eckersbergs bedre Jeg.

Fig. 66. Frederik I udløser Sten Stures Enke og Sønner af Fængslet. Tilh. Hr. Kancelliraad *H. Lynges* Dødsbo.

At han ikke destomindre følte Historiemaleriet som et af sine Kald, fremgaar bl. a. deraf, at han ogsaa uopfordret beskæftigede sig med det. Han malede gentagne Gange en Fremstilling af »Frederik I, der udløser Sten Stures Enke og Sønner af Fængslet«, malede ogsaa gentagne Gange en Fremstilling af »Kristian IV i Besøg hos Tyge Brahe« og udførte det figurrige lille Billed af »Kong Christian IV, som i Søslaget mod de Svenske i Aaret 1644, skjøndt saaret, dog vedbliver at anføre sin Flaade«. Om man ikke hædrede Eckersberg ved at maale ham med de store

Maal, man kan anlægge paa hans bedste Arbejder, kunde man godt i disse smaa Historiemalerier finde noget at rose. Paa Billedet med Frederik I og Sten Stures Enke og Sønner (Fig. 66) er saaledes disse sidste overmaade nydeligt tænkte og følte. Men alt i alt har disse Arbejder ringe Betydning kunstnerisk, og kunsthistorisk aldeles ingen.

Et Par af den Slags Billeder indsendte Eckersberg til Slotsbygningskommissionen med Andragende om at faa Lov til at udføre dem i stor Maalestok til en af Salene paa Christiansborg. Da han var færdig med de fire kolossale Billeder til Trongemakket, savnede han den Indtægt, de i mange Aar havde skaffet ham, og han lagde i sin Ansøgning til Kongen om at faa flere lignende Arbejder at udføre intet Skjul paa Motivet til sin Ansøgning. »For at sikre mig og min talrige Familie et tarveligt Udkomme, samt for at kunne give mine Børn den fornødne Opdragelse og Dannelse, er det jeg herved i dybeste underdanighed vover at nedlægge for Deres Kongelige Majestæt min allerunderdanigste Bøn om at maatte vorde beskjæftiget med nye Arbeider«. Saaledes skrev han i 1828. Da han endnu i Maj 1831 ikke havde faaet sit stakkels Ønske opfyldt, indsendte han de nævnte Skitser til Billeder af Frederik I, der udløser Sten Stures Enke og Sønner, og Christian IV, som besøger Tyge Brahe. Men Slotsbygningskommissionen fandt intet Behag i dem og bragte først to Aar senere, i Maj 1833, andre Æmner i Forslag. Disse vare:

1. Elefantordenens Indstiftelse.
2. Landmilitsens Oprettelse under Frederik IV.
3. Forbedringer i Henseende til Flaaden og Sø-Etaten under Chr. VI.
4. Stavnsbaandets Løsning.

Saalidt det end var hans Vane at gøre Ophævelser og kny, tør man tro om Eckersberg, at han har rystet paa sit fornuftige Hoved, da han modtog disse Opgaver. Hvad var det, de lød paa? En Indstiftelse, en Oprettelse, en Forbedring og

en Løsning. Hvorledes skulde sligt kunne males? Og tilmed stod der i Slotsbygningskommissionens Skrivelse, at Billederne ikke blot skulde forestille disse »Foranstaltninger«, men at Københavns Slot skulde figurere paa hver af Fremstillingerne i den Skikkelse, det havde »til enhver af disse Perioder«. Det var denne Gang virkelig ikke overflødigt, at Slotsbygningskommissionen »i Henseende til Costumer og Grupperinger« bad Eckersberg søge Bistand hos sin nye Tillidsmand i saadanne Anliggender, Etatsraad Lauritz Engelstoft, der havde afløst Ove Malling efter dennes Død.

Der udspandt sig mellem Engelstoft og Eckersberg en Brevvexling saa stor som en hel Litteratur. Resultatet blev, at Eckersberg i Maj 1834 kunde indsende 4 Tegninger til Approbering. Scenen for Elefantordenens Indstiftelse havde han henlagt til et Kapel, »som antages at have været i det gamle Kjøbenhavns Slot. Kong Christian I sees her med egen Haand at hænge Ordenskiæden om Halsen paa een til Medlem af Ordenen udkaaren Herre«. Scenen for Landmilitsens Oprettelse havde han henlagt til den indre Slotsgaard, hvor Kongen saas mønstrende de nye Tropper, medens Enkedronningen og Dronningen saas som Tilskuere paa en Trappe i Baggrunden. Opgaven »Forbedringer i Henseende til Flaaden etc. under Chr. VI« havde han løst ved en Fremstilling af Dokkens Indvielse i 1739 i Overværelse af Kongen og Hoffet, og her havde han faaet det uundgaaelige Slot med dets den Gang ufuldførte Taarn placeret i Baggrunden. Endelig havde han klaret den fjerde Opgave ved i Tronsalen paa Slottet at vise »en Deputation af Bønder, som nærme sig den Kongelige Trone for at aflægge deres inderlige Taksigelse for det glade Budskab om det erkiendte store Gode, der saa viseligen blev dem og deres Efterkommere tildeelt ved Stavnsbaandets Løsning«.

Man skulde have troet, at Slotsbygningskommissionen i egen Erkendelse af Umuligheden i de Opgaver, den havde stillet, med Taknemlighed havde akkviesceret ved disse Skitser.

Men den erklærede sig aldeles ikke tilfreds. Den mindede Eckersberg om, at »Hensigten med disse Malerier var ved Fremstillingen af de nævnte for Statssamfundet vigtige Handlinger tillige at forbinde Erindringen om Slottets ydre Form under de Perioder, i hvilke hine Handlinger foregik, dog at denne Fremstilling blev underordnet Handlingen selv«. Kun i Tegningen Nr. 3 fandt Kommissionen denne Hensigt naaet. Den maatte dog indrømme, at Opgaverne medførte »ikke liden Vanskelighed med Hensyn til Fremstillingen af begge Ideer i eet Tableau«, og den vilde derfor tiltræde, at Professoren henlagde Handlingen i to af Billederne til indre Dele af Slottet. Men den var misfornøjet med Kompositionen i »Elefantordenens Indstiftelse« og fandt ikke Taksigelsen tilstrækkelig pointeret paa Bøndernes Fysiognomier i den Skitse, der skulde »hentyde« til Stavnsbaandets Løsning.

Paa ny lagde Engelstoft og Eckersberg deres Hoveder i Blød, og i Februar 1835 indsendte derpaa den sidstnævnte fire nye Skitser, der denne Gang var malede i Olie. Det var efter hans egen Formening lykkedes ham her at udtrykke Bøndernes Taksigelse, og han lovede at give dem yderligere glade Ansigter ved Maleriets Udførelse i det store. Tillige vedlagde han en Tegning med en helt anden Fremstilling af det samme Æmne, nemlig en Deputation af Landboere, der ved Frihedsstøtten staar opstillede for at hilse paa den forbiridende Konge med hans Suite. Korrektiverne til de andre Kompositioner havde han taget sig ad notam, idet han havde ændret Grupperingen i »Elefantordenens Indstiftelse« og givet »Landmilitsens Oprettelse« den ønskede Baggrund. Kommissionen fandt denne Gang, at det var umiskendeligt, at Kongen meddelte en Orden, men den »skjønnede ikke, at den egentlige Indstiftelse af Ordenen lader sig deraf udlede«. Angaaende Skitsen til Landmilitsens Oprettelse havde man blot at erindre, at den Del af det gamle Slot, som vises i Baggrunden, kunde ønskes anbragt i et noget mindre Format og saaledes, at det hele Taarn kom tilsyne. Af de nye Udkast

Fig. 67. Elefantordenens Indstiftelse. *Kronborg* Malerisamling.

til Fremstillingen af Stavnsbaandets Løsning foretrak man det tegnede, idet man dog maatte forlange, at Bønderne viste det i saa høj Grad ønskede Udtryk for Taknemlighed ved at pege paa Frihedsstøtten.

At Eckersberg nu blev vred for Alvor, fremgaar af en Stump Koncept, som findes mellem hans Papirer, og som begynder paa denne — forholdsvis — respektstridige Maade: »Jeg maa tillade mig at bemærke, at det forekommer mig at være høist vanskeligt, ja maaske umuligt i et malerisk Billede at forestille, hvorledes en Orden indstiftes«. Hvor vred og utaalmodig han omsider var bleven, føler man bedst ved at sammenligne disse overilede Linjer med den Begyndelse, han gav sin endelige, mere besindige Skrivelse til Slotsbygningskommissionen, og som lyder saaledes: »Efter at have imodtaget den Høie Commissions mig gunstigen tilstillede Skrivelse af 3 Marts d. A. med Høisammes Bemærkninger over de af mig malede Skitser ...... har jeg nu søgt at efterkomme saa godt det var mig muligt den Høie Commissions Anskuelse over disse Gienstande«. Endelig — ved en Kundgørelse af 12 Maj 1835 — fik han da Approbation paa samtlige nye Skitser, hvormed det sidstnævnte Brev var ledsaget, og kunde saaledes hæve et Forskud paa sit Arbejde nøjagtigt 8 Aar efter, at han havde trængt til det.

De sidste fire Historiemalerier, som han i 1841 omsider fik fra Haanden, gjorde ufortjent ringe Lykke; de var dog snarere bedre end daarligere end det første Sæt, der havde indbragt ham sande Lovprisninger. Det svageste af de nye Billeder er vel nok Landmilitsens Oprettelse, i hvilket hele Optrinets Bevægelse er stivnet, og i hvilket Hestene ikke mindre end Menneskene synes udstoppede. I Billedet af Dokkens Indvielse er der ogsaa en slem Samling udstoppede Ben, men der er god Karakter i flere af Portræthovederne, og Kompositionen er ganske sindrig. Billedet af »Elefantordenens Indstiftelse« (Fig. 67) er holdt i en Stil, som ikke ligner Stilen i noget af de andre Billeder, og som overhovedet slet ikke

Fig. 68. Stavnsbaandets Løsning. *Amalienborg.*

ligner Eckersbergs sædvanlige. Vage Erindringer om det femtende Aarhundreds italienske Figurer, hvis værdige Holdning vel væsentlig beroer paa deres Linjers Tilnærmelse til den lodrette Linje, synes at have dikteret ham Formen for dette Billed. Ridderne og en Bisp i deres lange røde Ordenskapper og med Ordenskæden om Halsen staar opstillede om Tronen, hvor Kongen ses siddende i samme Dragt. Der er her hverken Handling eller Udtryk, og Figurernes Hoveder er kun lidet individualiserede. Men der er til Gengæld her en betydelig Linjeskønhed, hvis Enkelhed fremhæves ved det simplificerede koloristiske Apparat, der er anvendt til Udførelsen, og som kun bestaar af røde og graa Farver, de røde i Kapperne, de graa i Rummet, og de røde og graa tilsammen afvekslende i Gulvets Fliser og i Tæppet paa Siderne af Tronstolen. I Gemakket paa Christiansborg maa dette holdningsfulde Billed have gjort en underlig Figur mellem sine tre brogede Sidestykker, og det maa navnlig have fremhævet disses næsten komplette Mangel paa alle dekorative Egenskaber. Der kan f. Eks. ikke godt tænkes et paa slige Egenskaber fattigere Billed end det fjerde i Rækken: »Stavnsbaandets Løsning« (Fig. 68), hvor alle Enkeltheder er udmalede paa Helhedens Bekostning, og hvor Bøndernes Sølvknapper synes at have været det, der mest af alt har interesseret Kunstneren.

Medens Eckersberg til Hestene i dette Billed gjorde Studier i de kongelige Stalde, malede han Bønderne næsten ud af Hovedet. »I Morges paa Torvet for at see paa Bondedragter«, skriver han i Dagbogen, og andre Spor af Studier til disse Bønder søger man forgæves. Han havde den tvivlsomme Opfattelse, at Skildringer af det, man kalder den lavere Befolkning, kræver et langt ringere Studium end Skildringer fra andre Omraader, og han havde den saare uheldige Opfattelse, at Folkelivsmaleriet var en Slags Løjer, hvortil Kunsten lod sig benytte. Mellem meget, der skæmmer hans Produktion, er intet saa uklædeligt for den som Flertallet af de halvt humoristiske Genrebilleder, han malede, og som han selv

Fig. 69. En Gadescene. Tilh. Læge *Andreas Møller,* Ballerup.

kaldte »Scener af Hverdagslivet«. Men Ansvaret for hans Billeder af denne Art hviler lige saa meget paa den Tid, hvori han levede, som paa ham selv. Begrebet Kunsten for Kunstens Skyld var den Gang ufødt; man forlangte af Kunsten, at den skulde more og underholde, og man tog det lidet nøje med de Midler, hvormed den frembragte Morskaben og Underholdningen. De fleste af Eckersbergs Scener af Hverdagslivet, for hvis ferske og jævnlig en Smule slibrige Indhold Pennen vægrer sig ved at gøre Rede, er tarvelige Løjer, hastigt og tarveligt malede. En Undtagelse fra denne Regel danner det maleriske og morsomme Billed »Lange Bro med løbende Figurer«, hvor Maaneskins-Virkningen er indtrængende studeret lige til det Stænk af Sølv, som Maanen lader falde ned i Kasketten paa den forrest løbende Mand. Ogsaa »En Gadescene« (Fig. 69) kunde forsone ved sin sirlige Udførelse, hvis ikke her Tjenestepigernes alt andet end skønne Ben var saa unyttigt præsenterede og den unge Dames Former nedadtil saa unødig markerede ved Blæstens Tag i hendes Kjole. Eckersbergs usalige Interesse for disse Formers Fremtræden i en sammenblæst Kjole lægger sig endog for Dagen i en af de kvindelige Forgrundsfigurer paa det dog ellers saa alvorlig mente Billed, i hvilket han i 1830 for anden Gang fremstillede »Fiskerne fra Hornbæk« (Fig. 70). Den dramatiske Skildring i dette Billed er langt svagere end i Eckersbergs ovenfor omtalte, stærkt bevægede Ungdomsarbejde. Nøgternhedens kolde Aand har gennem tusind udpenslede Detailler listet sig ind i Kompositionen, og denne mangler desuden den Sluttethed og enkle Gruppevirkning, som giver den første, i mange Maader saa barnlige Fremstilling af »Fiskerne fra Hornbæk« en virkelig kunstnerisk Værdi. Værre er det dog, at disse Detailler ikke har noget rigtigt Indhold, at de ikke er Udtryk for et dertil svarende Studium. Som alle Eckersbergs andre Genrebilleder er dette malet uden Model. Det samme var naturligvis Tilfældet med Billedet fra 1806, men medens det dér var Optrinet, Dramaet, han skildrede med en vis Energi og paa

Bekostning af Karakteristiken i de enkelte Figurer, har han i sin nye Behandling af Æmnet indladt sig paa en Enkeltskildring af Figurerne uden at have det fornødne Kendskab til dem. Han vidste om Fiskerne ikke stort mere, end han vidste om Bønderne. Hverken med disse eller hine havde

Fig. 70. Fiskerne fra Hornbæk. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow*.

han færdedes, siden han var Barn. Han havde om Befolkningen paa Landet og ved Kysten kun nogle rent elementære Publikums-Forestillinger saasom, at Bønderne er sunde og dumme og Fiskerne raske og uforfærdede. Paa Grundlag af disse Forestillinger konstruerede han en Slags Typer, som Datidens Publikum tog for gode Varer, men som ikke længere kan tilfredsstille i en Tid, hvor man — blandt andet gennem Kunsten — har faaet et nøjere Kendskab til de danske Bønder

og Fiskere. End ikke i Eckersbergs lille Virkelighedsbilled, »En Søkyst med danske Fiskere i Begreb med at gaa ud paa Fangst« (Fig. 71), er Staffagen intimere studeret, tiltrods for at Kunstnerens egen Forklaring[1] af den viser, at den er ret intimt tænkt.

Fig. 71. Danske Fiskere i Begreb med at gaa ud paa Fangst. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

Det vil ses af det følgende, hvilke epokegørende Erobringer det faldt i Eckersbergs Lod at gøre for vor Kunst. Vore Farvande, vore Kyster, store Stykker af vort Land har han kunstnerisk opdaget. Men Skildringen af Livet paa vort Land og langs vore Kyster, hele det folkelige Genremaleri, var det senere Slægter forbeholdt at give en fuldt ud kunstnerisk Form. Eckersberg kan maaske siges at have peget paa meget af det Raastof, der her laa gemt, men

[1] Se i Katalogen (under 1832) bag i Bogen.

selv var han ikke Mand for at give det en værdig Forarbejdelse. Lige saa lidt som han var nogen Historiemaler, var han nogen Genremaler af virkelig Betydning.

Fig. 72. Bjærgprædikenen. *Nyborg* Kirke.

Og heller ikke paa Figurmaleriets tredie Omraade, det religiøse, skal man søge hans Betydning. Der er selv i de bedste af de mange Altertavler, han har malet, den samme Mangel paa Fantasi som i hans store Historiebilleder. Han har malet henved 30 Altertavler, hvoraf de fleste er gemte godt i afsides liggende Landsbykirker. Det vilde være en Pietetsløshed at hente dem frem fra disse til Beskuelse, end sige til Kritik. Har man rejst det halve Land rundt for at faa Eckersbergs Altertavler i Landsbyerne at se, kan man nok føle sig flov ved Resultatet, flovere dog paa egne Vegne over den spildte Tid og Ulejlighed end paa hans. Det vilde være altfor strængt at regne ham til Skam, at han jævnlig gav Landsbymenighederne Stene til Gengæld for det sure Levebrød, de skaffede ham. Han gjorde det visselig ikke med ond Vilje; for det Par Hundred Rigsdaler, de kunde

byde ham for hans Arbejde, ofrede han dem sin redelige Vilje og saa meget af sin Tid, han kunde.

Med nogle enkelte Altertavler, der fandt deres Pladser i Kirker paa mere alfar Vej og betaltes bedre, strængte Eckersberg sig dog vel nok noget mere an. Men selv disse viser, hvor ringe en Ævne han havde for det religiøse Maleri. Hans religiøse Kunst er i dens taaleligste Resultater, nemlig i »Bjærgprædikenen« i Nyborg (Fig. 72), i »Christus i Gethsemane« i Vesterskjerning og i samme Fremstilling i Svendborg (Fig. 73), i Nadverfremstillingerne i Lyngby og Frederiksberg Kirker, en Sum af hans modne Erfaring som Maler, af hans Ævne til at komponere og hans Ævne til at drapere, af hans Sans for Formen og Sans for at gøre Farven rig og dog harmonisk. Men dette Udstyr med priselige professionale maleriske Egenskaber kan ikke dække den Fattigdom i Aanden, der raader i disse Altertavler og faar En til at ynke alt det Arbejde, Eckersberg har nedlagt i dem. Han forbandt ikke i kunstnerisk Forstand nogen personlig Forestilling med de religiøse Motiver; han støttede sin svage Indbildningskraft paa Erindringer om de bibelske Typer fra Fortidens Kunst og frembragte en Række bibelske Skikkelser, derimellem en tom og intetbetydende

Fig. 73. Christus i Gethsemane. Frue Kirke i *Svendborg.*

Christus, der, ligesom hans historiske Skikkelser, er døde Formler og ikke levende Liv undfanget af ham selv.

Ikke i hans kunstnerisk professionelle Forhold til Biblen eller Historien, kun i hans menneskelige Kærlighedsforhold til Livet selv, endda kun til visse af dets Sider, han særlig elskede, undfangedes de Kunstværker, der har gjort hans Navn udødeligt i Danmark.

VIII.

Det blev hurtigt efter Eckersbergs Hjemkomst moderne at lade sig portrætere af ham. Han havde, trods alt, hvad man i Begyndelsen indvendte mod ham, de Egenskaber, der gør en Portrætmaler yndet. Han kunde »faa det til at ligne«, han udførte det »fint« og ikke destomindre med fast utrolig Hurtighed. Desuden: noget nær fuldstændig fri, som han var, for al Kritik over sine Medmennesker, blev Billederne af disse næsten altid af en »behagelig Lighed«. Der foreligger ikke fra hans Pen — i Dagbøgerne eller Brevene — en eneste Ytring, som røber nogen udviklet Forstand paa Menneskene, men derimod mangen Ytring, der røber, hvor tillidsfuldt, hvor godtroende og godmodigt han færdedes mellem dem. Han satte sig da ganske naturligt ikke til Doms over de Mennesker, han skulde male; han studerede dem ganske vist, men som Maler og aldeles ikke som Menneskekender. Skarpsynet — ikke skarpsindig — saaledes er han som Portrætmaler.

Det er klart, han har som saadan ikke følt sig lige tiltrukken af alle de Opgaver, der mødte ham. Han malede kun én Gang i sit Liv saa højtstemt et Billed som det af Thorvaldsen; Reflekser af den dybeste Kærlighed, han kunde føle, kan man ikke vente at finde andre Steder end i Billederne af dem, han elskede højst, hans Hustru og hans Datter. Men næsten ligemeget, hvem han ellers maler: aldrig lukker sig hans Hjærte ligegyldigt. Det har den sjældne og fine Kultur,

man med et misbrugt Ord kalder Elskværdighed. Vel at mærke ikke en saadan, som det 18de Aarhundreds franske Portrætmalere havde, og som Juel i sine senere Arbejder repræsenterer herhjemme. Ikke slig Façade-Pynt, men en Elskværdighed, der rodfæstet har Bo og er dyrket i selve Hjærtet, saaledes som f. Eks. hos van Eyck. Denne Hjærtets Kultur er den borgerlige Egenskab, der hos Malere som Eckersberg og den iøvrigt langt finere og rigere gamle Nederlænder erstatter det uborgerlige, det kunstneriske og fantasifulde Temperament, hvoraf van Eyck har lidet og Eckersberg saa godt som aldeles intet. Hvor Hjærtets sande Varme kendes, savnes i Kunsten som i Livet sjælden Aandens andre Egenskaber.

Fig. 74. Portræt af B. S. Ingemann. Tilh. Fru Hofjægermesterinde *Brun*.

En elskværdig, borgerlig Følelse, en godlidende medborgerlig Samfølelse hindrede Eckersberg som Portrætmaler paa en og samme Tid i at se paa Menneskene ovenfra nedefter og nedefra opefter og lod ham se dem alle i Niveau med sig selv, ligemeget hvem de var og hvad de var. Kunsthistorisk betragtede betyder disse Portræter for den danske Kunsts Udvikling det afgørende Skridt fra det konventionelle til det intime, det umiddelbart naturlige og menneskelige. Portrætmaleriet, der endnu saa kort Tid forinden havde haft sin Plads anvist ved Foden af Tronen, var indekserceret i den Kunst at se fra neden opefter, d. v. s. at apotheosere eller i

det mindste at flattere. Overflødigt næsten igen at nævne Juels Navn, til hvilket er knyttet saa mange Minder om smilende smukke Ansigter. En bekendt dansk Historiker, der er vant til at omgaas gamle Portræter, ytrede efter at have besøgt Eckersberg-Udstillingen sin Forbavselse over, hvor grimme de var, de fleste af disse Mennesker fra Frederik VI's Tid. Man kan være mere eller mindre enig med ham heri — Karen Borch manglede i hvert Fald ikke Skønhed, Frk. Marsman ikke Ynde, Kammerjunker v. Benzon ikke Finhed; men vist er det, at smukke og smilende som Juels Portræter er Eckersbergs ikke; Portrætet af hans Hustru er overhovedet det eneste, hvori virkelig er gengivet et Smil. Han forstod sig ikke i mindste Maade paa Compliments og indlod sig heller ikke udefra paavirket paa Smiger. Ingen skal kunne se paa Portrætstudiet af Marie Sophie Frederikke, at det fremstiller en Dronning; endnu mindre skal nogen kunne se, at det lille mutte Portræt af Grevinde Ahlefeldt, f. Komtesse Juel-Wind-Frijs, fremstiller en af Landets fornemste adelige Damer. Det taler smukt til Fordel for Eckersbergs ubestikkelig retsindige Kunstnerkarakter, at den eneste, han i det hele med sin Pensel har forherliget, er Thorvaldsen.

Fig. 75. Portræt af Anders Sandøe Ørsted. Tilh. *Frederiksborg Museum.*

Men paa den anden Side kan det ikke nægtes, at visse andre fremragende eller mærkelige Personligheder, som det i

Tidens Løb faldt i hans Lod at portrætere, kunde været egnede til og have fortjent at mødes med en livligere og mere betagen Følelse end blot den Hjærtets uforanderlige Godhed, hvormed Eckersberg som Portrætmaler var rustet til sin Opgave. Da han umiddelbart efter sin Hjemkomst malede den unge *Ingemann* (Fig. 74), blev Udtrykket i Billedet, hvor vakkert det end er, kun en mat Afglans af Udtrykket i Portrætet af Thorvaldsen. Da han anden Gang (i 1820) skulde male denne, fremkom det dristigt afskaarne Brystbilled, paa hvilket Mesteren ses støttende Hovedet paa den Haand, der holder Mejslen, et smukt, et vistnok vellignende Portræt, der dog baade sjælelig og fra Formens Side fordunkles fuldstændig af det ældre og større Billed. Med Portrætet af en anden Mand, han beundrede, den norske Maler *Dahl*, var Eckersberg rent uheldig. Det er ikke alene haardt og grelt i Hovedets, ligesom indvendig fra belyste, transparente Farve, men de vidt aabnede Øjne stirrer som Figurernes i et Panoptikon.

Han voksede saaledes ikke mere med sin Opgave paa den Maade, paa hvilken han hin ene Gang i Rom var vokset og havde overgaaet sig selv. Det faldt dog i hans Lod at portrætere Folk som *Anders Sandøe* og *Hans Christian Ørsted,* men hvor smukke end begge disse Billeder er, hvor ypperligt navnlig det djærvt og kraftigt malede Studie af Anders Sandøe Ørsteds Hoved (Fig. 75) maa kaldes, saa har dog ingen af de store Mænd inspireret Eckersberg mere end mangen god Borgermand, der fik sit Kontrafej malet hos ham. Og underligt er det, at medens han har gjort nogle af sine bedste Portræter efter gamle, velnærede Borgermadamer, vilde Fremstillingen af aandfulde, skønne og kunstnerisk anlagte Kvinder sjældnere lykkes for ham. Man tænke paa det sødlige og malerisk udtyndede Portræt af kgl. Skuespillerinde *Birgitte Andersen,* f. *Olsen;* man tænke paa Billedet af den sorte hamburgske Sangfugl og Fortryllerske, Mlle *Emilie Pohlmann,* af hvis kokette Zigøjner-Skjønhed som »Preciosa« han kun har faaet Kostymet med. Og man tænke navnlig paa

Fig. 76. Portræt af Fru Josephine Tutein, f. Siboni («Pepina»). Tilh. Frk. *Tutein*.

det for Klædedragtens Vedkommende ligeledes dejligt malede, men i Udtrykket saa sentimentale Portræt af den berømte og yndige *Pepina*, den purunge, men paa Billedet altfor gamle *Josephine Tutein*, f. *Siboni* (Fig. 76), der den Gang bedaarede alle Mænd med sin Ynde, sin Aand, sit Spil og sin Sang.

Overfor Personligheder som disse har Eckersbergs Opfattelsesævne halvt eller helt slaaet Klik. Den har enten forgrovet eller almindeliggjort Portrætet. Det Udtryk, hvormed f. Eks. *H. C. Ørsted* (Fig. 77) er fremstillet i Færd med det Eksperiment, under hvilket Savsmuld paa en Glasplade ved et Buestrøg paa denne bringes til at ordne sig i en symmetrisk Figur, — det Udtryk kunde han ogsaa — eller bedre — have haft, om Glaspladen, som han holder mellem den ene Haands Fingre, havde været en Hvedetvebak, og Buen, som han skal til at tage i den anden Haand, en Bordkniv med Smør. Det er paa sin Vis sikkert et udmærket lignende Portræt af Ørsted, og det er ærligt, grundigt, endog fortrinlig malet. Men det er jo ikke netop med det Udtryk, hvormed han smurte sig et Stykke Brød, man kunde ønske at eje Billedet af Danmarks geniale Opdager.

Det vilde dog være at berøve sig selv Fornøjelsen ved alle Eckersbergs andre Portræter, om man stadig i sin Tanke vilde maale dem med Billedet af Thorvaldsen. Det er let at forstaa, at noget saadant kunde han kun frembringe én Gang i sit Liv og kun i sin Ungdom. For ingen anden kunde han nære den sværmeriske Andagtsfølelse, som er Sjælen i dette Kunstværk, og kun som Yngling kunde han nære den saa brændende. I Mellemtiden var han selv bleven noget af »en stor Mand«; han var jo f. Eks. Professor lige saa godt som Ørsted, og Andagtsfølelsen for en stor Mand er selvfølgelig altid betinget af en vis Fornemmelse af Afstand. Desuden var vel de Forhold, under hvilke han levede nu, mindre egnede end hans Vandreaars Frihed til ved given Lejlighed at stemme hans Sind højt og festligt op. Den huslige Lykke, han som Ægtemand og Fader havde vundet, og hvori han for sin Person fandt saa megen Tilfredsstillelse, lagde sig blødt over hans Væsen, gav det en mild Varme, men ildnede det aldrig op over en jævn og normal Temperatur. I Hjemmets rolige, lune Dagligluft trivedes derimod udmærket hans borgerlige Dyder: hans Elskværdighed og hans Retskaffenhed, hans

Fig. 77. Portræt af H. C. Ørsted. Tilh. Hr. Branddirektør *Scharling*.

Flid og hans Pligtfølelse ved Arbejdet. Og til det langt overvejende Antal af hans Portræter slog disse borgerlige Dyder

saa fuldkomment til, at man aldeles ikke føler Savn i deres Følge. Thi nogenlunde fælles for hele den Slægt, han har skildret, — lige fra Kongen, som han nok har malet i Uniform eller i Kroningsdragtens Purpur, men som han mindst lige saa godt har kendt som den nøjsomme Familjefader med Voksdugskasketten og den berømte vendte Frakke, ligefra ham til Bourgeoisiets overvættes pyntede Damer — nogenlunde fælles for hele denne Slægt var jo netop den Borgerlighed, hvori den behagede sig, og som ikke kunde mishage Eckersberg, eftersom han selv var én af denne Slægt og præget saa stærkt som nogen af dens Aand.

Dog: endnu mere end den sympathetiske menneskelige Følelse i hans Hjærte er det dettes Kærlighed til Kunstens Arbejde, fornemmelig til selve det at male, der lod Eckersberg udføre alle disse bestilte Arbejder med nogenlunde samme Interesse og Omhu og lod ham give dem en Fuldendelse, der naar helt ud i de mindste Enkeltheder af en Kniplingskrave om en Hals, en Strudsfjer i en Hat, en Berloque ved en Vest eller en Epaulet paa en Skulder. Ogsaa deri ligner han Kunstnerne af van Eycks Retning, at intet agter hans Pensel for ringe. Hans Følelse for en Side af den Sag, han malerisk har at behandle, blusser aldrig op i en Flamme, der kunde sætte andre Sider af samme Sag i Skygge. Der er de Kunstnere, som, naar de er færdige med Hovedet paa et Portræt, ikke gider male Hænderne, end sige Klæderne. Hoved, Hænder, Klæder: Eckersberg forsømmer ikke det ene for det andet.

Derimod vilde det ikke være vanskeligt i hans Portræters Tegning at paavise flere Forsømmelser, end det anstaar den Kunstner, man — iøvrigt lidet træffende — har kaldet blot »en sjelden dygtig kjøbenhavnsk Tegnelærer fra Frederik VI's Tid«[1]). Eckersberg staar som Tegner langt tilbage for

[1] *Holger Drachmann:* Nogle Bemærkninger om de seneste Svingninger i vor danske Malerkunst. *Nyt dansk Maanedsskrift,* redigeret af Wilh. Møller. Kbhn. 1871. p. 79.

Fig. 78. Portræt af Grosserer Ch. Petit. Tilh. Hr. Fabrikant *E. Hornung Petit*, Altenburg, Sachsen.

en anden Elev af David, *Ingres*, hvem han i den maleriske Udførelse ofte ligner og stundom naar. Han gør næsten altid

Hænderne paa sine Portræter meget for smaa; han sætter jævnlig Armene galt til Skuldrene; han anbringer ofte Ørene paa Pladser, hvor de absolut ikke har hjemme. I Sammenligning med saadanne Fejl, som man til sin egen Forundring maa konstatere hos denne ellers næsten altfor punktlige Kunstner, er det knap værd at omtale Smaafejl som et Øje, der ligger lidt for højt i Forhold til det andet, en Næse, hvis Fløje ikke ganske følges, eller en Mund, der er en Smule skævt beliggende. Sligt kan jo desuden være Træk, som i enkelte Tilfælde er aflurede Originalen, og mod hvilke der derfor kun betinget kan ankes. Men ubetinget tør man sige, at nogen særlig fin Tegner var Eckersberg som Regel ikke. Der var en fast eksempelløs Dressur i hans Haand, men den manglede meget af den Sensibilitet, der hos nogle frembringer den simplificerede, definitive Linje, hos andre den stærkt kombinerede og fint nuancerede. Det er naturligvis mod denne og ikke mod den definitive Linje, Eckersberg tenderer. Men hans Linjes Nuancering staar altid langt tilbage for den, der er bleven hans Farve til Del. Af hans tegnede Portræter kan man se, i hvilken mægtig Grad Farven i hans malede Portræter giver disse deres Liv og Karakter. Hine er flove og karakterløse, som disse aldrig er det. Og vil man nøje prøve hans malede Portræter, vil man ogsaa føle, at det mindre er fra Linjen, Livet i dem udgaar, end fra Farven. Der er f. Eks. sjælden nogen synderlig indtrængende Iagttagelse i hans Tegning af et Par Øjne; Øjenlaagenes afgørende Linjer er gærne noget almindelige. Naar ikke destomindre Livet og det individuelle Udtryk i hans Portræter hyppigt netop synes koncentreret i Øjnene, beror det paa, at disses rent maleriske Virkning er truffen paa en Prik. Mellem mange Eksempler i saa Henseende kan nævnes Nationalmuseets ypperlige Billed af den lille Prinsesse Wilhelmine (Fig. 82) med de blaa Øjne, der lyser saa glansfuldt og levende.

Og paa dette, at overhovedet alt i disse Portræter har Virkelighedens egen Farve, — paa dette beror først og fremmest

Fig. 79. Portræt af Kammerherre Fr. Hoppe. Tilh. *Herlufsholms Skole.*

deres stærke Virkning af haandgribeligt fysisk Liv. Uden Undtagelse er de alle malede i det klare nøgterne Dagslys,

som udelukker enhver dyb Skygge og i Halvskyggerne fremkalder Reflekser, i hvilke end ikke den mindste Enkelthed gaar tabt for Øjet. Kun i dette klare, nøgterne Dagslys kunde Eckersberg tilfredsstille, hvad der efter hans Læreaars sene Slutning var blevet hans eneste Passion som Kunstner: Trangen til at studere eller, som han kaldte det selv, »at grandske«.

Det var ikke »Hjærter og Nyrer«, han granskede, men alt, hvad han faktisk saa med sine Øjne. Det reelle og det materielle. Han er Realist som Portrætmaler; Naturalist, endog Materialist kunde man kalde ham, om ikke hans Materialisme var baaren oppe over den almindelige af den Idealisme, det paa sin Vis er, at omfatte med saa dyb en Kærlighed den ydre Verdens aller mindste og mest materielle Ting. Man har været tilbøjelig til at mene, at Eckersbergs Naturalisme var usikker og forknyt i Forhold til den, vi i Halvfjerdserne lærte at kende i vor Kunst. Men at indføre — som man den Gang gjorde det — Naturalisme til Danmark fra Frankrig, var i Grunden at føre Kul til Newcastle. Thi Sandheden er den, at Eckersbergs Portrætkunst som naturtro Gengivelse af Virkeligheden baade i Henseende til Kraft og Finhed er uovergaaet af den senere Slægt af Naturalister. Der fattedes disse den Kraft, som den yderliggaaende Konsekvens i den naturalistiske Gengivelse er hos Eckersberg. Der fattedes dem ogsaa hans Ævne til uden at berøve Farverne noget af deres Lighed med Virkelighedens at samstemme dem til Enheder og Harmonier.

Og dog blev hans Ævne i sidstnævnte Henseende netop i Portrætmaleriet sat paa Prøver, der var haarde nok. Der herskede i Aarene mellem 1816 og 1825 en vis Frihed i Moden. Der var ingen Modefarve, men det mangefarvede var moderne, og uden et af de brogede »indiske« Shawler fra Makarieff-Messen i Rusland var ingen Dame at regne for anstændig udstyret. Midt i den økonomiske Misère holdt man udadtil Fiktionen om Velstand saa godt som muligt

Fig. 80. Portræt af Kammerherreinde Sophie Hedvig Løvenskjold, f. Baronesse Adeler og hendes Datter Bertha. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Zytphen-Adeler*, Dragsholm.

vedlige og anvendte navnlig paa det personlige en Luxus, der ikke mere kendes i den borgerlige Klasse. Det hedder

1816 i en Artikel i »Skilderiet«: »Fløiel, Silke, Tyll og Schaller er nu almindelige Fornødenheder nesten for alle Stænder, lige fra den første Adel til den tienende Classe. Fløjels Peltse af alle Farver, Schaller, engelske og franske, til 2 à 400 Rbdr. Stykket høre nu til den daglige og almindelige Paaklædning. Et Fruentimmer, der i vore Dage skal være klædt efter Moden, bærer i det mindste for 1000 Rbdr. udenlandske Produkter paa sig«. Eckersbergs Portræter bekræfter, at dette ikke er nogen Overdrivelse. Jo borgerligere de Fremstillede er, desto højere bærer de deres hvide Strudsfjer paa de Atlaskes Toquer, desto rigere er de klædte i Fløjel og Atlask, i Merino, Bombassin og Mousselin eller andre af Datidens kostbare udenlandske Stoffer, desto flere er deres Falbelader, desto større deres Fichuer af ægte Kniplinger, deres Kamme af Skildpadde, deres Ørenringe af Diamanter, deres Smykker af ægte Perler. Hvad disse Damer bød Eckersberg af Farvesammenstillinger, vilde gøre vore Dages farveneurastheniske Malere syge i Sjælen. Fru *Suzanne Moe* bærer en vældig Kappe med grønne, violette og røde Silkebaand, dertil en mørk lila Kjole og over Skuldrene et lyst blaat Shawl. Fru *Adelhaid Berlin* er iført en hvid Kjole med et grønt Skuldershawl og et blaarødt Bælte af Fløjel; paa den hvide Kappe, der er bunden med en stor blegrød Sløjfe under Hagen, har hun højrøde Blomster. Etatsraadinde *Arentz* har over sin hvide Atlask Kjole et stærkt rødt Shawl og fra Turbanen, der er af gul og violet Silke og er prydet med lange hvide Strudsfjer, hænger der en hel Possementmagerbutik af flerfarvet Silketraad. Var Stoffernes Farver den Gang ægtere og smukkere, eller skyldes det blot Eckersbergs Kunst, at selv de stærkeste Farver i hans Portræter virker behageligt paa Øjet? Det skyldes maaske lidt Farverne selv, men mest dog den Kunst, hvormed de er behandlede. Kun en koloristisk Begavelse af ualmindelig høj Rang har formaaet at give hver af disse mange Farver, hvad dens er, og dog at samstemme dem harmonisk. Beundringsværdig er

Fig. 81. Portræt af Madam Wolff. Tilh. Fru *Helene Fick*

ogsaa Udmalingen af disse Stoffer, i hvis smaa Skønheder Eckersbergs Pensel fandt saa aabenbar en Glæde. Med utrætteligt Taalmod fulgte den Traadnættet i en Knipling og gentog nogle hundred Gange Mønstret i et Shawl eller en Kjole. Han havde ingen Schablon en Gang for alle for sligt, kendte intet af de Fif, brugte intet af de Greb, hvormed man i vore Dage som oftest snyder sig fra alt det, der betragtes som underordnet og ligegyldigt, og som dog — Eckersbergs Portræter beviser det — af et vaagent Kunstnerøje og en nænsom Haand kan aflokkes saa megen malerisk Interesse. Ordet om de mange Bække smaa, der gør en stor Aa, gælder ikke mindre de kunstneriske end de økonomiske Værdier og gælder ganske særlig den Maade, paa hvilken Eckersberg bragte en Kapital af Kunstværdi til Veje i hvert af sine Arbejder. Han var ikke af de Kunstens Kapitalister — som Rubens, som Delacroix, som Marstrand stundom —, hvem det var givet med et Par store Strøg at stryge Kapitaler af Kunstværdi ind paa deres Lærreder. Han var Detaillist med sin Pensel; hvad den indbragte af Kunstværdi, indbragte den møjsommeligt med lutter smaabitte Strøg, der enkeltvis næsten ikke er til at ane paa Lærrederne, naar disse ses blot paa en Smule Afstand. Der er den Skyggeside ellers ved en Arbejdsmaade som denne, at den vanskelig lader sig forene med Friskhed. Under Arbejdets vidtløftige Proces bliver Følelsen for Arbejdet ofte lunken, doven eller rent sur, og Udførelsen faar et Præg af Mathed og Træthed. Men et saadant Præg forekommer egentlig kun i de faa af Eckersbergs Portræter, der er malede paa Grundlag af forud udførte Studiehoveder, eller som simpelthen er Gentagelser af tidligere udførte Billeder. Hvor mange Gange maatte han ikke gentage sine Portræter af Frederik VI, skønt denne kun synes at have moret ham den ene Gang, da han var iført den maleriske Kroningskappe af rødt Fløjel og hvidt Hermelin og poserede med monarkisk Mine til det pompøse Billed i Sorø Akademis Festsal. To Gange maatte han gentage Portrætet af Thorvaldsen i Rom, og hver Gang

Fig. 82. Portræt af Prinsesse Wilhelmine. Studie. Tilh. *Nationalgalleriet.*

tabte det umiskendeligt. Og hverken Billederne af Anders Sandøe Ørsted og Købmand Schmidt eller Billedet af Frederik VI og hans Familje, der alle er malede med Benyttelse af Forstudier,

Fig. 83. Portræt af Madam Schmidt.
Tilh. Hr. Skibskonstruktør *H. Egede Glahn.*

Fig. 84. Portræt af Købmand Schmidt.
Tilh. Hr. Skibskonstruktør *H. Egede Glahn*.

kan maale sig med selve disse i Henseende til Kraft i Farveanslaget og Fylde i Behandlingen. Der er desuden, hvad der retteligt kan nævnes i denne Sammenhæng, et Par i København malede Gentagelser i større Format af nogle af de romerske Prospekter, — et Par Gentagelser, hvis Tørhed og Kedsommelighed yderligere indskærper En den Sandhed, at hele sin Formuenhed som Kunstner skyldte Eckersberg nu sit Forhold paa første Haand til Virkeligheden.

Fordi han med ubrødelig Troskab vaagede over dette Forhold og bevarede det overalt, hvor det lod sig bevare, og fordi det paa intet Omraade var bedre sikret mod et muligt Tilbagefald til hans Ungdoms Higen efter Abstraktioner fra Naturen end netop paa det konkreteste af Kunstens Omraader: Portrætmaleriet, undergik han som Portrætmaler kun faa og smaa Forandringer. Tro mod sig selv, men ikke mindre tro mod dem, hvis Træk han skulde male, kunde det endog for en flygtig Betragtning synes, som om det kun er deres Træk, der veksler i hans store Galleri af Portræter, medens Kunsten i disse — om end ikke i Værd, saa dog i Art — er nøjagtig den samme i dem alle. Men der er alligevel Smaaforandringer at notere, som den i Tidens Løb undergik; den har sin Udvikling, sin Kulmination og sin Nedgang, navnlig i det maleriske. Karnationen var i de første Portræter, han malede efter sin Hjemkomst — Grosserer *Petit,* Kammerherre *Hoppe* (Fig. 78, Fig. 79) — lidt sort og brun i Skyggen; den blev i de nærmest følgende — Kammerherreinde *Løvenskjold* med hendes Datter (Fig. 80), Grevinde *Ahlefeldt* — finere, men ogsaa lidt tyndere i Tonen; den vandt saa atter i Styrke — Grev *Bille-Brahe* med Hustru, *Julie Eckersberg* —, og den naaede omkring 1818 — Madam *Wolff* (Fig. 81), Madam *Schmidt,* Fru *Fick,* Studierne til *Frederik VI med hans Familje* (Fig. 82), det *Nathansonske* Familjestykke — sin fuldeste Kraft, sin mest illuderende Virkning. Til disse Smaaforandringer i Gengivelsen af den menneskelige Lød svarer Smaaforandringer i Behandlingen af de døde Stoffer. I de tidlige af Portræterne, hvor en

altfor levende Behandling af Dragterne vilde have virket dræbende paa den endnu ikke helt livskraftige Lød, optræder de døde Stoffer blegere og diskretere end i Portræterne fra 1818, i hvilke de kappes med den om at frembringe Indtrykket af Haandgribelighed.

Fig. 85. Udkast til det Nathansonske Familjebilled. Tegning i Pen. Tilh. Hr. Xylograf *F. Hendriksen.*

Det stærkeste, det intenseste i saa Henseende er det uforglemmelige legemsstore Portræt i hel Figur af Madam *Schmidt* (Fig. 83). Det er uovergaaet, formodentlig ogsaa uovergaaeligt i naturalistisk Gengivelse af de døde Stoffer. Den sorte Atlask-Kjole med den sorte Tylls Plissée forneden, den klare Kappe med de hvide Strudsfjer, den prægtige Krave af ægte Knipling, de hvide Handsker og den broderede Arbejdspose paa Bordet, Cachemir-Shawlet og den Birketræs Sofa, — alt kort sagt,

med Undtagelse af det Mahognitræs Bord, som Eckersberg hyppig indførte i sine Billeder, men som han mærkelig nok aldrig fik til at ligne poleret Træ, er malet med en Troskab, der frembringer den mest absolute Illusion. Medens Hænderne som sædvanlig er for smaa, staar Hovedet ikke tilbage for det øvrige; det er glimrende karakterfuldt behandlet; man tør sværge paa dets fuldkomne Lighed; Formbehandlingen i Munden, Dobbelthagen og den fyldige Hals er mesterlig, og Øjnene er tindrende af Liv. Den er detailleret til det yderste, og dog er den stor, ja næsten monumental i sin Kraft, denne Skildring af det velhavende og velnærede Bourgeoisis Kvinde paa Frederik VI's Tid. Sammenlignet dermed falder Skildringen af Manden (Fig. 84) betydelig igjennem. Hovedet har, som allerede ovenfor sagt i Forbigaaende, tabt i Karakteristiken ved at overføres fra en Studie i Stedet for at hensættes direkte paa Lærredet; Stillingen er ogsaa mindre naturlig, ikke saa »afluret« som hans Kones, og den travle Handelsmand har aabenbart ikke haft Tid til selv at bære sine Klæder, medens Eckersberg malede dem. Derfor har han faaet udstoppede Ben, og derfor er der ingen Arm i hans venstre Ærme. Ogsaa hans Hund, der tilkaster ham et kærtegnssygt Blik, burde have givet Maleren nogle flere Seancer. Men alle Skavanker tiltrods er det et ubetaleligt Billed, et uundværligt Supplement til det andet. Af store lærde Bind om Frederik VI's Tid bliver man ikke saa klog som af at betragte disse Billeder, der fører Tiden lyslevende frem for Ens Øje.

Til samme Kategori, som man kunde kalde det borgerlige Situationsportræt, og som Eckersberg har indført herhjemme, hører det berømte *Nathansonske Familjestykke*. I det bekendte Udkast til dette Billed (Fig. 85) overrasker Eckersberg ved en Aand, et Lune og en Skæmt, han ellers ikke viste. Det er sandt, hvad Weilbach har sagt om denne flydende Tegning i Pen, at »maaske aldrig er den rhytmiske Gang i Linjerne lykkedes saaledes for Eckersberg som i denne Tegning«. Men naar samme Forfatter tillige skriver, at »der er noget i

Fig. 86. Det Nathansonske Familjebilled. Tilh. *Nationalgalleriet.*

Linierne, som til en vis Grad minder om Thorvaldsen«, fristes man til at sætte Marstrands Navn i Stedet. Saa let en Aand, saa nem en Haand, saa megen skøn Linjeføring og dog saa megen ren Naturlighed er der i denne Komposition. Ubetinget har den lidt ved i selve Billedet (Fig. 86) at blive ændret. Med Bruddet paa de Dansendes Ring er fulgt et Brud paa Enheden i den Stemning, der raader i Udkastet. Forældrene er i dette blot Fa'r og Mo'r for deres Børn; paa Billedet er de komne udenfor Børnekredsen, hvis Lystighed de afbryder, idet de triner ind ad Døren. En Tradition i Familjen vil vide, at de er fremstillede i det Øjeblik, hvor de kommer hjem fra en Audiens hos Dronningen. En kostbar sort Fløjelskjole var i den Anledning bleven forskreven fra Udlandet til Fruen, og iført dette Skrud synes hendes Væsen at være blevet et andet. Thi som hun staar her paa Billedet, med det pragtfulde røde Shawl over Armene med de lange Handsker, et Hoved eller i hvert Fald sine Strudsfjer højere end Manden, hvem hun vender Ryggen, uden at det er Børnene, der tager hendes Opmærksomhed fangen, — som hun staar her, er der slet intet tilbage af den nydelige moderlige Skikkelse, der paa Udkastet ses siddende med saa mild en Holdning i Sofaen. Dér paa Udkastet rækker den lille Anton sine smaa Hænder ud efter Faderen; her paa Billedet bliver han af sin Søster Bella ført hen for som et artigt Barn at »si'e pænt Da« til de fine Forældre. Sara, der tog sig en Svingom ved sin Faders og sin Broder Jacobs Haand, soler sig nu i Glansen fra hendes Moder, hvis Arm hun har grebet. Hanne ved Klaveret lader den venstre Haand, med hvilken hun nylig buldrede Takten i Bassen, synke, og Emma, Louise og Julie holder hver paa sin Vis inde med den stormende Lystighed, af hvilken det meste saaledes gik tabt for Billedet. Alligevel er dette saare fornøjeligt. Fra den Opgave, der blev ham givet: at indlægge Motivet »Den højtidelige Hjemkomst fra Audiensen« i det Motiv af elskværdigt støjende jødisk Familjeliv, hvorover Udkastet var bygget, — fra den Opgave har Eckersberg

Fig. 87. Dobbeltportræt af Frk.'nerne Nathanson.
Tilh. Me *Helene Rée*, Paris.

Fig. 88. Portræt af Kammerjunker v. Benzon. Tilh. Fru *v. Benzon,* Altona.

skilt sig med Bravur. Men navnlig i malerisk Henseende er Billedet fornøjeligt. Man maa se det hænge paa dets Plads i Kuntsmuseet mellem Billeder af Abildgaard, Erik Pauelsen

Fig. 89. Portræt af Frk. Marsmann. Tilh. Fru v. *Benzon*, Altona.

og Juel for rigtig at fornemme, hvad Eckersbergs Portrætkunst betyder for den maleriske Udvikling af vor Kunst. Med sine kølige, duggede, klare og rene Farver virker det

dér med uforlignelig Friskhed og uforgaaet Ungdom. Intet i den nærmeste Omkreds, hverken C. A. Jensens Portræter, Bluncks Billed af Kobberstikkeren eller Roeds Billed af den lille Pige med Frugtkurven kan blot tilnærmelsesvis i realistisk Kraft og i skøn Anskuelighed maale sig med det Nathansonske Familjestykke, mod hvilket selv de bedste af Juels omhængende Portræter blegner som Genfærd for Dagen.

Det er god, det er udmærket Kunst, disse sidstnævnte Portræter af Eckersberg. De er kærnesunde uden at være grove. Endda skulde det lykkes ham i en ganske lille Gruppe Portræter at frembringe noget, der, uden at være mindre kærnesundt, er af en ædlere, mere rent artistisk Skønhed end Portrætet af Madam Schmidt og det Nathansonske Familjestykke, i hvilke Billeder det mere er Livet end Kunsten, man beundrer, uden derfor at glemme, at det er Kunsten, som har frembragt Livet. Frembringelsen af dette var Eckersbergs eneste bevidste Maal, men det hændte ham i det Aar 1820, at hans Kunst lagde et Plus af Skønhed ud over Livets egen til et Par af hans Værker, der derved er komne til at betegne Kulminationen af hans Ævne som Maler. Et Tilløb til denne Kulmination er Dobbeltportrætet af de to ældste *Jomfruer Nathanson* (Fig. 87). Det er i Indholdet maaske lidt ubetydeligt; men saare elskeligt er disse unge Piger opfattede i deres Jomfruelighed og Uskyld, — den ene aldeles »unbefangen« seende ud mod Beskueren, den anden optagen af at byde en Papegøje i et Bur et Stykke Sukker. Gengivelsen af Stofferne er — Bordet som sædvanlig undtaget — saa udmærket som altid hos Eckersberg. Ting som Burets Messingtraad eller det tykke mønstrede Gulvtæppe hører til det ypperste af, hvad han i den Retning har præsteret. Men Plus'et, som Billedet har forud, bestaar i de fine Farveskønheder, der rummes i det. Det er rigere end noget af Eckersbergs tidligere Portræter paa bløde, maleriske Overgange; det er sartere, varmere, lettere i Tonen og kan opvise saa ideal en Farve-

Fig. 90. Fr. VI's Familjestykke. Tilh. Samlingen paa *Rosenborg*.

harmoni som Sammenstillingen af den forreste unge Piges ferskenfarvede Arm med den bagestes laxefarvede Kjole.

Men langt betydeligere er Portrætet af Frk. *Marsmann* (Fig. 89). Det viser en endnu højere malerisk Kultur end det foregaaende Billed og har i Tilgift en Sjælsfornemhed, hvoraf man ellers ikke træffer meget i det Eckersbergske Galleri af Portræter.

Fig. 91. Portræt af Købmand Joseph Raphael.
Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

Om Menneskene den Gang havde den, bar de den maaske ikke meget til Skue, og naar de bar den til Skue, havde i

Fig. 92. Portræt af Søløjtnant Joh. Aug. Kjærulff Næser.
Tilh. Hr. Kaptajn *C. A. Næser.*

hvert Fald Eckersberg med hans demokratiske Opfattelse ikke meget Blik for den. Men det er, som havde Synet af

Fig. 93. Portræt af Frederik VI i Kroningsdragt. Tilh. *Sorø Akademi.*

Fig. 91 Portræt af Frk. Eskildsen. Tilh. Enkefru *A. Zwergius.*

Frk. Marsmanns slet ikke særlig smukke, men fuldendt noble og gratiøse Skikkelse i den enkle, smagfulde Paaklædning og med dens overlegne, kølige Ro i Holdningen, der passer saa

godt til den unge Piges Bevidsthed og Kløgt i Udtrykket, aabnet hans Øje for noget, det ellers ikke saa, skærpet hans Intelligens udover dens daglige Tilegnelsesævne og forfinet hans Smag ud over det sædvanlige. Aldrig var han bedre stemt, end da han malede dette Billed, og aldrig malede han bedre. En meget kritisk Iagttager kan indvende, at der paa Halsen er en graa Skygge, som er lidt ude af Tone, og at Haanden paa Stoleryggen er en Smule for lille. Men ellers maa selv den mest kritiske Iagttager tilstaa, at dette Billed er fuldbaaren og mesterlig Malerkunst, i sin Art af aller første Rang. Vermeer fra Delft har ikke malet noget skønnere end denne Kjole med det hvide, gennemsigtige Tyl paa en Bund af gul Silke, eller denne vidunderlig gengivne Skildpaddeskam i Haaret. Heller aldrig tegnede Eckersberg bedre, end da han med Penslen forfulgte de uendelig fine Træk i dette Hoved eller den dejlige Linje i denne yndefulde Hals og Skulder. Enkelte af hans Portræter er følte med dybere Sympathi end dette, men intet er saa aandfuldt opfattet. Det lille Billed af hans Datter *Emilie* (Fig. 95) f. Eks. har med Rette skabt sig mange Venner; der lyser fra de dybtliggende klare Øjne i dette blonde Barnehoved al hendes Faders Glæde over hende og al hendes egen Glæde over den Fader, der kunde se saa kærligt paa hende. Portrætet af Frk. Marsmann er i Sammenligning hermed køligt og tilbageholdent af Væsen, men netop derved af den fornemme Skønhed, som ogsaa udadtil, i den maleriske Holdning, er det egen. Dets Pendant er et Billed af den unge Dames Forlovede, Kammerjunker v. *Benzon* (Fig. 88). Det er en nydelig Skildring af en heller ikke særlig smuk, men ualmindelig indtagende Mand, der synes sin Brud værdig i aristokratisk Individualitet. Det er ogsaa i malerisk Henseende et værdigt Sidestykke til hendes Billed. Kammerjunkerens røde Frakke er overordentlig dejligt malet, og det grønne Saffiansbind, han holder i Haanden, er valgt med en raffineret koloristisk Sans. Men Billedet hører desværre med sin aabenbare Mangel paa

Fig. 95. Portræt af Eckersbergs Datter Emilie. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

Baghoved, med sin vistnok urigtige Tegning af Næsen og Ørets afgjort forrykte Anbringelse et Par Tommer for langt nede til de Portræter, hvori Eckersbergs usikre Tegning virker ret forstyrrende.

At dette Par Billeder betød den højeste Forfinelse, han hidtil havde naaet som Portrætmaler, kan man ikke forlange, hans Samtid skulde have bemærket, alene af den Grund, at de lige saa lidt som det store Flertal af Portræterne blev offentlig udstillede. Til en kunstnerisk Værdsættelse af hans Arbejde var Samtiden desuden ikke moden; dens Glæde over at se ham male saa godt var af en ren barnlig Art. Om hans Billed af *Frederik VI med hans Familje* (Fig. 90), der kun i saa ringe Grad har bevaret de dertil malede Studiehoveders store Kraft og glimrende Karakteristik, udbryder saaledes en begejstret Anmelder i Ljunges »Literatur- og Kunst Blad« for 12 Maj 1821: »Hvilket kosteligt Atlask! Hvilke Strudsfjer! De er ikke malede, de er paasatte. Og det røde Schavl, det grønne Fløiel, Ordenskorset! Sablen! — Lader os træde nærmere; jo, malet er det dog; men det er ubegribeligt skjønt; det er Farveblandingens Triumph«. Netop ved den Tid var der dog en meget aabenbar Fare for hans »Farveblanding«, navnlig i Karnationen. Overfor Portrætet af Kapelmusikus *Magnus Foght* (1821) kan man endda have Lov til

Fig. 96. Portræt af General Wenzel Haffner. Tilh. *Artilleriets Tøjhusafdeling.*

at tro, at den dunstede røde Farve i Kinderne er ægte nok. Han anførte et Orkester af Musikdilettanter i »Vildmanden« paa Østergade, men da en anden, Georg Gerson, var Sjælen i Foretagendet, sagde man, at »Foght svedte, men Gerson førte an«[1]. Men denne altfor røde Farve, der hos Eckersberg var en gammel Tilbøjelighed, hvorom ovenfor er berettet, viste sig i næsten alle hans Portræter fra de første Aar af Tyverne. Baade paa Portrætet af Kommandør *Schønheyder* og paa Billedet af Biskop *Jansen* har den bredt sig over hele Ansigtet, medens den f. Eks. i Billederne af Fru *Andersen* f. Olsen, Violoncellisten *Funch*, Agentinde *Zinn*, Etatsraad *Arentz* og hans Kone har holdt sig til Kinderne. Først omtrent fra Tyvernes Midte fandt Eckersberg den kølige, let rosa Karnationstone med de gullige Lys, de graalige Skygger og de rødlige Reflekser, der er som et Juste-Milieu mellem de Karnationstoner, mellem hvilke han hidtil havde vaklet.

Fig. 97. Portræt af Gehejmekonferensraad Joh. Gunder Adler. Tilh. Hr. Læge N. *Tønder*.

Der er fra de Aar, som nu fulgte, det morsomme og karakteristiske, men unægtelig ikke videre skønne Portræt af *Joseph Raphael* (Fig. 91), Klædekræmmeren fra Østergade, det hyggelige Billed af den strikkende Etatsraadinde *Wad*, de sympathetiske

[1] *Abrahams*, Medd. af mit Liv. Kbhn. 1876. p. 75—76.

og holdningsfulde, men i deres nuværende Tilstand helt gulnede Portræter af Livjægernes Chef, Kammerherre *Fr. Conr. Holstein* og Major i samme Korps *Jens Peter Jensen,* det indtagende lille Portræt af Frk. *Louise Fugl* i den rønnebærfarvede Kjole, det joviale Billed af den brede Rektor *Nielsen,*

Fig. 98. Portrætgruppe af Justitsraad Holm's Børn.
Tilh. Hr. Pastor emer. *R. E. Scharling.*

Sølieutenant *Næsers* raske Skikkelse (Fig. 92), det dekorative store Portræt af Frederik VI i Kroningsdragt (Fig. 93), Grosserer *Petzholdts* fine Gammelmandshoved og den nydelige lille Baldronning, hvem Eckersberg i sin Dagbog maatte indtegne som »den anonyme Dame« indtil hun sluttelig navngav sig som Frk. *Eskildsen* (Fig. 94). Der er det førnævnte yndige Billed af

Eckersbergs lille Datter Emilie (Fig. 95). Der er Portræterne af den myndige Etatsraad *Moe* med den dybe Bas i den dobbelte Hage og hans stadsede og statelige Frue; der er det superbe Billed af Artilleriets Chef, General *Wenzel Haffner* (Fig. 96), ret en Type paa en militær Rangsperson fra Frederik VI's Dage, stivnakket og stram og dog inderst inde aabenbart et stort Barn med et mildt Barnehjærte bag det mandig brede Bryst med de mange Ordener. Der er videre i Rækkefølge (man er hermed naaet op til 1830) den velagtede og fine Grosserer *Gerson Melchior*, Eckersbergs Ven og Huslæge Dr. *Rost* med det brosige Ydre, bag hvilket skjulte sig en lystig Fætter, der gjorde Vers i Tide og Utide og var velset ved mange Borde. Fremdeles Billedet af en anden god Middagsherre, den forslagne Gehejmekonferensraad *Adler* (Fig. 97), Prins Christians Kabinetssekretær og hans Medspiser af utallige Dusin Østers, fremdeles den genreagtige, fortryllende livfulde Gruppe af Justitsraad *Holms tre Børn* (Fig. 98) samlede omkring en stor (vidunderlig dejligt malet) Billedbog. Medens hans Portræter hidtil mest havde haft Legemsstørrelse, begyndte Eckersberg med sidstnævnte Billed en Række Portræter i lille Maalestok, hvoraf videre kan fremhæves Billedet af den elegante Kaptajn *P. E. Sletting*, Billedet af den lærde Professor *Ursin* (Fig. 99), der er frem-

Fig. 99. Portræt af Prof. G. F. Ursin. Tilh. Hr. Maskininspektor *Ursin*.

stillet som Lektor i Færd med at demonstrere paa den sorte Tavle, samt det yndige Billed af den ranke og lysøjede Jomfru *Karen Margrethe Borch* (Fig. 100), hvis blaa Kjole en fremmed Haand — maaske ikke til Skade for Farvevirkningen — har overmalet med sort.

Fig. 100. Portræt af Karen Margrethe Borch. Tilh. Hr. Læge *A. Schiøtz*. Roskilde.

Medens han tidligere kunde have en halv Snes eller end flere Portræter at male om Aaret, tog Bestillingerne mod Slutningen af Trediverne i høj Grad af. Lidenskabelig optagen som han den Gang var af Marinemaleriet søgte han dem ikke længere selv og afviste dem endog en Gang imellem. Han malede i 1837 kun Billedet af Jomfru Borch samt en Kopi af et Portræt af C. A. Jensen. I 1838 kun en Kopi af Thorvaldsens Portræt og en Gentagelse af Frederik VI's. I 1839 for sekstende Gang et Billed af Kongen. Dagbogen fra 1840 melder ikke om nogetsomhelst Portræt. Han malede i 1841 det milde og endnu fint formede Billed af den gamle Konferensraad *Stellwagen* (Fig. 101), men havde til de sidste Portræter, han udførte mellem 1842 og 1844 ikke stort tilbage af sin gamle Kraft i Fremstillingen. I Billederne af *L. N. Hvidt*, Fru *Jacobsen*, f. Hvidt og Fru *Sletting*, f. Brønum mærkes

Fig. 101. Portræt af Konferensraad Stellwagen. Tilh. Frk. *Marie Thomsen.*

Alderdommen tydelig, og han gjorde derfor Ret i med sidstnævnte Billed — hele 9 Aar før sin Død — at afslutte sin

Virksomhed som Portrætmaler, i hvilken Egenskab han efter sin Hjemkomst havde udført mere end 150 Billeder.

De danner tilsammen tagne et enestaaende Galleri, enestaaende ved dets Størrelse og ved at repræsentere næsten alle Klasser; enestaaende dog frem for alt ved den Karakteristik, det giver af en hel Tids danske Mennesker. Og af udprægede danske Mennesker, udpræget dansk opfattede. Vi har altid været det Folk, der kendtes paa dets jævne Borgerlighed og paa dets sobre Hverdagsliv. Men aldrig var Borgerligheden i Danmark jævnere og aldrig Hverdagslivet sobrere end paa den Tid, hvis Mennesker Eckersberg har skildret, og aldrig blev Mennesker skildrede af en Kunstner, der selv var mere borgerlig og hverdagslig. Deraf da den potenserede, typiske danske Karakter i hans Portræter. Den er en af de Opdagelser, hvortil han ubevidst, i Blinde kunde man sige, hvis den ikke netop skyldtes hans Øjne, førtes af sin Trang til paa alle Omraader at finde den Sandhed, som — af Konvention, af Mode, af kunstnerisk Methode — havde været tilsløret for hans Forgængere i Kunsten herhjemme. Og det siger sig selv, at denne Opdagelse er en af de største, vor Kunsthistorie har at antegne.

IX.

I alle raske Drenges Fantasi spiller Skibet en Rolle. Thi Skibet er for en Dreng det ubevidste Sindbilled paa hans Viking-Længsler ud mod den Verden, han higer efter at erobre. Han bilder sig ind at være ombord i den Træsko, med hvilken han »leger at sejle« ved Stranden eller i Gadekæret; han staar i Tanken ved Roret paa den Fregat for fulde Sejl, han kradser i Margenen af sin Skolebog.

Med andre raske Drenge delte Eckersberg i sin Barndom Passionen for Skibe. Han har selv fortalt os, hvor gærne han færdedes paa Færgebroen ved Ballegaard enten for at lade sine Legetøjsskibe flyde eller for at se de krydsende Jagter og Galeaser kløve Bølgerne i Sundet mellem Als og Sundeved. Passionen for Skibe fulgte ham til København, fulgte ham saalænge, indtil de Udveer, for hvilke den var Udtryk, blev stillede paa hans lange Rejse. Men han havde ikke været længe hjemme og sat sig fast i Ægteskab og Stilling, for den vaagnede paa ny. »Jeg har en egen Liebhaberi for Skibsvæsenet«, skriver han nogle Aar efter sin Hjemkomst til Dahl. Det er dette Liebhaberi mere end Sansen for selve Søen, der fra først af gjorde Eckersberg til Marinemaler.

Det vilde være poetisk, om man psykologisk kunde forklare Eckersbergs hele Marinemaler-Virksomhed i hans modne Aar som Udslag af den borgerlig fastgroede Kunstners Udveer mod det Fjærne og Ubekendte. Men Længslernes Skibe, hvis Sejl er fyldte med Attraa og Begær, og hvis Rejsning

har Højde af Haab og Ønsker, er ikke riggede saa nøje efter Navigationskunstens Regler, som Eckersbergs Skibe er det. Fra at være en poetisk Sans gik hans Kærlighed til Skibe over til at blive netop, hvad han træffende selv kalder »et Liebhaberi for Skibsvæsenet«, for Navigationskunsten, som han gav jævnbyrdig Plads med Malerkunsten i sin Interesse.

Med sin levende Virkelighedssans havde han ikke nok i at se paa Tingene med sine Øjne; han vilde til Bunds forstaa dem med sin Forstand. Derfor drev han Studier af Anatomi; derfor blev Studiet af Perspektiven hans nye Kæphest, efter at han var bleven fast i Sadelen paa sin anden Kæphest: Navigationen. Han interesserede sig tiltagende for al Slags Mekanik og Konstruktion. Endnu som fuldt moden Maler gjorde han sin eksakte Kunst yderligere eksakt ved ligesom at skyde de eksakte Videnskaber ind under den og gøre dem til Grundlag for den. Faa besad et Par Øjne, hvorpaa der kunde lides som paa hans. Men han forlod sig ikke paa dem; han gjorde Regneprøve paa Rigtigheden af, hvad han saa, og gjorde vel ogsaa stundom Beregningen, inden han saa. I Stedet for at have sin maleriske Ævne dubleret med en digterisk, havde han den dubleret med en videnskabelig Ævne, der intet Steds mere end i hans Marinebilleder præger og ejendommeliggør hans Kunst.

Overalt, hvor der var Lejlighed, satte han sig ind i Skibsvæsenet. Der var ikke mindre end tre forskellige Mænd, der kaldte sig hans Læremestre deri. Den ældste var Bombebøssens Stifter, Kommandør i Søetaten Peder Norden Sølling, den anden var Kaptajn Thorsø, den tredie Skibsfører og senere Maler Jakob Petersen. Men han var desuden kendt med en halv Snes Baadebyggere og lige saa mange Søofficerer, og paa Værfterne gik han ud og ind, som han vilde. Daglig var han en Tur til Toldboden eller Holmen, Kalkbrænderiet eller Kristianshavn, og altid havde han sin Kikkert med sig for at observere, hvad der var i Farvandet. Kom der da en russisk Flaade paa Rheden, var han »efter« den saa mange

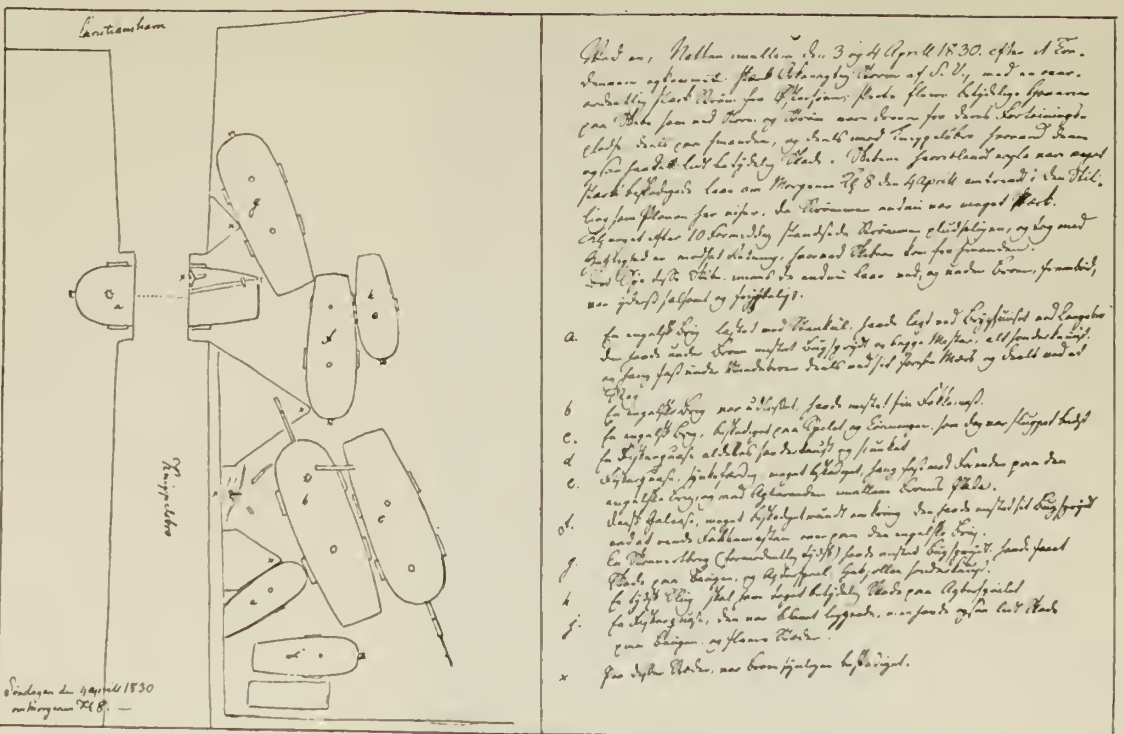

Fig. 102. Eckersbergs Plan og Beskrivelse af en Kollision ved Knippelsbro. Tilh. Frk.'erne *Eckersberg.*

Dage og saa langt, den kunde øjnes. Skulde Kadetskibet gaa til Østersøen, var han ude paa Amager for at se det passere. Naar et Linjeskib skulde løbe af Stablen, havde han forud hos Konstruktør Pihl sikret sig en Plads paa Nyholm. Havde der en Nat været en Kollision ved Knippelsbro, styrtede han om Morgenen derned, optog en Plan (Fig. 102) af de kolliderende Skibes Beliggenhed og ledsagede den med en udførlig Tekst,

Fig. 103. Parti paa Nyholm med Vagthuset ved Hønsebroen.
Tilh. Hr. Professor *V. Stein.*

som man skulde tro skreven af et Medlem af Sø- og Handelsretten og ikke af en Maler. Om Eftermiddagen var han gærne paa Larsens eller Wilders eller Bodenhoffs Plads for at tegne de derliggende Skibe, eller han roede med Kloss eller Normann ud paa Rheden i en Jolle, eller han gjorde Turene langs Kysten med Dampskibet Caledonia, og mødte han da en svensk Fregat under Vejs eller en Brig fra Vestindien eller en engelsk Damper, betegnede han i sin Dagbog Turen som meget vellykket. Var der ankret et notabelt Skib i Havnen,

lod han sig sætte ombord i det, thi han interesserede sig ikke mindre for den indre Indretning end for det ydre Udstyr. »Et dejligt Skib« skrev han da med et Udraabstegn i Dagbogen, af hvilken der kunde uddrages en fuldstændig Havne-Journal over indgaaede og udgaaede Fartøjer. Stundom kom der Bud fra hans Ven, Søløjtnant Normann, at der var Orlogsskibe i Opsejling. Men han kunde ogsaa selv sidde

Fig. 104. En Sejlbaad i Vending ved Strandbredden.
Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

hjemme paa Charlottenborg og forud beregne, naar der maatte være noget ekstragodt at se paa Søen. »Da Vinden«, saaledes hedder det et Sted, der er et godt Eksempel af Dagbogen, »efter en lang Tid igien var vestlig, og Endeel Skibe kunde ventes nordfra, gjordes en behagelig Tour til Dragør Kl. 8 Morgen. Veiret var overordentlig gunstigt. Ankom Kl. $10^1/_4$ til Dragør. En uoverseelig Række af Skibe passerte Sydefter. De russiske Skibe havde lettet tidligt i Morges. Giordt en interessant Tour med en Lodsbaad ud i Farvandet og toge

to Lodser, een fra et tydsk Skib og een fra et svensk Skib. Dette sidste var et meget skjønt stort svensk Cofardi-Fregatskib, Kobberhudet, Balastet og seilede godt. De fleste Skibe havde Læseil til. Fra Dragør tilfods Kl. 5¹/₄, kom hjem Kl. 7³/₄. Aftenen var overordentlig skjøn«.

Han tegnede altid paa saadanne Udflugter; han malede næsten aldrig. Beklageligt nok. Thi en under aaben Himmel undtagelsesvis malet Studie fra 1821 »Parti paa Nyholm med Vagthuset ved Hønsebroen, nogle Fregatter og i Baggrunden Christianshavn« (Fig. 103) har Friluftstoner af en Sandhed og en malerisk Finhed, der gør den til et af Eckersbergs friskeste og aandfuldeste Arbejder. Dog er det imponerende, hvad han som Marinemaler allerede i hint Aar formaaede uden andet synligt Grundlag end en Omridstegning af Motivet. Hvad er der ikke for et friskt Kluk af Bølgerne mod Bolværket paa Billedet »En Sejlbaad i Vending ved Strandbredden« (Fig. 104); hvor fint staa ikke Fiskernettene mod den blege blaa Luft; hvilken udmærket Bevægelse er der ikke i den krydsende Baad! Og hvor ægte er ikke det »Maaneskinsstykke«, der er bygget over en Tegning af et Par Jagter ved en Bro paa Saltholmen! Maanen selv ligner nok mest en hvid Oblat; men Sommeraftenens violblaa Tone over Himlen og Vandet er udmærket truffen, og dens længselsfyldte Stemning forøget ved Tilføjelsen af det unge Fiskerpar, der vandrer op og ned ad Bryggen. Der er ingen Tvivl om, at man hører rigtigt, naar man indbilder sig at høre en Harmonikas elegiske Toner komme ude fra Jagten, i hvis Vinduer agterude skinner Lys.

Medens Skibene paa de omtalte Billeder kun er Dele af Motiverne, og medens disse er valgte inde ved Land og halvt landskabelige af Indhold, er Skibene i de fleste af de følgende Billeder selve Motiverne, der her er tagne eller tænkte ude paa Vandet. Der er først det gullig-grønne Billed af »En Fregat, der saluterer« (Fig. 105). Der er dernæst det smukt komponerede, cirkelrunde Billed »En Fart til Charlottenlund«

(Fig. 106) med Sejlbaaden, der er ved at blive indhentet af Dampskibet »Caledonia«. Den kommer stævnende frem mod Beskueren, der er den saa nær, at Passagerernes morsomme og livfulde Grupper ombord skelnes med fuldstændig Tydelighed. Det cirkelrunde Format er med samme Held benyttet til et »Fransk Linjeskib med torebede Merssejl« og »En

Fig. 105. En Fregat, der saluterer. Tilh. Hr. Senator *Stolzenburg*. Aabenraa.

Fregat, som ligger bi for at faa Lods ombord« (1825 og 1826). Men det kan ikke nægtes, at malerisk sete kan intet af disse tre pyntelige Billeder staa for en nærmere Prøvelse. Paa det første er Skyggerne i Sejlene døde graa og Kystens Fjærntone altfor levende violet. Paa det andet har Søen en falsk grønblaa Farve, og paa det tredje er Solnedgangskoloriten lidt oversødet og lidt for lækker. Med det alvorligere og stedse mere indtrængende Studium af Skibene for disses egen Skyld fulgte nu en farveløsere og alvorligere malerisk Holdning i Eckersbergs Marinebilleder. De rødlig gyldne eller grønlig

gyldne Solskinstoner, det lidt for lystelig opkolorerede i Skibenes Farver, i Sejlenes varme gule Lys og kølig lila Skygger forsvandt og gav omtrent fra Slutningen af 1826 Plads for en graa, kold Kolorit, i hvilken der ikke var en eneste indsmigrende Indrømmelse til Publikums Smag for det sødlige. Netop ved den Tid var der en russisk Flaadeafdeling, som gæstede Sundet, og det var maaske tildels under Indtryk af dens Skibes Majestæt og Overlegenhed over Sundets Smaabølger, at Eckersberg gjorde Skibene til Genstand for sin meste Opmærksomhed og kun betragtede Søen og Luften som en Stemningsbaggrund for dem. En Baggrund af blaa Himmel og blaat Hav havde passet daarlig til disse Kolosser med de kæmpemæssige sorte Skrog, fra hvis hvide Bredgange Salutskudenes Krudtrøg spredte sin truende Stemning over Vandet. Naar dette var graat og Himlen var graa, var der bedre Harmoni i det hele. Saa var desuden i Graavejr de maleriske Effekter (f. Eks. af de hvide Sejl) mindre anmassende brede og stærke og tog ikke Pladsen op for Gengivelsen af alle de Smaating i Form af Tove og Taljer og Ræer og Rakker, af hvilken Eckersberg havde en saa stor og taalmodig Glæde. Selv i de Billeder i ganske lille Format, hvormed han begyndte disse Fremstillinger, er Skibene forsynede med hvert Tov, der tilkommer dem. I det næppe en Alen brede »En russisk Flaade til Ankers paa Helsingørs Rhed« (Fig. 107), paa hvilket er samlet henved en halv Snes Skibe, er hvert af de nærmere udmalet indtil de mindste Enkeltheder, tiltrods for at kun de færreste af disse vilde være til at skelne paa den Afstand, i hvilken Skibene er ude paa Søen. Han søgte at formindske denne Afstand for sit Øje ved altid at benytte en Kikkert, men det var dog mere de store Træk i Skibenes Fysiognomi, han dermed søgte at nærme til sig. Naar han havde et Rids af disse store Træk, var han Mand for at tilføje Resten hjemme. Der ligger til Grund for det højst gennemførte Billed af »En Del af en russisk Flaade, som gaar under Sejl«, ikke andet end en for alle Enkeltheder blottet, flygtig Tegning, om hvilken

Eckersberg selv erklærer i sin Dagbog, at »den blev gjort paa altfor stor Afstand«. Men det forhindrede ikke, at han malede et udført Billed af Scenen og gav det Udseende af,

Fig. 106. En Fart til Charlottenlund. Tilh. Hr. Højesteretsadvokat C. *Liebe*.

at denne var foregaaet lige for hans Øjne og under skarp Kontrol af dem.

Noget strængt portrætmæssigt kunde han naturligvis ikke frembringe paa denne Maade, men han tilstræbte heller ikke nogen egentlig Portrætlighed i de Skibe, han den Gang malede.

Hans Maal var mere det at skildre det typiske end det individuelle ved Fartøjernes Skønhed og at gruppere Skibene til smukke Kompositioner. Billedet »Adskillige Købmandsskibe« (Fig. 108) er saaledes aabenbart kun malet for Sammenstillingen af et Antal Typer paa Koffardiskibe. Af de »To russiske Linjeskibe« (Fig. 109) — ligesom foregaaende malet 1827 — er det fjærnere, fraregnet en lille Forskel ved Agterspejlet, en Gentagelse af det andet, blot set under en ny Forkortning. Men de er stillede sammen til et af de holdningsfuldeste og skønneste Billeder, man kan ønske sig. Den Fremgangsmaade, han benyttede, var jo overhovedet Skønheden gunstig. Naar han havde gjort sig bekendt med de store Træk i et eller andet Skib, kunde han vilkaarlig, ved Hjælp af sine Kundskaber, navnlig i Perspektiven, konstruere det op i den Stilling, hvori det tegnede sig smukkest. Hæmmede end i Marinemaleriet hans Kundskaber hans maleriske Iagttagelses Umiddelbarhed, gav de ham til Gengæld en stor Frihed til efter Forgodtbefindende at komponere Stoffet, som han vilde. I hvilken Grad han beherskede dette, viser bedre end noget andet et Billed, der findes i Nationalgalleriet og bærer Titlen »Et russisk Linjeskib (Assow) og en Fregat til Ankers paa Helsingørs Rhed« (Fig. 110). Dette Linjeskib er blevet nævnt mange Gange som et af hans mest karakteristiske Skibsportræter. Dets Historie, til hvilken Dagbogen giver gode Bidrag, gør det dog tvivlsomt, om det virkelig er et saa nøje Portræt. Han havde, da han skulde til at male det, forsynet sig hos den førnævnte Konstruktør Pihl med nogle »Skibstegninger«, om hvilke han ved deres Tilbagelevering noterer, at det var Tegninger netop af et Linjeskib og en Fregat. Og Dagbogen fortæller nu videre om alle de Konstruktioner af Plantegninger og »perspektiviske Forestillinger«, der gik forud for Udførelsen af Billedet, indtil han endelig kunde begynde paa selve dette med at opmale den Luft, mod hvilken Skibene skulde tegne sig. Der er efter dette ingen Grund til at tro, at Skildringen af det mægtige Linjeskib skulde være bleven

et særlig trofast Billed just af »Assow«. Men intet kan jo for saa vidt ogsaa være mere ligegyldigt, da Billedet er dejligt, som det er, og ikke mindst som Billed af et i Bygning fuldkommen dejligt Linjeskib. Som det ligger her med Agterspejlet vendt mod Beskueren og Styrbordssiden i stærk Forkortning, samler dets Rejsning sig udmærket virkningsfuldt. Midt i det Virvar af Skæringer af Vanter og Braser, Barduner og Stag, som Forkortningen fører med sig, danner de høje

Fig. 107. En russisk Flaade til Ankers paa Helsingørs Rhed.
Tilh. Hr. cand. jur. *Otto Schwartz.*

Master med den skyskrabende Stormast i Midten og de tværgaaende Ræer med de beslaaede Sejl en arkitektonisk fast Bygning med ypperlige Forhold. Set paa Afstand virker Skibet imponerende ved sin Holdning; men set nærved virker det ikke mindre imponerende ved sin Organismes store Mangfoldighed. Eckersberg havde Sans for hin, men en Forkærlighed for denne. Med en Kyndighed, der er komplet, bevæger hans Pensel sig omkring paa de fuldriggede Master og forklarer og anskueliggør Betydningen af Mers og Æselshoveder og Salinger og af hver Ting paa hver især. Om man vil have et Kursus i Rigning, kan man ikke ønske sig et klarere

Fig. 108. Adskillige Købmandsskibe, som krydser med alle Sejl.
Tilh. Hr. Generalkonsul *Joh. Hansen.*

Billed af den end dette. Der er intet, hvorved ikke Penslen har dvælet, intet, den har glemt. Det er, som havde Eckersberg, medens han malede dette Billed, følt sig som til en Eksamen i Rigning[1], og han maa siges at have bestaaet den med Glans. Navnlig er hans Pensels Linedans langs de Hundreder af Tove, der er trukne uden den mindste Rysten paa Haanden, i sin Art en Præstation af aller første Rang.

Men nu Søen? Ja den spiller unægtelig paa de fleste af de Marinebilleder, der hidtil er nævnte, og ogsaa paa det 1826—29 malede »Udsigt paa Kronborg Vold« (Fig. 111), en meget underordnet Rolle. Betegnende nok er den altid set under en ganske lav Horizont, saa at den kun danner en

[1] Andre Prøver paa sin Dygtighed i saa Henseende aflagde han gentagne Gange ved at forfærdige Modeller af Baade og Skibe. Han skar selv Træet og syede endog selv Sejlene. Paa Kunstforeningens Udstilling saas en saadan Model til en Sejlbaad. Den var signeret *Eckersberg fec.*

Fig. 109. To russiske Linjeskibe. Tilh. Hr. Kaptajn *L. G. Rohde.*

smal Stribe forneden i Billedet. Medens Horizontlinjen i Eckersbergs Marinebilleder senere steg sammen med hans Interesse for Søen til at udgøre en Fjerdedel, en Trediedel, ja endøg en Gang imellem Halvdelen af hans Billeds Højde, udgjorde den i Begyndelsen kun en Sjette-, Syvende- eller Ottendedel. Og ligesom han i hine Billeder ikke tog mere end højst nødvendigt med af Søen, saaledes behandlede han den i Fremstillingen altid lidt stedmoderligt. Han affandt sig med den ved at give den Form af smaa lave, skumtoppede Bølger af den Slags, man kalder »krappe«: han kendte dem fra Sundet i deres almindelige Karakter, men deres lejlighedsvise Luner og Ejendommeligheder fandt han det foreløbig ikke nødvendigt at studere nærmere, og ensformet, som han tegnede dem, gav han dem ogsaa ensformig en kold, graagrøn Farve, hvis Indifferens stemmede med deres ringe Betydning for disse hans første Mariner.

Fig. 110. Et russisk Linjeskib og en Fregat til Ankers paa Helsingørs Rhed.
Tilh. *Nationalgalleriet.*

Om man ikke kendte andre Søbilleder fra hans Haand, maatte man finde den Tvivl berettiget, hvormed Holger Drachmann har besvaret Spørgsmaalet: »om Eckersberg egentlig har været Marinemaler«[1]. Ganske vist blev Søen aldrig et selvstændigt Æmne for hans Kunst, men den avancerede efterhaanden frem til jævnbyrdig med Skibene at blive Genstand for hans Forskning og Studium. Længe endnu blev dog Søen paa hans Billeder til for Skibenes Skyld. Det blev hans Lyst at øve sig i at opkonstruere Skibe i krængede og duvende Stillinger, og han maatte da nødvendigvis samtidig studere Bølgernes Bevægelser. Medens den oprørte Søs Tegning paa Billedet »En dansk Korvet« (1829) endnu er noget tvungen og usikker, er den allerede i det i 1830 malede »En Bæltsmakke med Passagerer i en rask Blæst osv.« (Fig. 112) fri og sikker i Bevægelsen. I Tegningen af Bølgerne blev han saaledes hurtigt en fuldendt Mester, ja, han er vel egentlig i den Henseende uovergaaet af nogen anden. Og dog var det mere Dressur end særlige, medfødte Anlæg, der gav hans Haand dette Mesterskab. Hvor let og sikkert end han naaede at lade sin Pensel bevæge sig over Vandet, var dette flygtige, foranderlige og ubundne Element dog ikke rigtig hans. Der var ikke det mindste af Bølgens Gemyt i Eckersberg. Dens Leg var Alvoren i ham lige saa modsat, som dens Voldsomhed hans Rolighed. Modsat dens Uberegnelighed og dens Luner var hans Beregning og hans Beherskethed. Modsat dens Larm var hans Stilfærdighed, og der var intet i hans Temperament, som kunde lignes med dens Skum. Om det endda havde været den rolige, blanke Sø, han helst og mest havde skildret, kunde man tro, at han i den havde fundet Slægtskab med sit eget Øjes Evne til at opfange nøjagtige Spejlbilleder af alt, hvad der kom indenfor dets Horizont.

[1] Holger Drachmann, det danske Sømaleri. Nyt dansk Maanedsskrift, Bd. I. Kbhn. 1871. Af denne — selvfølgelig — i høj Grad læseværdige og interessante, men i det kritiske altfor uovervejede og jævnlig for Eckersbergs Vedkommende uretfærdige Afhandling er flere følgende Citater hentede.

Men han har saa at sige aldrig malet den rolige, blanke Sø; det var netop Bølgerne, han altid malede. I Begyndelsen de smaa og krappe, der højst kunde lægge en Sejlbaad paa Siden; senere de lidt større, der endog kunde faa en Orlogsmand til at krænge; til sidst de store, som han til sin egen Beklagelse lærte altfor sent at kende, næmlig paa den Rejse,

Fig. 111. Udsigt fra Kronborg Vold.
Tilh. Fru Etatsraadinde *L. Henrichsen*, Odense.

han i Aaret 1839 foretog med »Galathea« over Nordsøen. Havde han paa et tidligere Tidspunkt af sit Liv stiftet Bekendtskab med selve det aabne Hav, og havde han ikke været indskrænket til baade før og efter at ligge i en Jolle ude paa Rheden eller gaa med »Caledonia« til Helsingør eller Møen, vilde han aldeles utvivlsomt have efterladt sig et overvejende Antal Billeder med det, han selv kaldte »Stormsøer«. Hvad var det da, der for ham var Tillokkelsen ved

de Bølger, hvis Væsen dog var hans saa fjærnt? Ja, i Begyndelsen var det jo dette, at det var Bølgerne, der bar hans kære Skibe og bragte dem i de Bevægelser, som det var hans Lyst at konstruere. Men siden? Ja, siden var det dette, at han i Bølgernes egen Bevægelse fandt en helt ny Genstand for den Forskning, med hvilken Kunsten for ham

Fig. 112. En Bæltsmakke med Passagerer i en rask Blæst. En engelsk Skonnert kommer sejlende for de Vind. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen*.

var identisk. Helt ny, thi han havde i Marinemaleriet ingen Forgænger herhjemme, og efter fremmede Forbilleder dannede han sig ikke. Man vil mellem de gamle hollandske Marinebilleder i vort Galleri forgæves søge noget, der kunde tænkes at have haft Indflydelse paa ham. Hans Kendskab til Søen er et Førstehaands, og det er beundringsværdigt over al Maade, at han, der var saa optagen af at granske saa meget andet, paa saa kort en Tid kunde opnaa et Kendskab til den af saa stor en Dybde.

I Dybden gik dette hans Kendskab til Søen i bogstaveligste Forstand. Det vilde ikke have lignet ham, der vilde og maatte forstaa al ydre Bevægelse indvendig fra, om han havde ladet sig nøje med den blotte Iagttagelse af Søens Overflade. Han maatte kende Aarsagen til denne eller hin Art Bølgebevægelse og finde Lovene for den. Noget af sin Viden desangaaende har han efterladt sig i sin »Linearperspectiv«. Hans Betragtninger over Søen hører strængt taget slet ikke hjemme i et saadant Værk, men han har ikke kunnet nægte sig den Fornøjelse at meddele dem som et Appendix til sine perspektiviske Regler for Skibenes Tegning. Selv om disse hans Bemærkninger om Søen maaske vil synes nogle at være lovlig vidtløftige, bør de dog vistnok finde Plads her. Utaalmodige Læsere har jo Lov at springe dem over. Eckersberg skriver:

»Bølgernes Udseende og Skikkelse ere ikke stedse ligefrem betingede af Vindens Indvirkning; thi andre Aarsager, f. Eks. Strømninger, Grunde osv. kunne især i smalle Farvande forandre Bølgernes Form meget. Løber en stærk Strøm i et smalt Farvand lige imod Vindens Retning, da ville Bølgerne toppe sig, blive krappe, som det hedder i Sømandssproget, eller følge nærmere paa hinanden. Løber derimod en Strøm lige med Vindens Retning, dæmper den Bølgerne, som saaledes vise sig baade mindre høie og brudte.

»Finde Bølgerne i stærk Blæst eller Storm pludseligen Modstand, eller naar de f. Eks. tørne imod en bradt Klippe eller Klippekyst, blive de kastede tilbage og komme i heftig Strid med de efterfølgende Bølger; der danne sig saaledes Brændinger, og Bølgerne toppe sig høit og styrte over i store Masser af Skum og Fraade.

»I en mere rolig og eensformig Skikkelse vise Bølgerne sig derimod, naar de i en Paalands-Vind eller Storm bryde over Strandrevler, eller rulle hen over en flad affaldende Strand. De Rullinger, som her opstaae, gjentages uden kjendelig Forandring.

»Er man paa Havet i en stærk Kuling eller Storm, vil man finde, at de egentligen store Bølger rulle frem lige tværs for Vinden og danne sig kun enkeltviis; derimod danne de ingenlunde en uafbrudt Række, den ene efter den anden, saaledes som vi ofte see dem feilagtigen fremstillede paa Malerier. Naar en Bølge har hævet sig paa det Høieste, styrter den

Fig. 113. Parti fra Larsens Plads. Tegning. Tilh. *Kobberstiksamlingen.*

over, i en Masse af hvidt Skum og Fraade, og hendøer, idet en anden efterfølgende Bølge lidt efter lidt rejser sig, danner bag efter sig en dyb Dal og styrter atter over, ligesom den første. Naar en Bølge er styrtet over, kan dens tabende Kraft endnu kjendes, indtil den paafølgende har dannet sig og naaet sin Høide, og den atter paafølgende sees fremstaae. En overstyrtet Bølge efterlader sig en Masse af

hvide Skumpletter, som kunne holde sig længe og danne lange hvide Striber paa Søens Overflade. De store Bølgemasser strække sig ofte langt, dog i irregulaire Linier, og slutte sig til de følgende. Paa et Skib bemærker man som oftest Virkningen af 3, undertiden af 5 til 7 Bølger; derpaa følger et roligere Mellemrum, indtil samme Virkning atter gjentages.

»Paa de store Bølger, som altid drives, som omtalt, tværs for Vinden, vil man finde en Mængde mindre Bølger, den ene mindre end den anden, indtil den mindste Kruusning, hvilke alle kunne have Braad; men alle vise de sig med en afrundet Form og ligge omtrent som Skjæl paa en Fisk. I en Storm ville Søernes Styrtninger, ved Vindens Magt, for en Deel opløse sig i en Art Regn og drives hen over Søens Overflade, som Taage. Man vil ofte i en Storm bemærke, at to svære Søer, formedelst deres noget afrundede Dannelse, kunne støde sammen, hvorved opstaaer en uhyre Masse af Skum, som antyder Kraften af den Virkning, som her finder Sted, og som ofte yttrer sig, naar en saadan Styrtesø træffer lige paa et Skib ...

»Naar det, efter en Storm paa Havet, atter er blevet stille, ville de af Stormen vakte store Bølger ofte endnu i længere Tid vise sig, skjøndt med en rolig Overflade. Man kalder dette Dynninger eller død Sø. Disse Dynninger kunne ofte i stille Veir bryde voldsomt mod Klipper og Skær, eller rulle voldsomt med stærk Brusen hen over Sandbanker. Undertiden formaaer en maadelig Kuling fra en anden Kant ikke saasnart at udjævne disse Dynninger, som kun aldeles ville tabe sig lidt efter lidt ved et pludseligen indtrædende Vindstille, eller ogsaa ved en stærk Blæst eller Storm fra en modsat Kant. Det kan derfor ofte være Tilfældet, at man i Søen seer dobbelte Bølger, eller rettere Bølger, som rulle frem i forskjellige Retninger paa en Gang.

»Vandets Egenskaber og dets Modtagelighed for Luftens eller Vindens Indvirkning paa samme, vil man finde lige paa det aabne Hav og paa Indsøer, der ligge frit. Maleren vil saa-

Fig. 114. Parti fra Wilders Plads. Tegning af Eckersberg efter det saaledes benævnte Maleri, der tilh. Enkefru N. *Holm*. Tegningen tilh. *Kunstforeningen*.

ledes have Lejlighed til, ei blot ved Havet, men ogsaa ved Indsøer inde i Fastlandet, at iagttage Bølgernes Form og Ordning, hvilke han, naar han vil være Sømaler, maa vide rigtigt at fremstille.

»Maleren har endvidere at tage Hensyn til sit Standpunct. Betragte vi Bølgerne, naar de komme imod os, enten lige imod, eller fra den ene eller den anden Side, da vise de sig anderledes, end naar de gaae fra os. Komme Bølgerne imod os, da ville vi see deres Overstyrtninger tydeligere i de hvide Skummasser; rulle de fra os, ville vi paa deres Ryg see den ved Overstyrtningen frembragte Skummasse hvirvle sig. See vi tværs imellem Bølgerne, ville begge Dele kunne tildeels sees. Naturen viser os alt dette tydeligt og bestemt, og det bliver Kunstnerens Pligt i det maleriske Billed, der kun faaer Værdi, naar det har Sandhed, at gjengive Naturen«.

Det Ord *Sandhed:* ingen har taget det strængere end Eckersberg, og Sandheden: intet Steds søgte han den mere end i sine Mariner. Han kontrollerede ikke alene sine egne Øjnes Paalidelighed med sin nautiske Viden, sin perspektiviske Lærdom, sin maritime Kundskab for ikke at tale om den Kikkert, der altid ledsagede ham paa hans Udflugter til Søs; han lod sig ovenikøbet konstruere et Apparat, som han kaldte en »Perspectiv- eller Observationskasse«, og som synes at have været en Slags *Camera obscura.* »Observationskassen svarede godt til Hensigten« skriver han den 11 Jan. 1829 i sin Dagbog. Hvilken denne Hensigt var, lader sig ikke med Vished paavise; men at Observationskassen var endnu et af de mange Midler til den Sandhed i Fremstillingen, han søgte, derom kan der ikke være Tvivl[1].

[1] Paa den Auktion, der i Maj 1854 blev afholdt over Eckersbergs efterladte Kobberstik, Bøger og Maleapparater, forekom af Hjælpemidler bl. a. 2 Perspektivkasser, 6 Perspektiv-Rammer, hvoraf en transportabel, 1 Instrument til at udfinde Horizontlinien, 1 Apparat til Panoramategning, 1 Sæt Krumlinealer, 5 andre Linealer, hvoraf tre var Hovedlinealer, — endelig 3 Kikkerter!

Fig. 115. En Jagt med Passagerer sejlende for Vinden. Tegning af Eckersberg efter det saaledes benævnte Maleri, der tilh. Fru *D. Jütting*. Helsingør. Tegningen tilh. *Kunstforeningen*.

Saadan rustet paa Øjne og paa Aand begyndte han da at male den store Række Marinebilleder, der skriver sig fra Trediverne.

Det er klart, at en stor Umiddelbarhed i den maleriske Betragtning kan der ikke være i Billeder, forud for hvilke der er gaaet saa mange Overvejelser, og under hvis Farvelag

Fig. 116. Haard Kuling med tyk skyet Luft. En Lodsbaad arbejder sig ud til en Brig, som har drejet bi og venter Lodsen. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

der skjuler sig saa mange Konstruktionslinjer. »Grublet over et nyt Søbilled«, endog »ruget over et nyt Søbilled« er Udtryk, man finder i Dagbogen. Hvad Drachmann kalder Glansen over Havet, og hvorved han mener dets Ævne til at fange og bryde Lyset og skabe de flygtige, de fænomenale Stemninger, har Eckersberg ikke ævnet at skildre. »Han har«, siger samme Forfatter, »ligesom forglemt, at Grækernes Thaumas,

den af Havet opstegne Forbavselse over dets Skønhed, ægter Elektra, Lysglansen, og avler med hende Iris, Regnbuens Gudinde«. Det er dog ikke rigtigt, naar Drachmann videre mener, at Eckersberg forsætlig har vendt de maleriske Fænomener Ryggen. De har tværtimod jævnlig fængslet ham, men han har ikke kunnet nyde dem som Natursyn; han

Fig. 117. En engelsk Kutter krydsende i Nærheden af nogle Skær. Tilh. Hr. Juvelér *P. Hertz.*

har set dem som Følger af Naturlove og gransket disse i Stedet for at gribe Fænomenerne i Flugten. Netop Regnbuens Love blev det ham magtpaaliggende at finde, da han malede de historisk saa interessante, men malerisk temmelig tørre og for Stemning og Løftelse ganske blottede Billeder af Thorvaldsens Ankomst paa Rheden (se Fig. 126). Begivenheden blev, som man véd, anerkendt af Himlen med en Regnbue, der viste sig i det Øjeblik, hvor Fregatten med Thorvaldsen ankrede

ud for Kastelspynten. Endnu under det umiddelbare stærke Indtryk af Fænomenet gav Eckersberg sig til — ikke at male det, men at konstruere det ved Hjælp af sin Passer. »Arbeidet paa en perspectivisk Forestilling af Regnbuen« læses der i hans Dagbog, og han har i sin »Linearperspectiv« yderligere forklaret, at man ikke bør male en Regnbue uden at have søgt dens »Nadir« og tilmaalt sig dens Radius' Størrelse ved Hjælp af en vis Tangentlinje samt dens Bredde fra den inderste røde Grænse til den yderste violette. »Den Vilkaarlighed«, skriver han, »som mange Malere vise, i det de, uden at kjende disse Regler eller uden selv at have nøie iagttaget dette Syn i Naturen og bestemt dets Størrelse, hvilket kan skee ved Tegneoctanten, tegne den efter eget Tykke ind i Billedet, bliver saaledes aldeles ikke tilladelig«.

Regnbuen paa Billederne af Thorvaldsens Ankomst danner Skel mellem, hvad Eckersberg kunde og ikke kunde. Han kunde ikke overliste Fænomenerne; han maatte altid bag om dem for at erfare, hvoraf eller hvorledes de var gjorte, og finde deres positive Side. Men denne er netop, hvad han kunde. Selv Søen har jo sin positive Side. Jul. Lange har udmærket forklaret, hvorledes: »Vandet«, siger han, »har en Uendelighed af Farver, og er dog altid farveløst. I Henseende til Farven er det et endnu mere flygtigt og lunefuldt Element end Luften ... Den, der seer ud over en bevæget Sø, seer en uendelig Mangfoldighed af Farvetoner; men alle disse Toner klinge dog sammen til een: blaalig, grønlig, hvidlig — eller hvilken af tusinde Nuancer det nu kan være. Det er ejendommeligt for Eckersbergs Søstykker, at denne fælles Tone, denne Grundtone i Søens Farve, Det, som man uegenlig kan kalde Søens Lokalfarve, er fastholdt med den største Finhed og Bestemthed«.

Med den troværdige Gengivelse af denne Lokalfarve, med den rigtige Tegning af Bølgerne, med den korrekte Fremstilling af Skibenes Stilling paa Vandet og den til det yderste gennemførte, anskuelige Skildring af dem vilde Eckersberg

Fig. 118. En Fiskerbaad sejlende i godt Vejr. Ejerne er i Trætte om, hvo der skal styre Roret. Tilh. Hr. Justitiarius *P. Koch*.

alligevel ikke have frembragt sine Marinebilleders Illusion, hvis han ikke havde været den Mester, han var, i Luftperspektiven. Drachmann, som har fraskrevet ham al Ævne i saa Henseende, har ganske manglet Blik for, at den Luftperspektiv, der er i Eckersbergs Søbilleder, blot er af en helt anden Art end den, der blev en af Tvangsreglerne for Friluftsmaleriet i Halvfjerserne. Fra den Gang skriver sig jo hele den Opløsningsproces, hvori Tingene i Malerkunsten geraadede, idet de opløstes i Fænomenerne: Lysets og Luftens. Man vilde mærke denne sidstes mildnende, slørende Virkning mellem Beskueren og den iagttagne Genstand. »Denne Lufttone er det«, siger Drachmann i 1871, »Maleren i Ordets rette Forstand aldrig maa savne i sine Billeder«, og da Eckersberg ganske mangler den, maa han ergo sættes udenfor de egentlige Maleres Række. Men han har et helt andet og mindst lige saa kunstnerisk Begreb om Lufttonen. Han kender den — selvfølgelig, thi han havde jo i ualmindelig Grad Øjne i Hovedet; han anerkender ogsaa dens Betydning, men han lader ikke sit Syn tyrannisere og svække af den. Den er ham et kunstnerisk Middel, den er ham ikke det kunstneriske Maal, og det er vel et Spørgsmaal, om den nogensinde viste sig egnet til udelukkende at være det sidste. Han lægger ikke nogen opløsende Lufttone foran den Genstand, der er hans egentlige Motiv, f. Eks. det Skib, han vil fremdrage til Beskuelse. Om han gjorde det, vilde det jo for ham være at modarbejde sig selv. Han tager sig den Frihed, hvis Forsvarlighed hans Kunst beviser, at male Tingene i Forgrunden som om de var sete paa et Par og ikke paa de 400 eller 500 Alens Afstand, der gærne var Forudsætningen for den lineare Konstruktion i hans Mariner. Han lader heller ikke Tingene bagved opløses saaledes i Lufttoner, som Tilfældet er i Naturen og navnlig paa Søen. Han frembringer naturligvis noget af Dybden ind over Havets Overflade ved at give Bølgerne og Skibene eller Kysten bagude nøjagtig den formindskede Størrelse, hvori de perspektivisk viser sig for Øjet, men mest

Fig. 119. Parti af Dækket ved Falderebet paa en Korvet. Matroser tager Afsked med deres Kærester. Tilh. Hr. Prof. *Aug. Schiøtt's* Dødsbo.

frembringer han den ved at aftone Søens Lokalfarve fra Forgrunden ud mod Horizonten og Himlens Farve fra oven ned mod Horizonten. Det er denne Farveaftonings Finhed, der er hans Middel som Luftperspektiviker, og som fuldkommengør Illusionen af Dybde i hans Billeder fra Søen. Og denne Illusion gør sig gældende trods alt, hvad der skulde synes egnet til

Fig. 120. En Korvet («Najaden«), som sætter Læsejl. Tilh. Hr. Kammerherre *Scavenius*, Gjorslev.

at indskrænke den, navnlig den omstændelige Udførelse af saadanne Smaating i Baggrunden, der i Virkeligheden slet ikke vilde kunne ses med det blotte Øje.

Naar der ofte er blevet skrevet om Ensformigheden i Eckersbergs Mariner, har det været af Folk, der kendte alt for faa Eksempler af hans Produktion paa dette Felt. At der er den samme Art af Kunst i de Billeder, der tilhører samme Afsnit af hans Liv, kan ikke med Billighed bebrejdes ham, hvorimod det med Billighed maa indrømmes ham, at han i Henseende til sine Motiver i høj Grad søgte Variation indenfor det lille Omraade, paa hvilket han før sin Rejse med Galathea

Fig. 121. Korvetten Najaden, som i Sundet venter paa Fregatten Bellona.
Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

over Nordsøen var hjemme som Marinemaler. Blot man følger hans Produktion fra Tredivernes Begyndelse et Stykke paa Vej, vil man se, hvor rig den er paa Afvexling. Efter det ovenfor omtalte, i Tonen saa tunge og barske Billed af »En Bæltsmakke med Passagerer« fulgte det højsommerlig milde lille Billed af »Havnen i Dragør« og derpaa — altsammen i Løbet af Sommeren 1830 — det brillante »Parti af Wilders Plads« (Fig. 114). Efter en lille Udflugt med en Damper til Helsingør fremkom »En Udsigt mod Syd fra Helsingørs Rhed med en dansk Korvet til Ankers samt nogle andre, mindre Skibe dels under Sejl og dels til Ankers«, et Billed, der er køligt blaat i Tonen som den September, i hvis Maaned det blev til. Han tog med sig hjem — og hjemme er alle hans udførte Marinebilleder malede — en meget levende Erindring om det Vejr, hvori han havde set sit Motiv. Malede han

derimod, hvad jo hyppig var Tilfældet, et Motiv, han ikke eller ikke nylig havde set, men selv komponerede, tænkte og fremstillede han det som oftest under den Himmel, som netop var oppe. Han tilbragte jævnlig sine Timer paa det flade Tag over den Fløj af Charlottenborg, der vender ud

Fig. 122. Den sydlige Del af Møens Klint set fra Søen. Tilh. *Kunstforeningen.*

mod Nyhavn, og hentede her Skymotiverne til sine Mariner. Derfor lod han som Regel Sømaleriet hvile om Vinteren. Da han genoptog det i Sommeren 1831, malede han efter en Udflugt i uroligt Vejr det fine, kolde Graavejrsbilled med en »Udsigt fra Færgebroen ved Kallehave til Koster«. Efter dette fulgte »En Jagt med Passagerer sejlende for Vinden« (Fig. 115), malet uden umiddelbart forudgaaende Oplevelse og derfor

ogsaa lidt tørt og lidt for tydelig konstrueret, men med en udmærket Luft med Tordenskyer. Det næste Marinebilled i Rækken blev en »Haard Kuling med tyk skyet Luft; en Lodsbaad arbejder sig ud til en Brig, som har dreiet bi og venter Lodsen«, en Stemning og en Situation, som er lige

Fig. 123. Flere Skibe under Sejl i svag Blæst en klar Sommereftermiddag. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

ypperlig skildrede (Fig. 116). Den undtagelsesvis midtvinters (1831) malede »Orlogsbrig til Ankers, som tørrer Seil i Stille« viser med sin kolde, haarde, vinterlige Tone Rigtigheden af, hvad der ovenfor er sagt om Eckersbergs Benyttelse af det herskende Vejrlig. Fra det følgende Aar skriver sig »En engelsk Kutter krydsende i Nærheden af nogle Skær« (Fig. 117), som blev anlagt paa en Dag, hvor Vejret ifølge Dagbogen var »raat og stygt«, og som fremstiller Motivet i et tykt og dødt Graavejr. Med sin elegante Tegning af Kutteren og Søen og med sine fine,

Fig. 124. Et Fregatskib, som indtager Reb i Merssejlene i en tiltagende Kuling. Tilh. *Nationalgalleriet.*

grønlig graa Toner over Skærene, mod hvilke Bølgerne bryder sig i Baggrunden, er dette Arbejde en af Perlerne mellem Eckersbergs Søbilleder. Nogen Tilbøjelighed til en altfor stor Kulde i Farven kan man ikke frakende en Del af Marinerne fra Tredivernes Begyndelse. Det passer paa disse enkelte Billeder, f. Eks. paa den i 1832 malede »Udsigt fra Wilders Plads«, hvad Drachmann overdrevent paastaar om Eckersbergs Sø i det hele taget, at den »under sit Dække synes embryonisk at gemme Vinterens Kulde og Is«. Sollyset bliver aldrig rigtig varmt i hans Solskinsbilleder fra disse Aar, i hvilke hans Mangel paa Lufttoner i Ordets moderne, maleriske Forstand ikke sjælden er følelig. Men der er et Vejrlig, hvorunder Himlen ikke synes rigtig at vide, om den vil være graa eller blaa: dets Tone træffer han nøj-

Fig. 125. En Jagt for Indgaaende paa Københavns Yderrhed.
Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung*.

agtig, og Graavejret over Sundet og vore Bælter har ingen malet som han.

Er det hermed bevist, at han ikke malerisk kan kaldes ensformig, idet hans Mariners Toner bevæger sig fra det livlig blaa til det døde graa, staar det tilbage at vise, med hvilken Afvexling han som Sømaler valgte sit Stof. For at vise dette behøves næppe andet end at lade nogle af hans følgende Mariner passere Revue, — for en Ordens Skyld saa vidt muligt i den Orden, i hvilken de blev til. Der er først det store Billed af »Den 1ste Mai 1832: Prins Frederik gaaer ombord paa Fregatten Havfruen for at gøre en Seiltur«. Af den uinteressante Episode er der med enklere og færre Midler,

end Eckersberg ellers benyttede, frembragt et Billed med saa monumental en Holdning, at man skulde tro, Fregatten mandede Ræer og lod sine Salutskud drøne i et Øjeblik af historisk Betydning. Der er dernæst det morsomme Billed af »En Fiskerbaad sejlende i godt Vejr med gunstig Vind; Eierne er i Trætte om, hvo der skal styre Roret« (Fig. 118). Det er

Fig. 126. Thorvaldsens Ankomst paa Rheden. Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

et helt lille lystigt karikeret Genrebilled, som ikke skulde have været omtalt mellem Marinerne, hvis ikke Figurerne kunstnerisk havde staaet langt tilbage for Baaden, der er saa ypperlig malet i sin Forkortning og ligger saa fortrinlig paa Vandet. Der er videre Galleriets Billed, den smukke lille Fremstilling af »Møens Klint i 3/4 Mils Afstand fra Kysten med en sejlende Korvet«, skizzeret tilligemed en Del af de følgende Billeder paa en 14 Dages Udflugt syd om Øerne og op gennem Lillebælt, som Eckersberg i Juli Maaned 1833 gjorde ombord

i Korvetten »Najaden«. Læser man Dagbogen fra denne Tur, fornemmer man, hvor lykkelig han følte sig ved saaledes et Par Uger i Træk at være ude paa Søen og tilmed ombord i et Kadetskib, hvis Øvelser han naturligvis fulgte med den mest levende Interesse. Han har noteret omhyggelig op, hvilke Sejl Skibet førte til enhver Tid, og hvilke Manøvrer det ud-

Fig. 127. Brudstykke af Thorvaldsens Ankomst paa Rheden.

førte, og han har ikke mindre omhyggelig noteret, hvordan Vejret var, hvordan Skyerne idelig omformedes, og hvad der ellers af maleriske Syn kom indenfor hans skiftende Horizont. Han var paa Dækket fra Sommermorgenens tidlige Frembrud til Julisolens sene Nedgang, var lutter Øjne, lutter Øren ogsaa, naar han stod hos Chefen eller Lodsen, med hvem han fik sig mangen god og nyttig Passiar, og ikke saa snart var han kommen hjem, forfrisket paa sin Sjæl og fuld af Ideer til nye Søbilleder, før han »lavede til og begyndte paa Arbejdet«, d. v. s. paa at male sine Erindringer fra Udflugten.

Det føles, dette Fond af Natur-Erindringer, ganske tydeligt i de nærmest følgende Mariner. Den Aand, der før havde hvilet over Vandene i hans Søbilleder, var jævnlig lidt tør, en *ésprit de géomètre* mere end en *ésprit de peintre.* Den blev naturligvis ikke nu pludselig en anden; den Brise, der paa Sørejsen blæste igennem den, bragte ikke Konfusion i dens solide Logik. Men den fejede en god Portion Atelierlys og Atelierluft ud af hans Øjne og gjorde dem skikkede til at modtage nye og friske Indtryk af rent malerisk Art. Der kom mere Lys og navnlig mere Varme i de Billeder, han siden malede.

Til det Skib, der havde ført ham, bevarede han en dyb Kærlighed. Som andre Malere Gang efter Gang har malet Billedet af den Kvinde, de havde kær, saaledes blev han længe ved at gøre »Najaden« til Genstand for sin Kunst. Han malede det i de fine graa og graagrønne Toner fortryllende Billed af Skibets Styrbords Batteri og Dæk og det højst elskværdige og malerisk saa kraftige og virkningsfulde »Parti af Dækket ved Falderebet paa en Korvet; Matroser tager Afsked med deres Kærester« (Fig. 119). Mellem Portræterne af »Najaden« maa fremhæves det, der forestiller Korvetten gaaende for Læsejl (Fig. 120). Den tegner sig mod en Uvejrsluft, der trækker op fra Horizonten; Sejlene lyser fulde af Sol og fanger de skarpe Skygger af Tovene i Bundter. Men det aller bedste af Billederne af »Najaden« er vistnok det, paa hvilket Korvetten ses ventende i Sundet paa Fregatten Bellona (Fig. 121). Han havde, da sidstnævnte Skib i Maj 1835 skulde gaa til Middelhavet, faaet Lov at følge med ombord til Helsingør. »Ved Vedbæk ventede Cadetskibet (Najaden) paa os; det kom os meget nær, som gav et deiligt Skue«, saaledes staar der i Dagbogen. Glæden over Gensynet med hans Yndling blandt de danske Orlogsskibe er gaaet lyslevende over i hans Billede og straaler fra det. Det har en Opstemthed i den blaa Harmoni mellem Hav og Vand, et Liv i Bølgernes Bevægelse, et Smæld i de røde Splitflag paa Skibene, der

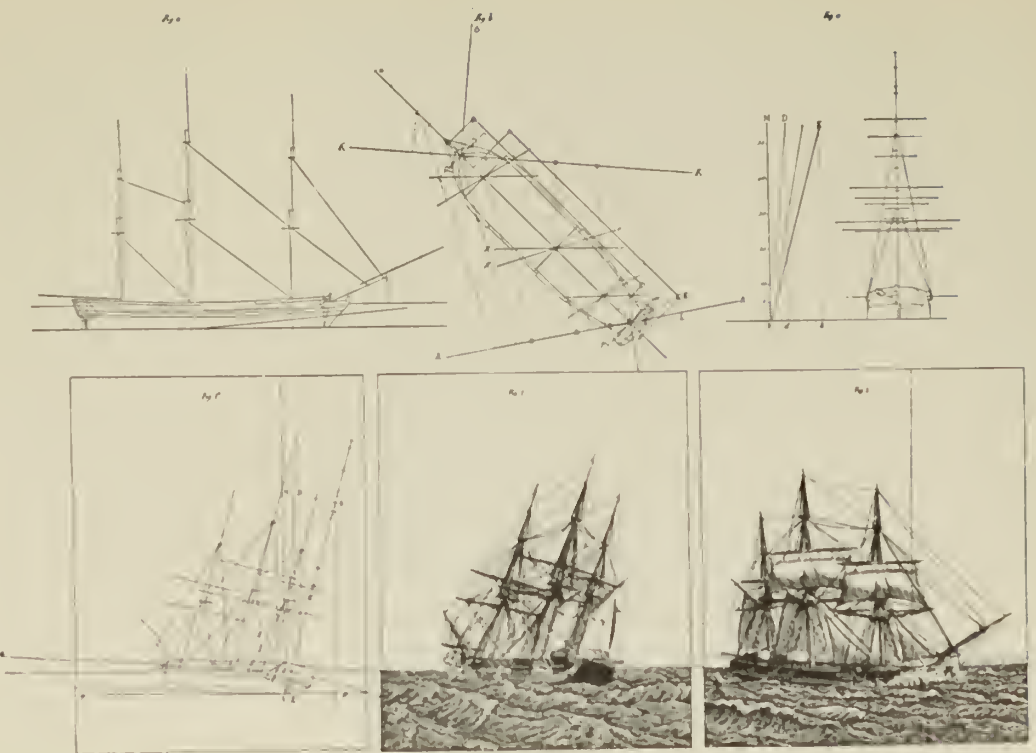

Fig. 128. Tavle af Eckersbergs »Linear-Perspektiven«

alt tilsammen vidner om det gode Humør, hvormed det blev malet.

Mellem de fuldkomneste af Billederne fra de Aar, der fulgte efter Udflugten ombord i Najaden, kan nævnes Galleriets statelige Billed af Linjeskibet »Dronning Marie« for fulde Sejl, den delikat behandlede Fremstilling af en »Sø med en Robaad« samt Kunstforeningens »Den sydlige Pynt af Møens Klint seet fra Søen« (Fig. 122), som blev anlagt Dagen efter hans Hjemkomst fra en af de Smaature, hvormed han i disse Aar uafbrudt forsøgte at holde sig frisk. Fremdeles den smukke Komposition, der bærer Titlen »Flere Skibe under Sejl i svag Blæst en klar Sommereftermiddag« (Fig. 123), et tindrende Billed, i hvilket end ikke det mindste af Smaabølgernes muntre Leg er forstummet under Penslens paapasselige Opsigt med hver især af dem. Endvidere Galleriets fine Graavejrsbilled »Et Fregatskib, som indtager Reb i Merssejlene« (Fig. 124) og det saakaldte »Regnbue paa Søen, en krydsende Jagt med nogle Skibe«, i hvilket Regnbuen nedadtil er altfor materiel, men hvori den trykkende Uvejrs-Stemning er saa udmærket given, at man hvert Øjeblik venter at se et Lyn kløve Luften. Endelig er der Billedet af en »Jagt for Indgaaende paa Kjøbenhavns Yderrhed« (Fig. 125), i hvilket Solen bryder gennem Skyerne med en Kraft og et Lys, der vilde gøre det til en effektfuld Afslutning paa Eckersbergs Virksomhed som Marinemaler i Trediverne, hvis ikke denne Afslutning dannedes af den langt mindre effektfulde Regnbue paa en Gentagelse af den første Fremstilling af »Thorvaldsens Ankomst paa Rheden« (Fig. 126—127).

Han var, medens han malede dette sidste Billed, beskæftiget mere end nogensinde med perspektiviske Studier og ifærd med at tegne de »perspektiviske Exempeltegninger« (Fig. 128), som senere blev udgivne. Han ønskede at korrigere dem paa selve Søen og ansøgte derfor i April 1839 Kongen om Tilladelse til at maatte følge med et af Orlogsskibene til en fransk eller engelsk Havn i Kanalen. »Hensigten med denne

Sørejse er«, skriver han i sin Ansøgning, »at anstille nogle yderligere Iagttagelser over Søens Bevægelse, Bølgernes Form og Dannelse paa Havet, malerisk betragtet, for derved at berigtige adskilligt i en Afhandling over den maleriske Tegnekunst med oplysende Tegninger, som i længere Tid har beskjæftiget mig».

Fig. 129. Korvetten Galathea i Storm i Nordsøen. Tilh. *Nationalgalleriet*

Han fik Tilladelse til at følge med Korvetten »Galathea«, den bekendte senere Jordomsejler, der netop skulde paa et Togt, og »spændt paa den begyndende Reise og med en vis Veemod« gik han ombord d. 9 Maj 1839. Han oplevede paa den korte Sørejse alt, hvad han kunde ønske sig: en Mand over Bord, et Sammenstød mellem en Brig og et Koffardiskib, en tyk Taage og fremfor alt gentagne Storme, den ene endog af saa stor en Styrke, at Korvetten led Skade derved. Han

blev sat i Land i Dover, kørte derfra til London, som han efter kun en halv Dags Forløb maatte forlade for at gaa ombord i en Damper, der førte ham til Hamburg. Over Lübeck naaede han tilbage til København d. 5 Juni 1839 efter saaledes at have været knap en Maaned fraværende fra sit Hjem.

Han havde lært Søen at kende under større Forhold, end han havde anet, den kunde antage. Han siger selv (Dagbogen): »Hvad en Storm paa Havet saaledes er, kan ingen have klar Forestilling om, uden selv at have prøvet det«. Han havde i de Øjeblikke, da han troede, Korvetten maatte »gaa rundt«, følt Magten og Lovløsheden i dette Element, hvis Love han var kommen ud for at beregne. Ikke mindst ved sin Farvepragt havde Havet imponeret ham. Thi underligt nok: for første Gang gik det paa denne Rejse op for ham, hvilken herlig ren, blaa eller grøn Farve, Søen kan have, og hvor glimrende hvidt dens Skum kan være. Han noterer disse Ting, som om de havde været de største Overraskelser for ham selv, og melder ogsaa om andre »underlige Lyseffecter« over Havet.

Han var med sine 56 Aar dog da for gammel, for stiv og for stivnet i Linearperspektiven til pludselig at kunne blive Maler helt ud. Paa den anden Side altfor ærlig en Natur til at kunne lade som intet og dølge, at han paa sin Rejse havde erfaret nye Sandheder. Han maatte i hvert Fald forsøge. Saa købte han sig da nye Farver og spændte nyt Lærred op, og allerede Andendagen efter sin Hjemkomst skriver han spændende nok i sin Dagbog: »Præpareret en Tavle til et Stormbilled«. Man imødeser dog Synet af dette Billed med mindre Spænding, naar man véd, at han fire Dage i Træk efter hin Optegnelse var beskæftiget med perspektivisk at konstruere det Skib, efter hvilket Billedet (i Nationalgalleriet) fik Navn af »Corvetten Galathea i Storm i Nordsøen« (Fig. 129). Man finder, hvad man efter dette kunde vente: et Tilløb til noget nyt, men intet Spring. Det nye er

Fig. 130. Et Møde paa Søen. Tegning af Eckersberg efter det saaledes benævnte Maleri, der tilhører Hr. Direktør S. C. *Hanberg*. Tegningen tilh. *Kunstforeningen*.

Søens grønne Farve, men i den er Bølgerne formede efter hans gamle Princip, med hvilket han her dog kom rent til kort; thi Stormsøen blev en grødet, ubevægelig Masse. Langt bedre lykkedes ham i det i samme Aar malede Billed »En Fregat, der har prajet en engelsk Lods i en stiv Kuling«, Fremstillingen af den grønne Sø, der nordostlig for Indløbet til den engelske Kanal havde forbavset ham saa meget. Der er her med de graaviolette Lufttoner paa Overfladen af den flaskegrønne Sø frembragt et Spil af Lys, som levendegør Bølgernes Bevægelse. Men noget nyt i det maleriske Princip betyder intet af disse Billeder, som dog havde været nærmest til at modtage Spor af Indtrykkene fra Rejsen. Man har villet finde Eftervirkninger fra denne i Marinebillederne fra Eckersbergs sidste Aar. De er der ogsaa, for saa vidt som den kraftig blaa Farve, der særpræger hans seneste Søstykker, daterer sig fra den Gang. Men den Forandring, han i Løbet af Fyrrerne undergik, og hvorved hans kunstneriske Form forvandledes, har en helt anden Aarsag end den Sørejse, som jo ogsaa da laa flere Aar tilbage i Tiden.

Aarsagen var den, at hans Syn blev svækket.

Det var, er det ovenfor sagt, som havde Naturen begunstiget hans Syn med en organisk Tilgift af noget, der virkede som en Kikkert og gjorde det mere langsynet end almindelige Øjne. Det er ligeledes sagt, at Eckersberg desuagtet yderligere skærpede dets Seævne med en virkelig Kikkert, og det var sikkert den stadige Brug af denne, der sluttelig ødelagde hans Øjne. Saa paradoxalt det end lyder, er det fra deres Svaghed, Styrken i hans seneste Marinebilleder skriver sig. Maaske — i Begyndelsen i hvert Fald — uden at han selv vidste af det, blev han tvungen til at fatte sig kortere og bredere med sin Pensel. Han kunde paa sine Skibe kun vanskelig mere trække to Tove Side om Side; de løb sammen for hans Øjne og blev til ét. I Lighed dermed simplificeredes meget i hans Behandling. Den, der tidligere havde været saa sleben fin og spids, blev nu stundom næsten grov og plump, navnlig

efter at han tilmed var begyndt at ryste paa sin før saa faste Haand. I Behandlingens Elegance staar saaledes hans sidste Søbilleder langt tilbage for de tidligere; de taaler ikke som disse at ses paa aller nærmeste Hold. Men sete paa nogen Afstand virker de til Gengæld med en Enkelhed, en Kraft og sommetider en koloristisk Pragt, hans Foredrag aldrig havde ejet før.

Fig. 131. Søstykke med Øen Hjelm og den jydske Kyst.
Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage*.

Med rivende Hurtighed fuldbyrdedes denne Forvandling: den holdt Skridt med den hastige Nedbrydelse af hans Syn, som endte med den totale Blindhed. Billedet »Et Møde paa Søen« (Fig. 130), der blev malet 1841, viser ham endnu i Besiddelse af hans hele Skarpsyn, men allerede i 1843—44, da han malede de to Billeder af en Eskadre, der tages i Øjesyn af Christian VIII paa hans Dampskib Ægir henholdsvis

paa Helsingørs og Københavns Rhed, var der kendelige Spor af hans Øjnes Svækkelse. Behandlingen er her haard og tør og anstrængt, og den alderstegne Mesters Kamp for at male alle Enkeltheder som i gamle Dage og ikke kunne det er synlig og pinlig. Først fra 1845 synes han at have fundet sig til Rette igen med sine egne Øjne. De, der havde været de fleste andre Menneskers overlegne i Sekraft, var ved den Tid næppe synderlig svagere, end at de omtrent kunde kaldes normale. De saa nu ikke flere Enkeltheder, end Folk ser flest; men de saa til Gengæld Helheder, for hvis Skønhed Eckersberg selv aldrig forhen havde haft Blikket rigtig aabent. Det var efter hans Rejse gaaet op for ham, at ogsaa her i vore Farvande kan Søen være glimrende blaa, og om synderlig andet end om blaat Hav og blaa Himmel, hvidt Skum og hvide Sejl handler ikke hans sidste Søbilleder. De mangler i Bølgerne den fine Tegning; de mangler ogsaa i Skibene et Vant her og en Bardun der. Men de har, i Stedet for den yderliggaaende Sans for sligt, en lysende, umiddelbar Glæde over Havets og dets Sejleres Skønhed. Det er, som havde den frygtelige Skæbne, der slog ham med Blindhed, haft den Barmhjærtighed at ville skænke ham en lille Tid, hvor han kunde nyde i fulde Drag, hvad han aldrig før havde kunnet nyde rigtig, fordi han altid møjsommeligt havde maattet granske det.

Desværre: de er snart nævnte, de Billeder, hvorom Talen er. Han tog gentagne Gange gamle Arbejder frem og malede dem om, og Himlen og Havet blev i de fleste af dem højtstemt blaa og Bølgeskummet og Sejlene lysende hvide. »En dansk Jagt passerer Stevns« var saaledes allerede anlagt 1843; »En Brig i frisk Kuling« var paabegyndt i 1844; et »Søstykke med Øen Hjelm og den jydske Kyst« (Fig. 131) var endog blevet udkastet allerede i 1827. Det kunde heraf synes, som om han i det Naadens Aar 1845, der blev ham skænket, og hvor han fuldførte disse Arbejder, en Tidlang følte det sikrest at male paa solide ældre Grundlag. Men det aller bedste af

hans Billeder fra dette Aar, »En Kaperskonnert, som undløber en den forfølgende Fregat« (Fig. 132), blev til uden Forarbejder af ældre Dato og viser, at han kunde undvære saadanne. Motivet er taget fra en svensk Fortælling, i hvilken der fortælles om en spændende Jagt, der af en Fregat blev anstillet paa en Kaperskonnert. Med alt, hvad trække kunde, af Sejl

Fig. 132. En Kaperskonnert, som undløber en den forfølgende Fregat.
Tilh. Hr. Vexelmægler *Martin Cohen.*

og Læsejl holdt Fregatten plat ned paa Skonnerten, kom den saa nær, at den til sidst tog Vinden fra den og havde netop giret til Styrbord for at give den sin Bredside, da Skonnerten sænkede Topsejl, Bredfok og Flag som Tegn paa Overgivelse. Men samtidig lagde den Roret styrbord over, halede ind paa Storskødet og løb op i Vinden med bagbords Halse, medens

Fregatten fløj den forbi. I næste Nu hejsede Skonnerten sin Stagfok, halede Skonnertsejlet ud og lod falde store Hals, saa at den snart gjorde fuld Fart bi de Vind, medens Fregatten styrtede afsted for Vejret, ude af Stand til at luve til med alle de Læsejl, den førte[1]. Det er denne Manøvre, Eckersberg har fremstillet; man behøver maaske at kende den i dens Enkeltheder for tilfulde at skatte hans Skildrings Tilforladelighed, men ogsaa uden at kende noget til disse Enkeltheder vil man umiddelbart af Billedet selv forstaa den stærkt dramatiske Scenes væsentlige Indhold. Saa ypperligt er det fortalt, og tilmed med ganske faa Midler. Men rent bortset fra den udmærkede Fortælling i Billedet, hvad rummer da ikke dette for en pragtfuld, storladen Skildring af en Solskinsdag paa aabent Hav og over hvide Snekker. Snekker? Hvem kunde falde paa at kalde Skibene i Eckersbergs andre Søbilleder ved saa poetisk et Navn? Han glemte jo næsten aldrig at lægge sine Skibe saa meget paa Siden, at man kunde se de ombordværende Mennesker i dem, glemte heller aldrig at anskueliggøre den menneskelige Hensigt med hvert Tov og hver Stang. Kun i dette ene Billed synes Skibene levende Væsener: en vingebred Havørn, der forfølger en angstfuld Terne. Han gav sig ikke til at tælle deres Vingefjer; han spilede for en Gangs Skyld sine plirende Forskerøjne vidt og undrende op over det herlige Syn, det var at se de hvide Fugle mod den rene, dybt blaa Himmel flyve over det dybt blaa, skummende Hav.

Paa dette hans Øjnes kortvarige, lykkelige Overgangs-Stadium fra deres anstrængte Vaagenhed til deres fuldkomne Bevidstløshed fik Eckersberg malet endnu et Par Billeder. Det ene var Nationalgalleriets »Skibe paa Københavns Rhed, en Pram bugseres ud« (Fig. 133). Alderdommen mærkes her tydelig nok i Penslens Tilbøjelighed til at gøre alting for tykt og tæt; men med denne Tykkelse og Tæthed er i An-

[1] Uddrag af en Koncept af Eckersberg.

slaget af Sundets stærke blaa Kolorit fulgt en Kraft, man ikke skulde vente af en Kunstner, der var Oldingeaarene nær. Der er den samme Kraft i Billedet af »Sundet ud for Kronborg; en Lodsbaad gaaer ud og en Jagt kommer ind«, et Billed, i hvilket Søens Spil mellem Blaat og Grønt er gengivet med slaaende Sandhed. Al den Energi, han tidligere

Fig. 133. Skibe paa Københavns Rhed. En Pram bugseres ud.
Tilh. *Nationalgalleriet.*

havde spredt paa Detailler, har i disse Arbejder koncentreret sig om og fortættet sig i Gengivelsen af de koncentrerede og fortættede Helhedsindtryk, han nu modtog gennem sine for saa analyserende Øjne. Det er, som saa nu disse mere almén-menneskeligt paa Havet; det er ogsaa, som bragte de ham derved en mere almén-menneskelig Glæde over Havet; thi i ingen af hans tidligere Skildringer fra Søen er der saa frisk, saa fornøjet, saa frigjort en Aand som i disse. Fra

Skyggelærens og Linieperspektivens Theorie leder man sig frem til Farver og Lufttoner«, skrev han i Begyndelsen af Trediverne. Der er en underlig godmodig Ironi af Skæbnen i dette, at da han i Fyrrernes Slutning ikke mere kunde »lede« sig frem, fandt han, netop som Følge af den Oprindelighed, til hvilken hans overskærpede Syn ved den Tid blev reduceret, en umiddelbart slaaende, stor Natursandhed, han som Marinemaler vel havde søgt tidligere, men aldrig bemægtiget sig helt: vore Farvandes Kolorit, som den er, naar vore Sunde blaaner under Somrens Himmel, og Somrens varme Sol belyser de hvide Sejlere, der omkredser Danmarks grønne Øer.

De danske Sundes Karakter og Kolorit er hans anden store Opdagelse.

Fig. 134. Eckersberg paa Studieudflugt. Tegnet af hans Søn Erling. Tilh. *Forfatteren*.

X.

Medens Eckersberg jævnlig færdedes ved Kysterne eller paa Vandet, kom han sjældnere ud i Skoven eller paa Landet. Han maatte som oftest nøjes med paa lange Morgen- og Eftermiddagsture langs Søerne eller Blegdammen, til Langelinje eller Holmen at tilfredsstille de Friluftslængsler, som Synet af Himlen fra hans Atelier-Vindu vakte til Live hos ham. Hans første Gang om Morgenen var til dette Vindu, hvorfra han holdt Øje med Vejrets Art og Skyernes Fart. Her havde han ogsaa sit Thermometer hængende, som

han undersøgte flere Gange om Dagen, og 25 Aar igennem vedblev han daglig at nedskrive Notater om Varme, Vind og Vejr. »Veirligets Beskaffenhed i Aaret 1827«, »Control med Vind og Veir og Luftens Udseende i Aaret 1828«, »Hvorledes ville Dagene, Vind og Veir blive i Aaret 1830« — saadanne Titler gav han disse snurrige Aarbøger, som han førte fra 1826 til 1851. De er et af de mange Udslag af hans Trang til at gøre sig klart rede for alt, til at føre et specificeret Regnskab over Tilværelsens ydre Foreteelser, til at udføre Beregninger over dem. Han havde ikke nok med at føle Varmen eller Kulden; han maatte kende deres Grader. Og han havde ikke en Gang nok med at føre Regnskab over disse fra Dag til Dag; han beregnede dem og gjorde Gennemsnitsmaalinger af Temperaturen i længere Tidsrum. Et særligt Hæfte af disse Dagbøger er en Række »Optegnelser over de strengeste Kulde- og høieste Varmegrader i København fra Aaret 1827 indtil 1837, — Kulden regnet fra 6 Grader, Varmen over 20 Grader«. Han studerede ogsaa Vejr-Spaadomme og havde sin Moro af at sammenligne dem med sine egne Optegnelser, hvis Paalidelighed har gjort dem til et historisk Dokument i det meteorologiske Instituts Samlinger.

En Forfatter har rigtig gjort opmærksom paa en umiddelbar Lighed mellem Eckersbergs og Jeronimus' Optegnelser: »Den 21 Januari mellem 8 og 9 kom der en meget tyk Sky paa Himmelen, som truede med en ufeylbarlig Regn, men den gik dog over, den 22. dito var Luften heel taagagtig«. Men samme Forfatter[1] har lige saa rigtig paavist, at en Optegnelse som denne betyder noget andet for Eckersberg end for Jeronimus, for hvem den slet intet betyder. For Eckersberg er den »et Forsøg paa at fastbinde Erindringen om et Natursyn, af hvilket han har haft sin sande og dybe Glæde«, Afløb for den Naturiagttagelse og Naturkærlighed, han kun i ringe Omfang fik meddelt i Form af Landskabskunst. Læser man

[1] *Karl Madsen* om Eckersberg-Udstillingen i »Tilskueren«, 1896, p. 81.

disse tætskrevne, hjemmesyede Smaahæfter opmærksommere igennem, vil man da ogsaa finde, at de i Stilen afviger fra Jeronimus' og at der er en Person bag den meteorologiske Terminologi. Hvert Øjeblik gaar der nemlig Brud paa dennes Objektivitet, idet Meddeleren lader sig henrive til at udtrykke subjektive Fornemmelser, man næppe vilde møde i en videnskabelig meteorologisk Journal. Han giver snart Vejret i Almindelighed, snart en Solnedgang, snart en Taage, snart en Regnbue Prædikatet »skjøn« eller »dejlig«; han bruger ogsaa, naar man ret skal se til, Udtryk, som Videnskaben formodentlig ikke anerkender, saasom »Duftskyer«, »Drivskyer«, »Sommerskyer«, og naar Foraaret stunder til, melder han om Vintergækkenes og siden om Svalernes Komme.

Samtidig plejer han i sin rigtige Dagbog at fortælle, at han har »lagt Uldtrøjen«. At Menneskene lægger deres Uldtrøje, er jo et mindre paalideligt og navnlig et mindre poetisk Budskab om Foraarets Komme, end Vintergækkene og Svalerne. Men Eckersberg, der ikke var noget almindeligt Menneske alene af den Grund, at han saa skarpt lagde Mærke til og endog noterede, hvad der for andre Mennesker er uvæsentligt, lagde sikkert ikke sin Uldtrøje, uden at Foraaret paalideligt var inde, og lagde den heller ikke uden at føle Handlingen som en lille Højtidelighed, der indledede Foraarets Fest.

Han har i det Billed, der illustrerer Schillers »Das Mädchen aus der Fremde« (Fig. 135), Digtet om Foraarets Poesi, der i Skikkelse af en ung og yndig Pige kommer, uvist hvorfra, til Dalens fattige Befolkning og skænker unge og gamle sine Blomster og rækker et elskende Par de aller skønneste, givet sin egen Følelse for Foraaret og Naturen et Udtryk, der ganske vist er i Prosa, men derfor ingenlunde upoetisk. Som han har personificeret Vaaren her, er hun maaske ikke saa skøn og vidunderlig, som Schiller har tænkt hende, men hun er derfor ikke mindre sjælfuld og besjælende. Hun ser Menneskene ind i deres Øjne med et Blik saa mildt og godt, at man bedre forstaar, at

alle Herzen wurden weit,

end at

eine Würde, eine Höhe
Entfernte die Vertrauliehkeit.

Naturen besjælede ham netop i den Forstand, at den gjorde hans Hjærte stort og varmt. Han følte sig ikke paa Afstand af den, for dens Højheds og Værdigheds Skyld. Han følte den tværtimod som sin Fortrolige, naar han — det var kun altfor sjælden — var sammen med den.

Omtrent en Snes: dette er det ringe Tal paa de Landskaber, han fik malet efter sin Hjemkomst. Det er klart, at havde Grundstoffet i ham været Stof til en stor Landskabsmaler, havde han ikke siddet hjemme paa Kongens Nytorv og set paa Luften fra sit Vindu eller fra Taget over Charlottenborg, og skrevet Notater om den i Stedet for at gaa ud og male dens Virkning i Naturen. Han havde maaske da heller ikke ladet sig nøje med de Motiver, som Tilfældet bragte ham for Øje paa Smaaudflugter i Hovedstadens nærmeste Omegn. Fraregnet et Billed af Teglværket Renbjærg ved Flensborg Fjord og et Parti fra Stranden ved Gjorslev er alle Eckersbergs andre Landskaber malede indenfor et Territorium, en Københavner kan afsøge paa en Dag. Det er Partier fra Charlottenlund, fra Strandvejen, fra Dyrehaven, fra Sorgenfri og Egnen om Fursøen.

Hvad er det nu, som er Tillokkelsen ved disse Landskaber, tiltrods for at det baade vides og kan ses, at de skyldes en Kunstner, der slet ikke af særligt Kald var Landskabsmaler? Er de saa rige paa Naturindhold, at de formaar som selve Naturen at gribe med usynligt Greb i Sjælens Strenge? Nej visselig er de ikke saa rige paa Naturindhold. Af den høje Himmels, af det dybe Vands, af den mørke Skovs, af den lyse Engs Mystik, af Usynlighedens store Mysterium i det lille Stykke Natur, som Øjet kan omfatte, af alt det, der drager og skræmmer og griber og magtstjæler Sindet ude, — af alt det er der intet i denne Malers Billeder af Naturen.

Fig. 135. Das Mädchen aus der Fremde«.
Tilh. Fru Konferensraadinde *Linnemann*.

Er de da blottede for lyrisk Indhold, mangler de alt Udtryk for personlig Betagelse? Ja og nej: det kommer blot an paa, hvad man forstaar ved Ordene. Den Tilstand at føle sin Aand ved dens Berøring med Aanden i Naturen tagen,

befrugtet og — alt omtrent i samme Nu — svanger med de Syner, der er de digteriske, — i den Sjæletilstand har Eckersberg, i hvem der var saa lidet af en Digter, ikke befundet sig. Men der er en anden Form for personlig Betagelse af Naturen. Det er den Tilstand, i hvilken Beundringen for Naturens Enkeltheder i Skyernes Form, i Vandets Farvespil, i Skovens Løv, i Engens Blomster og i titusind andre Ting gør Øjet dobbelt saa vaagent som ellers, — en Tilstand af skærpet Bevidsthedsfølelse, der ogsaa er en Form for den personlige Betagelse, uden hvilken mangt et Billed, men intet Kunstværk bliver til. I den Tilstand har Eckersberg gjort sine Landskaber.

De kan deles i to Klasser. Den ene — den mindste — bestaar af dem, der efter hans egen Mening kun var ufærdige Skitser, og som han lod blive i den Form, i hvilken han under aaben Himmel havde malet dem i Laaget af sin Malerkasse. Den anden — den større — bestaar af dem, han hjemme soignerede med mange gennemarbejdede Detailler og gjorde svarende til sine strænge Begreber om udførte Billeder. Ikke for at sælge dem; thi han solgte næsten aldrig sine Landskaber, han brugte dem kun til at bytte eller forære bort. Men fordi han ingen Tilfredshed fandt i det Arbejde, som han ikke mente at have gjort færdigt.

Skitserne blev gærne til paa en Formiddag, naar han var ude paa Landstedet Rolighed ved Charlottenlund, hvor han et Par Aar havde indlogeret sin Familje i de varme Maaneder. Eller naar han en Gang hver Sommer lejede en Wienervogn og gjorde den obligate aarlige Skovtur med sin Kone og alle Børnene. Eller naar han en smuk Septemberdag blev greben af Lyst til at gense de grønne Træer inden Efteraarets Komme. I senere Aar var det hans Elever, som trak ham med ud paa Landet, hvor han da, ligesom de, satte sig til at male et lille Parti. Tiden til at udføre en saadan Skitse var altid knap tilmaalt, og Arbejdet fik sit friske Præg deraf. Om de ikke havde haft deres Papirer i saa god en Orden, vilde

disse Skitser (Fig. 136) maaske have haft vanskeligt ved at legitimere sig som authentiske Arbejder af Eckersberg. Den Pensel, han ellers aldrig gav Lov at haste og fatte sig i Korthed, er i Skitserne ukendelig kvik, stor og bred i Forhold til de smaa Lærreder, fuld af godt Humør, sorgløs og ligeglad for enhver Bagatel, malende og malerisk og ikke Spor at

Fig. 136. Skovparti (fra Dyrehaven). Skitse. Tilh. Forfatteren.
Hr. *Karl Madsen.*

tegnende. Formen nøjes den med at antyde, men Farvetonerne anslaar den præcist. Den undgaar ganske vist ikke en Gang imellem af gammel Vane at dyppe i det brune; men det er næsten kun, naar det gælder Forgrunden. Længere inde paa Terrænet unddrager den sig al Konvention, kender ingen anden Lov end den at komme Naturen saa nær som muligt, og aller længst ude mod Horizonten er selv de vanskelige Fjærntoner af fuldkommen Ægthed.

Denne Ægthed i det store og hele i Koloriten formaaede Eckersberg at bevare, naar han efter sin Hjemkomst forvandlede en af disse Skitser til et Billed. Han havde set sig godt om paa saadan en Dag, hvor han færdedes ude. Det, han bragte hjem i Laaget af sin Malerkasse, var kun Smaating i Sammenligning med den Erindringsskat, han havde samlet, medens han malede. Naar han tømte den ud over saadan en Skitse, der skulde blive til et Billed, og yderligere tømte det Fond af øm Følelse for det allermindstes Skønhed i Naturen, der altid laa rede i hans Sjæl, blev Billedet ødselt udstyret med alle de Enkeltheder, som Penslen i Skitsen havde strøget.

Lidt for ødselt paa sine Steder. Thi af lutter overstrømmende Følelse for det Smaa i Naturen, der hidtil havde manglet Pleje i Kunsten herhjemme, lod han undertiden sin Pensel nusle altfor meget om det. I et »Parti fra Taarbæk« og i »Hvidøre set fra Højen ved Skovshoved«, der ellers giver saa nydelig en Skildring af Strandvejen i de idylliske Tider, da Vognhjulene sank dybt i Sandet, — i begge disse Billeder er Kystens stort svungne Linjer, som Havet har formet, brudte i utallige smaa Ud- og Ind-Linjer af den Art, for hvilken et Fugleperspektiv eller et Landkort bør gøre Rede, men overfor hvilke Kunsten er uden Forpligtelse, fordi de lavt fra sete overhovedet ikke kan opfattes af Øjet. Hvis man den Gang havde taget et af disse Billeder med sig ud paa Strandvejen og sammenlignet det med selve dets Motiv, vilde man tilmed have gjort den Erfaring, at alle disse smaa Bugter og Knuder paa en saadan Linje slet ikke svarede synderlig nøje til dem i Virkeligheden. De skyldes i Billederne ikke nær saa meget Eckersbergs Trang til en absolut Paalidelighed, som hans Trang til at gøre alting til Udtryk for sin Beundring for det Smaa, det Fine i Naturen. Af denne Trang er voxet de mange enkelte Blade ud over Trætoppenes sluttede Linjedrag paa det dejlige lille Billed af »Frederiksdal ved Fursøen«. Af denne Trang er

ogsaa Mosset voxet saa vidtløftigt ud over Træstammernes Linjer paa det yndige »Skovparti med Vand ved Sorgenfri«. Og af samme Trang er endelig i hans Billeders Forgrunde fremvoxede saa mange sirligt ordnede Blomster i Stedet for Skovens og Markens vilde Urter. Det er smukt, men ikke helt træffende, naar Jul. Lange har sagt om hans Landskaber,

Fig. 137. Et Skovparti med Vand ved Sorgenfri. Tilh. Hr. Læge J. *Schiøtz*.

at de rumme al Naturens Friskhed, og at man paa en Udstilling finder dem med samme behagelige Følelse, hvormed man i en Skov finder et Jordbær. Deres sidste Modenhed har de ikke faaet i det Fri: den er en Hjærtekammer-Kultur, og det friske Pust fra Naturen, Eckersbergs Landskaber bringer med sig, er altid tempereret af hans menneskelige Følelses Varme.

For en Hjærtekammer-Kultur er bedst en vis Side af Naturen egnet: den lyse og idylliske. Dens Billed faar under en slig Kultur et yderligere Præg af Mildhed og Blidhed. Og da det lyse og idylliske paa Forhaand er en væsentlig Side af den danske, særlig af den nordsjællandske Natur, som Eckersberg fortrinsvis har malet, saa former denne sig i hans Landskabsbilleder dobbelt lys og idyllisk og derfor udpræget dansk af Karakter.

Det vilde ikke være rigtigt at sige, at disse Smaabilleder er den tidligste nationale Landskabskunst, som Danmark har ejet. Man kunde ikke paastaa det uden at være uretfærdig mod Juel. Men man tør sige om Eckersbergs Landskaber, at de er dybere i deres nationale Aand end hins, om end de er mindre aandfulde. Naar Juel var ked af Menneskene og Portræterne, søgte han Naturen og gav i den sin Sjæl det Bad, hvortil den trængte efter Livet i de lumre Saloner. Stærkest forfriskende virkede paa ham de store, de fænomenale Naturstemninger. Han færdedes gærne paa Landet, naar Solen gik op eller ned, men allerhelst, naar der var store Natur-Skuespil at bivaane. »Tordenregn nedstyrtende i Havet« er Titlen paa et af hans Billeder, »Forsøg paa at male Nordlyset« er Titlen paa et andet[1].

Juel har givet os udmærkede Billeder af Naturens Stemningsliv herhjemme. Saadan just skinner Solen, saadan regner det, saadan dages det, og saadan aftnes det i Danmark. Eckersberg har derimod skildret os vor Natur saadan, som den er i dens konstante og sande Karakter. Der er mellem hans og Juels Landskaber et lignende Forhold som mellem deres Portræter. Det er mest ved deres Almén-Gyldighed — som Skildringer fra en Tid, hvor Menneskene havde ualmindelig ringe Individualitetspræg —, at Gennemsnittet af Juels Portræter interesserer. Ogsaa Eckersbergs Portrætkunst har som Helhed tagen sin Almén-Gyldighed — som Skildring

[1] Fortegnelse over en Samling af Malerier etc. udstillet af Selskabet Konstforeningen 1828. I: en Samling af *Juels* Arbeider (Nr. 83—84).

af Menneskene paa Frederik VI's Tid, — men desforuden har hvert af hans Portræter en speciel Gyldighed som intim og individuel Fremstilling af et Menneske. Begges Landskabskunst har paa lignende Maade Almén-Gyldighed: Juels derved, at den skildrer Naturens Stemningsliv i Danmark; Eckersbergs derved, at den skildrer Naturens konstante Karakter

Fig. 138. Udsigt fra Frederiksborg Landevej over Fursøen i Nærheden af Rudersdal. Tilh. Hr. Direktør S. C. *Hauberg*.

uafhængigt af Vejrligets Kapricer. Men desuden har hvert af sidstnævntes Landskabsbilleder en speciel Gyldighed som intim og individuel Fremstilling af et Motiv. Det intime og individuelle var endnu mindre i Landskaberne end i Portræterne Juels Sag. Der manglede ham den Frigjorthed, som den intime og individuelle Fremstilling i Kunsten kræver. Han hjalp sig jævnlig med Traditioner og Skabeloner; han benyttede »Baumschlag« til sine Træer og havde sine Forgrunds-

planter færdige paa Lager. For Juel var Motivet mest en Scene for Naturens Skuespil; derfor er hans Træer hyppigt kun Kulisser; for Eckersberg var Motivet slet og ret — Motivet, Genstanden for hans Følelse og Iagttagelse og denne lige værd paa alle Punkter.

Han valgte sig sit landskabelige Motiv med Smag og med megen Sans for dets Virkning som Komposition og Billed. Et Landskab af Eckersberg er ikke et tilfældigt Udsnit af Naturen, men et kunstnerisk velberegnet Herfra og Hertil. Han havde Forkærlighed for visse Motiver. Han holdt af dem ved Kysten eller Nordsjællands Søer; om ikke andre Steder, er der gærne i det fjærne noget Vand at øjne i hans Landskaber. Han holdt ogsaa af Motiver med kraftig Forgrund, f. Eks. de mosgroede, mørke Træstammer (»Et lille Skovparti fra Dyrehaven« (Fig. 136), »Et Skovparti med Vand ved Sorgenfri« (Fig. 137), »Parti ved Lyngby Sø«, »En Trægruppe med Udsigt i Dyrehaven«), mod hvilke Mellem- og Baggrund fik saa fine og luftige Toner. Hvor der manglede en saadan stærkt materiel Forgrund, hensatte han jævnlig en Staffagefigur, der dog sjælden blev til Gavn for Billedet. Man kunde undvære Malkepigen i Forgrunden af Partiet fra »Frederiksdal ved Fursøen«; man vilde give meget for at være fri for den opskørtede Bondekone, der tæller sine Penge og viser sine afskyelige, tykke Ben i Forgrunden af den henrivende »Udsigt fra Frederiksborg Landevej over Fursøen i Nærheden af Rudersdal« (Fig. 138). Det er dog kun dette ene Billed, han helt har ødelagt med sin Passion for den landlige Fylde i Kvindeskikkelse; han glemte den ellers, naar han var i fri Luft og lod da sin rene og uskyldige Følelse for Naturen være ene om at raade i sit Arbejde.

Det skønneste af hans Landskaber er vel nok det lille »Prospekt af Teglværket Renbjærg ved Flensborg Fjord« (Fig. 139), der viser, at hans Ævne til at komme i et inderligt Forhold til et Stykke Natur fulgte ham ogsaa ud over hans egentlige

Territorium. Det blev til paa en Udflugt, han i Maj 1830[1] gjorde til Sundeved, hvor han besøgte en Broder i Nybøl, sin gamle Moder i Blans og gamle Venner i Flensborg og Omegn. Han malede paa det to Dage i det fri og gjorde det siden med tre Dages Arbejde færdigt hjemme. Man kan endnu finde det Punkt, fra hvilket han har taget Prospektet;

Fig. 139. Prospekt af Teglværket Renbjærg ved Flensborg Fjord. Tilh. *Nationalgalleriet.*

et og andet i Lokaliteterne har forandret sig siden 1830, men det væsentlige er der endnu: Teglværkets røde Tage paa det flade Næs, hvori de grønt bevoxede Lerbanker sænker sig, og mod hvilket Fjorden sender sine skumklædte Smaabølger, naar Sydvestenvinden er bleven en halv Storm. Der kan

[1] *Weilbach* har fejlagtig dateret Billedet 1826.

komme drivende en Sommerbyge, som med ét sletter næsten hele Landskabet ud; men ualmindelig klart og skarpt tegner det sig, naar Regnskyen atter er fejet af Himlen, og Solen finder Vej igen til de røde Tage og til det gule Ler, der inde ved Stranden lyser gennem det lave Vand. I saadant Opholdsvejr har Eekersberg set Motivet. Han har set det højt oppe fra og ladet sit Falkeblik kredse over det ud i den yderste Horizont. Der er intet, der er undgaaet dets Opmærksomhed: hinsides Fjorden skelner man hver Mark og hvert Hegn paa Bakkerne. Det er beundringsværdigt, hvad der paa denne Smule Lærred er samlet for en Sum af Iagttagelser. Endnu mere beundringsværdigt er det dog, at Eckersberg under disse Iagttagelser af det smaa ikke har tabt af Syne den store Helhed i Motivets Kolorit. I hele Egnens Kolorit, kunde man sige; thi der er ikke det Sted i Miles Omkreds, hvor man ikke paatvinges Erindringen om dette Billed. Men denne Egn er jo saa dansk som nogen. Er Jorden end ikke mere vor, saa bliver Himlen ved at vidne, at den burde være det. Thi saaledes er Luften og Lyset kun i Danmark. Og da det er fra dem, et Landskab faar sin Farve, og da denne typiske Farve er funden af Eckersberg, er det ikke blot et Motivs og en Egns, men selve den danske Naturs Kolorit, som her er given, her og i alle hans andre Landskaber.

Juel havde anet denne Kolorit; Eekersberg opdagede den, inddrog den som en Erobring for sin Kunst og gjorde den derigennem til aandeligt Eje for sin Samtid. Bevidstheden om vor Naturs typiske Karakter og Kolorit er siden bleven et Fælleseje for alle Danske, et Instinkt, en aandelig Grundkapital, hvormed vi fødes, men om hvilken kun de færreste aner, at meget af den er en Arv fra Eekersberg til hans Nation. Thi hvad der er skrevet om Chr. Winther[1], at vi allesammen ser med hans Øjne paa vor Natur, og at ingen

[1] *G. Brandes,* Danske Digtere. 2den Udg. Kbhvn. 1896. p. 158.

af os kan udmaale, i hvor stor en Gjæld vi staar til ham derfor, gælder — om end det er i mindre Grad — ogsaa om Eckersberg. Han havde intet af Winthers digteriske Syn, men han havde fælles med ham den Oprindelighed i Blikket, der paa tidlige Kulturstadier skaber Opdagerne i Kunsten og gør deres Naturbetragtning til den siden gængse.

XI.

Hvad Eckersberg saaledes som Landskabs-, som Marine- og Portrætmaler har opdaget, er da intet mindre end de uforanderlige Grundtræk i vort Lands, vor Søs og vort Folks Fysiognomi. Andre har siden skildret disse Grundtræk i en poetisk Form, som man har Lov at foretrække, men hvorover man ikke har Lov at glemme, at Eckersbergs Form i hans bedste Arbejder hører til den skønneste Prosa, vor Malerkunst har at opvise.

Den er skøn, hans Kunsts Form, fordi den er naturlig. Den er naturlig derved, at den er hans Aands nærmeste Udtryk, og paa den nøje Konsekvens mellem Arten af hans Aand og Arten af hans Form beror hans Kunstnerkarakters store, urokkelige indre Sandhed.

Det er allerede gentagne Gange berørt, at hans Aand, af en Kunstners at være, var ualmindelig borgerlig. Om ikke hans Dagbøger indeholdt Optegnelser om de Billeder, han udførte, og Optegnelser om et og andet, der ellers vedrørte hans Virksomhed som Maler, kunde det godt være en Mand af en hvilkensomhelst anden Profession, der Dag efter Dag og Aar efter Aar havde fyldt disse mange Bind med omhyggelige Beretninger om de aller almindeligste Ting. Han nærede for Dagliglivets Indhold eller Indholdsløshed den besynderligste Interesse. Naar han skriver: »Nattergalen og Frøerne sang deres Vaarsang«, er dette ren Poesi i Sammenligning med den Prosa, der ellers fylder Dagbøgerne. Disse er Regnskabs-

September 1830

27. Mandag. / og toge 2 Lodser, een fra et tydsk Skib, og een
fra et preusk Skib, ditto sidste var et meget skjønt stort
preusk Lossfardi-Fragtskib, Kobberforhudet, Barkskibet,
og smukt godt. De fleste Skibe havde Lodsen til—
for Oresön tilfods ~~til~~ Kl 5 $\frac{1}{4}$ kom hjem Kl 7 $\frac{3}{4}$
Aftenen var overordentlig skjøn. Sanne havde idag
gratuleret Frue Thomsen til hendes Geburtsdag. Hellig
var med og blev der. Jens havde været urolig. x

28. Torsdag. Arbeidet paa Vaarstykket. Været med Mörk
paa Loftet — — Idag var förste Opvartningsdagen
Sanne gjorde en Tour i Middagstunden med B. og Julius
Tour til Bodenhoffs Plads — Tour i Maaneskin, med
Sanne, E. M. W. og J. ud ad Østerbro langs med Søerne
og ind ad Westerport, Veiret var skjønt. x

29. Onsdag. Blevet færdig idag med Vaarstykket, det
forrestille, Udsigt imod Syd fra Helsingørs Rhed, med
en dansk Corvet til Ankers, samt nogle andre mindre
= Skibe deels under Seil og deels til Ankers. Besøg
af Canceliraad Schmidt Tour ude for at kjøbe Olie og
Farver. Forvalteren var gaaet hjem, jeg var endnu i
meget Snak. Tour med J. over Larsens Plads hvor vi
mødte Vognen for Slot, til Toldboden, og igjennem Vognen
hen. Om Aftenen til en skjøn Concert i Slotskirken
med Erling.

Fig. 140. Blad af Eckersbergs Dagbog fra 1830. Formindsket Facsimile.

bøger ikke blot i den Forstand, at Eckersberg i dem har bogført alle væsentlige Indtægter og Udgifter, men ogsaa i den videre Forstand, at de indeholder Regnskab over alt, hvad han foretog sig, og alt, hvad der blev foretaget i hans nærmeste Omgivelser. Ud over disse sidste naaede hans Bevidsthed som Menneske næsten ikke. Den eneste udenrigs Begivenhed, han fra 1810 til 1853 har nedskrevet i Dagbogen, er Davids Død; af de mangfoldige indenrigs Begivenheder, der i samme Tidsrum fyldte Sindene herhjemme, omtales i Dagbogen saa godt som udelukkende saadanne, der paa en eller anden Maade manifesterede sig udadtil paa Gader eller Stræder. Thi han var, hvad Borgerlige gærne er, et godt Stykke af et Barn og tog Barnets Del i og følte Barnets Glæde over, hvad der af slige Begivenheder kan ses i Form af Illuminationer, Deputationer eller simpelthen Opløb. Barnlig tør vel den Mand kaldes, der, naar de gamle Sprøjter raslede over Kongens Nytorv, greb sin Hat og Frakke og glemte baade sit Arbejde og sin Værdighed for at slaa Følge med de andre Børn i Luntetrav til Brandstedet. Lige saa meget barnlig som borgerlig maa vel ogsaa den Mand kaldes, der noterede, at han havde faaet en Plet paa sin Frakke, at hans Kone syltede eller havde Storvask og meget, meget andet af samme eller lignende Art.

Fig. 141. Portræt af Suzanne Eckersberg, f. Juel. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

Mere mandig i sin Borgerlighed var hans dybe Kærlighed til Hjemmet. Først og fremmest til hans eget Hjem. Han

var som Husbond og Fader lige mønsterværdig. Hans Hustru, af hvem han i 1816 malede hint livsfriske Billed, der ovenfor (p. 141) er gengivet, blev i de nærmeste Aar derefter svagelig og var jævnlig sengeliggende. Men han plejede hende med utrættelig Omhu og Ømhed, og da hun i April 1827 alligevel bukkede under for Døden, aflokkede Kummeren ham, der ellers aldrig klagede, Udbrud af Smerte. »O min inderlig Elskede og uforglemmelige Julie« skriver han paa hendes Dødsdag i Dagbogen, og man føler hans dybe Sorg i andre Udbrud, hvormed han sammesteds mindes Modtagelsen af Kisten til hendes afsjælede Legeme, Begravelsen og Synet af hans sorgeklædte Smaa. Hun havde født ham en Mængde Børn, hvoraf seks var i Live, og det var vel ikke alene af Tilbøjelighed, men ogsaa for at skaffe dem og sin Søn af første Ægteskab en ny Moder, at han kun et Aar efter, d. 7 Maj 1828, giftede sig med sin Svigerinde, *Suzanne Juel*, der længe havde været i Huset hos ham, og som tog alle de smukke huslige Traditioner op efter sin Søster og gengav ham hans lykkelige Hjem. Hun fødte ham endnu en Datter, og denne store Børneflok følte han, trods sine smaa Kaar, saa langt fra som en Byrde, at den tværtimod var hans Livs største Fryd. »Ja, ganske vist«, sagde en af hans Sønner som gammel Mand, »tror jeg, at Fader har haft stor Betydning som Kunstner, men størst, tror jeg, han var som Fader«. Et Par enkelte Træk vil anskueliggøre hans

Fig. 142. Miniatur-Portræt af Eckersberg, malet 1829 af *Chr. Petersen*. Tilh. Frk.'erne *Eckersberg*.

paa én Gang milde og myndige Forhold til Børnene. Naar de om Eftermiddagen skulde spadsere med deres Fader, maatte de Kl. 5 præcis staa opstillede i Overtøj, paa Geled og efter Alder, hvorefter Eckersberg kom og mønstrede dem. Ve den, der da ikke havde Handsker paa, eller den, hvis Skobaand ej var bundne. De gik lange Ture sammen, eller rettere sagt: Eckersberg gik, medens Børnene løb efter ham, saa godt de formaaede. Alle deres smaa Sygdomstilfælde, var det blot en Smule Tandgigt eller Hovedpine, alle deres smaa Uheld, som naar de faldt og stødte deres Knæ, alle deres smaa Glæder, som naar de fik Ferie eller Indbydelser, noterede han minutiøst i Dagbogen. Saalænge de voksede, indtegnede han sammesteds hvert Aar paa deres Fødselsdage deres Maal i $^1/_8$ Tommer og gav dem Skudsmaal for Flid og gode Sæder. Han klippede selv deres Haar, hans Kone syede deres Tøj; paa deres Opdragelse blev der derimod intet sparet.

Men hans Borgerlighed ytrede sig ikke alene i hans Kærlighed til hans Hjem i snævrere Forstand; den ytrede sig ogsaa i hans Kærlighed til det Land, der i videre Forstand var hans Hjem. Han befandt sig ikke alene vel her i Danmark, men han kendte fra det Øjeblik, hvor hans Rejseaar var endte, næppe nok Længsler efter fremmede Lande og deres Forhold. Det er paavist, at det blot var Søen, han ønskede at studere paa den Rejse, han i 1839 gjorde: det var uden Spor af Beklagelse, han forlod London efter kun en halv Dags Bekendtskab med den. Han følte i Forholdet til sit Land kun lidet de tunge Pligtens Lænker, han maatte slæbe; han følte næsten kun de blide Baand, der binder saa stærkt til Fædrelandet. Hans Hjærte slog kun for Danmark. »Jeg for min Del præfererer Frederiksberg«, skrev han en Gang i sine Ungdomsaar paa et smukt Sted i Udlandet, og hans Følelse for Hjemmet som det Sted, hvor der var bedst at leve og bedst at male, voksede sig med Aarene stedse stærkere.

Det nære var ham det kære som Menneske; det næreste blev ham det kæreste som Maler. Og denne Konsekvens

Fig. 143. Transparent til Kongens Klub d. 1 Novbr. 1828. Akvarel.
Tilh. Hr. Kancelliraad *H. Lynge's* Dødsbo.

mellem Mennesket og Kunstneren, der giver en Kunstnerkarakter dens indre Sandhed, var hos Eckersberg fuldkommen paa alle Punkter. Naar hans væsentlige kunstneriske Egenskaber, for hvilke der i det foregaaende er gjort Rede, fornemmes saa personlige, er Grunden den simple, at han stod i Borgen for hver eneste af dem med tilsvarende personlige menneskelige Egenskaber.

Han var fysisk og psykisk lige sund. Hans sjælelige Sundhed var vistnok en ligefrem Følge af hans brillante Helbred. Han var lille, men tæt bygget, vel skabt og blodrig. Der kunde gaa en Snes Aar, uden at han en Dag var sengeliggende. Hans Legeme funktionerede med den Usvigelighed, der gærne giver Sindet Ligevægt. Der staar et Sted i hans Dagbog: »Været forstemt«; men netop dette, at han noterede det, tyder paa, hvor sjælden det var hans Vane at være det. Der findes i hele hans Dagbog ikke et ondt, end sige et opbragt Ord om nogen. Han var til Bunden af sin Sjæl elskværdig, mildt stemt mod alle, kærlig mod mange. Han havde den lykkelige Egenskab at være en ærekær Kunstner uden at være et ærgerrigt Menneske. Han var fordringsløs næsten til det overdrevne. Man maatte stundom paatvinge ham en nogenlunde anstændig Betaling for hans Søbilleder, og han satte ikke Prisen for sine Portræter op, fordi han blev Ridder eller Dannebrogsmand. Han kunde ikke udstaa at komme ved Hove; de Dage, hvor han skulde dér, var han jævnlig gnaven. Han levede stille og beskedent, gik paa billige Pladser i Theatret og var saa bange for at være iøjnefaldende, at han, naar han havde faaet et Sæt nyt Tøj, skyndte sig med at faa Glansen af det ved at indvie det ude i en Skylregn. Han rev sine Farver selv og heldte dem paa smaa Tutter, som han lavede af Svineblærer, og ved dette Arbejde var han iført en meget kort Trøje, hvormed han gjorde en alt andet end alvorlig Figur. Han var fast utrolig flittig. Foruden sit Embede ved Akademiet, hvor Professorerne ved Modelskolen skiftedes til at have Maaned og

Fig. 111. Tegning til Omslaget af Bagge's »Fabler for Børn«.
Tilh. Hr. *A. Pontoppidan.*

stille Modellen, og hvor han 1827—30 var fungerende Direktør, havde han en Mængde mindre Forretninger at varetage ved Siden af sin Kunst. Han holdt jævnlig Forelæsninger over

Perspektiven. Han havde at gøre med Bedømmelsen af Mesterstykker og Svendeprøver paa Raadhuset. Han stod ogsaa i Tjenesteforhold til Modelkamret, for hvilket han

Fig. 145. Frimurernes Fattigbosse (den ene af dens tre dekorerede Sider). Tilh. *Frimurerlogen* i Kbhn.

tegnede Udkast til Udsmykningen af Orlogsskibe. Han havde med Ophængningen ved de aarlige Udstillinger at gøre og var Mellemmand mellem Prins Christian og de Kunstnere, som Prinsen beærede med sin kontante Gunst. Ofte hjalp han sine Elever med deres Arbejder, eftergik deres Tegning,

inden de lagde Farve over den, eller retoucherede lidt paa de færdige Billeder. Ved Formælinger i den kongelige Familje og ved andre Lejligheder malede han — snart sammen med Lund, snart med sine Elever, snart alene — Transparenter (Fig. 143) til Charlottenborgs Facade eller Kongens Klub eller Privathuse: Genier, der bar Fakler eller Lyrer eller Skjolde med Navnetræk. Foruden disse Pligt-Arbejder paatog han sig jævnlig Hverv, som han haabede skulde blive indbringende, men som i Almindelighed fyldte en anden Lomme end hans. Han malede saaledes gentagne Gange Panoramaer for Kommerceraad Marstrand, der holdt dem offentlig udstillede i sin Gaard i Silkegade. Selve Billederne er gaaede tabt, men der eksisterer endnu til et Panorama af Udsigten fra Kastelsvolden en flere Alen lang Tegning, som viser, at heller ikke med slige, for Døgnet beregnede, Frembringelser tog Eckersberg sig sit Arbejde let. Han brugte til det Panorama fra Vordingborg, han malede i 1824, 30 Dage. For disse beregnede han sig en Dagløn af 5 Rigsdaler, og med 8 Rigsdalers Udlæg til Lærredet og 7 til Rejsen til Vordingborg blev hans Tilgodehavende hos Marstrand 165 Rigsdaler. Men efter at Panoramaet havde været udstillet i Januar, Februar og Marts 1824, beløb Eckersbergs Andel i Udbyttet sig ikke til mere end 126 Rigsdaler og 3 Mk. Paa denne Maade brugte man hans Evne og hans gode Vilje mange Steder. Der kom skrivende Venner, som vilde have Omslag eller Billeder tegnede til deres Bøger (Fig. 144); der kom Frimurere, som vilde have deres Brøder i Ordenen til at dekorere deres Fattigbøsse (Fig. 145); der kom Skibsbyggere og fik Gallionsfigurer tegnede til deres Fartøjer, og der kom Folk fra Gaden, som hverken vilde det ene eller andet, men som bestjal ham for den Tid, der var det eneste, hvormed han var karrig.

Du skal nytte al Din Tid,
Gøre alt med Lyst og Flid —

disse Linjer var de første, han indprentede sine Børn. Han sagde ogsaa til dem: »Er der noget, Du skal gøre, som ikke

er efter Dit Sind, søg da først at overvinde Dig selv, saa at Du rent glemmer Dig selv for din Pligt, og der vil komme Glæde over Din Gærning«. Han havde Ret til at prædike Moral af saa god, gammel, men vanskelig en Art. Thi han var ikke blot flittig ved det Arbejde, der var ham kært; han var pligtopfyldende ogsaa med det meste af det Arbejde, der ikke var ham nogen Lyst. Hans Pligtopfyldenhed hang sammen med, at han var ordentlig. At han var næsten overdrevent ordentlig, er vist allerede ved mange Eksempler. Det lader sig jo overhovedet ikke nægte, at nogle af de Egenskaber, der her er nævnte som hans, besad han til et saadant Overmaal, at de hyppig kunde faa et svagt Anstrøg af Pudsighed. Hans Borgerlighed kunde f. Eks. udarte til lidt Spidsborgerlighed; der kunde i hans Fornuft være adskillige Gran af Snusfornuft; hans Pligtfølelse kunde antage Karakter af Selvopgivelse, hans Ordentlighed af Pertentlighed. Men der er en Egenskab, hvoraf ingen kan have for meget, og som er saare sjælden i det Overmaal, hvori den fandtes hos ham: den at være sanddru. Tilbøjeligheden for Sanddruhed var Eckersbergs Passion. Fortærende kan man for saa vidt kalde dens sagte, men stadige Ild, som den i hans Sjæl tørrede alle Lejer for andre aandelige Tilbøjeligheder ud. Men tørrede den ud, saa varmede den til Gengæld hans Væsen igennem, og hvad der fra hans Kunst meddeler sig af Varme til Beskueren, skyldes ene hans glødende Passion for Sandheden.

Det var da ogsaa med den og med sin ikke mindre glødende Kærlighed til Hjemmet, han satte Ild paa de unge Mennesker, der var hans Elever. Han fik dem til at brænde, saa meget som Danske kan brænde, af Kærlighed til Hjemmet og af Kærlighed til Sandheden. Den Ild, de laante fra ham: det var den, der drog dem til ham. Thi Ungdommen vil gløde for et eller andet, og kun den kalder de Unge Mester, som har lært dem at blive varm for noget. Det var ikke nær saa meget det, at han kunde lære dem at tegne og male, der drog

dem til ham; det var langt mere det, at han kunde give deres Stræben et Maal, som kunde opildne deres Begejstring, og at han samtidig kunde anvise dem Vejen til det. Maalet var Fremstillingen af Hjemmet; Vejen var den absolute Sandhed.

Det var ikke direkte i sin Embedsvirksomhed som Professor ved Akademiets Modelskole, han fik sine Elever bragt ind paa denne Vej. Her var han ikke ene om Magten over dem, om end han havde Broderparten af den. Det hed i Akademiets Fundats (1814, § 41): »Modelskolen skal forestaaes af 5 Professorer i Konsterne, som ikke ere Architecter. De afvexle maanedsviis saaledes, at enhver i sin Maaned dér daglig indfinder sig, stiller Modellen engang om Ugen, og tegner eller modellerer selv eet Stykke om Maaneden, hvilket forbliver ved Academiet«.

Fig. 146. En 14aarig Pige. Modelfigur.
Tilh. *Kunstakademiet.*

Om end næppe fuldt saa ofte som foreskrevet tog Eckersberg Del i sine Elevers Øvelser efter nogen Model og malede paa Skolen en lille Række smukke kvindelige Modelfigurer, hvoraf flere har formet sig til nydelige Genrebilleder. Enkelte — saaledes det ret store Billed af en nogen, 14aarig Pige (Fig. 146) og

det lille Billed af en ung Kvinde, der sætter sit Haar foran et Spejl (Fig. 147) — har en fin graa Tone, som afviger betydelig fra hans sædvanlige, og som navnlig afviger betydelig fra den, paa hvilken man kender hans Elevers Modelstudier. Han, der ellers var fuld af Respekt for sine Elevers Individualiteter, var underligt nok med til paa Skolen at paatvinge dem en bestemt Palet og give dem en Brugsanvisning paa den én Gang for alle. Da Roed tog baade Paletten og Brugsanvisningen i Arv efter Eckersberg, vil mange af vore yngre Malere endnu erindre begge Dele og mindes, at der var noget, som hed første og noget, der hed andet Lys, at Skyggen ufravigelig blev behandlet med Casselerbrunt, og at man overhovedet kun studerede Formen, medens Farven paasattes efter den givne Recept. Om ikke Studiet af det nøgne Menneskelegeme blandt hin Tids danske Malere var blevet drevet i saa overordentlig ringe et Omfang udenfor Skolen, vilde Eckersbergs Lære i denne Retning være bleven skæbnesvanger for vor Kunst. Nu kom den til at spille liden Rolle udenfor selve Akademiet, og det var saaledes slet ikke i hans Virksomhed paa dettes Skole, han kom til at udøve sin epokegørende Indflydelse. Denne skyldtes det personlige Eksempel, han som Kunstner var for sine Elever, og det personlige Forhold, hvori han traadte til dem, saa længe Aldersforskellen mellem dem og ham endnu ikke var en altfor stor.

I Tyvernes Slutning og i Tredivernes Begyndelse, da Eckersberg nærmede sig den halvhundredaarige Alder, stod hans Skole i sit fuldeste Flor. Hans bedste Elever var den Gang *Rørbye, Bendz, Küchler, Eddelien, Constantin Hansen, Roed, Petzholdt, Marstrand, Adam Müller, Købke* samt daværende Sølieutenant *Normann*, hvis talentfulde Forsøg i Marinemaleriet skaffede ham ikke blot en Plads i Eckersbergs Malerstue, men en fremtrædende Plads i hans Gunst. For alle disse unge Mennesker havde den Dag, da de betraadte Eckersbergs Værksted, været af grundlæggende fremtidig Betydning. De fandt i hans Malerstue et fælles Hjemsted for deres Aand,

Fig. 147. En nøgen, fra Ryggen set, Kvinde sætter sit Haar foran et Spejl.
Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

hvor den ikke behøvede at gemme sig af Undseelse eller af Frygt for ikke at blive forstaaet. Her var lige Ret for alle, der mente det alvorligt med Kunsten. De mente desuden alle noget nær det samme med den, næmlig det, den var for deres Mester. Uden at gribe ind i de personlige Anlæg hos Eleverne, uden Tugt, blot ved sit Eksempel, fik han dem alle begejstrede for sin Sag. De beundrede ham uden at frygte ham; hans Aand var ikke større, end at de altid kunde følge den; hans Kunst var heller ikke større, end at de alle turde drømme om at komme til at gøre dens Lige. Det var desuden saa indlysende simpelt og rigtigt, hvad han lærte dem; den eneste Lærdom i hans Kunst var Perspektiven, hvormed han en Gang imellem pinte dem, men hvis Regler han paa den anden Side havde et ualmindeligt Greb paa at bibringe dem. Han førte ellers ingen vanskelige og uforstaaelige Ord om Kunsten i sin Mund. Han viste paa Papiret eller Lærredet, hvorledes det skulde være, og gjorde ikke de unge Mennesker trætte af Andagten og Sandheden ved stadig at føre disse Ord i sin Mund. Men de saa med deres egne Øjne, at Andagten for Naturen, Grundbilledet, som Eckersberg plejede at kalde den, og Sandheden i Fremstillingen var hans Styrke som Kunstner, og de følte, de hentede sig en lignende Styrke af de Øvelser, han foreskrev. Aller lykkeligst følte de sig, naar disse Øvelser forlagdes til den fri Natur, og Eckersberg selv tog Del i dem. De tegnede eller malede jævnlig sammen i den gamle botaniske Have bag Charlottenborg. Ofte var ogsaa en eller anden af dem med ham paa en af Pladserne ved Havnen eller ude med ham i en Jolle paa Rheden. Men deres aller bedste Dage var dog sikkert de, paa hvilke Bager Købkes store Holstenskvogn tidlig om Morgenen rullede op foran Eckersbergs Vinduer paa Charlottenborg for at afhente ham og hans Elever til en Dagstur til Skoven. De kørte da til Frederiksdal eller Vedbæk, til Fortunen eller Fileværket, og naar de var komne til deres Bestemmelsessted, satte de sig Side om Side til at male paa

deres lave trebenede Stole. Købke har efterladt sig en udmærket Skitse af en saadan Scene i Skoven (Fig. 148). Der ser man Professoren sidde med sin høje Hat trykket fast ned i Nakken, medens han paa Skødet har sin Malerkasse, i hvis Laag han arbejder paa en Studie. Bag ham staar den unge Marstrand i en Stilling, der tydelig røber den Andagt, hvormed han

Fig. 148. Eckersberg paa Studieudflugt. Tegning af *C. Købke*. Tilh. *Kobberstiksamlingen*.

følger sin Mesters Strøg paa Lærredet. Naar saa Dagen heldede, og de maatte indstille Arbejdet, spiste de Middag i det grønne, sang flerstemmige Sange med mange Omkvæd, og først sent paa Aftenen rullede Holstenskvognen med dens glade Besætning frem igen paa Kongens Nytorv. Det var efter en saadan Dag, Købke skrev i sin Almanak: »Med den gode Prof. Eckersberg tilligemed alle vi hans Børn til Frederiksdal en Kjøretur og morede os særdeles. Give til Gud, jeg maa

opleve mange slige kundskabsrige Dage og stedse gaa videre frem paa Sandhedens Vej, at jeg maa blive et godt og nyttigt Menneske«[1].

De holdt oprigtigt af ham, disse Elever, og de benyttede mangen god Lejlighed til at vise ham det. De var ikke bange for at »tage en Stilling« for ham, d. v. s. at lade sig bruge til Model, naar han manglede en saadan til sine Figurbilleder. Til Gengæld var han, som sagt, ikke uvillig til at hjælpe dem lidt med deres Billeder. Var de ude paa Landet, tænkte de paa ham ved at sende ham et Par Kyllinger eller en Kurv med Æbler, og de af Eleverne, der havde hjemme i velhavende Huse, formaaede ofte deres Forældre til at sende ham forskellige Slags Naturalier: Vin, Smør, The, Kaffebønner og Sukkertoppe, til Gengæld for hvilke han da altid syntes, han maatte sende et Billed eller tilbyde gratis Undervisning. Dybt rørt var han, da Eleverne paa hans 52aarige Fødselsdag forærede ham et nyt Klaver, ledsaget af et Kort, hvorpaa der stod: »Taknemmelige unge Kunstnere lykønske deres elskede Professor Eckersberg paa hans Fødselsdag den 2 Januar 1835«. Kort efter samlede han dem hos sig og takkede dem for Fortepianoet med en lille Tale, hvorpaa han i Tilgift gav dem et lille Foredrag — om Perspektivens Anvendelse.

Af det ældste Kuld af hans Elever omgikkes han de ældre, f. Eks. Rørbye og Küchler, ganske, som om de var hans jævnaldrende Venner. Den betydelig yngre Adam Müller elskede han som sit Barn. Ogsaa Christen Købke havde en stor Plads i hans Hjærte, medens Marstrand var den, hvem han kunstnerisk beundrede mest. Synderlig Ære havde han ikke af sine kvindelige Elever, men han satte ikke desto mindre

[1] Ligesom forskelligt andet i ovenstaaende Skildring af Eckersbergs Forhold til hans Elever har dette Citat paa Forhaand været anført i Forfatterens Bog om *Christen Købke*, Kbhvn. 1893. Det har ikke syntes mig rigtigt paa et saa væsentligt Punkt af Fremstillingen at nøjes med en Henvisning.

Pris paa at have dem. Den ihærdigste var Blomstermalerinden Christine Løvmand, den berømteste var Lucie Ingemann, f. Mandix, Digterens Hustru, der dog paa de senere Aar plagede ham lige saa meget ved at vise ham sin højrøstede Hyldest som ved at vise ham de grufulde Englebilleder, hun malede. De kvindelige Elever havde han gærne siddende i Dagligstuen, der ved »den gule Stue« var skilt fra Atelieret. I selve dette, der var beliggende i den højre Fløj af Charlottenborg, arbejdede derimod hans andre Elever. De var anbragte med deres Staffelier ved Vinduet ud mod Porten, og hyppigt øvede de sig ved at tegne eller male netop Udsigten fra dette Vindu. Selv opholdt Eckersberg sig paa den anden Side af en mægtig Skærm, paa hvilken han havde Lærrederne til sine store Historiemalerier eller Altertavler udspændte. Den stod lodret paa Muren mellem de to Vinduer ud mod Torvet, og foran den stod et Staffeli til hans mindre Arbejder. Der var i det store Rum (Fig. 150) ellers kun et Par Stole, det Bord, paa hvilket han rev sine Farver, et Farveskrin, et Skrivebord midt paa Gulvet, en Sofa og et gammelt Skab, hvori han opbevarede sine Tegninger. Sine ikke mange, men gode Bøger — derimellem Ørsteds »Aanden i Naturen« og Humboldts »Kosmos« — gemte han i et indmuret Skab. I et Hjørne stod en Gliedermann, som han navnlig i sine senere Aar benyttede meget.

Fig. 149. Portræt af Eckersberg, malet 1836 af *Marstrand*. Tilh. Hr. Grosserer *J. J. Lachmann*

Pynteligere var den gule Stue ved Siden af Atelieret. Her hang alle de romerske Prospekter paa Væggene, der var smukt inddelte og dekorerede efter Udkast af Hetsch. Gardinerne var af plettet Netteldug; Møblerne var betrukne med gult Damask; i et Hjørne stod Eckersbergs Buste, som Thorvaldsen modellerede i Rom. Paa den anden Side, Porten nærmest, laa Dagligstuen. Her var Væggene prydede med Familjeportræter, mest af Juel; her stod det nye Klavér, og her samledes Eckersberg ved festlige Lejligheder med sine Slægtninge og ældre og yngre Venner. Slægtningene var Familjerne Sletting, Schertiger og Moe. De ældre Venner var Hetsch, J. P. Møller, J. L. Lund, Thiele, Ursin, Lægen Rost samt Høyen. Den sidste tilegnede sig sikkert i Omgang med Eckersberg og hans Værker mangen af de Ideer, som han siden førte ud i det kunstneriske Liv herhjemme, og bestyrkedes sikkert af Eckersbergs Eksempel i sin Grundidé: Kunsten for Nationen. De yngre Venner var de yngre Kunstnere, der mindst en Gang om Aaret blev indbudne til en lille Fest, hvor der blev sunget og spillet mere, end der blev spist og drukket. Eckersberg var en stor Ynder af Musiken. Han spillede selv baade Bratsch og Violin; han havde ogsaa selv en ret god Stemme. Hans Hustru Suzanne spillede smukt Klaver og sang fortrinligt. Med hende eller med sin Læge, Dr. Rost, lavede da Eckersberg Duetter, og kom der flere musikalske Mennesker til Huse, dannede man Trioer, Kvartetter eller Kvintetter. De Instrumenter, der brugtes til Sammenspillene, blev jævnlig staaende Natten over i Atelieret. En Morgen overraskedes Eckersberg ved at høre, at der derinde blev spillet paa en Violoncel. Han blev et Øjeblik staaende lyttende ved Døren, aabnede derpaa denne raskt og saa en af Eleverne gemme sig bag den store Skærm. »Læg Du Dig efter Musiken«, raabte Eckersberg til ham, »i den kan Du drive det vidt, med Dine Smørerier bliver det aldrig til noget«. Synderen var den senere berømte Dom-Organist Matthison-Hansen, der ved denne Lejlighed for første Gang fik Tro paa sin musikalske

Fig. 150. Hjørne af Eckersbergs Atelier. Tegnet ca. 1848 af Prof. *A. Dorph.*
Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg.*

Begavelse. Som en fin Kender af Musik var Eckersberg en kærkommen Gæst ved de Waage-Petersenske Musik-Aftener og derfor selvskreven til at afbildes blandt Tilhørerne paa Marstrands bekendte Portræt-Billed. Ellers tog han liden Del i det mere ceremonielle Selskabsliv i København. Han foretrak Theater og Koncerter, foretrak dog allermest efter Dagens Slid at tilbringe Aftenen stille i sit Hjem.

Om man en Aften — helst en Vinteraften i Tredivernes Begyndelse — havde set ham dér, vilde man have faaet

Indtryk af at have en ualmindelig lykkelig Mand for sig. .... Der bliver stille i den store, mørke Spisestue ud til Gaarden, hvor Børnene efter endt Lektielæsning har deres Legeplads. En for en kommer de ind og giver ham deres Godnatkys. Han sidder ved Skrivebordet midt paa Gulvet i Atelieret. Der er kun et Par Tællelys med grønne Skærme til at oplyse det store tomme Rum, og idet Børnene gaar ud med deres Moder, som skal lægge dem i Seng, hvisker de om, hvor Fa'r dog tør sidde dér ganske alene tilbage. Han sidder og læser i den sidste Levering af »Arkiv for Søvæsenet«. Han læser, men lægger mange Gange Bogen fra sig og tænker længe og roligt over det, han læser. Saa kommer hans Kone ind; hun tænder Lysene paa Klaveret i Dagligstuen, slaar et Par Akkorder an og synger en Romance af Weyse. Han rejser sig og gaar ind for at akkompagnere hende lidt. Men han maa snart tilbage til sit Skrivebord, for det er sent, og han skal endnu skrive i sine Dagbøger. Han tager frem først den ene, hvori han skriver om Dagens Vejrlig og Temperatur. Han gaar til Vinduet, kaster et Blik ud over det mørke Torv, ser at det fryser, ser saa paa Thermometret, hvor meget det fryser, og noterer det. Saa faar han frem den større Dagbog, og med sin lille faste Skrift prenter han paa Bogens Blade Dagens Kendsgærninger. Han skriver: »Tur imorges over Christianshavn. Veiret var ret ubehageligt, Blæsten var ømfindtlig kold. I Nat havde der været en Ildløs paa Nyeholm. Arbeidet flittigt paa et nyt Søestykke. Frøken Løvmand arbeidede. Sanne havde sig i Formiddags en Sye-Jumfru. Syslet med adskilligt. Tur til Toldboden. Det store russiske Dampskib laae endnu paa Rheden. Læst, sunget lidt med Sanne. Ane havde Frihed i Dag«. Og i Margenen noterer han: »Haaret klippet«. Saa siger han ind til sin Hustru, at det vist er Sengetid; hun gaar ind for at gøre i Stand i Soveværelset, og lidt efter slukker han sine to Lys og begiver sig til den Ro, han ikke har vanskeligt ved at finde, fordi han selv bringer den med. —

Fig. 151. Portræt af Eckersberg, malet 1844 af C. A. *Jensen.*
Tilh. *Frederiksborg Museum.*

Dog, en eneste Bekymring havde han endog i sine bedste Aar: den for Udkommet. Først i 1827 opnaaede han efter gentagne Ansøgninger at faa den ham tilkommende Professor-Gage udbetalt. Før den Tid havde han formedelst Akademiets slette Finanser maattet opfylde sine Embedspligter og desuden give frivillig Undervisning i stort Omfang »for ingen eller en yderst ringe Gage«. Intet Under da, at han geraadede i Gæld. Mon det er hændt siden 1829, at Direktøren for det kongelige Kunstakademi i København har været nødsaget til at sætte sit Sølvtøj, ja endog sin Giftering ud paa Grund af Mangel paa det nødvendigste i Huset? Der staar i Dagbogen paa hans Fødselsdag d. 2. Januar 1832: »Jeg fyldte i Dag mit 49de Aar, sund, frisk, vel og lykkelig med en elsket Familie, det eneste Savn var Pengemangel og i den Henseende mørke Udsigter for Fremtiden«. Hele Indtægten af hans Arbejder havde i 1831 beløbet sig til ikke mere end 910 Rigsdaler i Sølv + 160 Rigsdaler i Sedler. For denne Sum havde han leveret: 2 Altertavler, 2 mindre historiske Billeder, 2 historiske Skitser, 1 Portræt, Knæbilled i naturlig Størrelse, og 4 Marine-billeder. I Aaret 1832 var hans hele Indtægt, Gagen ved Akademiet iberegnet, 2265 Rigsdaler; i 1833: 1845 Rigsdaler; i 1834: 2387 Rigsdaler; i 1835: 1862 Rigsdaler (1090 for Billeder); i 1836: 1850 Rigsdaler; i 1837: 1645 Rigsdaler; i 1838: 1990 Rigsdaler; i 1839 steg den formedelst et Gratiale til hans Rejse til 2307 Rigsdaler; i 1840 sank den til 1464 Rigsdaler; i 1841 yderligere til 1425 Rigsdaler; i 1844 indbragte hans Arbejder ham ikke mere end 895 Rigsdaler; i 1845 kun 670 Rigsdaler, og fra da af synes han at have fundet det altfor pinligt at mindes i Dagbogen, hvor lidet han kunde fortjene.

Hans Alderdom blev ikke lykkelig. Han mistede den 30 Decbr. 1840 sin Hustru, hvem han i Dagbogen kalder »den bedste Ægtefælle, den ømmeste Moder«. Ogsaa kunstnerisk følte han Lykken svige sig. Portrætbestillingerne tog af, og tiltrods for, at han som Marinemaler endnu var i fuld Kraft, ja endog i ny Udvikling, gjorde hans Søbilleder ingen rigtig

Fig. 152. Portræt af Eckersberg, malet 1850 af *Gertner*.
Tilh. *Kunstakademiet*.

Lykke. Det blev Skik og Brug at sige Vittigheder om dem. Bladene bildte Folk ind, at hans Sø lignede alt andet end Sø; i »Dansk Album for Litteratur og Kunst«[1] stod der, at han klippede sin Sø ud af trykket Shirting, i »Corsaren« stod der, at han forvandlede Havet til blaat Uldgarn. Navnlig det sidste Blad behandlede ham med en Haan, som man med Rette har kaldt gadedrengeagtig. En varm Talsmand havde han i *K. F. Wiborg*, men en farlig, om end offentlig temmelig passiv Modstander i *Heiberg*. Den store Smagsdommer har bevist sin Uforstand paa Billedkunst ved at prise J. L. Lund paa Bekostning af, hvad han kalder de »raae Realister«, og hvormed han utvivlsomt først og fremmest sigter til Eckersberg[2]. Hvad denne betød som Maler og for vor Kunsts Udvikling, var der vel egentlig kun *Høyen*, der forstod, men han fik først senere Lejlighed til at lægge sin Højagtelse for Eckersberg tilfulde for Dagen.

Paa Akademiet vedblev Eleverne at flokkes om den gamle Kunstner. Et helt nyt Kuld opdrog han endnu i det sidste Tiaar, hvor han virkede som Lærer. Da han og J. L. Lund d. 18 April 1843 havde naaet 25 Aarsdagen for deres Udnævnelse til Professorer ved Akademiet, havde dettes Medlemmer med Thorvaldsen i Spidsen, flere af de yngre Kunstnere samt nogle private Venner af Jubilarerne indbudt disse til Aften hos Vincent. Thorvaldsen holdt Talen, og da hele Selskabet ud paa Natten fulgte Lund og Eckersberg over til Charlottenborg, var der i Akademiets Gaard en Opstilling af alle Eleverne, der, til megen Utilfredshed for Lund, afsang en alene til Eckersbergs Ære forfattet Sang, som Kaalund havde skrevet.

Til det Hold af Elever, der i Fyrrernes Begyndelse kom i Berøring med Eckersberg, hørte bl. a. *Lundbye*. Han skriver

[1] Udg. af Georg Carstensen. Kbhn. 1845.

[2] Afhandlingen »Om Malerkunsten«, første Gang trykt i *Perseus*, Journal for den speculative Idee, udgiven af *Johan Ludvig Heiberg*. Nr. 2. Aug. 1838.

Fig. 153. En Korvet paa Stablen, Eckersbergs sidste, ufuldendte Billed.
Tilh. Hr. Grosserer *M. Goldschmidt.*

i sin Dagbog d. 19 Oktbr. 1842: »Jeg havde i Aften paa Modelskolen en lang Samtale med Prof. Eckersberg; det er dog en høist elskværdig Mand, naar han ikke kommer ind paa sit Yndlingsthema: Perspektiven [1]. Der er fra anden

[1] Velvilligst meddelt mig af Hr. *Karl Madsen.*

Side givet Vidnesbyrd om, at Sansen for Perspektiven med Aarene blev en ren Mani hos Eckersberg[1]. Naar *Melbye, Sørensen* eller *Emanuel Larsen*, af hvilke jo ingen havde sin Styrke i Tegningens Sikkerhed, forelagde ham deres Arbejder til Bedømmelse, eksaminerede ham dem skarpt med Spørgsmaal om, hvor Hovedpunktet var beliggende, hvor stor Vinklen var for Opkrængningen o. s. v., og kunde de, hvad oftest var Tilfældet, ikke besvare disse Spørgsmaal fyldestgørende, afviste han deres Arbejder, blind for de Egenskaber, de ellers kunde indeholde. Han foretrak for disse Begavelser den ganske ubegavede *N. C. Flindt Dahl*, som kunde de perspektiviske Regler paa sine Fingre, og som nød den Ære at hjælpe sin Lærer paa dennes gamle Dage med at takle Skibene paa hans Billeder. De aller sidste af Eckersbergs Elever, derimellem *Dalsgaard, Vermehren, Dorph* og *Exner*, erindrer kun den gamle Mester som et Vrag af det, han havde været. Han talte kun lidet og næsten kun om Perspektiven, han rystede til den Grad paa sin Haand, at det kunde hænde, han stak Blyanten gennem Papiret, naar han korrigerede. Mod hans helt hvide Haar tegnede hans Ansigt sig stærkt rødt, og han, der før havde været saa ligevægtig i sit Sind, havde nu ondt ved at beherske koleriske Udbrud.

Hans Kaar var heller ikke blide. Han maatte i 1845 bede Kongen købe et Par Billeder af sig og blev kun af med det ene. Han maatte endog gaa den samme tunge Vej til Kunstforeningen, som han — Sandheden bør have sin Ret — ikke kunde lide, og som i Decbr. 1848 beredte ham den Tort end ikke at foreslaa hans indsendte Arbejder til Anskaffelse[2]. Nuvel, i Sandhedens Navn bør det da ogsaa siges,

[1] »hans perspektiviske Sygelighed begynder omtrent med 1830 eller 31 for Alvor« (Høyens Bemærkning i hans efterladte Papirer).

[2] Eckersberg havde selv været med til at stifte Kunstforeningen og var i nogle Aar Medlem af dens Kunstkomité. I Novbr. 1831 afslog han imidlertid allerede at tage Sæde i dens Bestyrelse (Brev i Hr. Boghandler *Lynges* Eje); i Decbr. 1835 skrev han til sin Søn: »Kunstforeningen voxer

Februar 1853

Fig. 154. Blad af Eckersbergs Dagbog fra 1853. Formindsket Facsimile.

at der var ikke stort ved det, han malede i sine sidste Aar. Var det end langt fra alt saa rent senilt som »Bonden paa Samsøe og Havfruen« eller som de usmagelige Genrebilleder med deres platte Gemytlighed, var end hans sidste Mariner al Ære værd i Betragtning af hans Alder og hans Tilstand, saa bar det dog altsammen Vidnesbyrd om, at han snart vilde være ganske opslidt.

I Begyndelsen af Marts 1851 blev han angreben af en hidsig Lungebetændelse, som i nogle Dage truede med at gøre Ende paa hans Liv. Han kom sig dog, men han blev ved at være stakaandet, og hans Syn var yderligere blevet svækket. Alligevel begyndte han igen at tegne lidt, han satte ogsaa Staffage paa et af de romerske Prospekter, og efter en gammel Studie af »En Korvet paa Stablen« begyndte han at male et Billed (Fig. 153), som vilde overraske ved sin Bredde og sin Kraft i Farven, hvis man ikke vidste, at denne Kraft og Bredde, saaledes som paavist i Afsnittet om hans Mariner, var en umiddelbar Følge af hans Syns Svækkelse, dets Mangel paa Ævne til længere at opfatte Enkeltheder. I Løbet af det følgende Aar tog hans Blindhed stadig til. Forsøgte han paa at tegne, kunde han næppe se, hvor han satte Blyanten. Vilde han skrive, — ja hans Dagbøger viser bedst, hvor ilde han da var faren. Optegnelserne fra det første Halvaar af 1852 har endnu bevaret noget af hans Haands gamle Sirlighed, om de end ikke er holdte saa strængt paa Linjerne. Men Optegnelserne fra Slutningen af samme Aar er det allerede

bestandig i Medlemmer, men jeg ynder den ikke meere«, og d. 19 Decbr. 1839 udmeldte han sig som Medlem af Foreningen. I et Brev, dateret 31 Decbr. 1848 (den Abrahams'ske Brevsamling paa det Kgl. Bibliothek), beklager han sig over den Medfart, hans sidst indsendte Billeder har lidt: »Var Malerierne ... ikke blevet antaget af Selskabet«, skriver han, »havde jeg maattet finde mig deri. Men jeg kan endnu ikke tro, skjondt Administrationen som bestaaer af oplyste Mænd og Kunstnere have forkastet mine Arbejder, at disse skulde være saa slette, at Administrationen skulle kunne have undseet sig over at forestille dem for Foreningen«.

C. W. Eckersberg.

en Ynk at se. Og i Løbet af Vinteren 1853 havde han til den Grad tabt Herredømmet over sin Haand, at hans sidste Optegnelser (Fig. 154) næsten er ulæselige. Paa 50Aarsdagen for sin Ankomst til København, d. 22 Maj 1853, skrev han

Fig. 155. Mindetavle over Eckersberg paa Garnisons Kirkes Mur i København. Udført af *Jerichau*.

sidste Gang i Dagbogen, som derefter blev ført efter hans Diktat af en af hans Døtre.

Han sad nu stille hen det meste af Dagen, med Haanden under Kinden, tilsyneladende i dybe, sørgmodige Tanker. Han sov meget, og det var, som fik han i Drømme Erstatning for noget af det, han i vaagen Tilstand havde mistet. Han fortalte sine Børn, at han i sine Drømme havde set saa dejlig en Solnedgang, saa skønt et Hav, saa prægtig en Dannelse af

Skyer. Der var faldet Resignation over ham nu, da han havde indsét, at hans Liv som Kunstner var endt. Han var idel Mildhed og Taalmod, idel Taknemmelighed ogsaa over Døtrene, der søgte at adsprede hans triste Tanker ved at læse for ham og spadsere med ham. Helst gik han sine vante Ture, og hvad han paa disse plejede at mærke sig, lod han tilføre Dagbogen, skønt han ikke selv kunde se det. Men han kunde føle Foraaret, og han glædede sig derover paa de Udflugter til Skoven, der blev hans sidste. Det vidner om hans genvundne Sindsligevægt, at han efter en af disse Udflugter lod skrive i Dagbogen: »Alle vare vi meget glade og fornøiede«.

Efter en ualmindelig varm Forsommer brød Koleraen i Slutningen af Juni 1853 ud i Byen. Det varede ikke længe, før den fra det stærkt befængte Nyhavn naaede Charlottenborg. Professorerne med deres Familjer flygtede bort; kun Eckersberg og hans Døtre blev tilbage. Flere af Betjentene og deres Børn blev angrebne af Farsoten; den gamle, svage Eckersberg gik ned i deres Kældere og trøstede dem. Saa døde Søren Vægter en Morgen, efter at Eckersberg om Aftenen havde talt med ham i Porten, og d. 18 Juli naaede Sygdommen ham selv. Hans Læge, Etatsraad Christensen, beordrede ham til Sengs. Anfaldet var tilsyneladende kun let, Feberen ringe, hans Hoved var klart. Han forhørte sig om Vejret, Vinden og Temperaturen og lod det skrive ned, og da en af hans Døtre en af hans sidste Aftener omtalte en ualmindelig smuk Solnedgang, maatte ogsaa den noteres. Hurtigt tog dog hans Kræfter af, og han følte selv, at han var Dødens sikre Bytte. Han havde en lang Samtale med sin Søn Erling og lod denne hente *Roed*, med hvem han traf Aftale om Akademiets nærmeste Fremtid. Ud paa Aftenen d. 21de laa han ganske stille hen med lukkede Øjne, og saaledes gik Natten, indtil han pludselig, d. 22 Juli 1853 Kl. 4¼ om Morgenen, aabnede sine Øjne for sidste Gang, rettede sit blinde Blik og sine Arme opad for derefter at falde lydløst tilbage paa Puden.

Hans Død vakte ringe Opmærksomhed paa en Tid, hvor

Epidemien næsten daglig krævede kostbare Ofre. Man kunde ikke overkomme stort mere end at tælle Ligene, man gav sig ikke Stunder til at sortere dem efter deres Fortjeneste. Eckersbergs Død blev end ikke nævnt hverken i »Dagbladet«, »Kjøbenhavnsposten« eller »Flyveposten«; »Morgenposten« og »Fædrelandet« meldte blot Dødsfaldet uden et Ord om den Døde. Kun »Berlingske Tidende« ristede et Par Minderuner i den sædvanlige privilegerede Stil.

Fig. 156. Kunstakademiets Eckersbergmedaille. Udført af *H. Conradsen.*

Begravelsen mindes som fuld af Uhygge. Ingen andre end Ligbærerne vovede sig ind paa Charlottenborg; Præsten og de faa, som havde haft Mod til at følge den Afdøde til Graven, samledes udenfor paa Kongens Nytorv og fulgte i behørig Afstand Liget ud til Assistens Kirkegaard.

Her jordedes Eckersberg; en simpel Tavle af Marmor er alt, hvad der betegner hans Grav. Siden (i 1855) lod Kunstforeningen Jerichau udføre den Mindetavle, der er anbragt paa Garnisons Kirkes Mur (Fig. 155), og da 100 Aarsdagen for Eckersbergs Fødsel oprandt i 1883, fejredes den af Kunstakademiet bl. a. ved Prægningen af en Medaille (Fig. 156). Det sidste, der er blevet gjort for ved ydre Midler at prente hans Betydning fast i vort Folks Bevidsthed, er Rejsningen paa hans Fødested af en Sten med hans Navn (Fig. 157), og Anbringelsen af hans Portræt i en Medaillon paa Statens ny Museum for Kunst.

Men i Charlottenborgs Gaard burde hans Statue staa.

Og paa dens Sokkel skulde det vidnes, at han var den første Forkynder herhjemme af den kunstneriske Tro, som siden hans Dage har været den herskende blandt alle retsindede danske Kunstnere, af det Kunstens ene saliggørende Evangelium, som han selv et Sted har formuleret i denne urokkelig sande Troessætning: »Der er kun eet Grundbillede, og det er Guds skjønne Skabning, den evig skjønne Natur«.

Fig. 157. Mindestenen paa Eckersbergs Fødested i Blaakrog.

FORTEGNELSE OVER
ECKERSBERGS
MALERIER OG STUDIER
I OLIEFARVE

I den efterfølgende Katalog findes — paa et enkelt Nr. nær — kun opført Titler paa Billeder og Studier, der med fuldstændig Sikkerhed kunne henføres til Eckersberg. Billedtitlerne er saa vidt muligt meddelte i deres oprindelige Form, nemlig den, der findes i Eckersbergs egne Optegnelser og i de gamle Kataloger fra Udstillingerne paa Charlottenborg. For de Arbejders Vedkommende, der ikke er nævnte paa disse Steder, er Titlerne jævnlig hentede fra Auktionskatalogen over Eckersbergs Efterladenskaber, solgte i 1854.

Andre Auktionskataloger, hvori Arbejder af Eckersberg findes opførte, er benyttede supplerende, men kun med stor Forsigtighed. Forfatteren har ikke ment det rigtigt at følge sin Forgængers Eksempel og medtage saa at sige ethvert Billed, der i Tidens Løb er blevet bortauktioneret under Eckersbergs Navn. Det store Flertal af saadanne Billeder er vel ægte nok; de kan paavises i Dagbogerne, i Udstillingsfortegnelserne, i Auktionskatalogen eller paa anden Maade henføres til Eckersberg, selv om de ofte har mistet deres oprindelige Titler. Men der er paa obscure Auktioner — stundom ogsaa paa mere notable — solgt Billeder under Eckersbergs Navn, men uden Adkomst til at bære det. En Del Numre, som Weilbach har opført i sin Katalog, vil man derfor savne her, dels af nævnte Grund, dels fordi Weilbach ved Misforstaaelser flere Gange er kommen til at opføre samme Billed under to forskellige Titler. Det lidt for store Tal, til hvilket Eckersbergs Arbejder saaledes beløber sig i hans Katalog, er dog derfor ikke blevet indskrænket her. Det er ikke blot hævdet, men er blevet forøget med ca. et halvt Hundred Numre.

Hvor det var gørligt, er der til de Billeder, som Katalogen omfatter, af Eckersbergs Dagbøger og enkelte andre af hans Papirer gjort saadanne Uddrag, som kunde give nøjagtige

Oplysninger om Billedernes Alder. Som Regel findes kun anført den Dag, paa hvilken Kunstneren begyndte Arbejdet, og den, paa hvilken han fuldendte det. Tilvejebringelsen af disse Oplysninger maa vel for de betydeligere af Billedernes Vedkommende siges at have almén Interesse, og en speciel Interesse tør de vel paaregne hos Billedernes Ejere. Det maa dog udtrykkelig bemærkes, at der kan være udmærkede Billeder blandt dem, der ikke har kunnet forsynes med saadanne Notitser. Dels mangler der Optegnelser om de første Aar af Eckersbergs Virksomhed, dels er enkelte Aar af denne, navnlig de seneste, ikke udtømmende belyste i Dagbøgerne.

Nærværende Katalog annullerer Katalogen over Kunstforeningens Eckersberg-Udstilling i 1895. I hin fandtes selvfølgelig kun opført de udstillede Arbejder; i denne findes opført alt, hvad Eckersberg — saa vidt Forfatterens Viden strakte sig — har malet. En Følge deraf har det været, at ikke ganske faa af Billederne har maattet forsynes med det »E. U.« *(Ejeren Ubekendt)*, som altid vil skæmme et Arbejde som dette, men som dog ikke altid behøver at geraade Forfatteren til Skam. De her med »E. U.« betegnede Billeder har haardnakket unddraget sig alle Efterforskninger; en Del er utvivlsomt gaaede til Grunde, en Del vandrede udenlands; enkelte synes af ubegribelige Grunde forsætlig at holdes skjulte; de fleste hænger formodentlig uænsede i de mange Hjem, hvor man kun ved Hovedrengøringen ihukommer de Billeder, man har paa Væggen, og næppe aner, hvad de forestiller, end sige, hvem der har malet dem.

De opgivne Maal, der i saa godt som alle Tilfælde er tagne bag paa Blindrammerne, er angivne i Centimeter, Højden først. Hvor intet andet er bemærket, er Billederne malede paa Lærred. Foruden det omtalte »E. U.« er af ikke umiddelbart forstaaelige Forkortelser kun anvendt et »afb.« *(afbildet)* og et »omt.« *(omtalt)* til Betegnelse af det Sted foran i Teksten, hvor Billedet er gengivet eller behandlet.

1. 1803.

Prospekt af Louisenlund (Kosel Sogn), Landgrev Carl af Hessen-Cassel's Sommerresidens. Landgreven ses til Hest i Forgrunden; hans Kone og Børn spadserende bagved. Betegnet: *E. 1803.*

70½ × 97. Tilh. Hr. fhv. Konservator Prof. *F. F. Petersen.*

2. 1803—1804.

Portræt af Konferensraad, Grosserer Niels Ryberg (1725—1804). Afb. og omt. p. 13.

En Gentagelse af dette Billed tilhører Hr. Stamhusbesidder N. F. Hofman-Bang til Hofmansgave. Den er muligvis udført af E., men er i en stærkt overmalet Tilstand.

64½ × 48½. Tilh. Hr. Klosterforvalter *Baumann*, Jættehøj ved Haslev.

3. 1804.

Emilie Kilde.

Auktionen efter *Lahde*, April 1834, Nr. 49, solgt til Kammerraad Testmann. Billedets Størrelse i Lahdes Katalog opgiven at være.

25 × 31½. E. U.

4. 1805.

Portræt af Smed J. N. Grønberg (1722—1813). Afb. p. 14. Omt. p. 13.

31 × 26. Tilh. Fru Professorinde *Ottesen.*

5. 1805.

Andet Portræt af Smed J. N. Grønberg.

Da Billedet tidligere tilhørte den nuværende Ejerindes Fader, Landskabsmaleren J. P. Møller, Eckersbergs gode Ven, og denne formodentlig har faaet det af E. selv, tør dets Ægthed næppe betvivles. En Kopi af dette Billed tilhører Hr. J. M. Goldschmidt, men skønnes ikke at være udført af E. En fjerde Udgave ejes af Hr. Organist Rasmussen.

31 × 24½. Tilh. Fru *Frederikke Winther.*

6. 1805.
Portræt af en UBEKENDT. Ifg. Traditionen et Medlem af Generalkrigskommissær EWALDS Familje. Betegnet bag paa Rammen: *Eckersberg pinx. 1805.* Omt. p. 13.
Oval: 35½ × 28. Tilh. Hr. Læge *F. Svendsen,* Odense.

7. 1805.
PAULUS RETFÆRDIGGØR SIG FOR AGRIPPA, BERENICE OG FESTUS. (Apostlenes Gærninger, 25de Kapitel). Tilkendt Akademiets lille Guldmedaille. Omt. p. 11.
85½ × 110. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

8. 1806 (før).
EN OFRING TIL JUPITER. Betegnet: *E.*
Billedet synes stærkt overmalet.
42½ × 55½ Tilh. Hr. Jærnbanelæge *G. Feddersen.*

9. 1806.
Portræt af Fru ISAKSON, f. BENDIX. Betegnet bagpaa: *Eckersberg pinx. 1806.*
Blonden om Halsen senere tilmalet af Monies.
Oval: 67 × 53. Tilh. Frk. *E. Bendixen.*

10. 1806.
Portræt af Kammerherre, Plantageejer og Vice-Gouvernør i Vestindien SØBØTKER's fire Børn, malede i Hummeltofte Have. Betegnet: *Eckersberg 1806.* Afb. p. 15. Omt. p. 13.
93½ × 75. Tilh. Fru Professorinde *H. Panum.*

11. 1806.
Portræt af HENRICH STUB DRACHARDT, Justitsraad og Chef for jydske Comptoir under Rentekammeret (1753—1815).
Oval: 36½ × 29. Tilh. Hr. Grosserer *Jac. Salomon.*

12. 1806?
Portræt af foregaaendes Hustru, JOHANNE ELEONORE, f. HOLTZER (1744—1823). Omt. p. 13.
Ifølge en gammel Paaskrift bagpaa Lærredet skal dette Billed være malet i samme Aar som foregaaende. Det er dog muligvis antedateret en Smule.
Oval: 36 × 28½. Tilh. Hr. Grosserer *Jac. Salomon.*

13. 1806.
ALEXANDER DEN STORE PAA SYGELEJET OG HANS FALSKELIG FOR GIFTBLANDERI ANKLAGEDE LÆGE PHILIPPUS I FÆRD MED AT LÆSE ANKLAGEN. Betegnet: *E. 1806.*
54½ × 65. Tilh. Fru Hofjægermesterinde *Hoppe,* Toftholm.

14. 1806.
Fiskerne fra Hornbæk. Betegnet: *Eckersberg pinx. 1806.* En Tegning til Billedet afb. p. 18. Omt. p. 15 ff.
57 × 74½. Tilh. Fru Amtmandinde *Aall*, Kristiania.

15. 1806.
Sanderumgaard Hovedbygning, set fra Havesiden. Betegnet: *Eckersberg fecit 1806.* Dette og de følgende Sanderumgaard-Billeder omt. p. 18—20.
42 × 60½. Tilh. Hr. Kammerherre, Gesandt i Berlin, *Vind*.

16. 1806.
Parti i Sanderumgaard Have foran Hovedbygningen.
42 × 60½. Tilh. Hr. Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard.

17. 1806.
Kildehytten i Sanderumgaard Have. Betegnet: *E. 1806.*
42 × 60½. Tilh. Hr. Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard.

18. 1806.
Sommerlyst i Sanderumgaard Have. Afb. p. 19.
42 × 60½. Tilh. Hr. Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard.

19. 1806.
Mariahvile i Sanderumgaard Have.
42 × 60½. Tilh. Hr. Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard.

20. 1806.
Lovhytte i Sanderumgaard Have. Staffagen formentlig forestillende Gehejmeraad Bülow og Hustru, f. Hoppe.
37 × 44. Tilh. Hr. Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard.

21. 1806.
Lovhytte i Sanderumgaard Have. Samme Motiv som foregaaende. Betegnet: *E. 1806.*
42 × 60½. Tilh. Hr. Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard.

22. 1807.
Lovhytte i Sanderumgaard Have. Samme Motiv som foregaaende. Betegnet: *E. 1807.*
60½ × 81. Tilh. Hr. Grosserer *Lehmann-Weber*, Svendborg.

23. 1807.
Tiggeren hos de gode Mennesker. (Moderen lader sit Barn række ham et Brød). Betegnet: *Eckersberg 1807.*
En Kopi heraf saas fornylig i et herværende Kunsthandlervindu.
Tilh. Grev *Vedel-Jarlsberg*, Norge.

24. 1807.
TIGGEREN HOS DE SLETTE MENNESKER. (Faderen lader sin Søn pudse en Hund paa ham).
Tilh. Grev *Vedel-Jarlsberg,* Norge.

25. 1807.
GRATIERNE. Efter Wieland. Udstillet 1807.
E. U.

26. 1807.
ADAM VAAGNER OP OG SER DEN NYSKABTE EVA. Forkastet Guldmedaille-Arbejde.
E. U.

27. 1807.
Portræt af Maleren JENS JUELS Søn, JENS, malet Dagen efter hans Død. Malet paa Træ. Omt. p. 13.
19 × 15½. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

28. 1807.
EN SCENE AF BELEJRINGEN 1807. Skitse i Oliefarve.
Solgt paa Lahdes Auktion i 1834 (Nr. 48). Billedets Størrelse i Katalogen opgiven at være:
55 × 69. E. U.

29. 1807.
EN AF KANONBAADENES TAPRE ATTAQUER MOD FJENDEN, SØNDAGEN D. 23. AUGUST (1807). Udstillet hos Lahde i Gothersgade, 1808. Omt. p. 23—25.
47 × 60. Tilh. Fru Professorinde *Panum.*

30. 1807.
FRUE TAARNS BRAND NATTEN MELLEM DEN 3. OG 4. SEPT. 1807 under Kjøbenhavns Bombardement, set fra Nørrevold. Flere Figurer paa Volden i Forgrunden karakteriserer de ved denne Begivenhed forefaldende Scener. Til Venstre ses Rosenborg Slot. Omt. p. 23.
Anført saaledes i Katalogen over Auktionen efter J. F. Clemens, Maj 1832, Nr. 11.
49 × 60. Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

31. 1807.
PARTI AF KJØBENHAVNS NØRREPORT IND MOD BYEN. Omt. p. 28.
Dette er vistnok et Billed af Eckersberg, men det er, navnlig for Figurernes Vedkommende, næsten ukendeliggjort som saadant ved Overmalinger.
En Tuschtegning til Billedet, dog med en anden Staffage, findes i Kobberstiksamlingen. Den er dateret 1807.
38 × 30½. Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

32. 1807.

Ildebrand om Natten. En Mølle paa en Høj ses i Mellemgrunden, i Forgrunden en Kone med en Lygte og et Par andre Figurer. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 1.
27 × 34. Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

33. 1807.

Tre Kvinder slæbe en Mand ind i en Have.
35 × 28. Tilh. Hr. Organist *Rasmussen.*

34. 1807 (ca.).

Den flittige Pige spinder. Betegnet: *E.*
Se Noten under følgende Nr.
42 × 29½. Tilh. Hr. Kammerjunker *C. Bornemann.*

35. 1807 (ca.).

Den dovne Pige sminker sig til Maskebal. Betegnet: *E.*
Afb. p. 32. Omt. p. 31.

Dette og foregaaende Billed, der har nøjagtig samme Størrelse og stort Slægtskab i Farvetonen, hører aabenbart sammen enten som Modstykker eller som Stykker af en Suite i Lighed med den, der er opført under Nr. 42—45 »En falden Piges Historie«.

Ganske lignende Kompositioner er i 1815 raderede paa samme Blad af Lahde, med Underskriften »Oldtid—Nutid«. Der kendes baade sorte og kolorerede Tryk af dette Blad, og det findes ogsaa i en Variant, paa hvilken Interiørerne har mere Lighed med dem i Malerierne.
42 × 29½. Tilh. Hr. Grosserer *Jac. Salomon.*

36. 1807 (ca.).

Den flittige Pige spinder.
Lignende Komposition som Nr. 34.
35 × 27½. Tilh. H. H. *Prins Hans* af Glücksborg.

37. 1807 (ca.).

Kvindeportræt. Formodentlig identisk med det ved Auktionen efter Eckersberg 1854 under Nr. 2 solgte Billed.
Oval: 24½ × 20. Tilh. Hr. Grosserer *G. Bestle.*

38. 1807 (ca.).

Den lykkelige Familie. Omt. p. 14.
Børneportræt Nr. 27 synes at være benyttet som en Slags Studie til Drengen længst til højre i dette Billed.
29 × 35. Tilh. Etatsraad *Bagges* Dødsbo.

39. 1807 (ca.).

Portræt af Kobberstikker og Miniaturmaler Niels Truslev (1762—1826). Omt. p. 14.
Oval: 31½ × 24½. Tilh. Fru *Fanny Falck.*

40. 1807 (ca.).
BARNEPORTRÆT en face. Omt. p. 14.
$31^1/_2 \times 23^1/_2$. Tilh. Fru *Mathilde Kabell,* Hesselager pr. Nyborg.

41. 1807 (ca.).
ECKERSBERGS SELVPORTRÆT. Afb. p. 16. Omt. p. 14.
$37^1/_2 \times 31^1/_2$. Tilh. Hr. Varemægler *M. Willer.*

42. 1808.
EN FALDEN PIGES HISTORIE. I. Dette og de følgende Billeder omt. p. 31.
$34 \times 27^1/_2$. Tilh. Fru Etatsraadinde *H. Heyman.*

43. 1808.
EN FALDEN PIGES HISTORIE. II.
$34 \times 27^1/_2$. Tilh. Fru Etatsraadinde *H. Heyman.*

44. 1808.
EN FALDEN PIGES HISTORIE. III. Betegnet: *E. 1808.*
$34 \times 27^1/_2$. Tilh. Fru Etatsraadinde *H. Heyman.*

45. 1808.
EN FALDEN PIGES HISTORIE. IV.
Disse fire Billeder er i 1811 stukne af Lahde; de originale Stik findes kun i ufuldendte Aftryk, men de tre første Blade er senere fuldendte i Roulet-Manér, muligvis af en anden Haand.
$34 \times 27^1/_2$. Tilh. Fru Etatsraadinde *H. Heyman.*

46. 1808.
STAFFAGE paa et Maleri, som ellers skyldes J. P. Møller. GRAABRØDRETORV EFTER BOMBARDEMENTET 1807. Betegnet: *Møller pinx. 1808.* Omt. p. 25.
En Tegning af samme Motiv, afskaaret paa samme Maade, men med en Staffage-Gruppe til venstre, som ikke findes paa nærværende Billed, tilhører Kobberstiksamlingen.
$47 \times 60^1/_2$. Tilh. Fru Professorinde *Panum.*

47. 1808.
PARCERNE: Klotho, Lachesis og Atropos, som spinde Livets Traad. Betegnet: *E. 1808.* Udstillet 1810.
$47 \times 39^1/_2$. Tilh. Hr. Læge *C. J. H. Wolff.*

48. 1808.
SOKRATES TAGER AFSKED MED SINE VENNER. Betegnet: *Eckersberg pinx. 1808.*
$54^1/_2 \times 66$. Tilh. Fru Hofjægermesterinde *Hoppe,* Toftholm.

49. 1808.

EN ALLEGORISK FREMSTILLING af moderlig Omsorg for den barnlige Uskyld. Omt. p. 31.

En Tegning til dette Billed (»En Moder med sit Barn«, Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 112) tilhører Hr. Ingeniør J. Rump. Et Penne-Udkast findes i Kobberstiksamlingen (paa Bagsiden af en med Aarstallet 1807 dateret Tegning, forestillende en Fader, der paa Dødslejet tager Afsked med sine Børn).

54 × 44. Tilh. Fru Konsulinde *Michelsen*.

50. 1808 (ca.).

EN HARPESPILLERSKE.

34 × 29. Tilh. Hr. Etatsraad, Vekselmægler *F. A. Lorck*.

51. 1808 (ca.).

KVINDELIG FIGUR, SOM SER PAA ET PORTRÆT. Omt. p. 31.

En Tegning til dette Billed tilhører Hr. Ingeniør J. Rump.

34½ × 27½. Tilh. Fru *E. Salomonsen*.

52. 1809.

PORTRÆT AF REBEKKA HYSSING. Afb. p. 29. Omt. p. 30—31.

21 × 16½. Tilh. Frk.'erne *Eckersberg*.

53. 1809.

JACOBS SØNNER VED FADERENS DØDSLEJE. Tilkendt Akademiets store Guldmedaille. Udstillet 1810. Afb. p. 34. Omt. p. 34—35.

105 × 126. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi*.

54. 1809.

SVANHILDE PAA STRANDBREDDEN. Udstillet 1810. Afb. p. 37. Omt. p. 35.

44 × 37½. Tilh. Frk. *Marie Jacobsen*.

55. 1809.

LANDSKAB MED EN KIRKE, I HVIS TAARN ER INDSAT ET UHR. Betegnet omkring dettes Skive: *1809*.

59 × 43½. Tilh. Hr. Baron *C. B. Schaffalitzky de Muckadell*, Rynkebygaard.

56. 1809.

VEJEN VED LUNDEHUSET. Betegnet: *1809. E.*

37½ × 44. Tilh. Hr. Grosserer *Wilh. Weincke*.

57. 1809.
Udsigt til Sommerspiret. Dette og de følgende Partier fra Møen omt. p. 38—39.
En Akvarel til dette Billed, dateret 10. Juli 1809, tilhorer Kobberstiksamlingen.
39 × 46. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

58. 1809.
Anden Udsigt til Sommerspiret.
39 × 46. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

59. 1809.
Et Parti i Nordfeldts Have.
37 × 44. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

60. 1809.
Andet Parti i Nordfeldts Have.
En Tusehtegning til dette Billed tilhører Hr. Greve C. C. S. Danneskjold-Samsøe. Den er dateret 13. Juli 1809.
36½ × 44. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

61. 1809.
Prospekt af Egnen ved Liselund paa Møen. Betegnet: *E. 1809.* Udstillet 1809.
En Tuschtegning til dette Billed, dateret 14. Juli 1809, tilhorer Kobberstiksamlingen.
54½ × 42. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

62. 1809.
Korsklinten ved Liselund paa Møen. Udstillet 1810.
En Tusehtegning til dette Billed tilhorer Hr. Greve C. C. S. Danneskjold-Samsoe. Den er dateret 14. Juli 1809.
54½ × 41. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

63. 1809.
Korsklinten ved Liselund paa Møen.
Lignende Komposition som foregaaende.
55 × 41½. Tilh. Hr. Grosserer *Julius Nielsen,* Damager pr. Haderslev.

64. 1809.
Et Teglværk paa Møen.
En Tegning til dette Billed, dateret 15. Juli 1809, tilhorer Kobberstiksamlingen.
32 × 42. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

65. 1809.
Landskab fra Møen. Udstillet 1810.
En Akvarel af dette Billed tilhorer Hr. Grosserer Nissen-Sommerstedt.
32 × 42. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

66. 1809.

LORMA OG ALDO efter Ossian. Udstillet 1810. Tilhørte den franske Chargé d'affaires Desaugiers.

E. U.

67. 1809.

CUPIDO HOS ANACREON. Udstillet 1810. Tilhørte den franske Chargé d'affaires Desaugiers.

E. U.

68. 1809.

EN NYMFE BORTRANER AMORS BUE (Amor legende med unge Piger). Kompositionen efter Salvator Rosa. Omt. p. 35.

55½ × 45½. Tilh. Hr. Greve *Bille-Brahe*, Hvedholm.

69. 1809.

PERSEUS LEDER DEN BEFRIEDE ANDROMEDA NED FRA KLIPPEN. Betegnet: *1809.* Omt. p. 35.

55½ × 45½. Tilh. Hr. Greve *Bille-Brahe*, Hvedholm.

70. 1809 (ca.).

BACCHUS BORTFØRER ARIADNE FRA NAXOS. Afb. p. 36. Omt. p. 35.

En Tegning til dette Billed, signeret *E. inv.*, tilhører Hr. cand. jur. Jul. Rosenberg.

52 × 43½. Tilh. Fru *S. Claudius*, f. *Lynge*, Malmø.

71. 1809 (ca.).

AMOR OG PSYKE. Omt. p. 35.

En Tegning til dette Billed, signeret *E. inv.*, tilhører Hr. cand. phil., Maler Aage Giødesen. En anden Tegning med en lignende Komposition tilhører Hr. Hofjægermester Bech, Valdbygaard: den er dateret 1806; men Billedet synes dog ikke at kunne være malet før ca. 1809.

36½ × 32. Tilh. Hr. Kunsthandler *C. L. Folttmar*.

72. 1809 (ca.).

SJÆLEN FØRES TIL ET ANDET LIV. Anlæg. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 110. Omt. p. 35.

32½ × 25½. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen*.

73. 1809 (ca.).

HELTENE (fra den 2den April 1801)'s GRAV PAA HOLMENS KIRKEGAARD. I Baggrunden København.

Stukket i Kobber — en Del forvansket i Linjerne — under Betegnelsen: Wiedewelt & Lahde inv., Lahde del. & sculps.

38½ × 53. Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

74. 1809 (ca.).
LANDSKAB. I Forgrunden en strikkende Malkepige; i Mellemgrunden et Led, som en Karl aabner for en Høstvogn. Betegnet: *E.* Afb. p. 41. Omt. p. 40.
53 × 38½. Tilh. Hr. Sognepræst *F. N. Freuchen,* Højby.

75. 1809 (ca.).
LANDSKAB. I Forgrunden en strikkende Malkepige; i Mellemgrunden et Led, som en Karl aabner for en Høstvogn.
Lignende Komposition som foregaaende.
33 × 23½. Tilh. Hr. Læge *Thorgeir Bekker,* Nakskov.

76. 1810 (før).
EN MANDLIG FIGUR. Modelstudie. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 3) til Assistent Meulengracht.
E. U.

77. 1810 (før).
SEMIRAMIS GJØR LØFTE IKKE AT ORDNE SIT HAAR, førend hun har dæmpet et Oprør. Solgt paa Lahdes Auktion 1834 (Nr. 51 a).
42 × 52. E. U.

78. 1810 (før).
SOCRATES TØMMER GIFTBÆGERET. Tilhørte Etatsraad Gudenrath.
E. U.

79. 1810 (før).
ORLOGSFREGAT UNDER SEJL. Afb. p. 12. Omt. p. 13.
Se Noten under følgende Nr.
40½ × 35. Tilh. Hr. Kommandør *Sølling,* Aarhus.

80. 1810 (før).
ORLOGSBRIG UNDER SEJL. Omt. p. 13.
Der synes ikke godt at kunne være Tvivl om, at man her har at gøre med to af Eckersbergs tidligste Forsøg i Marinemaleriet. De røber koloristisk et saa lidet fremskredet Naturstudium og desuden saa liden Sikkerhed i Tegningen baade af Skibene og af Søen, at de maa antages at være malede i hans Begynderaar før hans Rejse til Paris.
40½ × 35. Tilh. Hr. Kommandør *Sølling,* Aarhus.

81. 1810 (før).
ET SØSTYKKE. Man ser fra Stranden udover Søen, paa hvilken adskillige større og mindre Skibe omtumles. I Baggrunden hæve sig nogle Kyster over Vandet. I Forgrunden ses et Par Figurer. Det hele har Karakter af en stormfuld Dag. Solgt ved Auktion efter J. F. Clemens 1832 til Prof. J. C. Dahl.
E. U.

82. 1810 (før).
UDSIGT FRA KASTELSVEJEN OVER RHEDEN TIL KJØBENHAVN.
Solgt ved Auktion efter Eckersbergs Læge, Prof. Klingberg, 1835. Billedets Størrelse i Katalogen angiven:
$28^1/_2 \times 36^1/_2$. E. U.

83. 1810 (før).
PROSPEKT I LYNGBY.
Solgt ved Auktion efter Frost, Marts 1826 (Nr. 42). Tilhørte Kmh. Kragh.
$36^1/_2 \times 43$. E. U.

84. 1810 (før).
LANDSKAB MED EN KIRKE.
Solgt ved Auktion efter Fr. VII, Okt. 1864 (Nr. 53), til Conf. Abrahams. E. U.

85. 1810.
EN UDFLYTTERGAARD AF BONDEBYEN SPEITSBY PAA MØEN. Betegnet: *E. 1810.* Udstillet 1810. Et Brudst. afb. p. 39. Omt. p. 40.
En Akvarel hertil, dateret 12. Juli 1809 tilhører Hr. Greve C. C. S. Danneskjold-Samsøe.
57 × 75. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

86. 1810.
PROSPEKT AF HOVEDGAARDEN NORDFELDT PAA MØEN. Udstillet 1810.
Med nogle faa Ændringer stukket i Kobber af O. O. Bagge.
57 × 75. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

87. 1810.
PROSPEKT AF HOVEDGAARDEN NORDFELDT PAA MØEN.
I alt væsentligt en Gentagelse af foregaaende.
57 × 74. Tilh. Hr. Greve *C. C. S. Danneskjold-Samsøe.*

88. 1810.
LANDSKAB MED EN STENTE. Omt. p. 40.
En Tuschtegning til dette Billed tilhører Kobberstiksamlingen. Paa Tegningen er Træet til venstre afbladet. Afb. p. 40.
57 × 75. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

89. 1810.
BORRE KIRKE PAA MØEN.
57 × 75. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Güldencrone* til Vilhelmsborg.

90. 1810 (ca.).

Udsigt nord for Kronborg. Optrækkende Uvejr, en Regnbyge falder i Baggrunden. I Forgrunden en Herre og en Dame. Omt. p. 40.

63 × 77. Tilh. Hr. Prof. *L. Wimmer.*

91. 1810.

Loke og Sigyn. Betegnet: *Eckersberg 1810.*

134 × 161. Tilh. *Nationalgalleriet.* Ophængt paa Amalienborg.

92. 1810.

Partie af Ilsedalen paa Harzen. Omt. p. 50.

I Eckersbergs Papirer findes en Koncept, der beskriver dette Billed saaledes: »Dybest i Baggrunden sees den saakaldte Ilsenstein, en meget skjøn og for mange løyerlige Accidenser berømt Granit Klippe af en betydelig Høyde, i Mellemgrunden en Savemølle ved en Vandledning af Ilsefloden, som useet har sit løb til venstre dybt i Dalen mellem træerne fruentimer med deres bærekurve, som der i Egnen nesten alle forretter Muuleseltjeneste«.

32½ × 24½. Tilh. Hr. Overlærer *Koch,* Randers.

93. 1810.

Partie af Okkerdalen paa Harzen. Betegnet: *E. 1810.* Omt. p. 50.

I samme Koncept, som ovenfor er citeret, beskriver Eckersberg dette Billed saaledes: »Af de tvende Bjerge som indeslutter Baggrunden heder det paa den venstre *der Huthberg,* paa den høyere *der Kaaberg.* I Midten seer man Okkerfloden noget udtørret flyde imod forgrunden. I forgrunden til venstre er en Vandledning af floden anbragt, til messinghytterne til høyre flyder det øvrige bort, en kone som transporterer levnetsmidler op til dem som boe paa bjergene og undertiden gaaer op til ..... (ulæseligt) lader hvile med hendes Mand som med hans Kamerat skal arbeide i Skoven«.

51 × 62. Tilh. Fru Etatsraadinde *Suhr's* Dødsbo.

94. 1810.

Situation ved Rhinstrømmen. Betegnet: *E. 1810.* Afb. p. 50. Omt. p. 50.

I samme Koncept, som ovenfor er citeret, beskriver Eckersberg dette Billed saaledes: »Rhinstrømen omtrendt 4 Mil Syd østlig for Coblenz. Paa venstre seer man ned ad Rhinstrømen, Vanddeligenzen sees seilende nedad med strømmen, tvende mænd træker en liden flodpram ladt med Varer opad. Til Høire seer man paa et bjerg beplantet rundt omkring med Viinranker en gammel Ruin af et fordoms Ridderslot kaldet Gutenfels, en lignende bemerkes ogsaa paa en høy Pyndt i baggrunden noget til Venstre. Paa Mellemgrunden sees noget af Landsbyen Kaup, derfra sees langs Veien hen til ..... at gaa fruentimer som har hentet grøndt etc.«.

47 × 59. Tilh. Enkefru *Elisabeth Hvidt.*

95. 1810.
JEPPE PAA BJERGET, 3die Akt, 9de Scene. Betegnet: *E. 1810.* Omt. p. 61.
Stukket i Kobber af J. F. Clemens.
Tilh. *Nationalgalleriet*, anbragt paa Amalienborg.

96. 1811.
EN FORFØRELSESSCENE I EN SKOV. Betegnet: *E. 1811.* Omt. p. 51.
32 × 40. Tilh. Fru Etatsraadinde *Heyman*.

97. 1811.
DEN HELLIGE FAMILIE. Kopi efter Rafael (La vierge au François I). Udstillet 1813. Omt. p. 52.
Tilh. *H. M. Kongen*. Anbragt paa Amalienborg.

98. 1811.
MANDLIG MODELFIGUR. Afb. p. 52. Omt. p. 52. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 7.
78½ × 52. Tilh. Maleren, Hr. Prof. *Axel Helsted*

99. 1811.
MANDLIG MODELFIGUR. Omt. p. 52. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 8.
34 × 27½. Tilh. Maleren, Hr. Prof. *Axel Helsted*.

100. 1811.
JOSEPHS BRØDRE BRINGE HANS BLODIGE KJORTEL TIL JACOB. Betegnet: *E. Paris, 1811.* Afb. p. 53. Omt. p. 53—55.
50 × 61. Tilh. Hr. fhv. Købmand *F. E. Sander*.

101. 1811.
PORTRÆTSTUDIUM AF EN GRÆKER.
40½ × 34. Tilh. Hr. Købmand *H. Jac. Kornerup*.

102. 1811.
PORTRÆT AF EN UNG KVINDE.
41 × 34½. Tilh. Fru Professorinde *A. Munch*.

103. 1811.
TEGNEKONSTENS OPFINDELSE. Omt. p. 63.
49½ × 60. Tilh. Fru Gehejmeraadinde *Classen*.

104. 1811.
STAFFAGE paa et Landskabsbillede, som ellers skyldes J. P. Møller: PARTI UDENFOR PARIS.
92 × 72. Tilh. Hr. Kaptajn *F. Grünwaldt*.

105. 1811 (ca.).
ECKERSBERGS SELV-PORTRÆT. Afb. p. 54. Omt. p. 55.
33 × 26. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg*.

106. 1811—12.
HERMOD, SOM I GUDERNES NAVN BEDER HEL, DØDENS DRONNING, AT GIVE BALDER TILBAGE. Udstillet 1814.. Omt. p. 63.
I et Brev (til Clemens), dateret 14. Okt. 1811, skriver Eckersberg, at han har dette Billed i Arbejde. Det blev fuldendt i April 1812.
81 × 65. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage*.

107. 1812.
EN LIDEN PIGE, LEGENDE MED EN KAT. Udstillet 1814.
Ifolge Dagbogen solgt til en norsk Grosserer Knutzon jun.
40 × 49½. E. U.

108. 1812.
VICELIN, SOM UDDELER LEVNEDSMIDLER TIL DE TRÆNGENDE. Udstillet 1814. Omt. p. 63.
58 × 77. Tilh. *Nationalgalleriet i Kristiania*.

109. 1812.
JEAN DE FRANCE. 1ste Akt, 6te Scene. Udstillet 1814. Omt. p. 64.
Stukket i Kobber af J. F. Clemens.
57½ × 70½. Tilh. *Nationalgalleriet,* ophængt paa Amalienborg.

110. 1812.
OEDIPUS OG ANTIGONE. Omt. p. 66.
49½ × 62½. Tilh. Fru Gehejmeraadinde *Classen*.

111. 1812.
ULYSSES OG CALYPSO. Omt. p. 66.
49½ × 62½. Tilh. Fru Gehejmeraadinde *Classen*.

112. 1812.
ULYSSES' HJEMKOMST.
62½ × 73½. Tilh. Fru Gehejmeraadinde *Classen*.

113. 1812.
TELEMAK, SOM SER FADEREN ukjendt hos Hyrden Eumeos.
Anlagt i Oktober 1812, muligvis ikke fuldfort.
E. U.

114. 1812.
TRENDE SPARTANSKE DRENGE, SOM ØVE SIG I BUESKYDNING. Etude efter Naturen. Betegnet: *E. 1812.* Udstillet 1813. Afb. p. 65. Omt. p. 66 ff.
81 × 64. Tilh. Hr. Forfatter *Edgar Collin*.

115. 1812.

Etude af en ung Skytte, som sliber sin Pil. Udstillet 1814. Solgt under Titlen: »En ung Mand hvæsser en Piil« paa Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 6).

E. U.

116. 1812.

Den hellige Familie. Kopi efter Rafaels Madonna dell' Impannata, nu i Pitti-Galleriet. Udstillet 1814. Omt. p. 69.
141 × 110. Tilh. Hr. Lensgreve *Moltke-Bregentved.*

117. 1812.

Christus, som lader de smaa Børn komme til sig. Betegnet: *Eckersberg f. à Paris.* Udstillet 1813. Omt. p. 70 ff.

En Kopi, udført af N. Holbech, findes i Johanneskirken i København.

Horne Kirke paa Fyen.

118. 1812.

Etude af et Fruentimmer, halv Figur. Betegnet: *1812 E.* Udstillet 1814. Afb. p. 71. Omt. p. 72.
80 × 65. Tilh. Enkefru, Konsulinde *J. Schierbeck,* Helsingør.

119. 1812.

Udsigt ved Pont Royal fra Quai de Voltaire i Paris. Udstillet 1814.

»Samme Dag (d. 21de Novbr. 1812) Prospekten af Pont royal fra quai Voltaire taget« (E.s Dagbog).

»Til Landskaberne har jeg valgt som det interessanteste jeg kunde finde en Udsigt fra Høyden ved Slottet Meudon .... og en Prospect taget fra *Quai Voltaire* i Nærheden af Thuillerierne hvoraf den sydlige Flöy, Haven, Pont royal og Pont Concorde i Baggrunden, sees. Med Fornøyelse skal jeg anvende alt for derved at give et Beviis paa min Erkjendtlighed.« (Brev fra E. til Justitsraad Berner, den 30. Novbr. 1812).
55½ × 71. Tilh. Hr. Grosserer *Kolthoff.*

120. 1812.

Landskab under Vandledningen i Arcueil ved Paris. Betegnet: *E.* Udstillet 1814.

Billedet nævnes under Titlen »Aquaduquen i Arcueil« som udført for Conferentsraad Bugge (hvem det ogsaa har tilhørt) i et Brev fra E. til Clemens, dateret Paris d. 1. Juni 1813. Endvidere: »endt det lille Stykke Arcueil« (E.s Dagbog d. 10. Decbr. 1812).
32½ × 40. Tilh. Hr. Kammerherre *C. Scavenius* til Klintholm.

121. 1812.

Udgangen af Bois-de-Boulogne til Longchamps. Betegnet: *E. 1812.* Udstillet 1814 under samme Titel, med Tilføjelsen:

»Mont Calvaire sees i Baggrunden«). Modstykke til foregaaande. Afb. p. 74. Omt. p. 73.

»endt det lille Stykke: Udgangen af Bois-de-Boulogne til Longchamps« (E.s Dagbog d. 22. Decbr. 1812).

33 × 40½. Tilh. Hr. Sognepræst *P. Lange,* Hinze pr. Kjellerup.

122. 1812 (ca.).

STUDIEHOVED.

23½ × 19½. Tilh. Hr. Kammerjunker, Grosserer *Henry Tegner.*

123. 1812 (ca.).

HAGBART OG SIGNE. Efter Oehlenschlägers Tragedie, sidste Scene. Skitse.

Dateringen af dette lille Billed er noget tvivlsom.

26½ × 19. Tilh. Hr. Bogbinder *H. H. Rasmussen.*

124. 1812 (ca.).

Portræt af Landskabsmaleren J. P. MØLLER (1783—1854).

Formentlig malet af E. under hans Samvær med Møller i Paris.

30½ × 24. Tilh. Frk. *Charlotte Møller.*

125. 1813.

ETUDE AF TVENDE HYRDER, den ældre forklarer noget for den yngre. Udstillet 1814. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 4. Omt. p. 88 og 90.

53 × 42. Tilh. *Nationalgalleriet.*

126. 1813.

Portræt af MODELLEN EMILIE i Paris. Afb. p. 77. Omt. p. 76—78.

»endt E(milie)'s Portræt« (E.s Dagbog d. 30. Jan. 1813).

25½ × 20. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow.*

127. 1812—13.

HAGAR OG ISMAEL I ØRKENEN. Betegnet: *E. 1812.* Udstillet 1814. Afb. p. 70. Omt. p. 72.

»Endt Hagar i Ørkenen« (E.s Dagbog d. 6. Febr. 1813). »Nr. 5 er en liden Hagar i Ørkenen. Dette har jeg gjordt for at *præsentere* H. H. Prindsen .... adskillige her have givet det Bifald« (Brevkoncept af E. til Kobberstikkeren Clemens, dat. Paris d. 1. Juni 1813).

En Tuschtegning til dette Billed tilhører Hr. Greve C. C. S. Danneskjold-Samsøe.

65 × 80. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

128. 1813.

EN HVILENDE KVINDE. Halv Figur. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 5.

30 × 26. Tilh. Hr. Organist *Rasmussen.*

129. 1813.
UDSIGT FRA MEUDON SLOT. Udstillet 1814. Afb. p. 73. Omt. p. 72.
»Endt Prospekten fra Meudon« (E.s Dagbog d. 27. Febr. 1813). Se Noten under Nr. 119.
$55\frac{1}{2} \times 71$. Tilh. Hr. Grosserer *Kolthoff.*

130. 1813.
VICELIN UDDELER LEVNEDSMIDLER TIL DE TRÆNGENDE.
Af Eckersberg kaldet: »den lille Vicelin«. Malet til Prof. Müller. »Endt den lille Vicelin« (E.s Dagbog d. 8. April 1813).
E. U.

131. 1813 (ca.).
PORTRÆTSTUDIE AF EN DRENG.
Udstillet paa Kroningssalonen 1840 under Eckersbergs Navn. Tilhorte senere Dr. Schiøtz i Roskilde.
E. U.

132. 1813 (ca.).
EN SAPEUR FRA PARIS.
Sendt af Eckersberg til en Hr. Ranse i Flensborg 1819.
E. U.

133. 1813.
DEN GODE MODER. Omt. p. 84.
»Endt det lille Maleri »la bonne mère« (E.s Dagb. d. 23. Aug. 1813).
$44\frac{1}{2} \times 34$. Tilh. Fru Gehejmeraadinde *Classen.*

134. 1813.
CECROPS DØTTRE OPDAGE MINERVAS HEMLIGHED. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 79. Afb. p. 85. Omt. p. 84.
I Auktionskatalogen opført som et Arbejde fra 1826. Synes dog snarere at være et Forarbejde til det større Billed, hvoraf kun et Fragment er opbevaret (opført under Nr. 142).
$22\frac{1}{2} \times 17$. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

135. 1813.
ALKYONES DRØM. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 34) til Maler Lund.
Omtalt i Breve fra E. til Clemens (Novbr. 1813).
E. U.

136. 1813.
ALKYONE VED STRANDEN. Afb. p. 87. Oml. p. 86.
»Endt Halcyone ved Stranden«. (E.s Dagb. Rom. d. 22. Oct. 1813). En Tegning til dette Billed tilhører Hr. Grosserer J. R. B. Lefolii.
$72 \times 48\frac{1}{2}$. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

137. 1813.

Papirius og hans Moder (efter en Fortælling i Aulus Gellius' *Noctes Atticae*).

Weilbach opfører Billedet under 1823 og skriver, at det er endt d. 3. Marts samme Aar. Men der findes i E.s Dagbog ingen anden Optegnelse om dette Billed, end at han d. 3. Marts 1823 har »*Imodtaget af Hr. Nathanson for Papyrius* 45 Rbdr.«, hvilket ikke udelukker, at det kan være malet langt tidligere. Og herpaa tyder i høj Grad dets maleriske Stil. Det er efter al Sandsynlighed malet under E.s Ophold i Rom, og Modellen til Papirius' Moder har vistnok været den samme, som Kunstneren har benyttet til det foregaaende Billed af Alkyone.

36 × 27½. Tilh. Højskoleforstander *Ernst Triers* Dødsbo.

138. 1813.

Hektors Afsked med Andromache. Afb. p. 89. Omt. p. 88.

49 × 34½. Tilh. *Thorvaldsens Museum* (Magasinet).

139. 1813.

En sovende Qvinde i antik Dragt. Betegnet: *Roma 1813.* Afb. p. 100. Omt. p. 99—100.

Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

140. 1813.

Porta Angelica ses til venstre, længere tilbage et Parti af Vatikanet (Belvedere). Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 19. De romerske Prospekter er omtalte foran under ét p. 101—109.

32 × 41. Tilh. Hr. cand. jur., Borgerrepræsentant *Gustav Philipsen.*

141. 1814.

Prospekt af Mars Vainqueur, d. v. s. Nervas forum i Rom. Udstillet paa Kunstforeningens Udstilling 1828, Katalogens Nr. 159. Billedet beskrives dér saaledes: »Den store Muur af svære Peperin-Blokke, som optager den største Deel af Maleriet, dannede engang Omgivningsmuren for Nervas Forum. Marmor-Søjlerne, over hvilke Klokketaarnet staaer, menes at have hørt til det Tempel, som Trajan lod opføre til Nervas Ære«.

»endt Prospecten af Mars vainqueur« (E.s Dagbog, d. 15. Jan. 1814).

43 × 33½. Tilh. Hr. Grosserer *Benny M. Goldschmidt.*

142. 1814.

Kvindehoved i Profil. Fragment af Maleriet »Cecrops Døtre« (se Nr. 134). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 40.

»En dobbelt Seance af Vicenza og hendes Søstre til Cecrops Døttere« (E.s Dagbog, d. 14. Marts 1814).

»Foruden nogle andre Smaating saa har jeg begyndt . . . . . en

Grupe af *Cecrops Døtre* .... dette sidste arbeider jeg paa nærværende, figurerne er nesten Legemsstørrelse« (Brev-Concept fra Eckersberg til Clemens).
$23^1/_2 \times 20^1/_2$. Tilh. Maleren Hr. Prof. *Otto Haslund*.

143. 1814.
ULYSSES' HÆVN PAA FRIERNE. Odyss. 22. Afb. p. 98. Omt. sammest.
»Begyndt paa Ulysses' Hævn paa Frierne« (E.s Dagbog d. 21. Marts 1814),
.... »iblandt fleere Compositioner har jeg begyndt at udføre tvende .... det andet er Ulysses der slaaes med frierne, men jeg maae nu lade disse Ting staae indtil jeg engang faaer Raad til at holde Modellerne dertil, som vil være Nødvendig til deres Udførelse« (Brev fra E. til Baron Schubart d. 16. Juni 1814).
$24^1/_2 \times 43$. Tilh. Hr. Urtekræmmer *P. B. Poulsen*.

144. 1814.
EN DEL AF VIA SACRA. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 20. Udstillet i Kunstforeningen 1828, Katalogens Nr. 151. Beskrives dér saaledes: »Antonius og Faustinas Tempel, hvis Celle indtages af Kirken St. Lorenzo in Miranda, staaer i Forgrunden; i Baggrunden sees Capitolium. Afb. p. 103.
En Blyantstegning til dette Billed, dateret d. 7. Juni 1814, tilhører Kobberstiksamlingen.
$27^1/_2 \times 31^1/_2$. Tilh. Frk. *Frederikke Treschow*.

145. 1814.
CAMPO VACCINO (det gamle Forum Romanum). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 16. Udstillet 1828 paa Kunstforeningens Udstilling, Katalogens Nr. 153. Billedet beskrives dér saaledes: »Til venstre i Forgrunden de 3 Marmor Colonner af det saakaldte Jupiter Stators Tempel. Septimius Severus Triumphbue og en Søile, opreist i det 7de Aarhundrede til Keiser Phokas Ære, staa i Mellemgrunden til høire .... Baggrunden optages af Capitoliner-Bjerget, hvis Ryg dækkes af Senatorernes Palads med dets høie Klokketaarn og af Kirken Maria Ara Celi, og hvis Fod desuden prydes med Tempellevninger. De to Colonner, der staae omtrent midt i Stykket, ere Rester af den tordnende Jupiters Tempel, og de Colonner, som staae mere til venstre, dannede engang Søilegangen om Fortunas Tempel«.
En Tegning hertil, dateret d. 8. Juni 1814, tilhører Hr. Malermester Vict. Hansen.
$31^1/_2 \times 41$. Tilh. Hr. Kammerherre *Scavenius* til Gjorslev.

146. 1814.
PORTRÆT AF ANNA MARIA UHDEN, f. MAGNANI, THORVALDSENS ELSKERINDE. Afb. p. 113. Omt. p. 110—112.
31 × 21½. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

147. 1814.
PORTRÆT AF ALBERT THORVALDSEN i Lucca-Akademiets Ordensdragt. Udstillet 1815. Afb. udfor p. 114. Omt. p. 114—118.
»Begyndt paa Thorwaldsons Portrait« (E.s Dagbog d. 8. Aug. 1814). »Endt Thorwaldsens Portrait (do. do. d. 8. Sept. 1814).
90½ × 74. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

148. 1814.
PARTI VED CLOACA MAXIMA. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 21. Udstillet 1828 paa Kunstforeningens Udstilling, Katalogens Nr. 158. Billedet beskrives dér saaledes: »De underjordiske Canaler i Forgrunden ere Levninger af de gamle Afledningscanaler (Cloaca maxima). I Mellemgrunden til venstre staaer en fiirsidet Janusbue, der bærer Ruiner af en Fæstningsmuur fra Middelalderen. Kirken til høire med det fiirkantede Klokketaarn hedder St. Giorgio in Velabro. Op til den støder en lille Triumphbue, opført til Septim. Severus' Ære ..... Baggrunden optages af den sydvestlige Deel af Capitoliner-Bjerget og af Paladset Caffarelli.
En Tegning til dette Billed tilhorer Billedhuggeren, Hr. Prof. Freund. Den er betegnet: *Octobr. 1814.*
32 × 47. Tilh. Hr. Greve *F. R. Scheel* til Ryegaard.

149. 1814.
KLOSTERGAARDEN I S. LORENZO FUORI. Betegnet: *1814.*
Der eksisterer af dette Billed i Privateje en Gentagelse, som næppe er af E. selv.
33 × 44. Tilh. Hr. Fabrikant *Bernh. Hirschsprung.*

150. 1814.
PARTI I VILLA BORGHESES HAVE. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 22. Afb. p. 102.
28½ × 33. Tilh. *Nationalgalleriet.*

151. 1814.
DE TRE KVINDER VED CHRISTI GRAV. Brudstykke. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 41) til Jærnstøber Løvener.
E. U.

152. 1814.
KVINDERNE MED ENGLEN VED CHRISTI GRAV. Altertavle. Udstillet 1815. Afb. p. 97. Omt. p. 96.

»begyndt paa Altertavlen« (E.s Dagbog, d. 14. Sept. 1814). »Endt aldeeles Altertavlen« (do. do. d. 21. Decbr. 1814).
Bestilt Størrelse: 4 Al. × 2½ Al. *Jarlsberg* i Norge.

153. 1814.
CHRISTUS HOS JAIRUS. Ufuldendt?
»Begyndt Christus hos Jairus« (E.s Dagbog d. 26. Decbr. 1814).
E. U.

154. 1814—1815.
ANDAGT VED DEN HELLIGE PORT PAA PETERSKIRKEN I ROM.
Opført under denne Titel i Conferentsraad Thomsens Auktionskatalog, 1865 (Nr. 42).
Tegninger til nogle af Figurerne paa dette Billed findes i Kobberstiksamlingen.
31 × 27. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

155. 1815.
STUDIE (Fragment: en Mand kaster en Sten). Af Kompositionen: DA ISRAELS BØRN TALEDE IMOD GUD OG IMOD MOSES, DA SENDTE HERREN BRÆNDENDE SLANGER BLANDT FOLKET (4de Mose Bog). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 12. Omt. p. 96.
En Tegning af denne Komposition i dens Helhed, signeret *E. Jan. 1815* tilhører Billedhuggeren, Hr. Prof. Stein.
23 × 17. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

156. 1815.
KLOSTERGAARDEN I S^A. MARIA IN ARACELI. Anlæg. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 33.
»Malet et lidet Partie af Gaarden i Kapuziner Klosteret Araceli« (E.s Dagbog d. 4. Marts 1815).
En kvadreret Tegning i Bly og Tusch til dette Anlæg, dateret 1815, tilhører Kobberstiksamlingen. Se det under samme Titel opførte Billed fra 1824.
36 × 49. Tilh. Maleren Hr. Prof. *Otto Haslund.*

157. 1815.
EN BYGNING I DEN ROMERSKE CAMPAGNE. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 13.
»malet en liden fabrik uden for Ponte Molle« (E.s Dagbog den 25. Marts 1815).
27½ × 32. Tilh. *Nationalgalleriet.*

158. 1815.
ET PARTI AF DET INDRE AF COLOSSEUM. Udstillet 1817. Afb. p. 109.
»begyndt at male 2 smaa Partier i Coloseet« (E.s Dagbog den 28. Marts 1815.
34 × 35. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

159. 1815.
PARTI AF DET INDRE AF COLOSSEUM. I Forgrunden en gaaende Munk.
Se Noten under foreg. Billed.
24½ × 37. Tilh. Hr. Proprietær *J. C. Hauberg*, Daurup pr. Jyderup.

160. 1815.
KIRKEN S^A. AGNESE UDENFOR PORTA PIA. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 23.
»malet Kirken St. Agnese« (E.s Dagbog den 7. April 1815). En Tegning til dette Billed, dateret 8. Marts 1815, tilhorer Kobberstiksamlingen.
32 × 49½. Tilh. *Nationalgalleriet.*

161. 1815.
ET PARTI AF KIRKEN S. LORENZO FUORI DELLE MURE I ROM. Udstillet 1817. Udstillet paa Ny paa Kunstforeningens Udstilling 1828, Katalogens Nr. 163.
»begyndt et Parti i Kirken S. Lorenzo fuore delle Mure« (E.s Dagbog d. 18. April 1815).
En Blyantstegning til dette Billed tilhører Kobberstiksamlingen.
46 × 32. Tilh. Hr. Boghandler *Herm. Lynge.*

162. 1815.
NARCISSUS. Næppe ganske fuldført. Afb. p. 99. Omt. sammest.
»Modell for Nareissus 12 P.« (E.s Dagbog d. 4.—5. Septbr. 1815). »Modell Saverio i 6 Dage til Nareissus til d. 16. i alt 34 P(aoli)« (do. do. d. 11. Sept. 1815).
Der eksisterer mindst to Kopier af dette Billed. Den ene tilhorer Hr. Skuespiller Priee, den anden Hr. Maler Cai Brandt. I hvert Fald den sidstnævnte er ikke egenhændig.
45 × 56. Tilh. Hr. Kammerherre *C. Scavenius* til Klintholm.

163. 1815.
KLOSTERGAARDEN VED ST. PAUL. Betegnet: *E. 1815.* Udstillet 1817. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 12.
»Malet Gaarden i St. Paul« (E.s Dagbog d. 28. Sept. 1815).
33½ × 44. Tilh. Hr. Grosserer *Benny Goldschmidt.*

164. 1815.
UDSIGT GENNEM TRE AF DE NORDVESTLIGE BUER I AMPHITHEATRETS 3DIE STOKVÆRK Udstillet paa Kunstforeningens Udstilling 1828, Katalogens Nr. 157. Billedet beskrives dér saaledes: »Gjennem Buen til venstre sees de fremragende Ruiner af Fredens Tempel og, bag dem, Kirken Maria Ara Celi i det Fjerne. Gjennem den mellemste Bue sees det saakaldte Neros Taarn . . . og endnu længere tilbage øines

Paladset paa Monte Cavallo. Ligefor Buen til høire ligger Kirken St. Pietro in Vincoli i Nærheden af Titus' Bade). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 17. Afb. p. 105. Omt. p. 106.

En Tegning til dette Billed tilhører Hr. Forfatter Karl Madsen.
32 × 49. Tilh. Hr. Etatsraad *Bagges* Dødsbo.

165. 1815.

En romersk Tigger. Afb. p. 111. Omt. p. 110.

»Modell for en Rame til Portraitet af den gamle Mand som Hr. Thorwaldsen lik, 15 p.« (E.s Dagbog d. 24. Decb. 1815).
Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

166. 1816.

(Modellen) C. i Ciociaradragt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 26 (»Portræt af en romerske Landboerske. Una ciociara«). Omt. p. 110.

»Til Modell C... 1 Scudo« (E.s Dagbog d. 8. Jan. 1816). »Endt C.'s Portrait. Scioeciaredragt« (do. do. d. 16. Jan. 1816).
53 × 47. Tilh. Hr. Grosserer *Claudius*, Malmø.

167. (1812—)1816.

Moses lader det røde Hav træde tilbage og Faraos Hær oversvømme. Udstillet 1817. Afb. p. 93. Omt. p. 91—96.

I et Brev af 12. Okt. 1812 skriver E. til Clemens, at han har modtaget Bestillingen paa dette Billed, og at han har gjort et Udkast dertil. I et Brev fra Foraaret 1815 hedder det: »Det store Malerie Israeliternes Udvandring er nu gandske *ebaucheret*«. Først Aaret efter synes E. at have fuldendt Billedet; han noterer d. 23. April 1816 i Dagbogen: »Indpakket det store Malerie.«
204 × 282. Tilh. *Nationalgalleriet.*

168. 1816.

Moses, nedstegen fra Sinai Bjærg, viser det israelitiske Folk Lovens Tavler. Skitse. Omt. p. 96.

»Endt Skizzen Moses med Tavlerne« (E.s Dagbog, d. 5. Marts 1816). En Tegning til dette Billed tilhører Kobberstiksamlingen.
28½ × 36. Tilh. Hr. Organist *Rasmussen.*

169. 1816.

Maria siddende med Barnet Jesus i Skyerne. Efterligning af Rafaels Madonna di Foligno. Omt. p. 119.
Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

170. 1816.

Maria siddende med Barnet Jesus i Skyerne. (Frit efter Raphael). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 25 (ikke solgt).

Gentagelse af Billedet i Thorvaldsens Museum.
34 × 26. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

171. 1816.

Rafaels Madonna di Foligno, en Efterligning. Udstillet 1817.

Samme Komposition som foregaaende. Endnu en Skitse med denne Komposition (dog vistnok malet langt senere) er fra Domainedirektoratet gaaet over til Kunstakademiet.

Altertavle i *Slaglnnde* Kirke paa Sjælland.

172. 1813—16.

En Høstpige i antik Dragt.

Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

173. 1813—16.

Sokrates og Alkibiades.

Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

174. 1813—16.

Moses findes af Faraos Datter. Omt. p. 96.

33 × 24½. Tilh. Hr. *Olto Benzon.*

175. 1813—16.

Joseph og Potiphars Hustru.

Der findes ingen Optegnelser af E. om dette Billed; men til Statuen i Baggrundens Nisehe forekommer flere Tegninger, den ene tilhorende Kobberstiksamlingen, den anden Hr. Prof. Freund, og endnu en tredje findes opfort i Eckersbergs Auktionskatalog. Forbilledet for denne Figur var en ægyptisk Statue i Villa Borgheses Have. Billedet synes altsaa at tilhore E.'s romerske Ophold. Men det fremviser i visse Enkeltheder (se f. Eks. Foddernes Behandling) Ligheder med Billedet af Hagar og Ismael (Nr. 127), som E. malede i Paris.

83 × 85. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

176. 1813—16.

En romersk Landboer. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 27) til Redaktør Siesbye.

E. U.

177. 1813—16.

En ægyptisk Sfinx. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 36) mod kontant Betaling.

En Tegning — formodentlig til dette Billed — af en ægyptisk Sfinx tilhorer Hr. Prof. Freund.

E. U.

178. 1813—16.

En ældre Mand og en Landboerske i knælende Stillinger. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 37.

28½ × 22. Tilh. Hr. Murmester *A. N. Schioldann.*

179. 1813—16.

To Figurer foran St. Petersstatuen i Kirken af samme Navn. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 39) til Xylograf Kittendorff.

E. U.

180. 1813—16.
EN DANSENDE ITALIENERINDE. Anlæg. Betegnet bagpaa: *E. Eckersbergs* Auktionskatalog Nr. 81.
100 × 50. Tilh. Hr. Journalist *Frejlif Olsen*.

181. 1813—16.
UDSIGT OVER NOGET AF ROM, St. Peterskuppelen sees i Baggrunden. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1851 (Nr. 35) til Sekretær Muhle.
E. U.

182. 1813—16.
UDSIGT VED TIBEREN I NÆRHEDEN AF DEN SAMMENSTYRTEDE BRO (ponte rotto). Udstillet 1828 paa Kunstforeningens Udstilling, Katalogens Nr. 160. Billedet beskrives dér videre saaledes: »I Baggrunden ligger Aventiner-Bjerget til venstre med Kirkerne Sta. Sabina og Maria del Priorata.«
Solgt 1853 til Kunstforeningen, der ejer en Tegning efter dette Billed.
27¼ × 44. Tilh. Hr. Fuldmægtig *Thøger Holm*.

183. 1813—16.
UDSIGT OVER TIBEREN FRA TRASTEVERE udenfor Helligaands-Hospitalet. I Baggrunden Engelsborgen og Engelsbroen. Udstillet 1828 paa Kunstforeningens Udstilling, Katalogens Nr. 161.
28½ × 44. Tilh. *Nationalgalleriet*.

184. 1813—16.
EN HVÆLVET GANG I COLOSSEUM. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 14.
28½ × 39½. Tilh. Hr. Greve *F. R. Scheel* til Ryegaard.

185. 1813—16.
UDSIGT FRA TREDIE STOKVÆRK I COLOSSEUM, forneden sees Constantins Triumphbue og Klostret Buonaventura; Figuren ufuldendt. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1851 (Nr. 29) til Redaktør Siesbye.
E. U.

186. 1813—16.
EN OPGANG I COLOSSEUM. Udført Skitse. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1851 (Nr. 38) til Erling Eckersberg.
35½ × 25. E. U.

187. 1813—16.
PARTI AF DET INDRE AF COLOSSEUM. EN KAPUCINERPRÆST HOLDER GUDSTJENESTE.
28½ × 25½. Tilh. Hr. Forpagter *J. Holm*, Rosenlund.

188. 1813—16.
Parti af Colosseum. Udstillet 1844 sammen med Nr. 198 under E.s Navn og med Tilføjelsen »malet i Rom«.

Solgt paa Thorvaldsens Museums Auktion d. 1. Okt. 1849 (Nr. 132) som »Copie *d'après* Eckersberg« til Justitsraad Lautrup.

E. U.

189. 1813—16.
Udsigt gennem en af Buerne i Colosseums andet Stokværk.
34 × 26½. Tilh. Enkefru *Elisabeth Hvidt.*

190. 1813—16.
Vestatemplet i Rom.
27 × 33. Tilh. Hr. Nationalbankdirektor *Rud. Tvermoes.*

191. 1813—16.
Den nordøstlige Side af Capitoliner Bjerget. Udstillet 1828 paa Kunstforeningens Udstilling, Katalogens Nr. 152. Billedet beskrives dér saaledes: »Porticussen af Peperin-Steen til venstre hører til det Franciskanerkloster, der er bygget op til Maria Ara Celi's Chor. Bygningen yderst til høire støder op til Senatorernes Palads, der optager den midterste Deel af Capitolium. Palatiner Bjerget med de farnesianske Haver ligger til høire i Mellemgrunden. Monte Cavo (Albaner-Bjerget) sees i det Fjerne.« Afb. p. 107.

En Tegning til den højre Del af dette Billed tilhører Frk.'nerne Eckersberg.

32 × 48. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

192. 1813—16.
En anden Del af Via sacra (se Katalogens Nr. 144), som her gaaer forbi Romulus og Remus Templet, der nu danner Vestibulen til Kirken St. Cosmus og Damianus. Udstillet under denne Titel og under Nr. 155 paa Kunstforeningens Udstilling 1828.
31½ × 43. Tilh. Fru *Seidelin,* Roskilde.

193. 1813—16.
Marmortrappen, som fører op til Kirken S^a Maria in Araceli, tilhøjre Opgangen til Capitolium. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 11 (ikke solgt). Købt siden af Kunstforeningen. Nr. 151 paa dennes Udstilling 1828.

Der eksisterer af dette Billed i Privateje en fortrinlig, men dog næppe af E. selv udført Gentagelse.

32 × 36½. Tilh. Hr. Kunsthandler *C. L. Foltmar.*

194. 1813—16.
Parti i Franciskanerklostret Sta. Maria in Araceli. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 24.
$30^1/_2 \times 39^1/_2$. Tilh. *Nationalgalleriet.*

195. 1813—16.
Et romersk Kloster (Indgangsporten til Araceli), Munkene hentes til en Syg. Figurerne tilmalte i 1851.
$44^1/_2 \times 28^1/_2$. E. U.

196. 1813—16.
Klostergaarden i San Lorenzo fuori. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 18) til Kommandør Secher.
E. U.

197. 1813—16.
Kirken Trinità de' Monti og Villa Medici. Anlæg. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 30) til Redaktør Siesbye.
E. U.

198. 1813—16.
Parti af Colonnaden, som omgiver Peterspladsen. Udstillet 1844.
Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

199. 1813—16.
Parti af Colonnaden, som omgiver Peterspladsen.
$34 \times 27^1/_2$. Tilh. Hr. Greve *M. Scheel.*

200. 1813—16.
Parti af Colonnaden, som omgiver Peterspladsen. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 15.
$30^1/_2 \times 26^1/_2$. Tilh. Hr. Lehnsgreve *Moltke-Bregentved.*

201. 1813—16.
Gjennem et Vindue sees det Indre af en Gaard. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 9.
$33^1/_2 \times 27^1/_2$. Tilh. Fru Konferensraadinde *Linnemann.*

202. 1813—16.
Et lille Værtshus i Nærheden af San Paolo.
»Tilsendt Hr. Assessor Thomsen et Maleri forestillende et lille Vertshus i Nærheden af St. Paolo« (E.s Dagbog d. 4. Maj 1828).
27×34. Tilh. Frk. *Marie Thomsen.*

203. 1813—16.
I Villa Borgheses Have ved Rom.
$27^1/_2 \times 24^1/_2$. Tilh. Fru *V. Heise.*

204. 1813—16.
PARTI I VILLA ALBANIS HAVE. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 10.
27 × 34½. Tilh. Hr. Proprietær *J. C. Hauberg,* Daurup pr. Jyderup.

205. 1813—16.
EN HAVEDØR OMGIVEN AF VINRANKER (i Virkeligheden en Pergola). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 28.
34 × 28½. Tilh. Hr. Proprietær *J. C. Hauberg,* Daurup pr. Jyderup.

206. 1813—16.
PARTI VED FONTANA ACETOSA. Forgrunden ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 32.
26 × 44. Tilh. Hr. Justitiarius *P. Koch.*

207. 1813—16.
VANDFALD MELLEM ROMERSKE RUINER.
Solgt d. 20. Aug. 1851 til Redaktor Edv. Meyer.
E. U.

208. 1813—16.
KALKSTENS KLIPPE FRA TIVOLI VED ROM.
Formodentlig identisk med et af de under Nr. 43 solgte Studier paa Eckersbergs Auktion 1854.
22½ × 20. Tilh. Hr. Organist *Rasmussen.*

209. 1813—16.
TRÆSTAMMER VED EN STENBÆNK. Et Klippeparti. Ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 44) solgt til Prof. Jensen.
E. U.

210. 1816.
Portræt af Grosserer CHARLES PETIT. Afb. p. 177. Omt. p. 188.
»bekomet af Hr. Petit for et Portrait 120 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 30. Decbr. 1816).
Tilh. Hr. Fabrikant *Emil Hornung Petit,* Altenburg i Sachsen.

211. 1817.
Portræt af Justitsraad LUND.
»imodtaget af Hr. Justitsraad Lund for hans Portrait 25 Specier« (E.s Dagbog d. 3. Febr. 1817).
E. U.

212. 1817.
Portræt af Kammerherre FR. HOPPE til Sæbygaard (f. 1770). Afb. p. 179. Omt. p. 188.
»Imodtaget af Hr. Kammerherre Hoppe for et Portrait 150 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 11. April 1817).
76½ × 61. Tilh. *Herlufsholm Skole.*

213. 1817.

Dobbeltportræt af Baron MALSAN og Komtesse HARDENBERG. Halve Figurer.

»Afleveret et Malerie forestillende Hr. Baron Malsan og Komtesse Hardenbergs Portraiter i halv Figur . . . 500 Rbdr. N. V.« (E.s Dagbog d. 26. April 1817).

E. U.

214. 1817.

Portræt af Assessor, senere Gehejmeraad og Justitiarius LOWZOW (1788—1869).

»for Assessor Lauzaus Portrait 160 rdlr.« (E.s Dagbog d. 21. Maj 1817).

E. U.

215. 1817.

Portræt af PRINSESSE JULIANE SOPHIE (g. m. Prins Fred. Wilh. af Hessen-Philipsthal).

»Afleveret Prinsessens Portrait« (E.s Dagbog d. 29. Maj 1817).

Oval: $31^1/_2 \times 26^1/_2$. Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot,* men ikke fremhængt.

216. 1817.

Portræt af Assessor Lowsows senere Hustru, daværende Forlovede Frk. ELISABETH IDA MARIANE BROCKENHUUS (1798—1827).

»bekomet for froken Brokenhuus Portrait 160 rdlr.« (E.s Dagbog d. 10. Juni 1817). Portræterne af Assessor Lowzow og hans Forlovede gentog Eckersberg samme Aar (endte d. 12. Juni); ogsaa Ejeren af Gentagelserne er ubekendt.

E. U.

217. 1817.

Dobbelportræt af Grev PREBEN BILLE-BRAHE (1773—1857) og hans anden Hustru, JOHANNE CAROLINE WILHELMINE, f. v. FALBE (1789—1823). Omt. p. 188.

»hævet 520 Rbdr. N. V. for Grev Bille Brahes og Grevindens Portraiter« (E.s Dagbog d. 17. Juni 1817).

$62^1/_2 \times 50^1/_2$. Tilh. Hr. Greve *Bille-Brahe,* Hvedholm.

218. 1817.

Portræt af Kammerherreinde SOPHIE HEDVIG LOVENSKJOLD, f. Baronesse ADELER (1795—1859) og hendes Datter, BERTHA HENRIETTE FREDERIKKE LOVENSKJOLD, senere Lehnsbaronesse ZYTPHEN-ADELER (1814—1875). Afb. p. 181. Omt. p. 188.

»Innodtaget af Hr. Assessor Kornerup 500 Rbdr. N. V. for Fru Baronesse Adlers og hendes Datters Portraiter« (E.s Dagbog d. 29. Juni 1817).

62×50. Tilh. Hr. Lehnsbaron *Zytphen-Adeler,* Dragsholm.

219. 1817.

Portræt af Grevinde ANTOINETTE AHLEFELDT, f. Comtesse JUEL-WIND-FRIJS. Omt. p. 171.

»begyndt Comtesse Friis Portrait« (E.s Dagbog d. 14. Juni 1817). »For Comtesse Friis Portrait 150 Rbdr.« (do. do. d. 5. Juli 1817).
34 × 27½. Tilh. Hr. Lehnsgreve *Frijs* til Frijsenborg.

220. 1817.

CHRISTUS I GETHSEMANE. Altertavle. Omt. p. 167.

»Endt Stykket Christus paa Oljebjerget« (E.s Dagb. d. 17. Juli 1817).
Vester-Skjerninge.

221. 1817.

Portræt af Eckersbergs 2den Hustru, ELISABETH CATRINA JULIE, f. JUEL (viet til E. d. 8. Febr. 1817). Afb. p. 141. Omt. p. 140 og 188.

Bag paa Billedet findes Indskriften: »Dette hendes Billed blev malet af hendes Mand i Juli 1817.«
31½ × 27½. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

222. 1817.

BALDERS DØD. Efter Edda. Eckersbergs Medlemsstykke. Udstillet 1818. Afb. p. 135. Omt. p. 132—137.

»for Dugen til Medlemsstykket 15 Rbdr.« (E.s Dagb. d. 26. Oktbr. 1816). »Anlagt Receptions-Maleriet« (do. do. d. 19.—21. Maj 1817). »Endt Reeeptionsstykket Balders Dod« (do. do. d. 18. Oktbr. 1817). »Løverdag blev Receptionsstykket foreviist Akademiet, i hvilken Anleedning der var tilsagt en overordentlig Forsamling (do. do. d. 25. Oktbr. 1817). »kom Brev fra Akademiet, at jeg var udnævnt som Medlem« (do. do. d. 27. Oktbr. 1817).
142 × 178. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

223. 1817.

Portræt af Grev MOLTKE.

»begyndt paa Grev Moltkes Portrait« (E.s Dagbog d. 6. Juni 1817). »Imodtaget for Grev Moltkes Portrait 100 rdlr.« (do. do. d. 5. Nov. 1817).
E. U.

224. 1817.

Portræt af Professor, Sognepræst til Garnisonskirken i Kbhvn., CHRISTIAN FREDERIK BRORSON (1768—1847).

Se Noten under følgende Nr.
51 × 43. Tilh. Hr. Branddirektor *Alfr. Brorson.*

225. 1817.

Portræt af foregaaendes Hustru, CHRISTIANE FREDERIKKE CAROLINE, f. HANSON (1770—1835).

»Endt Prof. Brorsons og Frues Portraiter« (E.s Dagbog d. 22. Nov.

1817). »Imodtaget 320 Rbdr. N(avne) V(ærdi) for Hr. Professor Brorsons og Frues Portraiter« (do. do. d. 10. Decbr. 1817).
51 × 43. Tilh. Hr. Branddirektor *Alfr. Brorson*.

226. 1817.
Portræt af PRINS FREDERIK (d. VII.) som Barn.
»Endt den lille Prindses Portrait« (E.s Dagbog d. 13. Decbr. 1817). »Imodtaget 200 Rbdr. for den lille Prinds Frederiks Portrait« (do. do. d. 3. Jan. 1818).
49½ × 39½. Tilh. Fru Overkammerherreinde *M. Oxholm*.

227. 1817.
Portræt af Kammerherreinde HEIN.
»Endt Kammerherreinde Heins Portrait« (E.s Dagb. d. 23. Dec. 1817).
E. U.

228. 1818.
En BEDENDE CHRISTUS. Et lille Stykke.
»Endt et lidet Stykke forestillende en bedende Christus« (E.s Dagbog d. 19. Jan. 1818). »Afstaaet samme Stykke til Kommandeur Fabritius de Tengnagel (do. do. d. 21. Jan. 1821).
E. U.

229. 1818.
CASTEL ST. ANGELO.
»Endt Prospekten af St. Angelo« (E.s Dagbog d. 21. Jan. 1818).
38 × 57. Tilh. Hr. Greve *Bille-Brahe*, Hvedholm.

230. 1818.
Portræt af den norske Landskabsmaler Prof. J. C. DAHL (1788—1857). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 58. Omt. p. 172.
»De er her i levende og kierlig Minde hos alle som kjender Dem, og jeg har saamange Hilsener fra alle .... ogsaa fra min lille Pige, hver Gang hun kommer ind i min Stue og vi sporge, hvor er Din Mand? peger hun paa Deres Portrait og kysser det« (af et Brev fra Eckersberg til Dahl, dateret Febr. 1819).
Stukket i Kobber af *Erling Eckersberg*, 1850.
55 × 44½. Tilh. *Museet i Trondhjem*.

231. 1818.
AXEL OG VALBORG. Udstillet 1818.
»Endt Axel og Valborg« (E.s Dagbog d. 23. Marts 1818).
85 × 74½. Tilh. Hr. Lehnsgreve *Moltke-Bregentved*.

232. 1818.
Portræt af Baronesse ADELER.
»Imodtaget 100 Rbdr. for et Portrait af den lille Baronesse Adeler« (E.s Dagbog d. 1. Maj 1818). E. U.

233. 1816—18 (ca.).

Portræt af BERNHARD SEVERIN INGEMANN (1789—1862). Afb. p. 170. Omt. p. 172.

Dateringen af dette Portræt synes at maatte sættes mellem Aug. 1816, da Eckersberg vendte hjem til København, og Foraaret 1818, da Ingemann tiltraadte sin Udenlandsrejse. Der eksisterer et efter Billedet udført lille Kobberstik, som er betegnet: *Engraved by W. H. Lizars, published by C. C. Lose, 9. Nov. 1822.*

20 × 16. Tilh. Fru Hofjægermesterinde *Brun.*

234. 1818.

Portræt af Major, Konditor AAGAARD til Iselinge ved Vordingborg.

»Endt Major Aagaards Portræt« (E.s Dagbog d. 15. Juni 1818).

55 × 44. Tilh. Hr. Pastor *Dorph,* Førslev.

235. 1818.

Portræt af Madam WOLFF. Afb. p. 183. Omt. p. 188.

»Endt Madam Wolfs Portræt« (E.s Dagbog d. 29. Aug. 1818). Eckersberg synes at have gentaget dette Billed to Gange. Under 28. Okt. 1818 læses i hans Dagbog: »Imodtaget af Hr. Fick 260 Rbdr. for tvende Portraiter af Mad. Wolff.« Heraf er det ene utvivlsomt nærværende Billed. En senere Gentagelse er fra 1824: »Imodtaget for en Copie af Madam Wolfs Portrait 65 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 11. Novbr. 1824). Et af Eksemplarerne tilhører Hr. Hofjægermester Wolff, Engelholm pr. Præsto.

63 × 46½. Tilh. Fru *Helene Fick.*

236. 1818.

Portræt af ostindisk Købmand SCHMIDT. Studie-Hoved (til efterfølgende Billed). Omt. p. 188.

Betegnelsen *Eckersberg 1821* falsk. men Billedet ægte.

25 × 25. Tilh. Hr. Direktor, Borgerrepræsentant *Harald Bing.*

237. 1818.

Portræt af ostindisk Købmand SCHMIDT (af Firmaet Schmidt & Andresen). Afb. p. 187. Omt. p. 190.

»begyndt paa Hr. Smidts Portræt« (E.s Dagbog d. 14. Juli 1818). »endt Hr. Smihts Portræt (do. do. d. 12. Aug. 1818). »Imodtaget af Hr. Schmidt 550 Rbdr. N. V. (Navneværdi) for hans Portrait i hel Figur« (do. do. d. 29. Aug. 1818).

156 × 97. Tilh. Hr. Skibskonstruktør *H. Egede Glahn.*

238. 1818.

Portræt af foregaaendes Hustru, Madam SCHMIDT († 1822). Udstillet 1821 sammen med foregaaende Billed under Titlen

»Tvende Portraiter i heel Figur«. Betegnet: *E. 1818.* Afb. p. 186. Omt. p. 189—190.

»begyndt Madam Smidts Portrait« (E.s Dagbog d. 15. Sept. 1818). »Endt Madam Smids Portrait. Heel Figur i Legemsstørrelse« (do. do. d. 7. November 1818). »Imodtog for Madam Schmidts Portrait 630 Rbdr.« (do. do. d. 19. Novbr. 1818).

156 × 97. Tilh. Hr. Skibskonstruktor *H. Egede Glahn.*

239. 1818.

M. L. NATHANSONS FAMILIESTYKKE. Afb. p. 191. Omt. p. 190—196.

»Udgivet for Dugen til Nathansons Familiestykke 12 rbdr.« (E.s Dagbog d. 16. Febr. 1818; da Dagbogen ellers ingen anden Meddelelse bringer om Billedet, maa dette formodentlig være fuldendt i Decbr. 1818, fra hvilken Maaned enhver Optegnelse mangler).

125½ × 173. Tilh. *Nationalgalleriet.*

240. 1819.

HERTUG ADOLF, SOM AFSLAAR TILBUDET AF DEN DANSKE KRONE og anbefaler sin Søsterson, Grev Christian af Oldenborg til samme. Udført Skitse til et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. Omt. p. 145.

Se Noten under følgende Nr.

47 × 39. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow.*

241. 1819.

KRISTIERN I's HYLDING PAA VIBORG LANDSTHING. Udført Skitse til et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. Omt. p. 145.

»I Følge den Høye Comission for Christiansborg Slots Opførelse gunstige Skrivelse af 4. Decbr. 1818 tager jeg mig den underdanige Frihed at indsende tvende Skizer til de af Hans Majestæt mig allernaadigst til Udførelse overdragne Malerier til Tronsalen i Christiansborg Slot. Den ene Skize forestiller Hertug Adolf som afslaar Tilbudet af den danske Krone, men anbefaler sin Søsterson Grev Christian af Oldenborg til samme. Den anden Kong Christian den førstes Hylding ...« (Brev-Koncept fra E., dateret d. 21. Marts 1819).

47 × 39. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow.*

242. 1819.

Portræt af Pastor BERCKENROUT.

»Imodtog for Pastor Berchenrouts Portrait 30 Species« (E.s Dagbog d. 26. Marts 1819).

E. U.

243. 1819.

Portræt af Frk. NEERGAARD.

»Endt frøken Neergaards Portrait« (E.s Dagbog d. 7. April 1819).

E. U.

244. 1819.

Portræt af Hr. MICHELSEN fra Stockholm.

Se Noten under følgende Nummer.

E. U.

245. 1819.

Portræt af Fru MICHELSEN fra Stockholm.

»Afleveret Hr. Michelsens og Frues Portraiter« (E.s Dagbog d. 30. Juli 1819).

E. U.

246. 1819.

MONTE AVENTINO.

»endt Monte Aventino for Bille Brahe« (E.s Dagbog d. 3. Aug. 1819).

38 × 57. Tilh. Hr. Greve *Bille-Brahe*, Hvedholm.

247. 1819.

Portræt af Fru FICK, f. WOLFF. Omt. p. 188.

»Endt Fru Ficks Portræt« (E.s Dagbog d. 12. Aug. 1819). »Afleveret Fru Ficks Portræt og imodtaget for samme 25 Species« (do. do. d. 4. Sept. 1819).

64 × 47. Tilh. Fru *Helene Fick*.

248. 1819.

Portræt af DRONNING MARIA SOPHIE FREDERIKKE. Kjolen ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 60. Forstudie til »Det kongelige Familiestykke« paa Rosenborg (fuldendt 1821). Omt. p. 171 og 188.

»Lørdagen d. 11. Decbr. (1819) begyndt Dronningens Portrait. Vognleje 1 Rbdr. 2 ℔« (E.s Dagbog).

45½ × 37. Tilh. Hr. Baron *C. Rosenørn-Lehn* til Orebygaard.

249. 1819.

Portræt af KONG FREDERIK VI. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 59. Forstudie til »Det kongelige Familiestykke« paa Rosenborg (fuldendt 1821). Omt. p. 188.

»D. 18. Decbr. begyndt Kongens Portrait. Vognleie 1 Rbdr. 2 ℔« (E.s Dagbog). »D. 25. Decbr. sidste Seance af Kongen« (do. do.).

Stylograferet 1846 af Erling Eckersberg.

Oval: 48 × 37. Tilh. *H. M. Kongen*.

250. 1819.

Portræt af KRONPRINSESSE CAROLINE. Shawlet og Haaret ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 61. Forstudie til »Det kongelige Familiestykke« paa Rosenborg (fuldendt 1821). Omt. p. 188.

»D. 23. Decbr. (1819) begyndt Kronprindsessens Portrait. Vognleie 1 Rbdr. 2 ℔« (E.s Dagbog). »D. 28. Decbr. (1819) sidste Seance af Kronprindsessen. Vognleie 1 Rbdr. 2 ℔« (do. do.)
47 × 36½. Tilh. Fru Kammerherreinde *Elise Bodenhoff.*

251. 1819.
Portræt af PRINSESSE WILHELMINE. Kjolen ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 62. Forstudie til »Det kongelige Familiestykke« paa Rosenborg (fuldendt 1821). Afb. p. 185. Omt. p. 178 og 188.
46 × 37. Tilh. *Nationalgalleriet.*

252. 1819.
Portræt af M. L. NATHANSON. Brystbilled. Betegnet: *1819.*
Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

253. 1819.
Portræt af Fru SOPHIE PETIT, f. FIEDLER (1788—1881).
»Imodtaget for Madam Petits Portrait 18 Species« (E.s Dagbog d. 31. Decbr. 1819).
Tilh. Hr. Fabrikant *Emil Hornung Petit,* Altenburg i Sachsen.

254. 1820.
Portræt af Konferentsraad, Kammeradvokat POUL EGEDE SPORON.
Se Noten under følgende Nr.
53 × 43. Tilh. Enkefru *Sporon.*

255. 1820.
Portræt af foregaaendes Hustru, Fru S. A. SPORON, f. BRORSON.
»Udlæg for Rammerne til Sporons Portr. 16 Rbdr. 4 ℔« (E.'s Dagbog d. 5. Jan. 1820). »Alleveret Advocat Sporons og Frues Portraiter« (do. do. d. 19. Febr. 1820). »Imodtaget for Hr. Sporons og Frues Portraiter med Rammer 55 Sp.« (do. do. d. 22. Febr. 1820).
53 × 43. Tilh. Enkefru *Sporon.*

256. 1820.
Portræt af Kaptain C. HEILMANN († 1810).
Oval: 20 × 15. Tilh. Hr. Skovrider *C. Rostbøl.*

257. 1820.
Portræt af Fru Kammerherreinde ELISA HENRIETTE BRUUN de NEERGAARD, f. CRAMER (1779—1836).
»Alleveret Frue og Frøken Neergaards Portraiter, sendt Regningen .... 55 Rbdr. Stk.« (E.s Dagbog, d. 26. April 1820).
34 × 27. Tilh. Hr. Baron *Wedell-Neergaard.*

258. 1820.

Portræt af Frk. ANNA JOACHIMINE HENRIETTE BRUUN DE NEERGAARD (1800—1831).

Formentlig det i Noten under foregaaende Nr. af E. nævnte Billed af Frk. Neergaard. Kunstneren maa dog have malet denne gentagne Gange, saafremt hun er identisk med den Dame af samme Navn, hvis Portræter E. flere Gange noterer i sin Dagbog (se ogsaa Nr. 243).

34 × 27. Tilh. Hr. Baron *Wedell-Neergaard.*

259. 1820.

Portræt af THORVALDSEN. Betegnet bag paa Blindrammen: *Albert Thorwaldsen — malet af Eckersberg — Mai — 1820.* Købt af Kunstforeningen 1838. Omt. p. 172.

»Endt Thorvaldsens Portræt« (E.s Dagbog d. 12. Maj 1820). Stukket i Kobber af J. F. Clemens.

49½ × 40. Tilh. Hr. Baron *C. Rosenørn-Lehn* til Orebygaard.

260. 1820.

Begge ældste Jomfruer NATHANSON. Afb. p. 193. Omt. p. 196—197.

»endt .... ligeledes Portraiterne af begge ældste Jomfruer Nathanson« (E.s Dagbog d. 12. Maj 1820).

125 × 85. Tilh. Madame *Helène Rée,* Paris.

261. 1820.

Portræt af Hr. WOLFF.

»Endt Hr. Wolffs Portrait« (E.s Dagbog d. 4. Sept. 1820).

E. U.

262. 1820.

Portræt af Kammerjunker v. BENZON. Afb. p. 194. Omt. p. 202—203.

Se Noten under følgende Nr.

53 × 43. Tilh. Frau *v. Benzon,* Altona.

263. 1820.

Portræt af foregaaendes Forlovede, Frk. MARSMANN. Afb. p. 195. Omt. p. 197—202.

»Imodtaget 154 Rbdr. for Kammerjunker Bentzens og Frøken Marsmanns Portraiter« (E.s Dagbog d. 3. Novbr. 1820).

53 × 43. Tilh. Frau *v. Benzon,* Altona.

264. 1820.

Portræt af Fru DANNEMAND.

»Imodtaget for Frue Dannemands Portrait med Ramme 109 Rbdr. 3 ¥« (E.s Dagbog d. 6. Decbr. 1820).

54 × 43½. Tilh. Fru *Boysen.*

265. 1820 (ca.).
Portræt af Fru OPHELIA DREWSEN, f. ROSING.
37 × 28½. Tilh. Arvingerne efter Hr. *Chr. Drewsen*, Strandmøllen.

266. 1820 (ca.).
Portræt af Student THOMAS REUTZE. Ufuldendt.
22 × 19. Tilh. Hr. Skovrider *C. Rosthøi*.

267. 1820 (ca.).
En af de af Kommandør Peder Norden Sølling opfundne DÆKS-LODSBAADE.
52 × 61½. Tilh. *Mønstringskontoret*.

268. 1821.
EN SEJLBAAD I VENDING VED STRANDBREDDEN. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 66. Afb. p. 215. Omt. p. 216—217.
18½ × 31½. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire*

269. 1821.
Portræt af Landmand ANDREAS CLAUSEN († 1829).
31½ × 27½. Tilh. Frk. *Marie Clausen*.

270. 1821.
Portræt af Kobberstikkeren OLUF OLUFSEN BAGGE (1780—1836).
Stukket i Kobber 1827 af Erling Eckersberg.
38 × 28. Tilh. Etatsraad *Bagge's* Dødsbo.

271. 1821.
Portræt af foregaaendes Hustru, KAREN BAGGE, f. NIELSEN († 1850).
Billedet blev paa en Rejse til England efterladt ved Grænsen paa Grund af den høje Told, som krævedes for dets Indførelse. Det er lithograferet af Bagge.
E. U.

272. 1821.
Portræt af kgl. Kapelmusikus, Violoncellisten FREDERIK FUNCK (1783—1866). Udstillet 1822. Omt. p. 205.
56½ × 50. Tilh. Hr. Rentier *Caroc*.

273. 1821.
Portræt af ANDERS SANDØE ØRSTED (1778—1860). Studie. Afb. p. 171. Omt. p. 172.
Formodentlig et Forarbejde til det i Hovedets Stilling dog forskellige Portræt af Ørsted, som er opført under følgende Nummer.
Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

274. 1821.

Portræt af ANDERS SANDØE ØRSTED. Omt. p. 185—188.

»Imodtaget ved Professor Rosenvinge af et Selskab for Etatsraad Ørsteds Portrait 75 Species« (E.s Dagbog d. 4. April 1821). Stukket i Kobber af Buchhorn.

53 × 43. Tilh. *Nationalgalleriet.*

275. 1821.

Portræt af MADAM SARAH WOLFF, f. CRUTTENDON.

»Imodtaget for Madam Wolffs Portrait 100 Rbdl.« (E.s Dagbog d. 5. Maj 1821).

65 × 49. Tilh. Fru Oberstinde *Ramm.*

276. (1820—)1821.

DET KONGELIGE (FREDERIK VI'S) FAMILIESTYKKE. Udstillet 1821. Afb. p. 197. Omt. p. 204.

»Endt Anlægget af det kongelige Familiestykke« (E.s Dagbog d. 8. Febr. 1820).

»Afleveret det kongelige Familiestykke« (E.s Dagbog d. 10. Maj 1821).

Tilh. *Samlingen paa Rosenborg Slot.*

277. 1821.

PARTI PAA NYHOLM MED VAGTHUSET VED HØNSEBROEN, NOGLE FREGATTER OG I BAGGRUNDEN CHRISTIANSHAVN. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 76. Afb. p. 214. Omt. p. 216.

I Auktionskatalogen er denne, direkte efter Naturen malede Skitse opført under Aaret 1826. At dette Aarstal er urigtigt, fremgaar af en Frk.'nerne Eckersberg tilhørende Tegning, som indtil de mindste Enkeltheder svarer til Skitsen og er dateret 2. Aug. 1821.

22 × 34½. Tilh. Hr. Professor *V. Stein.*

278. 1821.

Portræt af Kapelmusikus MAGNUS FOGHT. Omt. p. 204—205.

Se Noten under følgende Nr.

56 × 43. Tilh. Hr. Dr. phil. *H. Topsøe.*

279. 1821.

Portræt af Kapelmusikus MAGNUS FOGHTS HUSTRU.

»Ramerne til Foghts Portræter . . . . . 12 Rbdr« (E.s Dagbog d. 16. Aug. 1821).

56 × 43. Tilh. Hr. Dr. phil. *H. Topsøe.*

280. 1821.

MAANESKINSSTYKKE. En Jagt og to Baade, hvori et Par Fiskere ere beskjæftigede, ligge ved en Landingsbro. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 65. Omt. p. 216.

En Tegning til dette Billed, signeret *E. den 16. August 1821* tilhører Forfatteren Hr. Karl Madsen.

48 × 63½. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

281. 1821.

Rigsstænderne tilbyde Hertug Adolf af Slesvig Danmarks Krone. Et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. Udstillet 1822. Afb. p. 148. Omt. p. 149—150.

»Endt Hertug Adolf. Det første Malerie til Slottet« (E.s Dagbog d. 31. Aug. 1821).

Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

282. 1821.

Portræt af kgl. Skuespillerinde, Fru Birgitte Elisabeth Andersen, født Olsen (1791—1875). Omt. p. 172 og 205.

Stukket i Kobber af Erling Eckersberg.

»Imodtaget for Madam Andersens Portræt 50 Rbdr. Sølv« (E.s Dagb. d. 9. Jan. 1822).

53½ × 44½. Tilh. Hr. Forfatter *Edgar Collin.*

283. 1822.

Portræt af Overkrigskommissær, Indrulleringschef Ebbe Sletting (1752—1835).

54 × 44. Tilh. Hr. stud. polyt. *P. Sletting.*

284. 1822.

Havet. Allegorisk Fremstilling. Skitse til et (i Kompositionen ændret) Dørstykke, der fandtes i Trongemakket paa Christiansborg Slot. Omt. p. 147.

Se Noten under følgende Nr.

16 × 29. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg.*

285. 1822.

Landet. Allegorisk Fremstilling. Skitse til et (i Kompositionen ændret) Dørstykke, der fandtes i Trongemakket paa Christiansborg Slot. Omt. p. 147.

Det hedder om denne og foregaaende Skitse i en Brev-Koncept, dateret 11. Febr. 1822.

»... Ideerne til disse Malerier som Herr. Etatsraad og Bygningsdirekteur Hansen har opgivet mig, og som vistnok kunde være meget passende, nemlig Havet og Landet, har jeg troet at kunde være forestilte ved tvende allegoriske Figurer, en *Neptun* og en *Ceres*, med Attributer hentydende paa Dannemark, og paa Fred og Vindskibelighed. *Neptun* holdende det danske Flag strækker sin høyre Haand beskyttende ud over Havet hvorpaa sees seilende Kjøbmandsskibe, han støtter sig til en Steen af cubisk Form, som bærer en Verdens Kugle. Omkring ham sees Kjøbmandsvarer, Søeinstrumenter, Kanoner, Fiskergarn, Søeproducter og et aftaklet Krigsskib. Landet eller *Ceres*, hvilende sig imod en Plov holder en Krands af Ax frem i den ene og en Lyre umvunden med en Laurbærkrands staaende

paa et Overflodighedshorn i den anden Haand, omkring hende sees en Biekube, en Rosenbusk og bag ved en Udsigt over frugtbare Agere, Enge, Skove og Indsøer. Jeg har troet at Billedet som forestiller Havet kunde anbringes over den Dør som vender ud imod Sundet, og Landet over den modsatte Dør, og saaledes vil begge Figurer komme til at vende Ansigterne hen imod Thronen«.

To Tegninger til disse Skitser tilhører Hr. Overretssagfører E. Dyrhauge.

16 × 29. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg.*

286. 1822.

Portræt af FREDERIK VI STAAENDE I SIT KABINET I FULD UNIFORM. Udstillet 1823.

»Imodtaget af Etatsraad Bugge 30 Species for Kongens Portrait-Figur« (E.s Dagbog d. 13. Maj 1822).

78½ × 53½. E. U.

287. 1822.

Portræt af Fru M. WILLE, f. SCHMIDT.

»Endt Fru Wilses Portrait og modtaget Betaling« (E.'s Dagbog, d. 4. Juni 1822). Billedet er forvasket og synes overmalet.

57 × 47. Tilh. Hr. Kommunelærer *Ryssel,* Hellerup.

288. 1822.

Portræt af Overlærer GEDALIA.

»Imodtaget for den gamle Gidalias Portrait 50 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 13. Juli 1822).

Eckersberg gentog dette Portræt i April 1833 for Grosserer Weil.

43 × 35½. Tilh. M. *H. S. Marcet,* Paris.

289. 1822.

GENRE-SKITSE, forestillende Eckersbergs anden Hustru, hans Svigerinde (senere tredje Hustru) og hans Datter Emilie i Haven ved Landstedet »Roelighed«.

....»leiet Logie for min gode Julie, Sanne og Emilie i Roelighed ved Charlottenlund for 2 Rbdr. Ugen« (E.s Dagbog d. 27. Juli 1822). »I Dag vendte Julie igien tilbage fra Roelighed« (E.s Dagbog d. 18. Aug. 1822). To Pennetegninger af lignende Indhold som denne Skitse tilhører Frk.'nerne Eckersberg og er daterede 4. Aug. 1822.

21 × 20. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg.*

290. 1822.

Stedet ROLIGHED ved Charlottenlund. Skitse. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 68) til Grev Danneskjold-Samsøe.

E. U.

291. 1822.

KYSTPARTI VED STRANDMØLLEN. Solgt ved Eckersbergs Auktion, 1854 (Nr. 70). Solgt ved Brinck-Sejdelins Auktion 1866 til Jægermester Kjellerup.

E. U.

292. 1822.

Portræt af Kaptajn KING.

»Imodtaget for Capt. Kings Portrait 60 Rbdr. Sølv« (E.s Dagbog d. 5. Sept. 1822).

E. U.

293. 1822.

Portræt af Admiral KJÆRULFF.

»Imodtaget for Admiral Kjærulfs Portræt 50 Rbd.« (E.s Dagbog d. 22. Oct. 1822).

48 × 36½. Tilh. Frk. *Kjærulff*, Aarhus.

294. 1822.

Portræt af Madam GIESE.

»Imodtaget for Madam Gieses Portrait med Ramme 66 Rbdr. Sedl.« (E.s Dagbog d. 15. Novbr. 1822).

E. U.

295. 1822.

Portræt af Kommandør, Kaptain U. A. SCHONHEYDER (f. 1775). Oml. p. 205.

»Imodtaget for Herr Comandeur Schonheiters Portrait 60 Rbdr. i Sedler« (E.s Dagbog d. 24. Novbr. 1822).

36½ × 27½. Tilh. Hr. Admiral *Chr. Vilh. Schønheyder*.

296. 1822.

Portræt af Kancelliraad ESSMARCK.

»Imodtaget for Herr Cancelliraad Esmarks Portrait 50 Rbdr. i Sølv« (E.s Dagbog d. 17. Decbr. 1822).

E. U.

297. 1822.

Portræt af HANS CHRISTIAN ØRSTED (1777—1851). Afb. p. 175. Oml. p. 174.

Stukket af Erling Eckersberg som Titel-Kobber til Ursins »Magazin for Kunstnere og Haandværkere«. Kbhvn. 1827. Stikket er betegnet: C. W. Eckersberg ad Vivum pinxit 1822.

54 × 44. Tilh. Hr. Branddirektør *Scharling*.

298. 1822.

Portræt af ADAM OEHLENSCHLÄGER.

Billedet findes ikke omtalt af Eckersberg i hans Dagbog, men denne er for Aaret 1822 ualmindelig knap paa Meddelelser. Det er litograferet af *Clemens*, og paa dennes Litografi staar anført, at Billedet er fra 1822. Dermed stemmer ogsaa dets maleriske Stil. Det hører i saa Henseende til den Gruppe Portræter, der er omtalte foran, p. 205 midtvejs. Desværre er Billedet saa sent kommet Forfatteren for Øje, at han ikke har kunnet nævne det som Paradigma hverken paa nysnævnte Sted i Bogen eller paa p. 172—174, hvor der

er gjort Rede for Eekersbergs Mangel paa Ævne til at skildre fremragende Personligheder som saadanne. Det bekræfter vistnok yderligere Rigtigheden af de dér fremsatte Betragtninger.
54 × 44. Tilh. Fru *Konow*.

299. 1822 (ca.).
Portræt af SUZANNE JUEL, senere Eckersbergs 3die Hustru, i Karnevalsdragt.
31 × 19. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

300. 1822 eller 1823.
EN ENGELSK FREGAT TIL ANKERS, SOM TØRRER SEJL, MED EN DANSK LODSBAAD.
Et saaledes benævnet Billed tilbyder Eekersberg i et Brev af 7. Febr. 1823 den norske Maler Dahl.
E. U.

301. 1823.
Portræt af SUZANNE HENRIETTE EMILIE JUEL, senere Eckersbergs 3die Hustru. Afb. p. 141.
»Begyndt Sannes Portræt« (E.s Dagbog d. 28. Jan. 1823).
$31^{1}/_{2}$ × $27^{1}/_{2}$. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg*.

302. 1823.
Portræt af FREDERIK VI.
»Afleveret og imodtaget af Kamh. Götzel for H. M. Kongens Portrait 30 Speeier« (E.s Dagbog d. 11. Febr. 1823).
E. U.

303. 1823.
PANORAMA: UDSIGT FRA KASTELSVOLDEN. Utvivlsomt tilintetgjort.
»Endt det forste Panorama, Udsigten fra Kastelsvolden« (E.s Dagbog d. 13. Marts 1823).
En Tegning til dette Panorama (omt. p. 285) tilhorer Hr. Greve C. C. S. Danneskjold-Samsoe.

304. 1823 (før 23. Marts).
EN KORVET.
»Af Cpt. Deeonink 40 Rbdr. Solv for 2 Soestykker Corvetten og Briggen« (E.s Dagbog d. 23. Marts, 1823).
E. U.

305. 1823 (før 23. Marts).
EN BRIG.
Se Noten under foregaaende Nummer.
E. U.

306. 1823.
Portræt af Lieutenant Andreas Hesselberg (f. 1794).
»Imodtaget for Herr Lieutenand Hesselbergs Portræt 50 Rbd.« (E.s Dagbog d. 2. Juni 1823).
Diameter: 24½. Tilh. Fru *Louise Hesselberg*, Kristiania.

307. 1823.
Portræt af Kammerherreinde Anna Sophie Elisabeth Vind, f. Hoppe (1803—1881).
»Imodtaget for Froken Hoppes Portræt 25 Sp.« (E.s Dagbog d. 16. Juni 1823).
59½ × 50. Tilh. Hr. Kammerherre, Gesandt i Berlin *Vind*.

308. 1823.
Portræt af Fru Agentinde Zinn. Omt. p. 205.
»Imodtaget for Frue Zinns Portrait med Ramme 68 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 21. Juni 1823).
60 × 50. Tilh. Hr. cand. jur. *Emil Wolff*.

309. 1823.
Portræt af Kommitteret i Rentekamret, Etatsraad Guldbrand Magnus Arentz. Omt. p. 205.
»Imodtaget for Hr. Etatsraad Arents Portrait 25 Species.« (E.s Dagbog d. 27. Aug. 1823).
63 × 50. Tilh. Enkefru *Schaumburg*.

310. 1823.
Portræt af foregaaendes Hustru, Etatsraadinde Arentz, f. Hvass. Omt. p. 182 og 205.
»Imodtaget for Fru Arentz Portrait 25 Species, for Rammen 12 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 22. Okt. 1823).
63 × 50. Tilh. Enkefru *Schaumburg*.

311. 1823.
Christus og de to Marier. Math. 28. 9. Altertavle.
»Endt Altertavlen til Etatsraad Holten« (E.s Dagbog d. 22. Okt. 1823).
Sæby Kirke (Voldborg Herred) paa Sjælland.

312. 1823.
Panorama af Vordingborg. Utvivlsomt tilintetgjort.
»Endt Panoramaet af Wordingborg« (E.s Dagbog d. 10. Decbr. 1823).

313. 1823.
Kristiern I's Hylding paa Viborg Landsthing. Et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. Udstillet 1824. Afb. p. 149. Omt. p. 149—150.
Saavidt det kan ses af E.'s Korrespondance med Slotsbygningskommissionen, blev dette Billed fuldendt i 1823.
Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

314. 1824.
Portræt af Professor CLAUS NIELSEN SCHALL (1757—1835), Komponist og Frederik VI's Musikdirektør. Betegnet bagpaa: *1824 E.* Udstillet 1824.
Oval: 61 × 47½. Tilh. *Det kgl. Theater.*

315. 1824.
EN FREGAT, SOM SALUTERER. Betegnet (skjult af Rammen): *E. 1824.* Afb. p. 217. Omt. p. 216.
39½ × 55½. Tilh. Hr. Senator *Stolzenburg*, Aabenraa.

316. 1824.
EN FREGAT I VENDING. Udstillet 1824.
»Imodtaget af Hr. Etatsraad Gierlev 25 Rbdr. for et Soestykke, en fregat i Vending« (E.s Dagbog d. 10. Maj 1824).
E. U.

317. 1824.
Portræt af Kobberstikkeren, Professor JOHAN FRIEDERICH CLEMENS (1749—1831).
Stukket i Kobber af Clemens selv, med Signaturen: *C. W. Eckersberg pinx: 1824.* Ogsaa litograferet af Clemens.
34 × 27. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

318. 1824.
UDSIGT FRA MONTE AVENTINO. Betegnet: *E. 1824.* Omt. p. 188.
46 × 62. Tilh. Hr. Grosserer *F. C. Triers* Dodsbo.

319. 1824.
DE TRE STÆNDER, SOM PAA SLOTSPLADSEN AFLÆGGE TROSKABSED TIL FREDERIK III SOM ENEVOLDSKONGE. (Beskaaren) Skitse til et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. (Se Nr. 396). Omt. p. 145.
»Afsendt Esquissen til Souverainitets-Hoytideligheden til Slotsbygnings-Commissionen med Begjæring om Forskud af 100 Species i 4 Portioner« (E.s Dagbog d. 11. Febr. 1824).
25 × 20. Tilh. Maleren, Hr. Prof. *Chr. Dalsgaard.*

320. 1824.
FREDERIK DEN TREDIE, SOM LADER UDARBEJDE KONGELOVEN VED PEDER SCHUMACHER, SIDENHEN BEKJENDT UNDER NAVN AF GRIFFENFELDT. Udført Skitse til et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot.
.... »Imidlertid har jeg malet en Esquise til det 4de af de mig ved kongelig Resolution af 17. Juni 1817 allernaadigst overdragne fire Malerier som skal forestille Kong Frederik III som lader udarbeide Kongeloven etc..... jeg har efter bedste Evne sogt og troer at have

opnaaet en Slags tydelighed i fremstillingen af dette Emne.... Desuden har jeg troeligen fulgt de over det første Udkast til dette Malerie af Hans Exelence Geheime Statsminister Malling giordte Anmærkninger. Dette Udkast i det Smaae er meget ufuldkomment, thi det er blot en Idee om hvorledes det heele skulle blive, saasom der ey heller er taget Hensyn paa Ligheden eller Costumet, men dette vil med muligste Noyagtighed skee i det store Malerie (Brev-Concept fra E., dat. 24. April 1824).
34 × 26½. Tilh. Hr. Bogbinder *H. H. Rasmussen.*

321. 1824.
CHRISTUS I GETHSEMANE. Altertavle. Afb. p. 167. Omt. p. 167.
»sidst i Aprill endtes en Christus i Gethsemane, bestilt af Prindsen og bestemt til en Kirke i Svendborg« (E.s Dagbog). En Kopi af dette Billed, udført af C. V. Schenstrøm, findes i Nyborg Kirke. Andre Kopier i flere fyenske Byer.
Frue Kirke i Svendborg.

322. 1824.
Portræt af Købmand JOSEPH RAPHAEL († 1837). Betegnet bagpaa: *1824. E.* Afb. p. 198. Omt. p. 205.
»Imodtaget af Hr. Wolf 35 Species for Herr. Raphaels Portrait« (E.s Dagbog d. 6. Aug. 1824).
En ikke egenhændig Gentagelse af dette Portræt tilhører Karolineskolen i København.
80 × 64. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

323. 1824.
KLOSTERGAARDEN I SA MARIA IN ARACELI. Omt. p. 188.
Se Noten under følgende Nr. og den under Nr. 156 opførte Studie.
57 × 78. Tilh. Frk. *B. Jacobsen.*

324. 1824.
KLOSTERGANGEN I S. LORENZO FUORI. Omt. p. 188.
»Imodtaget af Herr. Gross. Jakobsen for 2de architectoniske Malerier 90 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 7. Aug. 1824).
57 × 78. Tilh. Frk. *B. Jacobsen.*

325. 1824.
Portræt af Grev OTTO DE SCHACK.
»Fra .... den 14. indtil .... den 21. August) malet den unge Grev Otto de Schack og derfor imodtaget 50 Rbdr. Sedler« (E.s Dagbog).
E. U.

326. 1824.
EN FART TIL CHARLOTTENLUND. DAMPSKIBET »CALEDONIA« KOMMER EN LYSTBAAD IMODE. Afb. p 219. Omt. p. 216—217.
»Imodtaget 50 Rbdr. for et lidet Soestykke forrest. en fart til Charlottenlund af H. H. Prindsesse Caroline Amalie« (E.s Dagb. d. 3. Okt.

1824). En Tegning til dette Billed tilh. Hr. Greve C. C. S. Danneskjold-Samsoe.
Diameter: 41½. Tilh. Hr. Hojesteretsadvokat *C. Liebe.*

327. 1824.
Portræt af Zoologen og Mineralogen, Konferensraad Morten Thrane Brünnich (1737—1827).
»Afleveret og imodtaget for Conferenzraad Brünnichs og fru Wads Portraiter 100 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 23. Oktbr. 1824).
Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

328. 1824.
Portræt af Fru Etatsraadinde N. Chr. Wad (f. 1779). Betegnet bagpaa: *1824. E.* Omt. p. 205.
»Afleveret og imodtaget for Hr. Conferenzraad Brünnichs og fru Wads Portraiter 100 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 23. Okt. 1824).
53½ × 42. Tilh. Hr. Manufakturhandler *Jensen.*

329. 1824.
Portræt af Fru Josephine Aloisia Francisca Romaelda Anna Marie Tutein, f. Siboni, almindelig kaldet »Pepina« (f. 1806). Betegnet: *E. 1824.* Afb. p. 173. Omt. p. 173.
»endt Fru Tuttins Portrait« (E.s Dagbog d. 4. Decbr. 1824).
83½ × 69. Tilh. Frk. *Tutein.*

330. 1824.
Panorama af Kronborg og Helsingør. Utvivlsomt tilintetgjort.
»Endt Panoramaet af Kronborg og Helsingor« (E.s Dagbog d. 29. Decbr. 1824).

331. 1824—1825.
Et Parti af S. Giovanni e Paolo, taget fra Villa Casale. Betegnet: *E. 1824.* Omt. p. 188.
»Endt det andet Maleri til N(athanson). Prospekt fra Vila casale«. (E.s Dagbog d. 18. Febr. 1825). En kvadreret Tegning, paa hvis Grundlag Billedet er udarbejdet, tilhorer Forfatteren Hr. Karl Madsen. Den er dateret: 6. Marts 1815.
46 × 62. Tilh. Hr. Grosserer *F. C. Triers* Dodsbo.

332. 1825.
Et lille Strandparti. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 73) til Xylograf Kittendorff.
E. U.

333. 1825.
Et Søstykke (Skibe, som krydser). Betegnet: *1825.* Udstillet samme Aar.
39½ × 54½. Tilh. Hr. Læge *A. Schiøtz,* Roskilde.

334. 1825.

UDSIGT FRA KALKBRÆNDERIET TIL TREKRONERS BATTERI OG RHEDEN MED NOGLE SKIBE. Betegnet: *1825.* Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 71.

20½ × 30½. Tilh. Hr. Godsejer *Bech*, Kruusesminde pr. Korsør.

335. 1825.

SEJLERE VED SOLNEDGANG. Erling Eckersbergs Auktion 1890, Nr. 1334.

Formodentlig identisk med »et lidet Søestykke«, som E. i sin Dagbog noterer at have fuldendt d. 25. Febr. 1825.

18½ × 33. Tilh. Hr. fhv. Toldkontrollør *P. C. Birch*.

336. 1825.

Portræt af FREDERIK VI. Hel Figur.

»Imodtog Bestilling af Kongens Portrait-Figur ...., som skulle være færdigt til 8. Martii« (E.s Dagbog d. 10. Jan. 1825). »Endt Kongens Portraitfigur« (do. do. d. 9. Marts 1825).

Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

337. 1825.

FREDERIK III, SOM LADER UDARBEJDE KONGELOVEN VED PEDER SCHUMACHER. Los Skitse til det i 1828 fuldendte store Billed, der findes paa Kronborg efter tidligere at have smykket Trongemakket paa Christiansborg Slot. I Eckersbergs Auktionskatalog (Nr. 107) fejlagtig dateret 1828.

Denne Skitse blev afsendt til Slotsbygningskommissionen sammen med en med 13. April 1825 dateret Skrivelse, til hvilken Concepten findes blandt E.s Papirer. En Tegning med samme Komposition tilhører Forfatteren.

23 × 17½. Tilh. Hr. Læge *Gilbert Jespersen*, Charlottenlund.

338. 1825.

Portræt af Etatsraadinde VILHELMINE THERESE HVIDT, f. LORCH (1782—1852).

»endt frue Hvidts Portrait« (E.s Dagbog d. 20. Maj 1825).

Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

339. 1825.

Portræt af Krigsraad SCHOUBYE.

»Imodtaget for Krigsraad Schoubyes Portrait 50 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 28. Juni 1825).

E. U.

340. 1825.

PARTI I CHARLOTTENLUND.

»Malet et Partie i Charlottenlund« (E.s Dagbog d. 8. Juli 1825).

29½ × 23½. Tilh. Frk. *Jacobine Ursin*.

341. 1825.

HVIDØRE FRA HØJENE VED SKOVSHOVED. Omt. p. 268.

»Malet Hvidore fra Hoyene ved Skovshoved. Varmt.« (E.s Dagbog d. 13. Juli 1825).

20 × 29½. Tilh. Fru Legationsraadinde *Bruun*.

342. 1825.

Portræt af Grosserer LIPPMANN BERLIN.

Se Noten under folgende Nr.

54 × 44½. Tilh. Hr. Grosserer *Siegfr. Meyer*.

343. 1825.

Portræt af foregaaendes Hustru, Fru ADELHAID BERLIN. Omt. p. 182.

»Begyndt paa Hr. Berlins Portrait« (E.s Dagbog d. 16. Juni 1825). »Endt Madam Berlins Portrait« (do. do. d. 21. Juli 1825). »Afleveret Hr. Berlins og Madam Berlins Portraiter« (do. do. d. 29. Juli 1825). »Imodtaget for Hr. og Madam Berlins Portraiter 50 Sp. Rammerne stykket 5 Rbdr. 3 ß = 11 Rbdr. eller 5 til Snedker, 6 til Forgylder« (do. do. d. 1. Aug. 1825).

54 × 44½. Tilh. Hr. Grosserer *Siegfr. Meyer*.

344. 1825.

PARTI VED LANDSTEDET ROELIGHED I CHARLOTTENLUND. Betegnet (paa Huset til højre): *1825*.

»Om Eftermidd. til Roelighed, blev der om Natten den 27. malet et Partie ved Roelighed .... Det skjøneste Veir« (E.s Dagbog d. 26. Juli 1825).

23 × 29½. Tilh. Hr. Landskabsmaler *J. G. F. Holck*.

345. 1825.

Portræt af Biskop i Aalborg JANSEN (1746—1827). Omt. p. 205.

Ifolge en Paaskrift bagpaa malet 1817. Herom har dog E. intet optegnet. Derimod læses i hans Dagbog under 2. Aug. 1825: »Begyndt Biskop Jansens Portrait.«

36 × 28½. Tilh. Fru Justitsraadinde *Købke*.

346. 1825.

HAVNEN VED DRAGØR. Betegnet: *1825*.

»Malet Havnen ved Dragor« (E.s Dagbog d. 3. Aug. 1825). En Tegning til dette Billed, dateret 10. Juli 1825, tilhorer Hr. Malermester Victor Hansen.

21½ × 30½. Tilh. Fru *A. Rode*.

347. 1825.

Mademoiselle EMILIE POHLMANN (hamborgsk Sangerinde, der i Tyverne gav Gæstespil paa den danske Skueplads) som

»Preciosa«. Maaske et Forarbejde til, maaske en — dog sikkert egenhændig — Kopi af det Billed, som omtales i nedenstaaende Note. At nærværende Portræt ikke kan være identisk med det deri nævnte, fremgaar af de opgivne Maal. Omt. p. 172.

»begyndt Mad. Pohlmanns Portrait i heel figur som Pretiosa« (E.s Dagbog d. 21. Maj 1825). »Endt Madam Pohlmanns Portrait (høyt 1½ Allen, bredt 1 Allen)«. (do. do. d. 17. Aug. 1825).

45½ × 35. Tilh. Fru *Rauch*.

348. 1825.

Et lille Skovparti (fra Dyrehaven). Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 72. Afb. p. 267. Omt. p. 266–267.

»Om Formidd. til Taarbek blev Natten over, malet 3 Esquisser, hjem om Aftenen den 19. Et skjønt Veir« (E.s Dagbog den 18. Aug. 1825).

15½ × 21. Tilh. Forfatteren Hr. *Karl Madsen*.

349. 1825.

En Trægruppe med Udsigt i Dyrehaven. Betegnet: *1825*. Omt. p. 272.

Et (senere udført) af de »3 Esquisser«, som omtales i Noten under foregaaende Nr. Nærværende Billed byttede Eckersberg med den nuværende Ejers Fader, Etatsraad Thiele, for et Eksemplar af dennes Værk om Thorvaldsen (E.s Dagbog d. 25. Sept. 1832).

24 × 30. Tilh. Hr. Byfoged *Just Thiele*.

350. 1825.

Parti i Dyrehaven. Skitse.

Formodentlig det tredie af de »3 Esquisser« (se Nr 348) og formodentlig identisk med den Skitse, der under Nr. 69 solgtes ved Eckersbergs Auktion 1854.

19 × 30½. Tilh. Hr. Organist *Rasmussen*.

351. 1825.

Christusbilled, malet til et Felt i Altret i Frue Kirke i Svendborg. I 1832 erstattet med en Fremstilling af Christi Opstandelse (Nr. 454). Billedets videre Skæbne ubekendt.

»Begyndt Christusbilledet til Svendborg« (E.s Dagbog d. 26. Aug. 1825). »Endt Christusbilledet til Svendborg 1 Allen 10 Tom. Quad tilligemed Forsynets Øye 19½ og 17½ Tommer« (do. do. d. 2. Sept. 1825).

352. 1825.

Forsynets Øje.

Se Noten under foregaaende Nr.

Frue Kirke i Svendborg.

353. 1825.
UDSIGT TIL BATTERIET FRA KALKBRÆNDERIET. Signeret med et falsk *E.*, men af den mest utvivlsomme Ægthed.

»Malet en Udsigt til Batteriet fra Kalkbrænderiet« (E.s Dagbog d. 6. Sept. 1825).

20 × 32. Tilh. Hr. Grosserer *Harry Levin.*

354. 1825.
RHEDEN VED HELSINGØR. Udstillet 1826. Solgt til Baron Pechlin, der førte Billedet med sig til Frankfurt.

»Endt Rheden ved Helsingor« (E.s Dagbog d. 8. Okt. 1825). »I Frankfurt saae jeg hos Baron Peehlin Deres herlige Soestykke« (Brev fra A. Andersen-Feldborg til Eckersberg d. 28. Novbr. 1827).

E. U.

355. 1825.
EN FREGAT, SOM GAAER UNDER SEJL.

Koberen, M. Bussière ved den franske Legation, tog Billedet med til Paris, hvorfra det ikke synes at være vendt tilbage.

»Imodtaget af Hr. Bussière for et Soestykke 30 Rbdr. Sedler« (E.s Dagbog d. 14. Novbr. 1825).

E. U.

356. 1825.
Portræt af Overceremonimester, Kammerherre, Chef for Livjægerne, Generallieutenant FREDERIK CONRAD HOLSTEIN (1771—1853). Omt. p. 206.

»Begyndt Kammerherre Holsteins Portrait« (E.s Dagbog den 12. Sept. 1825). »Endt Kammerherre Holsteins Portrait« (do. do. d. 19. Novbr. 1825).

71 × 58½. Tilh. *Livjæger-Skydeselskabet.*

357. 1825.
CHRISTUS VELSIGNENDE. Brystbillede. Skitse til efterfølgende Nr.

20½ × 13. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

358. 1825.
KRISTUS VELSIGNENDE. Brystbillede. Altertavle.

»Begyndt Christus til Damsholte paa Moen« (E.s Dagb. d. 5. Sept. 1825). »12. Decbr. (1825) var Altertavlen med Ramme og Tilbehor færdig« (Dagbogen).

Damsholte Kirke paa Moen.

359. 1825.
Portræt af Frk. LOUISE FUGL, senere Konferensraadinde FORCHAMMER. Omt. p. 206.

»Begyndt paa froken Fugls Portrait« (E.s Dagbog d. 5. Decb. 1825). »Endt Frk. Fugls Portrait (do. do. d. 27. Decb. 1825).

47½ × 40. Tilh. Hr. fhv. Rektor, Dr. phil. *Forchammer.*

360. 1825.

FRANSK LINIESKIB MED TOREBEDE MERSSEJL. Omt. p. 217.

»endt et Linieskib med torebede Merseil« (E.s Dagbog d. 31. Decb. 1825).

Diameter: 34½. Tilh. Hr. *Mozart Jensen,* Horsens.

361. 1825 (ca.).

PARTI FRA TAARBÆK. Et Fiskerhus med Fiskere og Baade og Udsigt ad Vedbæk til. Brudegave fra Eckersberg og hans Hustru til den nuværende Ejerindes Forældre, senere Etatsraad Fugl og Hustru. Omt. p. 268.

Paa et Stykke Pergament, der er indlagt bag i Blindrammen, har E. skrevet:

»Imodtag gode Caroline dette lille Maleri til en Erindring om Sanne og Eckersberg. Det forestiller et Partie af Sjællands venlige Kyst ved Sundet, hvor en Fiskerfamilie en Eftermiddag henimod Aften er sysselsat med at giore Forberedelser til et nyt Fisketogt. — Det er saaledes efter dets Indhold kun en ringe Ting, men det vil dog haaber jeg kunne vedligeholde Erindringen om Udseendet af det Land, hvori Du henlevede Din lykkelige Barndoms Alder. Den samme Bolge som her roligen ruller imod Stranden omskyller ogsaa St. Thomas Kyst.«

»Foræret Caroline et lille Partie fra Taarbæk, et Fiskerhuus med Fiskere og Baade og Udsigt ad Vedbæk til« (E.s Dagbog d. 11. Sept. 1828).

19 × 27. Tilh. Fru *C. Owen.*

362. 1825 (ca.).

LANDSKAB. Motivet ubekendt. Billedets Historie ligesaa Dets Ægthed betvivles.

24½ × 29. Tilh. Hr. Grosserer *F. Schacke.*

363. 1826.

Portræt i hel Figur af Dronning MARIE SOPHIE FREDERIKKE. Udstillet 1826.

»Endt Dronningens Portrait-Figur« (E.s Dagbog d. 31. Jan. 1826).

Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

364. (1825—)1826.

Portræt af Oberstlieutenant af Infanteriet, Major i Livjæger-Korpset JENS PETER JENSEN (1778—1829). Omt. p. 206.

»begyndt Major Jensens Portrait« (E.s Dagbog d. 14. Decbr. 1825). »Endt Major Jensens Portrait« (do. do. d. 1. Marts 1826).

71½ × 59. Tilh. *Livjæger-Skydeselskabet.*

365. 1826.

PARTI PAA NYHOLM MED KRANEN OG NOGLE KRIGSSKIBE. Betegnet: *E. 1826.* Eckersbergs Auktionskatalog, Nr. 75.

19½ × 32½. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

366. 1826.

EN FREGAT, SOM LIGGER BI FOR AT FAA LODS OMBORD. AFTEN. Malet som Modstykke til Nr. 360. Omt. p. 217.

»Imodtog af Herr de Bussiere for en Fregat som ligger bi for at faa Lods ombord, Aften, 38 Rbdr.« (E.s Dagbog d. 28. Febr. 1826).
Diameter: 34½. Tilh. Fru *A. Rode.*

367. 1826.

Portræt af Professor, Skolebestyrer MICHAEL NIELSEN (1776—1846). Omt. p. 206.

»Begyndt paa Prof. Nielsens Portrait« (E.s Dagbog d. 16. Febr. 1826). »Endt Prof. Nielsens Portrait« (do. do. d. 24. April 1826). »Imodtaget ved Høyen 100 Rbdr. Sølv for Professor Nielsens Portrait, et frivilligt Bidrag« (do. do. d. 27. April 1826).
58 × 48. Tilh. *Borgerdydskolen* i København.

368. 1826.

Portræt af FREDERIK VI. Knæstykke. Bestilt af Generaltoldkamret til Gouvernementshuset i Tranquebar.

»Imodtaget Brev fra General Toldkamret om at male to Portraiter af Kongen og Dronningen til Gouvernementshuset i Tranquebar, Knæstykke, som skulde være færdige til ultimo Martii« (E.s Dagbog d. 5. Febr. 1826). »Endt Kongens og Dronningens Portraiter til Tranquebar« (do. do. d. 13. Maj 1826).

369. 1826.

Portræt af Dronning MARIE SOPHIE FREDERIKKE. Knæstykke. Bestilt af Generaltoldkamret til Gouvernementshuset i Tranquebar.

Se Noten under foregaaende Nummer.

370. 1826.

UDSIGT FRA KRONBORG VOLD OVER FLAGBATTERIET OG SUNDET TIL DEN SVENSKE KYST. Skitse til Katalogens Nr. 409. Eckersbergs Auktionskatalog, Nr. 74 (»Parti af Fyrtaarnet paa Kronborg og Sundet«).

»Reist til Helsingør. Den 15de malet et Prospekt af Flagbatteriet, Fyrtaarnet og en Deel af Kronborg og Sundet fra Kl. 9 indtil Kl. 2, Belysningen Kl. 1« (E.s Dagbog d. 14. Juli 1826).
23½ × 32. Tilh. Hr. Direktør *S. C. Hauberg.*

371. 1826.

Portræt af Prinsesse WILHELMINE. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 78) til Arveprins Ferdinand.

»Blev kaldt til Hofdame Frk. Gall og imodtog Befaling til at male Prindsesse Wilhelmine, som skal begyndes d. 4. Juli« (E.s Dagbog

d. 28. Juni 1826). »Endt Prindsesse Wilhelmines Portrait« (do. do. d. 28. Juli 1826).
46½ × 36. Tilh. Fru Overkammerherreinde *Oxholm*.

372. 1826.
KIRSTEN PIILS KILDE I DYREHAVEN MED NOGLE FIGURER. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 67.

»Om Morgenen til Taarbæk, forblev der Natten over, kom hjem den 10de Kl. 9 Aften. Malet to smaae Skovpartier« (E.s Dagbog d. 9. Aug. 1826).
17 × 22. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg*.

373. 1826.
Portræt af Prinsesse WILHELMINE.

»Den 4. Aug. forlangte Prinds Christian at der skulde males end et Portrait af Prindsessen« (E.s Dagbog). »Efter at have den 24de ventet forgjæves og tabt Dagen, ved en Feiltagelse havde (haft) den Ære at male Prindsesse Wilhelmine igjen d. 25de« (do. do.). »Endt Prindsesse Wilhelmines Portrait« (do. do. d. 2. Sept. 1826) .... »Strax derpaa maatte Prindsessens Portrait bortbringes for at afgaae om Natten med Dampskibet til Kiel« (do. do. d. 18. Sept. 1826).
E. U.

374. 1826.
FREDERIK VI I LIVREGIMENTETS UNIFORM. Hel Figur. Skitse
21 × 13½. Tilh. *Samlingen paa Rosenborg*.

375. 1826.
KONG FREDERIK VI I KRONINGSDRAGT. 1ste Skitse til Nr. 377 Eckersbergs Auktionskatalog, Nr. 77.
25½ × 19½. Tilh. Hr. fhv. Kobmand *F. E. Sander*.

376. 1826.
FREDERIK VI I KRONINGSDRAGT. Udført Skitse til Nr. 377 Jens Juel Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 1
36½ × 27½. Tilh. Hr. Papirhandler *L. Levison*.

377. 1826.
PORTRÆT AF FREDERIK VI I KRONINGSDRAGT. Betegnet: *E. 1826*. Udstillet 1827. Omt. p. 184 og 206.

»begyndt at male paa Kongens Portraitfigur til Soroe« (E.s Dagbog d. 1. Juni 1826).

»Endeligen blev Kongens Portraitfigur færdig« (E.s Dagbog d. 27. Sept. 1826). »Afleveret til Prof. Malling en Nota paa Kongeportraitet saaledes lydende: Efter Ordre har undertegnede udført et Malerie bestemt til at ophænges i Soro Akademies Solennitetssal og forestillende Hans Majestæt Kong Frederik den sjette i heel Figur Legemstorrelse, staaende foran Thronen og iført sin fulde Kroningsdragt og derfor betinged mig 800 Rbdr.« (E.s Dagb. d. 21. Novbr. 1826).
207 × 145. Tilh. *Soro Akademi*.

378. 1826.

PORTRÆT AF SØLIEUTENANT, SENERE ORLOGSKAPTAIN JOHAN AUGUST KJÆRULFF NÆSER (1795—1857). Afb. p. 199. Omt. p. 206.

»Begyndt Solieutenant Nessers Portrait« (E.s Dagbog d. 28. Aug. 1826). »Endt Lieut. Næssers Portrait og imodtaget Betaling derfor 25 Sp.« (do. do. d. 14. Okt. 1826).

69 × 57. Tilh. Hr. Kaptain *Carl Alb. Næser.*

379. 1826.

EN RUSSISK FLAADE TIL ANKERS PAA HELSINGØRS RHED. Betegnet: *E. 1826.* Afb. p. 221. Omt. p. 218.

»Begyndt at male et Soestykke« (E.s Dagbog d. 12. Okt. 1826). »Endt et lille Soestykke forestillende en russisk Flaade til Ankers paa Helsingors Reed« (do. do. d. 21. Okt. 1826). En Tegning hertil, dog noget ændret i Kompositionen, tilhorer Billedhuggeren, Hr. Prof. Freund.

30 × 57. Tilh. Hr. cand. jur. *Otto Schwartz.*

380. 1826.

UDSIGT FRA HELSINGØRS RHED TIL KATTEGAT. Kullen ses til højre, Kronborg til venstre. Et russisk Linjeskib til Ankers, en do. Fregat kommer ind.

»Begyndt at male paa Udsigten« (E.s Dagbog d. 23. Oktbr. 1826). »Endt Soestykket. Det forestiller en Udsigt fra Helsingors Reed til Kattegat, Kullen sees paa hoire og Cronborg til venstre, et russisk Linieskib etc.« (do. do. d. 11. Novbr. 1826).

30 × 57. Tilh. Hr. Direktor *S. C. Hauberg.*

381. 1826.

Portræt af Grosserer PETZHOLDT. Omt. p. 206.

»Begyndt at male Hr. Petzholdts Portræt« (E.s Dagbog d. 4. Nov. 1826). »Endt Hr. Petzholdts Portræt« (do. do. d. 9. Decbr. 1826). »Imodtog af Hr. Petzholdt, deels for Portraitet, deels for Sonnens Undervisning 50 Specier« (do. do. d. 14. Decbr. 1826).

54 × 44. Tilh. Fru Admiralinde *Jacobson.*

382. 1826.

Portræt af Cand. jur. MARIUS SVANE († 1828). Betegnet: *1826 E.*

»Begyndt paa Herr. Marius Svanes Portrait« (E.s Dagbog d. 20. Novbr. 1826). »Anlagt Svanes Portræt« (do. do. d. 21. Novbr. 1826). »Endt Hr. Svanes Portrait« (do. do. d. 19. Decbr. 1826).

55 × 43. Tilh. Hr. Assistent *Svane.*

383. 1826 (ca.).

LUFTSTUDIE. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 136.

23 × 32½. Tilh. Hr. Kammerherre *F. Meldahl.*

384. 1826 (ca.).
Luftstudie. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 136.
23 × 31. Tilh. Hr. Kammerherre *F. Meldahl.*

385. 1826 (ca.).
En Skonnert under Sejl i Sundet. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 63.
$12^1/_2$ × 27. Tilh. Hr. Overretssagforer *Konrad Levysohn.*

386. (1826—)1827.
Nadveren. Skitse til en d. 23. April 1829 fuldendt Altertavle i Lyngby Kirke.
»Om Aftenen giordt Udkast til Nadveren« (E.s Dagbog d. 2. Decbr. 1826). »Begyndt paa en Esquisse til en Altertavle: Christus som stifter Nadveren« (do. do. d. 28. Decbr. 1826). »Begyndt at male paa Skizzen, Nadveren forestillende« (do. do. d. 8. Jan. 1827). »Endt Skizzen Nadveren forestillende (do. do. d. 16. Jan. 1827). Tegningen til denne Skitse tilhorer Hr. Overretssagforer E. Dyrhauge.
22 × $25^1/_2$. Tilh. Hr. Rentier *Doberck.*

387. 1827.
Portræt af Eckersbergs Datter, Emilie Jensine. Afb. p. 203. Omt. p. 202 og 206—207.
»Forsogt at male Emilies Portræt« (E.s Dagbog d. 2. Juni 1827). »Malet Emilies Portræt færdigt« (do. do. d. 6. Juni 1827).
26 × 18. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg.*

388. 1827.
Portræt af Frøken Eskildsen. Afb. p. 201. Omt. p. 206.
»Havt en Seance af den unge Dame« (E.s Dagbog d. 2. Juni 1827). »Havt en Seance af den anonyme Dame, malet Ansigtet og Halsen færdig« (do. do. d. 15. Juni 1827). »Malet lidt paa den ubekjendte« (do. do. d. 25. Juni 1827). »Havt den sidste Seance af den ubekjendte for at fuldende hendes Portrait« (do. do. d. 29. Juni 1827). »Imodtog Betaling for den ubekjendte Frokens Portrait 50 Rbdr. Sedler, nemlig Frk. Eskildsen« (do. do. d. 16. Juli 1827).
$57^1/_2$ × $45^1/_2$. Tilh. Enkefru *A. Zwergius.*

389. 1827.
Havnen ved Kastrup.
Formentlig et Billed, som E. omtaler i Dagbogen, Juli 1827.
20 × $31^1/_2$. Tilh. Frk. *Charlotte Moller.*

390. 1827.
En Del af en russisk Flaade, som gaar under Sejl. Omt. p. 218—219.
»Gjort en Seiltour med Jorgensen omkring Amager .... krydsede ud til Kjogebugt, kom til Dragor Kl. $2^1/_2$, der passerede et russisk

Linieskib og en Fregat« (E.s Dagbog d. 22. Juli 1827). »I Formiddags begyndte den russiske Flaade .... at lette, den gik ret smukt under Seil, det saaes ret godt fra Kalkbrænderiet, dog var Afstanden før stor. Tegnet« (do. do. d. 24. Juli 1827). »Begyndt med at tegne et nyt Søestykke« (do. do. d. 26. Juli 1827). »Begyndt at male paa Søestykket« (do. do. d. 27. Juli 1827). »Endt i Dag et Søestykke, forestillende en Deel af en russisk Flaade som gaaer under Seil taget efter Senjavins Flaade« (do. do. d. 18. Aug. 1827).

Den omtalte Tegning, udført den 24. Juli, tilhører Forfatteren.

$30^{1}/_{2} \times 56^{1}/_{2}$. Tilh. Hr. Grosserer *G. Bestle.*

391. 1827.

Adskillige Købmandsskibe, som krydser med alle Sejl. Fortil en dansk Orlogsbrig. Betegnet: *E. 1827.* Afb. p. 222. Omt. p. 220.

»Begyndt at male paa et nyt Søestykke« (E.s Dagbog d. 24. Aug. 1827). »Endt Søestykket forestillende adskillige Kiøbmandsskibe som krydser med alle Seil, for til en dansk Orlogsbrik« (do. do. d. 15. Sept. 1827).

58 × 86. Tilh. Hr. Generalkonsul *Joh. Hansen.*

392. 1827.

To russiske Linjeskibe (som saluterer). Betegnet: *E. 1827.* Afb. p. 223. Omt. p. 220.

»Besøg af Kapt. Rothe, Havnekaptain paa St. Thomas, han vil kjøbe Søestykket forestillende de russiske Linieskibe og bestilte et Sidestykke dertil« (E.s Dagbog d. 28. Sept. 1827). »Capt. Rothe hentede sit Maleri forestillende de russiske Krigsskibe, betalte 40 Rbdr. S.« (do. do. d. 8. Novb. 1827).

58 × 86. Tilh. Hr. Kaptain *L. G. Rohde.*

393. 1827.

Portræt af Kobberstikkeren Lahdes Datter, Jomfru Luise Lahde (1800—1844).

»Herr Lahde fik sin Datters Portrait som var begyndt for 10 Aar siden, og som nyeligen var blevet færdig« (E.s Dagbog d. 27. Novb. 1827).

$31^{1}/_{2} \times 24^{1}/_{2}$. Tilh. Fru Professorinde *Panum.*

394. 1827.

En dansk Korvet, som ligger bi for at tale med en dansk Orlogsbrig, som nærmer sig. Betegnet: *E. 1827.*

»Lieut. Normann begyndte at anlægge Corvetten til Capt. Rohde« (E.s Dagbog d. 21. Novbr. 1827). »Lieut. Normann havde begyndt at anlægge Corvetten« (do. do. d. 24. Novbr. 1827). »Malet Luften paa et Søestykke til Capt. Rohde« (do. do. d. 4. Decbr. 1827). »Endt Søestykket til Capt. Rohde forestillende en dansk Corvet etc.« (do. do. d. 21. Decbr. 1827). »Maattet forandre paa Corvetten for Capt. Rohde« (do. do. d. 7. Jan. 1828).

58 × 86. Tilh. Hr. Kaptain *L. G. Rohde.*

395. 1827 (ca.).
PARTI VED LYNGBY SØ. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog. Nr. 134.
21 × 30. Tilh. Hr. Landskabsmaler *J. G. F. Holck.*

396. (1825—)1828.
DE TRE STÆNDER, SOM PAA SLOTSPLADSEN AFLÆGGE TROSKABSED TIL FREDERIK III SOM ENEVOLDSKONGE. Udstillet 1828. Et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. Afb. p. 151 (et Brudstykke p. 153). Omt. p. 150—154.

Imellem Eckersbergs Papirer findes en Liste med »Personernes Navne i Maleriet forestillende Souverainiteten fra venstre til høire Side«:

»Biskop Svane og Borgermester Nansen, Johannes Christopher Kørbitz, Hofmarechal, den som aflæger Eden. — Peter Reetz fungerer som Cantzler.«

»Bag ved Skranken sees følgende af Rigets Raad, nemlig nærmest Peter Reetz: Christoffer Urne. — Hans Schack. Axel Urup, General Feldtmarschal. Jørgen Rosenkrands. Otto Krag. — Den kongelige Familie.«

Begyndt at male paa Souverainitetens Indforelse« (E.s Dagbog d. 11. April 1825). »Idag blev endeligen anlæget af det store Malerie færdigt« (do. do. d. 21. Febr. 1827). »Overlagt Luften og Kjerken paa det store Malerie« (do. do. d. 22. Febr. 1827). »Begyndt atter at male paa det store Malerie« (do. do. d. 12. Maj 1827). »Begyndt atter at male paa det store Malerie« (do. do. d. 12. Oktbr. 1827). »Idag blev da endeligt det store Malerie til Slottet forestillende Souverainitetens Overdragelse til Kong Frederik den tredie færdigt« (do. do. d. 21. Febr. 1828).

Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

397. 1828.
PORTRÆT AF FREDERIK VI.
Solgt i Marts 1829 til Nathanson, der ifg. Weilbach sendte det til London.
»Endt Kongens Portraitfigur« (E.s Dagbog d. 25. Marts 1828).
E. U.

398. 1828.
DET DANSKE HAV. Dorstykke. Brændt ved Christiansborg Slots Brand. Se Nr. 284.
»I Dag blevet færdig med Dorstykkerne« (E.s Dagbog d. 10. Maj 1828).

399. 1828.
DET DANSKE LAND. Dorstykke. Brændt ved Christiansborg Slots Brand. Se Nr. 285.
Se Noten under foregaaende Nummer.

400. 1828.

En ung Matros tager Afsked med sin Kæreste, en ung Fiskerpige. Solgt til Grosserer Nathanson.

»Begyndt paa en liden Skizze, en Matros som tager Afsked med sin Pige« (E.s Dagbog d. 2. April 1828). »Blevet færdigt med det lille Malerie forestillende en ung Matros som tager Afsked med sin Kjæreste en ung Fiskerpige« (do. do. d. 22. Maj 1828).

E. U.

401. 1828.

Portræt af Etatsraad C. C. Moe, Notarius Publikus paa St. Thomas.

»Justizraad Moe bragte og leveerte til Sanne for Portraitet 40 Specier« (E.s Dagbog d. 8. Sept. 1828).

55 × 44. Tilh. Fru Kommandorinde *B. Moe.*

402. 1828.

Frederik III lader Kongeloven udarbejde ved Peder Schumacher. Et af de store Billeder, malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot. Afb. p. 150. Omt. p. 150.

»Spændt Lærredet til det 4de Maleri paa Rammen« (E.s Dagbog d. 27. Febr. 1828). »Tegnet Gruppen af Kongen og Griffenfeldt til det store Maleri, Rörbye og Marstrand gjorde den« (do. do. d. 28. Maj 1828). »Begyndt at male paa det store Malerie og anlagt Griffenfeldts Figur« (do. do. d. 7. Juni 1828). »Det var idag en mærkværdig Dag, idet at mit sidste store Maleri »Griffenfeldt« blev bragt op paa Slottet, opspændt og opsat paa sit Sted .... jeg havde den Glæde at see mine Malerier giore en god Virkning og at staa i ypperlig Harmoni med det heele Værelse som er yderst Pragtfuldt. Disse 4 malerier .... bleve da Gud være Tak færdige« (do. do. d. 22. Okt. 1828).

Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

403. 1828.

Portræt af Etatsraadinde Suzanne Elisabeth Moe. Omt. p. 182.

»Begyndt paa Betty Moes Portrait« (E.s Dagbog d. 28 Aug. 1828). »Endt Frue Moes Portrait« (do. do. d. 18. Novbr. 1828).

55 × 44. Tilh. Fru Kammandorinde *B. Moe.*

404. 1828.

En Carnevalsscene. Ufuldført; de ufuldførte Partier delvis afskaarne. I Eckersbergs Auktionskatalog (Nr. 31) angivet som et Arbejde udført i Rom.

Ogsaa Weilbach anseer Billedet for at være malet af E. under hans Ophold i Rom. Herimod taler først og fremmest dets maleriske Stil. Desuden findes fra 1828 i Dagbogen Optegnelser, som ikke er at henføre til noget andet Billed af E: »Tegnet et Udkast til en Carnevalsscene« (d. 5. Novbr. 1828). »Begyndt at male paa et

nyt Maleri, forestillende en Carnevalscene« (d. 8. Novbr. 1828). Om det saaledes omtalte Billeds Fuldforelse findes ingen Optegnelse.
$31^{1}/_{2} \times 26^{1}/_{2}$. Tilh. Hr. Grosserer *J. J. Lachmann.*

405. 1828.

EN NØGEN PIGE SOM VASKER SIG.

»Malet paa en liden quindelig Figur« (E.s Dagbog d. 19 Novbr. 1828). »Endt et lidet maleri: en nogen Pige som vadsker sig« (do. do. d. 22 Novbr. 1828).

E. U.

406. 1828.

ET RUSSISK LINIESKIB (ASSOW) OG EN FREGAT TIL ANKERS PAA HELSINGØRS RHED. Linieskibet ses agter fra i en Kabellængdes Afstand; foran dette krydser en Lodsbaad. Udstillet 1829. Afb. p. 224. Omt. p. 220—222.

»Optegnet et Linieskib til Ankers paa Lærredet« (E.s Dagbog d. 1. Sept. 1828). »Tilbageleveret til Constructeur Pihl de sidst laante Tegninger af et Linieskib, en Fregat og en Bog over Perspectiven« (do. do. d. 21. Sept. 1828). »Arbeidet paa Soestykket og blevet færdig dermed; det forestiller et russisk Linieskib etc.« (do. do. d. 17. Decbr. 1828).
63 × 51. Tilh. *Nationalgalleriet.*

407. 1828.

EN KORVET PAA STABLEN. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 85.

En Tegning til denne Skitse, dateret 1828, findes i Kobberstiksamlingen. Fejlagtig var Skitsen ved Udstillingen i 1895 opført som et Arbejde fra 1850.
27 × 37. Tilh. Hr. Xylograf *F. Hendriksen.*

408. 1829.

EN DANSK KORVET. Betegnet: *E. 1829.* Omt. p. 225.
47 × 66. Tilh. Hr. Kammerherre *Scavenius* til Gjorslev.

409. (1826—)1829.

UDSIGT FRA KRONBORG VOLD OVER FLAGBATTERIET OG SUNDET TIL DEN SVENSKE KYST. Betegnet: *E. 1829.* Afb. p. 226.

»Begyndt at male paa Flagbatteriet paa Cronborg« (E.s Dagbog d. 29. Sept. 1826). »Begyndt for at fuldende et for et Par Aar siden begyndt Malerie forestillende Prospekt af Kronborg og Flagbatteri« (do. do. 18. Decbr. 1828). »Endt et Malerie forestillende en Udsigt fra Kronborg Vold over Flagbatteriet, Sundet til den svenske Kyst« (do. do. 14. Jan. 1829).

Tilh. Fru Etatsraadinde *L. Henrichsen.*

410. 1829.

PORTRÆT AF FREDERIK II AF PREUSSEN. Kopi.

»Imodtaget fra en Frue Messer Frederik den anden af Preussens Portrait til at kopiere for F(rimurer)-L(ogen)« (E.s Dagbog d. 7. Febr.

1829). »Anlagt F. 11 Portræt« (do. do. d. 24. Febr. 1829). »Fuldendt F. 11 Portrait og arbeidet noget paa Altartavlen« (do. do. d. 11. April 1829).

Tilh. *Frimurerlogen* i Kbhvn.

411. 1829.

NADVEREN. Altertavle.

»Begyndt paa Altartavlen« (E.s Dagbog d. 20. Jan. 1829). »Endeligen blevet færdig i Formiddags med Altartavlen« (do. do. d. 23. April 1829).

Lyngby Kirke.

412. (1828—)1829.

Portræt af General WENZEL HAFFNER, Artilleriets Chef 1824—32. Afb. p. 204. Omt. p. 207.

»Kl. 5 Eftm. hos Kammerherre Haffner som vil give første Seanee Loverdag Kl. 9« (E.s Dagbog d. 14. Maj 1828) . . . . . »Havt en kort Seanee af General Haffner« (do. do. d. 25. April 1829). »Havt en Seanee af General Haffner for at besigtige Figuren og ordne Paaklædningen og arbeidet flittigt derved« (do. do. d. 8. Maj 1829). »Besog af General Haffner, som bragte Hat, Skjærf og Sabel« (do. do. d. 19. Maj 1829). »Havt en Seanee af General Haffner og blevet færdig med Portraitet« (do. do. d. 4. Juni 1829).

95 × 71. Tilh. *Artilleriets Tøjhusafdeling.*

413. 1829.

Portræt af Frk. JULIE SCHACK.

»Havt sidste Seanee af Julie Sehaek og blevet færdig med dette Portrait« (E.s Dagbog d. 13. Juli 1829). I December 1829 gentog Eekersberg dette Portræt; Marstrand havde anlagt Gentagelsen.

E. U.

414. 1829.

Portræt af Faktor FJELLERUPS Kone. Den i Noten omtalte Blikkasse tyder paa, at Billedet var bestemt til at sendes til Udlandet.

»Begyndt i Form. paa Faetor Fiellerups Kones Portrait« (E.s Dagbog d. 15. Juni 1829). »Havt sidste Seanee af Fru Fiellerup« (E.s Dagbog d. 24. Juli 1829). »Herr Faetor Fiellerup lod hans Kones Portrait hente og kom siden for at betale det, tilligemed Rammen og en Blikkasse« (do. do. d. 8. Sept. 1829).

E. U.

415. 1829.

PARTI FRA KULLEN, SET FRA SØEN UD FOR MØLLELEJE. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 133.

»Giordt en Tour med Caledonia om Morgenen Kl. 6½ til Helsingoer . . . og afgik derfra til Kullen, hvor vi ankom Kl. 2¼, det blæste da vi løb ud fra Helsingøer temmeligt af S. S. V. men loiede af saaledes at vi kunde ankre med paalands Vind udenfor Fiskerleiet Mølleleie, og som ligger lige under Kullens Granitbjerge. Det var et overordentligt skjønt Syn at see disse deilige Klipper, hvorpaa

Søen brød, hæve sig op ad Havet og danne saa skjønne Former bevoxet med grønt, Træer og Buskverk. Søen var med sine store Bølger og i den deilige Belysning, ligesom Alt, overordentlig skjønt« (E.s Dagbog d. 9. Aug. 1829). Ejeren af denne Skitse er i Besiddelse af en dertil svarende Tegning, betegnet: *9. Aug. 1829 Eftm. Kl. 2 à 3.*
20½ × 30½. Tilh. Hr. Lithograf *Ad. Kittendorff.*

416. 1829.

EN DANSK KORVET.

»I Septbr. Endt et Søestykke, en dansk Corvet« (E.s Dagbog, Aars-Opgør efter 1829).
55 × 79. Tilh. Frk. *Frederikke Treschow.*

417. 1829.

TO RUSSISKE LINIESKIBE OG EN FREGAT, SOM LØBE SUNDET IND. FREGATTEN LIGGER BI.

»Tour ud ad Kastellet i Formiddags. Den russiske Esquadre lettede Kl. 11 for at lægge sig nærmere indimod Byen. Vinden var S. Skibene toge sig godt ud under Seil« (E.s Dagbog d. 6. Sept. 1829). »Begyndt paa et nyt Søestykke, hvortil Motivet blev taget i Søndags« (do. do. d. 10. Sept. 1829). »Blevet færdig med Søestykket forestillende 2 russiske Linieskibe etc.« (do. do. d. 3. Novbr. 1829).
E. U.

418. 1829.

FORNUFTEN. Allegorisk Figur. Betegnet: *E. 1829.* Udstillet 1830.

»Opspændt en Dug og optegnet en Figur derpaa« (E.s Dagbog d. 11. Novbr. 1829). »Blevet færdig med Anlæget af den allegoriske Figur« (do. do. d. 18. Novbr. 1829). »Blevet færdig med den allegoriske Figur forestillende Fornuften« (do. do. d. 11. Decbr. 1829).
188 × 86¾. Tilh. *Nationalgalleriet.* Anbragt paa Amalienborg.

419. 1830.

EN TREKANTET FATTIGBØSSE AF BLIK MED MALERIER AF ECKERSBERG. Afb. p. 284. Omt. p. 285. Se Tidsskr. f. Kunstindustri 1895, p. 173 ff.

»Arbeidet paa Bøssen til Prof. Wendt« (E.s Dagbog d. 18. Januar 1830). »Blevet færdig med Bøssen til Prof. Wendt, den var trekantet og paa hver Side var malet en Afbildning passende til dens Øiemed« (do. do. d. 21. Jan. 1830).
17 × 12. Tilh. *Frimurerlogen i København.*

420. 1830.

Portræt af Grosserer GERSON MELCHIOR (1771—1845). Omt. p. 207.

»Havt en Seance af Grosserer Melchior og gjordt et Anlæg af hans Portrait« (E.s Dagbog d. 18. Febr. 1830) .... »havt en Seance af Grosserer Melchior, og blevet gandske færdig med hans Portrait« (do. do. d. 10. Marts 1830).
63 × 50. Tilh. Hr. Grosserer *Moses Melchior.*

421. 1830.

TROEN. Allegorisk Figur. Betegnet: *E. 1830.* Udstillet 1830.

»Begyndt at anlægge en anden allegorisk Figur i naturlig Størrelse« (E.s Dagbog d. 28. Jan. 1830). »I Dag blev jeg færdig med mit maleri, en allegorisk Figur forestillende Troen paa Evangeliet« (do. do. d. 12. Marts 1830).

188 × 86¼. Tilh. *Nationalgalleriet.* Anbragt paa Amalienborg.

422. (1829—)30.

»DAS MÄDCHEN AUS DER FREMDE« (*Schiller*). Betegnet: *1830 E.* Udstillet 1830; malet paa Træ. Afb. p. 265. Omt. p. 263—264.

»I Dag blev det saa længe i Arbeide værende lille Maleri paa Træ, forestillende: Das Mädchen aus der Fremde af Schiller, færdigt« (E.s Dagbog d. 29. April 1830). »Endt et lidet Malerie, Das Mädchen aus der Fremde — begyndt Aaret tilforn« (do. do. Aars-Opgør efter 1830).

40 × 35. Tilh. Fru Konferensraadinde *Linnemann.*

423. 1830.

Portræt af Lieutenant NÆSER. (Se Nr. 378).

»Begyndt paa og anlagt Lieut. Næsers Portrait« (E.s Dagbog d. 14. April 1830). »Havt en Seance af Lieut. Næser og blevet færdig med hans Portrait« (do. do. d. 3. Maj 1830).

E. U.

424. 1830.

PROSPEKT AF TEGLVÆRKET RENBJÆRG. Udstillet 1831. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 46. Afb. p. 273. Omt. p. 273—274.

»Tilbragt denne Dag meget behageligen paa Renneberg. Om Formid. malet en Prospect af Teglværket. Det blæste en halv Storm af S. V. . . . . som gav nogle Regnbyger« (E.s Dagbog d. 31. Maj 1830). »Arbeidet endnu noget paa den igaar begyndte Esquisse« (do. do. d. 1. Juni 1830). »Arbeidet paa og blevet færdig med den lille Præsentation af Teglværket Renneberg (do. do. d. 11. Juni 1830).

22 × 32. Tilh. *Nationalgalleriet.*

425. 1830.

EN BÆLTSMAKKE MED PASSAGERER I EN RASK BLÆST. TORDENLUFT. EN ENGELSK SKONNERT KOMMER SEJLENDE FOR DE VIND. Betegnet: *E. 1830.* Købt af Kunstforeningen, i hvis Eje findes en Tegning efter dette Billed. Afb. p. 227. Omt. p. 225 og 241.

»begyndt at male paa et Soestykke« (E.s Dagbog d. 23. Juni 1830). »Arbeidet flittigt paa Beltjagten« (do. do. d. 25. Juni 1830). »Arbeidet paa Søestykket og blevet færdig dermed, det forestiller en Beltsmakke med Passagerer etc.« (do. do. d. 3. Juli 1830).

57½ × 86. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

426. (1829)—1830.

Portræt af Musiklærer HAAE.

»Begyndt paa Hr. Haaes Portrait« (E.s Dagbog d. 15. Okt. 1829). »Havt en Seance af Haae og arbeidet flittigt paa hans Portrait« (do. do. d. 30. Juni 1830). »Blevet færdig med Hr. Haaes Portrait« (do. do. d. 6. Juli 1830).

47 × 39. Tilh. Hr. Lehnsgreve *Frijs* til Frijsenborg.

427. 1830.

HAVNEN VED DRAGØR. Omt. p. 241.

»Foretaget en Tour til Dragør Kl. 10. Malet et lidet Partie. Veiret var skjønt« (E.s Dagbog d. 30. Juli 1830). »Fuldendt det lille Maleri. Havnen ved Dragør« (do. do. d. 14. Aug. 1830).

En Tegning til dette Billed tilhører Hr. Direktør Emil Bloch.

27 × 21½. Tilh. Hr. Rentier *F. Doberck.*

428. 1830.

Portræt af Frk. CONSTANCE EMILIE NÆSER (f. 1814).

»Syslet og havt en Seance af Jumfru Næser« (E.s Dagbog d. 10. Juli 1830). »Havt en Seance af Frøken Næser og malet Armene færdige« (do. do. d. 24. Juli 1830). »Havt sidste Seance af Frøken Næser, hvorved dette Portrait blev færdigt« (do. do. d. 20. Aug. 1830).

70 × 57. Tilh. Frk. *Raupach.*

429. 1830.

PARTI FRA WILDERS PLADS. ET SKIB, SOM LOSSER OG TØRRER SEJL. Købt af Kunstforeningen, der ejer en Tegning (Afb. p. 231) efter dette Billed. Omt. p. 241.

»Malet et Parti fra Wilders Plads et Skib som losser og tørrer Sejl, Veiret og alt andet var dertil særdeles gunstigt« (E.s Dagbog d. 17. Aug. 1830). »Endt det lille maleri forestillende et Skib som losser etc.« (do. do. d. 21. Aug. 1830).

32½ × 22. Tilh. Enkefru *N. Holm.*

430. 1830.

FRUENTIMMER PAA GADEN I BLÆST EFTER REGN. Betegnet (skjult af Rammen): *E. 1830.* Udstillet 1831. Købt af Kunstforeningen, i hvis Eje findes en Tegning af Billedet. Malet paa Zink. Afb. p. 162. Omt. p. 163.

»Begyndt paa .... nogle Piger i Blæst« (E.s Dagbog d. 14. Aug. 1830). »Endt et lille Maleri forestillende nogle Figurer mest Fruentimmer paa Gaden etc.« (do. do. d. 27. Aug. 1830).

25½ × 18. Tilh. Hr. Læge *Andreas Møller,* Ballerup.

431. 1830.

UDSIGT MOD SYD FRA HELSINGØRS RHED, MED EN DANSK KORVET TIL ANKERS SAMT NOGLE ANDRE MINDRE SKIBE DELS UNDER

Sejl og dels til Ankers. Betegnet: *E. 1830.* Købt af Kunstforeningen, i hvis Eje findes en Tegning af dette Billed. Omt. p. 241.

»Begyndt paa et nyt Malerie, et Soestykke« (E.s Dagbog, d. 3. Sept. 1830). »Blevet færdig i Dag med et Soestykke, det forestiller Udsigt mod Syd fra Helsingors Rhed, med etc.« (do. do. d. 29. Sept. 1830).

56 × 86. Tilh. Hr. Læge *C. Mundt.*

432. 1830.

Christi Opstandelse. Skitse til en Altertavle.

»Malet paa en Esquisse til Opstandelsen« (E.s Dagbog d. 8. Novbr. 1830). »Blevet færdig med en Skizze til en Altertavle forestillende Christi Opstandelse« (do. do. d. 11. Novbr. 1830).

42 × 20½. Tilh. Frk.'nerne *Eckersberg.*

433. 1830.

Fiskere fra Hornbæk, som fra et indstrandet engelsk Skib have reddet og ilandbragt Skibsføreren, den sidst tilbageblevne af Besætningen (1775). Betegnet: *E. 1830.* Udstillet 1831. Afb. p. 164. Omt. p. 163—164.

»Begyndt paa et nyt Maleri forestillende Fiskere i Hornbeck, efter store og gode Handlinger af Malling« (E.s Dagbog d. 8. Okt. 1830). »Blevet færdig med Maleriet forestillende Fiskere ved Hornbek (do. do. d. 21. Decbr. 1830).

61½ × 78. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow.*

434. 1830.

Christus og Thomas.

»Malet paa Skizzen til en Altertavle« (E.s Dagbog d. 3. Novbr. 1830). »Arbejdet paa og nesten bleven færdig med Skizzen forestillende Christus og Thomas« (do. do. d. 6. Novbr. 1830). »I Dag blev Maleriet Christus og Thomas afleveret til Hr. Justizraad Koeh« (do. do. d. 24. Deebr. 1830).

30 × 19½. Tilh. Hr. Kontre-Admiral *H. Koch.*

435. 1830.

Portræt af Julie Lami († 1830).

»Blevet færdig med Julie Lammis Portrait« (E.s Dagbog d. 29. Decbr. 1830).

36½ × 28½. Tilh. Frk.'nerne *Sick.*

436. 1830 (ca.)

En Brig udenfor Helsingør. Skitse. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 131.

11½ × 23. Tilh. Forfatteren, Hr. *Karl Madsen.*

437. (1830—)31.

Portræt af Politilæge i København, Eckersbergs Huslæge og Ven, ROST. Omt. p. 207.

»Havt en Seance af Doctor Rost og begyndt hans Portrait med at tegne Contourerne« (E.s Dagbog d. 12. Juli 1830). »Havt i Formiddag en Seance af Doctor Rost og begyndt paa at male hans i Fior begyndte Portrait færdigt« (do. do. d. 3. Febr. 1831). »Arbeidet flittigt ved og blevet færdig med Doctor Rosts Portræt« (do. do. d. 19. Febr. 1831).

79 × 60. Tilh. *Nationalgalleriet.*

438. 1831.

KRISTIAN IV I BESØG HOS TYCHO BRAHE. Solgt til Kunstforeningen, tilfaldt ved Bortlodningen Okt. 1831 Gehejmelegationsraad Bockelmann i Hamborg.

»Anlagt en liden Skizze: Christian den fierde som giver Tycho Brahe en Guldkjæde« (E.s Dagbog d. 31. Jan. 1831). »Arbeidet og endeligen blevet færdig med et lidet Malerie forestillende Kristian IV etc.« (do. do. d. 23. Marts 1831).

E. U.

439. 1831.

KVINDERNE VED GRAVEN. Skitse til en i Decbr. 1832 fuldendt Altertavle til Blidstrup Kirke (Nr. 448).

$28^1/_2 \times 21^1/_2$. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

440. 1831.

FREDERIK I UDLØSER STEN STURES ENKE OG SØNNER AF FÆNGSLET. Udført Skitse til Nr. 483. Afb. p. 154. Omt. p. 154—155.

»Begyndt at optegne en Skizze til et nyt Maleri« (E.s Dagb. d. 6. April 1831). »Blevet færdig med Skizzen, som forestiller Frederik den 3die (sic!) som fører Steen Stures Enke og Sønner ud af Fængslet i Kallundborg, og give dem Frihed« (do. do. d. 16. April 1831).

33 × 23. Tilh. Hr. Urtekræmmer *P. B. Poulsen.*

441. 1831.

CHRISTIAN IV HOS TYCHO BRAHE. Skitse.

»Arbeidet paa en lille Skizze« (E.s Dagbog d. 25. April 1831). »Arbeidet paa og blevet færdig med en Skizze af Christian IV hos Tycho Brahe« (do. do. d. 28. April 1831).

$25^1/_2 \times 17$. Tilh. Frk. *Jacobine Ursin.*

442. 1831.

EN KINAFARER.

»Optegnet og overdraget paa Læredet et Skib en Chinafarer, som var bestilt ved Capt. Skibsted« (E.s Dagbog d. 31. Maj 1831). »Arbeidet paa Chinafareren og blevet færdig med dette Maleri« (do. do. d. 9. Juli 1831).

E. U.

443. 1831.

UDSIGT FRA FÆRGEBROEN VED KALLEHAVE TIL KOSTER. Betegnet: *1831*. Omt. p. 242.

»Revet Farver og lavet til at reise med Dampskibet Wilhelmine til Moen« (E.s Dagbog d. 29. Juli 1831). »Efter en god Sovn . . . . giordes en Tour til Kallehauge, hvorfra ogsaa blev Skizzeret Udsigten til Koster« (do. do. d. 31. Juli 1831). »Arbeidet paa Færgebroen ved Kallehauge« (do. do. Kbhn. d. 3. Aug. 1831). »Endt et lille Maleri forestillende: Udsigt fra Færgebroen ved Kallehauge til Koster« (do. do. d. 5. Aug. 1831).

23 × 33. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

444. 1831.

EN JAGT MED PASSAGERER, SEJLENDE FOR VINDEN (Bæltsmakken mellem Korsør og Nyborg). Købt 1831 af Kunstforeningen, i hvis Eje der findes en Tegning af Billedet (Afb. p. 233). Omt. p. 242—243.

»Anlagt et nyt Soestykke forestillende en Jagt med Passagerer« (E.s Dagbog d. 8. Aug. 1831). »Arbeidet flittigt paa Søestykket og blevet færdig dermed. Det forestiller en dansk Jagt med Passagerer, som seiler for Vinden med nogle Skibe i Baggrunden« (do. do. d. 19. Aug. 1831).

58 × 86½. Tilh. Fru *D. Jütting,* Helsingor.

445. 1831.

HAARD KULING MED TYK SKYET LUFT, EN LODSBAAD ARBEJDER SIG UD TIL EN BRIG, SOM HAR DREJET BI OG VENTER LODSEN. Betegnet: *E. 1831.* Afb. p. 234. Omt. p. 243.

»Begyndt paa et nyt Soestykke og malet Luften da der heele Formiddagen var deilige Skyer paa Himlen« (E.s Dagbog d. 20. Aug. 1831). »Blevet færdig med et Soestykke forestillende en haard Kuling med tyk skyet Luft, en Lodsbaad etc.« (do. do. d. 31. Aug. 1831).

58 × 85½. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

446. 1831 (paabegyndt 1827).

YRSA OG SKULDA. Efter Oehlenschlägers Hroar's Saga. Betegnet: *E. 1831.*

»Malet paa Skulda og Yrsa« (E.s Dagbog d. 18. Jan. 1827). »Lavet til at arbeide paa Yrsa og Skulda« (do. do. d. 19. Sept. 1831). »Arbeidet og blevet færdig med et lidet Maleri forestillende Yrsa og Skulda — efter Oehlensehlægers Hroars Saga« (do. do. d. 8. Okt. 1831).

45 × 36. Tilh. Frk. *Marie Jacobsen.*

447. 1831.

CHRISTUS I GETHSEMANE. Altertavle.

»Begyndt at anlægge Altertavlen til Als« (E.s Dagbog d. 7. Sept. 1831). »Blevet færdig med Altartavlen til Hagenberg Kirke« (do. do.

d. 1. Novbr. 1831). En Kopi af denne Altertavle findes i *Notmark* Kirke paa Als, en anden i *Ensted* Kirke ved Aabenraa.

Hagenbjærg Kirke paa Als.

448. 1831.

KVINDERNE VED GRAVEN. Luc. 24, 6. Altertavle. Udstillet 1832.

»Begyndt at male paa den anden Altartavle« (E.s Dagbog d. 1. Novbr. 1831). »Arbeidet flittigt paa Altartavlen og blevet endeligen færdig dermed« (do. do. d. 14. Decbr. 1831).

Blidstrup Kirke i Nordsjælland.

449. (1831—)1832.

EN (ORLOGS-) BRIG TIL ANKERS, SOM TØRRER SEJL I STILLE TILLIGEMED EN BAAD MED FOLK OG PASSAGERER, SOM ROER. Betegnet: *E. 1831*, men først fuldendt 1832. Omt. p. 213.

»Begyndt paa et Søestykke« (E.s Dagbog d. 16. Decbr. 1831). »Arbejdet paa og blevet færdig med et Søestykke forestillende en Brig til Ankers som tørrer Seil etc.« (do. do. d. 12. Jan. 1832).

39½ × 55. Tilh. Hr. Kontre-Admiral *H. Koch*.

450. 1832.

Portræt af Gehejmekonferensraad, Kabinetssekretær hos Prins Christian (Chr. VIII.) JOH. GUNDER ADLER (1784—1852). Afb. p. 205. Omt. p. 207.

»Havt en Seance af Etatsraad Adler og begyndt at male hans Portrait« (E.s Dagbog d. 26. Jan. 1832). »Havt sidste Seance af Etatsraad Adler, hvis Portrait nu blev færdigt« (do. do. d. 22 Febr. 1832).

63 × 50. Tilh. Hr. Læge *N. Tønder*.

451. 1832.

Portræt af Frk. (NANNA?) HVIDT. Billedet formenes at være kommet til Tyskland.

»Havt en Seance af Frk. Hvidt og anlagt hendes Portrait« (E.s Dagbog d. 2. Febr. 1832). »Endt et Portrait af Frk. Hvidt« (do. do. d. 25. Febr. 1832).

E. U.

452. 1832.

DE TO UNGE PIGER OG PEBERSVENDEN. Ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 80.

Formodentlig identisk med et Billed, (forestillende en Spas), som E. under 3. Marts 1832 omtaler i sin Dagbog.

34½ × 27. Tilh. Hr. Tømmermester *H. Kayser*.

453. 1832.

GRUPPE AF BØRN. PORTRÆTER (af den 8aarige Adam Vilhelm Holm og hans Søskende, den 6aarige Pauline Frede-

rikke Marie og den 4aarige Johan Christian Julius). Betegnet: *E. 1832.* Afb. p. 206. Omt. p. 207.

»Justitsraad Holm kom i Formid. med sine 3 Børn, arbeidet paa et Anlæg af en Gruppe af disse Børn« (E.s Dagbog d. 26. Febr. 1832). »Arbeidet flittigt paa Børnegruppen, og havde Seance af begge Justizr. Holms Sønner, blevet saaledes færdig med dette Maleri« (do. do. d. 20. Marts 1832).

30 × 35½. Tilh. Hr. Pastor emer. *R. E. Scharling.*

454. (1831—)1832.

Christi Opstandelse. Anbragt oven over den egentlige Altertavle i nedennævnte Kirke.

»Arbeidet paa et Maleri forestillende Christi Opstandelse« (E.s Dagbog d. 3. Maj 1831). »Arbeidet paa og endeligen bleven færdig med det lille Maleri, som Prinds Christian ønsker anbragt i Mariekirken over Altaret, i Svendborg, det forestiller Christi Opstandelse. Det er 1 Alen og 10 Tommer høit og bredt« (do. do. d. 17. April 1832).

Frue Kirke i Svendborg.

455. 1832.

Portræt af Kaptainlieutenant, senere Kaptain, Generalkrigskommissær, Lodsinspektør i Dragør Peter Ephraim Sletting. Omt. p. 207.

»Havt en Seance af Capt. Sletting, og begyndt paa at male hans Portrait i lille Format« (E.s Dagbog d. 16. April 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med Capt. Slettings Portrait« (do. do. d. 25. April 1832).

32½ × 22½. Tilh. Hr. stud. polyt. *P. Sletting.*

456. 1832.

Portræt af Albert Thorvaldsen. 1ste Kopi af det Billed, som Eckersberg malede i Rom 1814 og skænkede til Kunstakademiet (se Nr. 147).

»Arbeidet flittigt paa en Kopie efter Thorvaldsen« (E.s Dagbog d. 8. Maj 1832). »Arbeidet flittigt, og bleven færdig med en Kopie efter et af mig i 1814 i Rom malet Portrait af Thorvaldsen, som tilhører Akademiet. Kopien er bestilt af Kammerjunker Seavenius« (do. do. d. 16. Maj 1832).

90 × 74. Tilh. Hr. Kammerherre *Scavenius* til Gjorslev.

457. 1832.

En engelsk Kutter, krydsende i Nærheden af nogle Skær, hvorpaa Søen bryder. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 87 (»En engelsk Kutter seilende i Regnveir«). Afb. p. 235. Omt. p. 243—244.

»Begyndt paa et Søestykke« (E.s Dagbog d. 26. Maj 1832). »Arbeidet paa og blevet færdigt med det lille Søestykke som forestiller

en engelsk Kutter krydsende i Nærheden af nogle Skjær, hvorpaa Søen bryder« (do. do. d. 9. Juni 1832).
$38^{1}/_{2} \times 56$. Tilh. Hr. Juvelér *P. Hertz.*

458. 1832.

PARTI VED FILEVÆRKET.

»Foretaget en Tour til Skoven. Købke kom med sin Vogn, han, Erling og Marstrand satte os paa den og kjørte til Fortunen ... derpaa til Fiilevæerket, hvor der blev malet et Parti« (E.s Dagbog d. 4. Juli 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med det lille Skovparti fra Dyrehaven« (do. do. d. 6. Juli 1832). »I Morges blev et lille Maleri (et Skovparti malet i Juli i Dyrehaven ved Fiileværket) afsendt til Sorgenfri, da Prindsessen havde begiærdt det for imorgen at giøre Prindsen en Foræring dermed« (do. do. d. 17. Sept. 1832).

E. U.

459. 1832.

UDSIGT FRA WILDERS PLADS. Udstillet 1834 (Tillæg til Katalogen, Nr. 306). Skitse til Nr. 461. Omt. p. 244.

.... »Siden paa Wilders Plads for at tegne 2 Udsigter derfra, og derpaa anlagt disse med Farver« (E.s Dagbog d. 7. Juli 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med Udsigten fra Wilders Plads« (do. do. d. 14. Juli 1832).
$22^{1}/_{2} \times 32$. Tilh. Hr. Maskininspektør *Ursin.*

460. 1832.

EN UDSIGT FRA DET ASIATISKE COMPAGNIS VÆRFT, hvorpaa ses Børsen, Christiansborg med en Del af Kirkerne. Skitse til Nr. 465.

»I Formiddags blev tegnet en Udsigt fra det asiatiske Compagnies Værft, hvorfra sees Børsen, Christiansborg med endeel af Kirkerne« (E.s Dagbog d. 27. Juli 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med det lille Maleri Udsigt fra det asiatiske Compagnies Værft etc.« (do. do. d. 31. Juli 1832).

E. U.

461. 1832.

UDSIGT FRA WILDERS PLADS IMOD CHRISTIANSBORG MED OMGIVELSER, MED NOGLE SKIBE. Købt af Kunstforeningen, i hvis Eje der findes en Tegning af dette Billed.

»Arbeidet paa et nyt Maleri, en Udsigt fra Wilders Plads, været paa Pladsen for at berigtige Contouren« (E.s Dagbog d. 17. Juli 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lille Maleri forestillende en Udsigt fra Wilders Plads etc.« (do. do. d. 16. Aug. 1832).
$45^{1}/_{2} \times 57^{1}/_{2}$. E. U.

462. 1832.

Portræt af Amtsforvalter i Hjørring, Kammerjunker, senere Konferensraad LUDVIG CHRISTIAN DE BRINCK-SEIDELIN (f. 1787).

»Arbeidet flittigt paa og blevet færdig med Kj. Brink Seidelins Portrait« (E.s Dagbog d. 18. Aug. 1832). »Havt en Seance af Kam-

merjunker Brink Seidelin, og blevet gandske færdig med hans Portræt« (do. do. d. 27. Aug. 1832).
$60^1/_2 \times 51^1/_2$. Tilh. Konventualinde Frk. *M. Brinck-Seidelin.*

463. 1832.
Den 1ste Maj 1832: Prins Frederik gaar ombord paa Fregatten Havfruen for at gøre en Sejltur. Udstillet 1833. (Tillæg til Katalogen, Nr. 265). Omt. p. 245—246.

»Begyndt at arbeide paa et nyt Soestykke forestillende den forste Mai« (E.s Dagbog d. 28. Maj 1832). »Havt det i Forsommeren begyndte Maleri 1ste Mai forestillende, for igjen, og forandret noget i Compositionen« (do. do. d. 17. Aug. 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Maleri forestillende: den 1ste Mai 1832 eller Prins Frederik etc.« (do. do. d. 12. Sept. 1832).
78 × 125. Tilh. Hr. Justitiarius *P. Koch.*

464. 1832.
En Fregat (Nymfen?) sejlende.

»Arbeidet paa Soestykket med Fregatten« (E.s Dagbog d. 17. Sept. 1832). Billedet synes ikke at være fuldendt samme Aar.
62 × 86. Tilh. Hr. fhv. Manufakturhandler *V. Ratzeburg.*

465. 1832.
Prospekt af Børsen, Slottet m. m., set fra asiatisk Kompagnis Plads. Købt af Kunstforeningen, der ejer en Tegning efter Billedet. Dette tilfaldt ved Bortlodningen Kommerceraad Stuhlmann i Altona.

»Optegnet og anlagt et nyt Maleri forestillende en Udsigt fra asiatisk Compagnie til Christiansborg etc.« (E.s Dagbog d. 20. Aug. 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med en Prospect af Borsen, Slottet m. m. seet fra asiatisk Compagnies Plads« (do. do. d. 6. Okt. 1832).
E. U.

466. 1832.
En Søkyst. Danske Fiskere ere i Begreb med at gaa ud paa Fangst. Betegnet: *E. 1832.* Udstillet 1833. Afb. p. 165. Omt. p. 165.

»Begyndt paa et lille Maleri, forestillende Fisker-Syslen« (E.s Dagbog d. 8. Okt. 1832). »Det lille Maleri, forestillende Fiskere som lave sig til at gaa ud paa et Tog, blev færdigt« (do. do. d. 1. Nov. 1832).

Imellem Eckersbergs Papirer findes følgende Beskrivelse af dette Billed:

»Beskueren befinder sig paa en lav Strandbred foran et Fiskerleie og har Udsigten over Havet, hvorpaa i det fierne sees nogle Skibe seile for en rask Vind, paa en klar Formiddag, Vinden blæser ind imod Landet. Tre Fiskerfamilier som fælleds Eiere af en Baad have sat denne i Soen, nogle af dem er endnu beskjæftiget med at giore den flot, imedens andre bringe de paa Truge sammenlagte Fiskergarn og Redskaber til Strandbreden og derfra i Baaden. Et Par

Børn leger, en liden Dreng med sit lille Skib, hvorover Forældrene synes at glæde sig. Forest paa Strandbredden sees foruden nogle Fiskerredskaber, et Stykke af en Mast, Skibsankre etc. fra et strandet Skib, hvoraf man seer Stykker af dets Vrag rage over Vandet i nogen Afstand fra Strandbredden samt en anden Fiskerbaad som alt er seilet ud i Rum Soe.«
Billedet er lithograferet af P. Gemzoe.
30 × 45. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

467. 1832.

KONG CHRISTIAN DEN FJERDE, SOM I SØSLAGET MOD DE SVENSKE I AARET 1644, SKØNDT SAARET, DOG VEDBLIVER AT ANFØRE SIN FLAADE. Betegnet: *E. 1832.* Udstillet 1833. Omt. p. 151.

»Begyndt paa et Udkast som skulle være Christian IIII da han har mistet sit hoire Oie« (E.s Dagbog d. 9 Novbr. 1832). »Optegnet paa Duugen en Fremstilling af Christian den fierde, der som saaret, dog fortsætter Commandoen i Bataillen« (do. do. d. 12. Novbr. 1832). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Maleri forestillende Kong Christian IIII som saaret og quæstet vedbliver at kommandere i Slaget med de svenske under Femern« (do. do. d. 23. Decb 1832).

Imellem Eckersbergs Papirer findes af dette Billed følgende Beskrivelse:

»Her er Kongen forestillet hvor han med forbundet Ansigt, og med en rod Hue paa Hovedet (se Holberg) stottende sig paa sit blanke Sværd efterat han har reist sig fra sin Stoel, som han har ladet bringe op paa Dækket for des bedre at have Opsyn med det heele, giver Ordre til en Maneuvre. Tilskuerne befinder sig paa Dækket i Bagbord Side, Scenen er imellem den mellemste og bagerste Mast. Nærmest Kongen skynder sig en Officer imod Forenden af Skibet for at udføre Kongens Befalinger, bag ved denne vore Constabler ifærd med at lade en Kanon. Een af dem renser Fænghullet paa Kanonen. Til Hoire af Billedet bringes en Saaret ned under Dækket. Bag ved denne Gruppe sees en Baadsmand med en Raaber i Haanden at Kommandere Matroserne til Arbeide paa Stormasten. Bag ved denne paa Dækket over Kahytten ere Matroser beskjæftiget med at hale i et Toug. Adskillige Redskaber ligge i Uorden paa Dækket og der sees Spor af Kuglernes Virkninger. Fra det nederste Batteri paa Kongens Skib er nyeligen losnet et Skud, hvorved Endeel er indhyllet i Rog, igiennem denne Rog skjelner man et svensk Krigsskib, som flygter. Synskredsen er indskrænket, hvorfor der kun sees en liden Deel af Skibets Dæk og hvad i dette Rum hændelsesviis kunde foregaae i et Oieblik, da Hovedsagen her var at vise den 67aarige gamle Konges uforfærdede Mod og Udholdenhed«.
45½ × 37½. Tilh. Fru Kammerjunkerinde *Barnekow.*

468. 1832?

ET SKOVPARTI MED VAND VED SORGENFRI. Afb. p. 269. Omt. p. 272.

Saaledes benævnet og dateret af den oprindelige Ejer, Eckersbergs Ven, Forstander Borch. Muligvis dog snarere et Arbejde fra ca 1825.
15½ × 21. Tilh. Hr. Læge *A. Schiotz*, Roskilde.

469. 1833.

Skitse efter Modellen Sophie. Ufuldført. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 82.

»I Formiddags blev malet en liden Skizze efter Modellen Sophie fra Kl. 10 til 1. Simonsen, Kobke, Marstrand og Erling tegnede med« (E.s Dagbog d. 8. Jan. 1833).

26 × 18. Tilh. Fru *Elna Blad,* f. *Collin.*

470. 1833.

Portræt af Frederik VI. Malet til »Fabricius' Klub«.

»Begyndt at arbeide paa Kongens Portrait« (E.s Dagbog d. 4. Jan. 1833). »Arbeidet paa og blevet færdig med Kongens Portrait til Fabricius Klub« (do. do. d. 24. Jan. 1833).

E. U.

471. 1833.

Den vantro Thomas. Joh. 20, 28. Skitse til en Altertavle, malet samme Aar til Skævinge Kirke (Nr. 473).

»Arbeidet paa Udkastet til en Altertavle som skal forestille: Den tvivlende Thomas« (E.s Dagbog d. 4. Febr. 1833).

$24^1/_2 \times 19^1/_2$. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

472. 1833.

Christus i Emaus. Altertavle.

»Arbeidet paa Altertavlen til Island« (E.s Dagbog d. 13. Febr. 1833). »Arbeidet paa og blevet færdig med Altertavlen til Biarnahavns Kirke i Island« (do. do. d. 7. Marts 1833).

Bjarnanes Kirke paa Island.

473. 1833.

Den vantro Thomas. Joh. 20, 28. Altertavle.

»Arbeidet paa Udkastet til en Altartavle som skal forestille: Den tvivlende Thomas« (E.s Dagbog d. 4. Febr. 1833). »Arbeidet paa Altartavlen og blevet færdig med den« (do. do. d. 6. Juni 1833).

Skævinge Kirke i Nordsjælland.

474. 1833.

En Fiskerbaad sejlende i godt Vejr med gunstig Vind, Ejerne er i Trætte om, hvo der skal styre Roret. Malet paa Zink. Afb. p. 237. Omt. p. 246.

»Blevet færdig med et lidet Maleri (paa Blik) forestillende en Fiskerbaad, seilende i godt Veir med gunstig Vind hvorpaa Eierne ere i Trætte om, hvo der skal styre Roret« (E.s Dagbog d. 19. Juni 1833).

$35 \times 24^1/_2$. Tilh. Hr. Justitiarius *P. Koch*

475. 1833.

Møens Klint set fra Søen i $^3/_4$ Mils Afstand. Omt. p. 246.

»Arbeidet paa et lidet Soestykke« (E.s Dagbog d. 24. Juli 1833). »Arbeidet paa og blevet færdig med en Erindring fra Reisen, Moens Klint seet fra Soen i $^3/_4$ Miils Afstand« (do. do. d. 5. Aug. 1833).

$24^1/_2 \times 35$. Tilh. *Nationalgalleriet.*

476. 1833.

SØ MED EN ROBAAD. Betegnet: *E.* Malet paa Zink. Omt. p. 250.

Formentlig identisk med et lille Billed, som Eckersberg i sin Dagbog noterer at have fuldendt d. 9. Aug. 1833.

24 × 34½. Tilh. Hr. Højskolelærer *Christoffer Baagø,* Maarslet, Testrup Højskole.

477. 1833.

UDSIGT FRA FREDERIKSBORG LANDEVEJ OVER FURSØEN I NÆRHEDEN AF RUDERSDAL. Betegnet: *E. 1833.* Afb. p. 271. Omt. p. 272.

»Kl. 7 blev foretaget i Selskab med Købke, Marstrand, C. Hansen og Erling en Tour først til Rudersdal, hvor der blev malet et Partie« (E.s Dagbog d. 11. Aug. 1833). »Arbeidet paa og blevet færdig med det i Søndags begyndte Landskab — en Udsigt fra Frederiksborg Landevei over Furesøen i Nærheden af Rudersdal« (do. do. d. 14. Aug. 1833).

21½ × 35. Tilh. Hr. Direktør *S. C. Hauberg.*

478. 1833.

KORVETTEN NAJADENS STYRBORDS BATTERI OG DÆK. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 17. Omt. p. 218.

»Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Maleri, begyndt ombord, forestillende Corvetten Najadens Styrbords Batteri og Dæk« (E.s Dagbog d. 22. Aug. 1833).

22 × 22. Tilh. Hr. Proprietær *J. C. Hauberg,* Daurup pr. Jyderup.

479. 1833.

OPRØRT SØ MED KORVETTEN NAJADEN (mellem Møen og Rygen). Malet paa Zink. Omt. p. 218.

»Arbeidet paa og blevet færdig med en oprørt Søe med Corvetten, begyndt d. 12. Juli« (E.s Dagbog d. 27. Aug. 1833). Under nævnte 12. Juli læses i Dagbogen (skrevet ombord i Korvetten Najaden): »Kl. 4 i Morges havde vi med den tiltagende Blæst nærmet os Møen i en Afstand af omtrent 5 Miile, nu vendte vi og stod over imod Rygen. Tykning og Regn og en fra imorges Kl. 2 af tiltagende Kuling nødte os til at holde Søen. Østenvinden blev nu til en lille Storm som satte svær Søe ....«

24 × 34½. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

480. 1833.

KVINDELIG MODELFIGUR, set bagfra. Betegnet: *E. 1833.* Malet paa Træ.

»Begyndt at male en Figur efter en smuk quindelig Modell med C. Hansen, Købke og Marstrand« (E.s Dagbog d. 26. Juni 1833). »Arbeidet paa, og blevet færdig med den tidligere begyndte nogne quindelige Figur« (do. do. d. 31. Aug. 1833). En Tegning til dette Billed,

dateret 30. Juni 1833, tilhører Hr. Malermester Victor Hansen. Det er raderet af Erling Eckersberg.
$34^1/_2 \times 24$. Tilh. Hr. fhv. Konservator, Professor *F. F. Petersen.*

481. (1831)—1833.
SKOVPARTI VED FURSØEN (fra Frederiksdal). Betegnet (skjult af Rammen): *E.* Omt. p. 272.
»Imorges lidt over 8 foretoges en Tour med Rorbye, Marstrand, Købke, Erling og lille Jens i Bager Købkes Vogn til Frederiksdal, hvor hver malte et lidet Partie. Veiret var os gunstigt, det truede ofte med Regn, men vi fik ingen. 2 Gange trak et Tordenveir N.V. for Frederiksdal op i Nærheden, men fortrak sig igjen« (E.s Dagbog d. 27. Maj 1831). »Endt et lidet for et Par Aar siden begyndt Partie ved Furesøen til Forstander Borg« (do. do. d. 3. Sept. 1833).
21 × 27. Tilh. Hr. Læge *A. Schiøtz,* Roskilde.

482. 1833.
PARTI AF DÆKKET VED FALDEREBET PAA EN KORVET. MATROSER TAGER AFSKED MED DERES KÆRESTER. Betegnet: *E. 1833.* Købt 1833 af Kunstforeningen, i hvis Eje findes en Tegning af dette Billed. Afb. p. 239. Omt. p. 248.
»Blevet færdig med et lille Maleri begyndt d. 13. Sept.: det forestiller et Partie af Dækket og Falrevet paa en Corvet. Kabellaringen ligger omkring Spillet. Matroser tage Afsked med deres Kjærester« (E.s Dagbog d. 3. Okt. 1833).
$32^1/_2 \times 30$. Tilh. Maleren, Prof. *Aug. Schiøtts* Dødsbo.

483. 1833.
FREDERIK I UDLØSER STEN STURES ENKE. Betegnet: *1833 E* Omt. p. 154.
»Arbeidet paa en Composition: Frederik I etc.« (E.s Dagbog d. 9. Okt. 1833). »Blevet færdig med et maleri forest. Fred. I etc.« (do. do. d. 4. Decb. 1833).
45 × 47. Tilh. Hr. Lehnsgreve *Moltke-Bregentved.*

484. 1833 (ca.).
FRISK KULING. Skitse.
$14^1/_2 \times 24^1/_2$. Tilh. Hr. *Oscar Andersen.*

485. (1833—)1834.
TROEN (Religionen). Allegorisk kvindelig Figur. Udstillet 1834. Alterfløj. (Se Nr. 486 og 488).
»Tegnet paa de to allegoriske Figurer til Nyborg« (E.s Dagbog d. 10. Decb. 1833). »Arbeidet paa og blevet færdig med den ene Figur . . Religionen til Nyborg Kirke« (do. do. d. 18. Jan. 1834).
Nyborg Kirke paa Fyen.

486. 1834.
HAABET. Allegorisk kvindelig Figur. Udstillet 1834. Alterfløj.
»Arbeidet paa og blevet færdig med den anden Figur forestillende

Haabet« (E.s Dagbog d. 5. Febr. 1834). Se Noten under foregaaende Nummer.

Nyborg Kirke paa Fyen.

487. (1833—)1834.

KORVETTEN NAJADEN UNDER SEJL. Omt. p. 248.

»Anlagt et Soestykke, Portrait af Corvetten Najaden« (E.s Dagbog d. 3. Okt. 1833). »Foretaget igien et tidligere begyndt Soestykke, Portræt af Corvetten Najaden« (do. do. d. 21. Febr. 1834). »Arbeidet paa og blevet færdig med Billedet af Corvetten Najaden under Seil« (do. do. d. 7. Marts 1834). »NB. Foræret Prof. Abrahams et lille Maleri, et Billede af Corvetten Najaden« (do. do. d 21. Marts 1835).

$36^1/_2 \times 36^1/_2$. Tilh. Hr. Sproglærer *Arth. Abrahams.*

488. 1834.

CHRISTUS PRÆDIKER PAA BJÆRGET. Altertavle. Hertil Nr. 485, 486 og 490).

»Arbeidet paa og blevet i det væsentlige færdig med Altertavlen til Nyborg« (E.s Dagbog d. 4. Juli 1834).

Nyborg Kirke paa Fyen.

489. 1834.

STRANDPARTI VED KØGEBUGTEN (GJORSLEV). Studie til »Slaget i Køgebugt« (Nr. 499). Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 88.

»Imorges kjørte jeg til Stranden og malede et lidet Parti ved Strandbreden« (E.s Dagbog, Gjorslev, d. 26. Juli 1834).

E. U.

490. 1834.

ALVISHEDEN (Gudfader). Tympanon paa Alteret i nedennævnte Kirke. (Se Nr. 488).

»Arbeidet paa det øverste Altarbillede« (E.s Dagbog d. 1. Sept 1834). »Blevet færdig med det sidste Billede til Alteret i Nyborg Kirke: Alviisheden« (do. do. d. 9. Sept. 1834).

Nyborg Kirke paa Fyen.

491. 1834.

ORLOGSSKIBET DRONNING MARIA UNDER SEJL NÆRVED VINDEN. Udstillet 1835. Omt. p. 250.

»Optegnet og begyndt at anlægge et Billede af Orlogsskibet Dronning Marie« (E.s Dagbog d. 30. Juli 1834). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Maleri, forestillende Orlogsskibet Dronning Maria under Seil etc.« (do. do. d. 20. Sept. 1834). »Istandsat og firniseret Orlogsskibet D. M. under Seil« (do. do. d 17. Maj 1835).

$78^1/_2 \times 112$. Tilh. *Nationalgalleriet.*

492. 1834.

EN KORVET (NAJADEN), SOM SÆTTER LÆSEJL. Betegnet: *E. 1834.* Købt af Kunstforeningen, der ejer en Tegning efter dette Billed. Afb. p. 240. Omt. p. 248.

»Arbeidet paa et nyt Soestykke: En Corvet som sætter sine Læseil« (E.s Dagbog d. 7. Okt. 1834). »Arbeidet paa og blevet færdig

med et Soestykke forestillende en Corvet som sætter Læseil« (do. do. d. 31. Okt. 1834).
$60^1/_2 \times 67^1/_2$. Tilh. Hr. Kammerherre *Scavenius* til Gjorslev.

493. 1834 (ca.).
KORVETTEN NAJADEN UNDER SEJL. Omt. p. 248.
$48 \times 55^1/_2$. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage*.

494. 1834—35 (ca.).
EN SØ.
$21 \times 30^1/_2$. Tilh. Hr. fhv. Manufakturhandler *Ratzeburg*.

495. 1834—35.
CHRISTIAN DEN FØRSTE INDSTIFTER ELEFANTORDENEN. Udført, men af Slotsbygningskommissionen kasseret, Skitse til et af de store Malerier, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Omt. p. 156—157.

I en Brevkoncept af 15. Maj 1834 beskriver Eckersberg Kompositionens Indhold saaledes: »Den hoitidelige religios-politiske Handling foregaaer her i et Kapel, som antages at have været i det gamle Kjobenhavns Slot. Kong Christian sees med egen Haand at hænge Ordenskjæden om Halsen paa een til Medlem af Ordenen udkaaren Herre. Paa hoiere Side af den kongelige Stol .... staaer Kansleren Biskop *Marcellus* med en Bog i Haanden hvoraf han iforveien har oplæst Edsformularen .... Til venstre Side af Kongens Stol staaer en Rigsherrold holdende en Pude, hvorpaa Ordenskjæden har lagt, og hvorpaa der endnu sees to andre, bestemte for to andre udkaarne, en geistlig og en verdslig Herre .... Hr. Engelstoft meente at ogsaa Dronningen som Medlem af Ordenen burde vises tilligemed Kronprinds Hans som dengang (1457) kun var 3 Aar gammel. For at viise Dronningen og Kronprindsen med Folge har jeg til hoiere noget tilbage anbragt en Art af Kirkestol hvori denne Gruppe viises.«
$39 \times 28^1/_2$. Tilh. Hr. Grosserer *Jul. Adler*.

496. 1834—35.
KONG FREDERIK IV KOMMER FOR AT MØNSTRE EN AFDELING AF DEN NYOPRETTEDE LANDMILITS. Udført Skitse til et af de store Malerier, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Omt. p. 156—157.

I en Koncept til et Brev, dateret 21. Febr. 1835 (Tegningen til denne Komposition var allerede bleven indsendt til Slotsbygningskommissionen d. 15. Maj 1834) beskriver Eckersberg Scenen saaledes: »Kong Frederik IV ledsaget af hans Brodre Carl og Wilhelm, Feldtmarskal Christian Gyldenløve, General Reventlau med fleere af Kongens Stab monstrer en Afdeeling af det nye oprettede Landmilits som i Deres nye Munderinger og efterat have imodtaget deres Fane, staae opstillede paa Pladsen imellem Børsen og det gamle Kjøbenhavns Slot, hvoraf en Deel af dets ostre Side sees, tilligemed det Taarn som Kong Christian IIII lod bygge, til hoiere noget af det saakaldte

Posthuus som stod langs med Kanalen. I Forgrunden til høiere sees Generalen for den heele Landmagt, Hertug Fredrik Wilhelm af Würtemberg, som havde megen Deel i Landmilitsens Oprettelse.«
39 × 28½. Tilh. Hr. Grosserer *Jul. Adler.*

497. 1834—35.
Kong Christian VI tager den ny anlagte Dok i Øjesyn. Skitse til et af de store Billeder, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Omt. p. 156.
E. U.

498. 1834—35.
Stavnsbaandets Løsning under Frederik VI som Kronprins i Aaret 1788. Af Slotsbygningskommissionen kasseret Skitse til et af de store Billeder, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Omt. p. 156—157.

I den under Nr. 496 nævnte Koncept af 21. Febr. 1835 skriver E. om denne Skitse, forud for hvilken allerede en anden var bleven kasseret: »Motivet er her en Deputation af Landboere fra de danske Provindser som er komne for personligen at takke Kongen for den store Velgierning han havde skænket dem ved Stavnsbaandets Løsning. Kongen er traadt ind i sit Audience Gemak ledsaget af Kronprindsen og flere Medlemmer af Statsraadet, som Bernstorf, Rosenkrantz, Rathlau, Stamp med fl. og imodtage disse Landboere hvoraf de første som have takket først nu vende sig medens de andre træde frem. Kongen viser Mildhed og tyder med venstre Haand hen imod sin Søn Kronprindsen. Jeg maa tilstaae at den første Komposition af dette Æmne var uheldig, men jeg har nu som Skitsen udviser i Gruppen af Landboerne søgt i Stillinger og Gebærder at lægge et Udtryk, som ikke viser, at de er kommet for at foredrage nogen Besværing for Kongen eller bede ham om Noget, men at de af ham have imodtaget et dem glædende Tilsagn eller erholdt et kjert Ønske opfyldt, og at de nu med Taknemmelighedsfølelse gaar bort. Dette Udtryk vil naturligvis ved Maleriets Udførelse i det store endnu fyldigere kunne vises i de glade Ansigter....«
38½ × 28½. Tilh. Hr. Distriktslæge *Wanscher*, Skibby.

499. 1834—35.
Scene under Søslaget i Køge Bugt d. 1. Juli 1677. Udstillet 1835.

»Arbeidet heele Dagen paa Compositionen til et Maleri som skal forestille d. 1. Juli 1677« (E.s Dagbog d. 22. Sept. 1834). »Begyndt at anlægge en Scene under Slaget i Kjøgebugt« (do. do. d. 27. Sept. 1834).... »Begyndt at arbeide igjen paa Slaget i Kjøgebugt« (do. do. d. 3. Febr. 1835). »Blevet færdig med et Maleri forestillende en Scene under Søslaget etc.« (do. do. d. 22. Marts 1835).
80 × 113. Tilh. Hr. Grosserer *Harry Levin.*

500. 1835.
Portræt af Frederik VI. Udført paa Bestilling fra Kiel.
»Begyndt paa og blevet færdig med Anlægget af Kongens Portrait

til Kiel« (E.s Dagbog d. 13. Juli 1835). »Eftergaaet noget paa Kongeportraitet, hvorved det gandske blev endt« (do. do. d. 28. Juli 1835).
E. U.

501. 1835.
Korvetten Najaden, som i Sundet venter paa Fregatten Bellona. Betegnet: *E. 1835.* Afb. p. 241. Omt. p. 248—250.
»Blevet færdig med et Soestykke forestillende Corvetten Najaden som i Sundet venter Fregatten Bellona« (E.s Dagbog d. 20. Aug. 1835).
49 × 71. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

502. 1835.
Den sydlige Del af Møens Klint set fra Søen. I Forgrunden en Jagt; i Mellemgrunden til højre en Brig. Betegnet: *1835 E.* Afb. p. 242. Omt. p. 250.
»Kl. henved 12 Middag passerede vi den sydlige Deel af Moens Klint, som er den skjonneste Deel af samme, og afgav et overordentligt skjønt malerisk Skue i Forening med en smuk Himmel og en skjøn Soe« (E.s Dagbog d. 28. Juni 1835). »Begyndt med at male Moens Klint, hvoraf der igaar blev tegnet fleere Partier, i Forbiseilingen« (do. do. Kjbhvn. d. 29. Juni 1835). »Eftergaaet noget paa Soestykket med Moen« (do. do. d. 3. Novb. 1835).
47 × 62. Tilh. *Kunstforeningen* i Kobenhavn.

503. 1835.
Begyndelsen af en Affære 1813 imellem den engelske Fregat Shannon og den nordamerikanske Fregat Chesapack. Købt af Kunstforeningen, der ejer en Tegning efter dette Billed.
»Anlagt et Soestykke, en Bataille imellem en engelsk og en nordamerikansk Fregat« (E.s Dagbog d. 22. Sept. 1835). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Maleri forestillende Begyndelsen af en Affaire 1813 etc.« (do. do. d. 4. Decb. 1835).
47 × 63. Tilh. Frk. *Wichfeldt,* Lolland.

504. 1835 (ca.).
En Brig sætter en Baad i Søen. Ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 91.
60 × 48. Tilh. Hr. Hofjægermester, Godsejer *Bech* til Valdbygaard pr. Slagelse.

505. 1835 (ca.).
Et Fregatskib og en Slup. Anlæg. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 111.
22 × 32. Tilh. Fru *Ferslew,* f. *Damborg.*

506. 1835 (ca.).
En Fregat under Sejl. Betegnet: *E.* Gentagne Gange,

senest paa Auktionen efter Hofbager Olsen, solgt under den falske Titel: Korvetten Galathea.

Se »Kunstbladet« 1898 p. 89—90 (Artikel af Forfatteren).

38 × 56. Tilh. *Det nationalhistoriske Museum* paa Frederiksborg Slot.

507. 1836.

Flere Skibe under Sejl i svag Blæst en klar Sommereftermiddag. Betegnet: *E. 1836*. Udstillet 1836. Afb. p. 213. Omt. p. 250.

»Optegnet og anlagt et lidet Soestykke« (E.s Dagbog d. 27. Febr. 1836). »Blevet færdig med et lidet Soestykke: Flere Skibe under Seil etc.« (do. do. d. 15. Marts 1836).

27½ × 39. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung*.

508. 1836.

Et Fregatskib, som indtager Reb i Merssejlene i en tiltagende Kuling, med nogle andre Sejlere. Kobt 1836 af Kunstforeningen, der ejer en Tegning efter dette Billed. Afb. p. 211. Omt. p. 250.

»Arbeidet paa et Soestykke« (E.s Dagbog d. 17. Marts 1836). »Arbeidet paa et Soestykke i stærk Kuling (do. do. d. 18. Marts 1836). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Soestykke, hvorpaa et Fregatskib som indtager Reeb i Mersseilene etc.« (do. do. d. 12. April 1836).

47 × 63½. Tilh. *Nationalgalleriet*.

509. 1836.

Udsigt fra Trekroners Batteri med Kobenhavn i det Fjerne. Betegnet paa Kanten af det om Blindrammen bojede Lærred: *E. 1836*. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 81.

»Kl. 9 imorges til Toldboden, hvor der var et Fartoi som forte os ud til Batteriet.... Der blev malet et Udkast af et af de mange maleriske Puncter som haves paa Batteriet.... NB. De perspectiviske Vinkellinealer ere meget gode. De koste 3 Rd« (E.s Dagbog d. 25. April 1836).

22½ × 31. Tilh. Billedhuggeren. Hr. Prof. *Freund*.

510. 1836.

Orlogsskibet Skjold under Sejl. Ufuldfort. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 93.

»Arbeidet paa en Tegning af Orlogsskibet Skjold« (E.s Dagbog d. 9. Maj 1836). »Optegnet et Soestykke, et Orlogsskib i Krydsning« (do. do. d. 12. Maj 1836). »Begyndt med at arbeide paa et Orlogsskib under Seil« (do. do. d. 17. Maj 1836).

60 × 86. Tilh. Hr. Proprietær *J. C. Hauberg*, Danrup pr. Jyderup.

511. 1836.

Kopi af Jens Juel's Portræt af Tode.

»Optegnet Todes Portrait« (E.s Dagbog d. 23. Maj 1836). »Arbeidet paa, og blevet færdig med Todes Portrait, Kopie efter Juel og be-

stemt til Efterslægten — hvis Stifter Tode var« (do. do. d. 21. Juni 1836).
$72^{1}/_{2} \times 57$. Tilh. *Efterslægtselskabets Skole.*

512. (1835—)36.

Orlogsskibet Dronning Marie. Betegnet: *E. 1836.* Udstillet 1838.

»Arbeidet paa et for længere Tiden siden begyndt Soestykke: Dronning Maria« (E.s Dagbog d. 22. Juli 1836). »Arbeidet paa og blevet færdig med Billedet af Orlogsskibet Dronning Marie« (do. do. d. 1. Aug. 1836).
$61 \times 67^{1}/_{2}$. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

513. 1836.

Kong Frederik IV kommer for at mønstre en Afdeling af den nyoprettede Landmilits. Et af de store Billeder, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Udstillet 1837. Omt. p. 159.

»Færdig med det første af de fiire store Malerier« (E.s Dagbog d. 20. Okt. 1836).
Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

514. 1836.

Maaneskinsstykke. Langebro med løbende Figurer. Udstillet 1837. Omt. p. 163.

»Imorges paa Langebro for at tegne et Udkast af den« (E.s Dagbog d. 21. Okt. 1836). »Optegnet et lidet Maleri (Maaneskin)« (do. do. d. 24. Okt. 1836). »Anlagt et lille Maleri med Maaneskin« (do. do. d. 27. Okt. 1836). »Arbeidet paa og bleven færdig med et lidet Maleri forestillende en Maaneskinsaften, Fuldmaane. Motivet er Langebro, med nogle løbende Figurer« (do. do. d. 10. Novbr. 1836).
45×33. Tilh. Hr. Kunsthandler *C. L. Foltmar.*

515. 1836.

Portræt af Professor Ursin († 1849). Udstillet 1837. Afb. p. 207. Omt. p. 207—208.

»Arbeidet paa og blevet færdig med Ursins Portræt« (E.s Dagbog d. 4. Sept. 1836). »Havt en Seance af Ursin« (do. do. d. 20. Sept. 1836). »Ursin kom — han sad en liden Stund, saa Portraitet blev efterseet, og saaledes gandske fuldendt« (do. do. d. 12. Novb. 1836).
$39 \times 29^{1}/_{2}$. Tilh. Hr. Maskininspektor *Ursin.*

516. 1836.

Regnbue paa Søen, en krydsende Jagt med nogle andre Skibe. Betegnet: *E.* Omt. p. 250.

»Anlagt et Maleri med en Regnbue« (E.s Dagbog d. 14. Novb. 1836). »Blevet færdig med et Maleri, en Afbildning af en Regnbue, seet paa Søen, en krydsende Jagt med nogle andre Skibe« (do. do. d. 13. Dec. 1836).
$43 \times 61^{1}/_{2}$. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage.*

517. 1836 (ca.).

Luftstudie med et anlagt Skib. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 89.

23 × 33. Tilh. Billedhuggeren Hr. Prof. *Freund*.

518. 1837.

Portræt af Fru Thomsen. Kopi (efter Jensen?).

»Anlagt et lidet Portrait af Frue Thomsen« (E.s Dagbog d. 16. Marts 1837). »Begyndt paa Kopien af Fru Thomsens Portrait« (do. do. d. 28. Marts 1837).

E. U.

519. 1837.

Udsigt over Sø igennem et Vindu. Synes ikke at være blevet fuldendt.

»Anlagt et lidet Soemaleri, forestillet som om man saae Udsigten over Soe igiennem et Vindue« (E.s Dagbog d. 8. Juni 1837).

E. U.

520. 1837.

Portrætfigur (Modelstudie) af Carl Frorup.

»Arbeidet paa og blevet færdig med Portraitfiguren af Carl Frorup« (E.s Dagbog d. 24. Juni 1837).

Tilh. *Det kgl. Kunstakademi*.

521. 1837.

Modelstudie (Peter Kristrup).

»Seance af Peter Kristrup, endt Tegningen« (E.s Dagbog d. 15. Juni 1837). »Begyndt at male Figuren efter Peter Kristrup« (do. do. d. 19. Juni 1837). »Havt en Seance af Peter Kristrup og blevet færdig med hans Figur« (do. do. d. 28. Juni 1837).

Tilh. *Det kgl. Kunstakademi*.

522. 1837.

En nøgen ung Pige (B. A.), 11 Aar. Modelstudie. Afb. p. 287. Omt. p. 287.

»En quindelig Model meldte sig« (E.s Dagbog d. 5. Juli 1837). »Arbeidet paa og blevet gandske færdig med B. A.'s Billede« (do. do. d. 8. Juli 1837).

Tilh. *Det kgl. Kunstakademi*.

523. 1837.

Kvindelig Modelstudie (Dorothea Petersen).

»Havt en Seance af Dorothea Petersen (19 Aar) og anlagt tilligemed Giemzoe hendes Figur« (E.s Dagbog d. 17. Juli 1837). »Arbeidet paa og blevet færdig med Dorotheas Billede (et Arbeide af 6 Dage)«. (do. do. d. 22. Juli 1837).

Tilh. *Det kgl. Kunstakademi*.

524. 1837.

En nøgen, fra Ryggen set, Kvinde sætter sit Haar foran et Spejl. Afb. p. 289. Omt. p. 288.

Synes malet omtrent samtidig med de kvindelige Modelstudier (Nr. 522—523), som tilhører Kunstakademiet.

34 × 26. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

525. 1837.

Kvindelig Modelstudie (Juliane Wittenborg).

»Pigen Juliane kom for at melde sig som Modell« (E.s Dagbog d. 12. Juli 1837). »Fuldendt imorges Julianes Billede« (do. do. d. 26. Juli 1837).

E. U.

526. 1837.

Portræt af Jomfru Karen Margrethe Borch, senere Fru Schiötz. Betegnet foruden med den fremstilledes fulde Navn og anno ætatis med Aarstallet *1837* og *E. fac.* Kjolen er overmalet; den har tidligere været blaa. Afb. p. 208. Omt. p. 208.

»Kl. 11 kom Hr. Forstander Borg med hans Datter, og der blev begyndt med at tegne hendes Portrait« (E.s Dagbog d. 2. Aug. 1837). »Anlagt jumfru Borgs Portrait« (do. do. d. 3. Aug. 1837). »Arbeidet paa og blevet færdig med Jumfru Borgs Portræt« (do. do. d. 22. Aug. 1837).

46 × 30. Tilh. Hr. Læge *A. Schiötz*, Roskilde.

527. 1837.

Christus og den samaritanske Kvinde. Skitse til en i April 1838 fuldendt Altertavle til Hornbæk Kirke (Nr. 530).

28½ × 21. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

528. 1837.

En Jagt for indgaaende paa Københavns Yderrhed. I Mellemgrunden til venstre en Brig. Betegnet: *E. 1837.* Afb. p. 245. Omt. p. 250.

39½ × 49½. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

529. 1838.

Portræt af Albert Thorvaldsen. 2den Kopi af det Billed, som Eckersberg malede i Rom 1814 og skænkede til Kunstakademiet (se Nr. 147).

»Thorwaldsens Portrait blev bragt ned for at kopieres« (E.s Dagbog d. 3. Jan. 1838). »Begyndt paa at optegne Kopien af Thorwaldsens Portrait« (do. do. d. 4. Jan. 1838). »Arbeidet paa og blevet færdig med Kopien af Thorwaldsens Portrait« (do. do. d. 2. Febr. 1838).

90 × 73. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

530. (1837—)1838.

CHRISTUS OG DEN SAMARITANSKE KVINDE. Altertavle. Betegnet: *E. 1838.*

»Begyndt paa Anlægget af Altartavlen til Hornbek« (E.s Dagbog d. 9. Juni 1837). »Arbeidet paa og endeligen bleven færdig med Altartavlen forestillende den cananæiske Qvinde ved Bronden med Christus« (do. do. d. 20. April 1838). Nogle Englehoveder til den overste Del af Altertavlen fuldendte d. 20. Aug. 1838.

Hornbæk Kirke.

531. 1838.

Portræt (Brystbillede) af FREDERIK VI. Udført for Vallo, brændt ved Slottets Brand.

»Arbeidet flittigt paa og blevet færdig med et Portrait af Kongen som skal til Valloe« (E.s Dagbog d. 6. Maj 1838).

532. 1838.

EN RYTTER, HVIS HEST ER BUNDEN UDENFOR EN KRO, GØR KUR TIL EN PIGE. Betegnet: *E. 1838.* Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 53.

»Revet Farver og anlagt et lidet Maleri med en Hest« (E.s Dagbog d. 14. Aug. 1838). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Maleri, hvorpaa en brunn Hest er Hovedgjenstanden« (do. do. d. 28. Aug. 1838).

31 × $34^1/_2$. Tilh. Hr. Grosserer *Carl Moresco.*

533. 1838.

KORVETTEN FLORA, SOM GØR HONNEUR DEN 7. JULI FOR KEJSEREN AF RUSLANDS GEBURTSDAG. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 94.

»Anlagt et Soestykke, en Corvet som til Ankers prydet med Flag giver Salutskud« (E.s Dagbog d. 30. Aug. 1838). »Begyndt at arbeide paa Corvetten« (do. do. d. 1. Okt. 1838). »Endt et Maleri forestillende Corvetten Flora, som etc.« (do. do. d. 8. Okt. 1838).

51 × 68. Tilh. Hr. Hofjægermester, Godsejer *Bech*, Valdbygaard pr. Slagelse.

534. 1838.

THORVALDSENS ANKOMST PAA RHEDEN D. 17. SEPT. 1838. Udstillet 1839. Omt. p. 235—236 og 250.

»Arbeidet paa en Komposition« (E.s Dagbog d. 21. Sept 1838). »Arbeidet paa, og blevet færdig med Kompositionen, forestillende Thorvaldsens Ankomst ved Toldboden den 17. Sept.« (do. do. d. 30. Sept. 1838). »Arbeidet paa en perspectivisk Forestilling af Regnbuen« (do. do. d. 11. Novbr. 1838). »Arbeidet paa og blevet færdig med Ankomsten paa nogle smaa *retoucher* nær« (do. do. d. 1. Decbr. 1838). »Blevet færdig med et Maleri, forestillende Thorvaldsens Ankomst etc.« (do. do. d. 3. Decbr. 1838).

55 × 70. Tilh. Hr. Justitiarius *P. Koch.*

535. (1837—)1839.

Kong Kristian VI tager den ny anlagte Dok i Øjesyn. Et af de store Billeder, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Udstillet 1839. Omt. p. 159.

»Begyndt at optegne det store Maleri Nr. 3« (E.s Dagbog d. 5. Sept. 1837). »Blevet færdig med det store Maleri Nr. 3: Doekens Aabning« (do. do. d. 8. Aug. 1838). »Begyndt at retouehere paa det store Maleri med Dokken« (do. do. d. 22. Febr. 1839). »Blevet ganske færdig med det store Maleri Nr. 3« (do. do. d. 1. Marts 1839).

Amalienborg Palais.

536. (1837—)1839.

En Hentydning til Stavnsbaandets Løsning under Kristian VII. Et af de store Billeder malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Udstillet 1839. Afb. p. 160. Omt. p. 161.

»Begyndt at arbeide paa det store Maleri Nr. 4« (E.s Dagbog d. 9. Jan. 1837). »Arbeidet paa og blevet færdig med at retouehere det store Maleri Nr. 4« (do. do. d. 15. Marts 1839).

Amalienborg Palais.

537. 1839.

Portræt af Frederik VI. Kopi. Betegnet: *ÆTATIS L. MDCCCXX. E. fecit.*

»Begyndt at male en Kopie af Kongens Portrait« (E.s Dagbog d. 8. April 1839). »Arbeidet paa og blevet færdig med Kongens Portrait (en Gjentagelse af Skitsen fra 1820)« (do. do. d. 25. April 1839) »Imodtaget af Thorvaldsen 80 Rbdr. for Kongens Portrait« (do. do. d. 9. Sept. 1839).

Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

538. 1839.

Korvetten Galathea i en Storm i Nordsøen. Afb. p. 251. Omt. p. 252—253.

»Præpareret en Tavle til et Stormbilled« (E.s Dagbog d. 7. Juni 1839). »Arbeidet paa en perspeetivisk Skibstegning« (do. do. d. 14. Juni 1839). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Billed af Fregatten Galathea i en Storm i Nordsøen« (do. do. d. 12. Juli 1839).

47 × 63. Tilh. *Nationalgalleriet.*

539. 1839.

Kvindelig Modelstudie (Trine Nielsen), malet i Akademiets Modelskole. Betegnet: *E. 1839* (de to sidste Tal omtrent udslettede).

»Begyndt at male efter Modellen i Malerskolen« (E.s Dagbog d. 10. Aug. 1839). »Arbeidet paa og blevet færdig med den lille Modelfigur« (do. do. d. 6. Sept. 1839). »Forstander Boreh bragte 15 Speeier for et Billede af Modellen Trine Nielsen« (do. do. d 25. Sept. 1839).

45 × 33. Tilh. Hr. Læge *K. Lundsgaard.*

540. (1838—)39.

THORVALDSENS ANKOMST PAA RHEDEN D. 17. SEPT. 1838. Afb. p. 246, et Brudstykke afb. p. 247. Omt. p. 250.

»Begyndt at optegne det andet Maleri af Thorvaldsens Ankomst« (E.s Dagbog d. 17. Sept. 1838). »Atter begyndt at arbeide paa Thorvaldsens Ankomst« (do. do. d. 19. Aug. 1839). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Maleri, der forestiller Thorwaldsens Ankomst etc.« (do. do. d. 23. Okt. 1839).

Tilh. *Thorvaldsens Museum.*

541. 1839.

EN FREGAT, DER HAR PRAJET EN ENGELSK LODS I EN STIV KULING. Udstillet 1841. Omt. p. 254.

Bag paa Billedet har Eckersberg skrevet: »En Fregat hvis Cours var rumskiøds, har dreiet til og ligger opbrast for at tage Lods ombord fra en engelsk Lodskutter, som ligger bak i Læ af Fregatten og har sat et lidet Fartøi ud for at bringe Lodsen over. Stædet er antaget at være nordøstlig for Indløbet til den engelske Canal, hvor Vandet ofte har en meget grønlig Farve. Vinden er tænkt nordvestlig, stiv Mersseilskuling. Øiets Høide over Vandspeilet $6^1/_2$ Alen. Hoveddistance 32 virkelige Tommer.«

»Arbeidet paa og blevet færdig med et Søestykke, en Fregat, der har praiet en engelsk Lods i en stiv Kuling« (E.s Dagbog d. 15. Novbr. 1839).

47 × 63. Tilh. Hr. Grosserer *Heinr. Hirschsprung.*

542. 1839.

EN FREGAT LIGGER OPBRAST FOR AT SENDE HJÆLP TIL EN BRIG, SOM HAR MISTET SIN FORREJSNING. Anlæg. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 95.

61 × 83. Tilh. Fru *A. C. Poulsen,* f. *Aschehoug.*

543. 1839 (ca.).

EN FREGAT SEJLER I STÆRK KULING. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 96.

$22^1/_2$ × 32. Tilh. Hr. Organist *Rasmussen.*

544. 1839?

EN KVINDELIG FIGUR. Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 83) til Organist Rasmussen.

E. U.

545. 1840.

EN KVINDELIG FIGUR I SIDDENDE STILLING. Drapperiet ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 109.

Baggrunden synes overmalet.

$33^1/_2$ × 30. Tilh. Hr. Bagermester *Lorentzen.*

546. 1840.
NADVEREN. Skitse til en i Decbr. 1840 fuldendt Altertavle til Frederiksberg Kirke (Nr. 552).
24 × 20½. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

547. (1839—)40.
CHRISTUS I GETHSEMANE. Altertavle.
»Begyndt paa Anlægget af et Billede til en Kirke paa Færo »Christus i Gethsemane« (E.s Dagbog d. 24. Okt. 1839). »Begyndt at arbeide paa Altartavlen til Færo« (do. do. d. 25. Marts 1840). »Blevet færdig med Altarbilledet til Færo« (do. do. d. 27. Marts 1840).
Østerø Kirke paa Færoerne

548. 1840.
EN MATROS, SOM TAGER AFSKED MED SIN PIGE.
»Anlagt et lidet Maleri« (E.s Dagbog d. 16. Juni 1840). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Maleri forestillende en Matros som tager Afsked med sin Pige« (do. do. d. 25. Juni 1840).
34 × 25½. Tilh. Hr. Grosserer *B. Hirschsprung.*

549. 1840.
EN PIGE I BADET (en ung Pige i Badekamret). Solgt ved Eckersbergs Auktion 1854 (Nr. 49) til Monies (jfr. Aukt. efter Mægler Schiff, Decbr. 1855 (Nr. 8).
»Arbeidet paa Modelfiguren i Malerskolen« (E.s Dagbog d. 29. Aug. 1840). »Blevet færdig med et lille Maleri: en Pige i Badet« (do. do. d. 4. Sept. 1840).
E. U.

550. 1840.
KVINDELIG MODEL (FLORENTINE). Udført paa Akademiets Malerskole. Malet paa Kobber.
»Begyndt paa et andet Billede efter den skjonne quindelige Model« (E.s Dagbog d. 5. Sept. 1840). »Fuldendt et lille Billede af Modellen Florentine, i rund Format, lidt over halv Figur, malet paa Kobber« (do. do. d. 10. Sept. 1840).
Diameter: 22. Tilh. Fru *J. Willumsen.*

551. 1840.
Skitse forestillende KONG CHRISTIAN VIII OG DRONNING CAROLINE AMALIE, SIDDENDE PAA DERES TRONER UNDER KRONINGSAKTEN I FREDERIKSBORG KIRKE den 28. Juni 1840. Udstillet 1841. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 98.
»Der blev mig anviist en fordelagtig Plads nede i Kirken hvor man meget godt kunde see det heele« (E.s Dagbog Frederiksborg, d. 28. Juni 1840). »Begyndt at optegne paa Lærredet Tronen i Frederiksborg« (do. do. d. 15. Juli 1840). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Maleri som forestiller Kong Christian VIII og Gemalinde i Kroningsdragt paa Tronen i Frederiksborg Slotskirke, 28. Juni 1840« (do. do. d. 24. Sept. 1840).
53½ × 33½. Tilh. Hr. Forlagsboghandler *Jac. Hegel.*

552. (1839—1840).

NADVEREN. Altertavle. Udstillet 1841. Omt. p. 167.

»Arbeidet paa Kompositionen til Altartavlen til Frederiksberg« (E.s Dagbog d. 11. Sept. 1839). »I Dag blev da Altarbilledet færdigt paa enkelte Smaating nær« (do. do. d. 23. Decbr. 1840).

Frederiksberg Kirke.

553. 1841.

CHRISTUS OG APOSTLENE. Joh. 12, 46. Skitse til en i Juli 1842 fuldendt Altertavle til Uggeløse Kirke (Nr. 563).

30 × 22. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

554. 1841.

NOLI ME TANGERE. Joh. 20, 16—17. Skitse til en i Decbr. 1842 endt Altertavle til Snodstrup Kirke (Nr. 566).

$28^1/_2 \times 21^1/_2$. Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

555. 1841.

Portræt af Etatsraad L. N. HVIDT (1777—1856). Omt. p. 208.

»Begyndt paa Etatsraad Hvidts Portrait« (E.s Dagbog d. 17. Marts 1841). »Havt en Seance af Etatsraad Hvidt og blevet færdig med hans Portrait« (do. do. d. 29. April 1841).

Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

556. 1841.

CHRISTIAN I SOM INDSTIFTER AF ELEFANTORDENEN. Et af de store Billeder, malede til Parolsalen paa Christiansborg Slot. Udstillet 1842. Afb. p. 158. Omt. p. 159—161.

»Syslet med at optegne det store Maleri« (E.s Dagbog d. 7. Jan. 1841). »Arbeidet paa og *endelig bleven* færdig med det store Maleri til Slottet« (do. do. d. 23. Juli 1841).

292 × 211. Tilh. *Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.*

557. 1841.

KVINDELIG MODELSTUDIE (Florentine).

»Arbeidet paa en lille Figur efter Modellen i Malerskolen« (E.s Dagbog d. 13. Sept. 1841). »Arbeidet paa og blevet færdig med den lille Figur efter Florentine« (do. do. d. 18. Sept. 1841).

E. U.

558. 1841.

NADVEREN. Altertavle.

»Optegnet paa Altartavlen til Kobelov« (E.s Dagbog d. 4. Aug. 1841). »Endeligen blevet færdig med Altartavlen til Kobelov paa Lolland« (do. do. d. 4. Okt. 1841).

Kjøbelov Kirke paa Lolland.

559. 1841.

Portræt af Konferensraad, Højesteretsassessor STELLWAGEN. Afb. p. 209. Omt. p. 208.

»Begyndt paa et Portrait af Conferentsraad Stelwagen« (E.s Dagbog

d. 21. Sept. 1841). »Arbeidet paa og blevet færdig med Conferentsraad Stellwagens Portrait« (do. do. d. 7. Okt. 1841).
34 × 27½. Tilh. Frk. *Marie Thomsen.*

560. 1841.

Et Møde paa Søen. Signeret: *E.* Udstillet 1842. Købt af Kunstforeningen, i hvis Eje findes en Tegning af dette Billed (Afb. p. 253). Omt. p. 255.

»Malet paa et Soestykke — et Mode paa Soen« (E.s Dagbog d. 15. Okt. 1841). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Soestykke forestillende et Mode paa Soen« (do. do. d. 5. Novbr. 1841).
43 × 64. Tilh. Hr. Direktør *S. C. Hanberg.*

561. (1841—)1842.

Christus fremstiller et Barn. Ovenover Gruppen »Tro, Haab og Kærlighed«, malet graat i graat efter Thorvaldsen. Altertavle. Udstillet 1842.

»Arbeidet paa Kompositionen til Altartavlen i Middelfart« (E.s Dagbog d. 26. April 1841). »Arbejdet paa og blevet færdig med Anlægget af Altertavlen til Middelfart« (do. do. d. 9. Juni 1841). »Blevet færdig med Altarbilledet til Middelfart« (do. do. d. 26. Febr. 1842). »Arbeidet paa og blevet færdig med en Gruppe Genier efter Thorvaldsen ... til Middelfarts Kirke over Altartavlen« (do. do. d. 11. Maj 1842).

Middelfart Kirke.

562. 1842.

Portræt af Etatsraad L. N. Hvidt (1777—1856).

»Havt 8de og sidste Seanee af Etatsraad Hvidt og blevet færdig med hans Portrait« (E.s Dagbog, d. 26. Maj 1842). Eekersberg kopierede i 1844 dette Billede.
69 × 51½. Tilh. Hr. eand. jur. *Hvidt.*

563. 1842.

Christus og Apostlene. Joh. 12, 46. Altertavle.

»Arbeidet paa og blevet færdig med Anlægget af Altartavlen til Ugelose« (E.s Dagbog d. 20. April 1842). »Blevet færdig med Altertavlen til Uggelose« (do. do. d. 11. Juli 1842).

Uggeløse Kirke i Nordsjælland.

564. 1842.

En Fregat, som er gaaet under Sejl fra en Ankerplads og ligger opbrast for at tage et Fartøj ind.

»Arbeidet paa et Soebillede« (E.s Dagbog d. 25. Juli 1842). »Malet Luften paa et Soestykke med en Fregat« (do. do. d. 27. Juli 1842). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Soestykke forestillende en Fregat, som er gaaet under Sejl fra en Ankerplads og ligger opbrast for at tage et Fartoi ind« (do. do. d. 9. Sept. 1842).
50 × 62. Tilh. Fru Kommandorinde *B. Moe.*

565. 1842.

ET BRIGSKIB (og en Galease) I FRISK KULING. Købtes af Kunstforeningen, der ejer en Tegning af dette Billede.

»Optegnet et Brigskib i frisk Kuling« (E.s Dagbog d. 12. Sept 1842) »Arbeidet paa, blevet færdig med Soestykket« (do. do. d. 3. Okt 1842).
$44^1/_2 \times 61^1/_2$. Tilh. Hr. Prof. *P. Madsen*, Vedbygaard.

566. 1842.

NOLI ME TANGERE. Joh. 20, 16—17. Altertavle.

»Begyndt at optegne Figuren paa Altartavlen« (E.s Dagbog. d. 6. Okt. 1842). »Begyndt at male Altartavlen« (do. do. d. 11. Okt. 1842). »Blevet færdig med et Altarbillede . . . til Snodstrup Kirke« (do. do. d. 24. Decbr. 1842).

Snodstrup Kirke i Nordsjælland.

567. 1843.

NOGEN KVINDE IFÆRD MED AT DRAGE SINE TØFLER PAA. Modelstudie fra Akademiets Malerskole. Betegnet: *E. 1843.* Omt. p. 287.

»Idag blev der begyndt med at male efter en quindelig Model i Akademiet« (E.s Dagbog d. 29. Maj 1843). »I Malerskolen anlagt et lidet Billed efter den quindelige Modell« (do. do. d. 31. Maj 1843) »Malet Modelfiguren færdig« (do. do. d. 24 Juni 1843).
$65^1/_2 \times 46$. Tilh. Hr. Læge *A. Schiøtz*, Roskilde.

568. 1843.

KVINDELIG MODELSTUDIE (Madam Hack).

»Arbeidet i Malerskolen, anlagt Modelfiguren« (E.s Dagbog d. 28. Juli 1843). »Arbeidet paa og bleven færdig med den quindelige Figur efter Madam Hack« (do. do. d. 17. Aug. 1843).

E. U.

569. 1843.

H. M. KONGEN (CHR. VIII) MED FØLGE PAA SIT DAMPSKIB ÆGIR PAA HELSINGØRS RHED (d. 2. Maj 1843). Betegnet: *E. 1843* Udstillet 1844. Omt. p. 255—256.

»Capt. Irminger havde tilladt Kloss og mig at seile med til Helsingør. Vi gik ombord Kl 8 med Chefen i hans Chaloupe . . . Kl. 11 kom Jens i en Færgebaad og meldte at Kongen havde indbudt mig til at følge med hans Dampskib for at see Eskadren, efter i en Fart at gaa hiem for at omklæde mig, kom jeg ombord i Dampskibet Ægir . . . . Veiret var overordentligt smukt og alting begunstigede denne sjældne interessante Tour« (E.s Dagbog d. 2. Maj 1843). »Tegnet paa Udkast af Billeder efter Motiver fra igaar« (do. do. d. 3. Maj 1843). »Begyndt at anlægge et Billede af Kongens Dampskib paa Helsingørs Rheed den 2. Mai« (do. do. d. 15. Juni 1843). »Arbeidet paa og blevet færdig med Soestykket, som forestiller, hvor Kongen paa sit Dampskib er paa Helsingørs Rheed den 2. Mai 1843« (do. do. d. 7. Sept 1843).

En Tegning til dette Billed tilhører Frk. Olga Claussen.
83×109. Tilh. Hr. Vekselerer *A. R. Henriques*.

570. 1843.

JESUS, SOM FRISTES AF FARISÆERNE. Joh. 8, 2—11. Udstillet 1844.

»Arbeidet paa og blevet færdig med Anlæget af det nye Billede efter St. Johannes Ev. Cap. 8, v. 2—11« (E.s Dagbog d. 14. Febr. 1843). »Arbeidet paa og blevet færdig med et historisk Maleri: Jesus etc.« (do. do. d. 15. Decbr. 1843).

E. U.

571. (1843—)44.

KONGEN (Kristian VIII) MED SUITE PAA SIT DAMPSKIB (Ægir) TAGER EN ESKADRE I ØJESYN PAA KØBENHAVNS YDRE RHED. Betegnet: *E. 1844.* Udstillet 1844. Omt. p. 255—256.

»Arbeidet flittigt paa et Udkast af et Soestykke af 2. Mai 1843« (E.s Dagbog d. 10. Okt. 1843). »Malet paa og endelig bleven færdig med Soestykket, som forestiller Kongen med Suitte etc.« (do. do. d. 19. Marts 1844).

Tilh. Enkefru *C. Jørgensen.*

572. 1844.

Portrait af Fru C. E. JACOBSEN, f. HVIDT, Søster til Etatsraad L. N. Hvidt. Omt. p. 208.

»Kl. 12 hos den gamle Frue Jacobsen for at tegne hendes Portrait« (E.s Dagbog d. 25. April 1844). »Anlagt Frue Jacobsens Portrait« (do. do. d. 2. Mai 1844). »Arbeidet paa og blevet færdig med Frue Jacobsens Portrait« (do. do. d. 1. Juni 1844).

En Tegning til dette Portræt tilhører Frk.'nerne Eckersberg.

31½ × 23½. Tilh. Frk.'nerne *L.* og *A. Hald.*

573. 1844.

Portræt af Fru PETRINE SLETTING, f. BRØNUM. Omt. p. 208.

»Begyndt at male Frue Slettings Portrait« (E.s Dagbog d. 29. Juli 1844).

32 × 23. Tilh. Hr. stud. polyt. *P. Sletting.*

574. 1844.

EN UNG PIGE KLÆDER SIG AF. Modelstudie. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 48. Omt. p. 287.

»Malet efter Modellen i Malerskolen« (E.s Dagbog d. 5. Sept. 1844). »Malet Figuren færdig efter Modellen. Ballin, Exner, Salomon og Jumfru Behrens vare nu ogsaa færdige med deres Figurer og Modellen gaves Afsked« (do. do. d. 11. Sept. 1844).

33½ × 30. Tilh. Hr. Urtekræmmer *P. B. Poulsen.*

575. 1844.

EN HENTYDNING TIL STAVNSBAANDETS LØSNING UNDER KRISTIAN VII. Lille Gentagelse af det den 15. Marts 1839 endte store Billed (Nr. 536), der tidligere fandtes i Parolsalen paa Christiansborg Slot. Bestilt af Chr. VIII.

»Malet paa Skitsen af Stavnsbaandets Løsning« (E.s Dagbog d. 22. Aug. 1844). »Malet og blevet færdig med Skitsen, forestillende Stavns-

baandets Løsning, hvilket tidligere er blevet malet i det store til Christiansborg« (do. do. d. 19. Sept. 1844).

Da E. i 1835 indsendte den under Nr. 498 opførte Skitse med en anden Fremstilling af samme Æmne, vedlagde han et Udkast til nærværende Komposition, som blev antaget til Udførelse.

$38^1/_2 \times 28^1/_2$. Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

576. 1844.

TRÆNGSEL I EN DØR.

»Optegnet et lidet Maleri« (E.s Dagbog d. 3. Decbr. 1844). »Begyndt at anlægge et lille Billede, Trængsel i en Dør« (do. do. d. 4. Decbr. 1844). »Blevet færdig med det lille Billede, der forestiller en Gruppe som trykke hinanden for at komme ind ad en Dør« (do. do. d. 31 Decbr. 1844).

32 × 28. Tilh. Hr. Generalkonsul *Joh. Hansen.*

577. 1844.

TRÆNGSEL I EN DØR. Ufuldendt. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 108.

Lignende Komposition som foregaaende.

$34^1/_2 \times 24$. Tilh. Hr. Hofjægermester, Godsejer *Bech* til Valdbygaard, pr. Slagelse.

578. (1843—)1845.

EN DANSK JAGT PASSERER STEVNS. Betegnet: *E. 1844.* Udstillet 1845. Omt. p. 256.

»Begyndt paa Anlæget af en seilende Jagt« (E.s Dagbog d. 18. Juni 1843). »Begyndt at male (igjen) paa en Jagt« (do. do d. 3. Jan. 1845). »Arbeidet paa og blevet færdig med Jagten« (do. do. d. 22 Jan. 1845).

$47 \times 41^1/_2$. Tilh. Hr. Administrator *F. Holm.*

579. (1844—)1845.

SØSTYKKE MED EN REGNBUE.

»Begyndt at male paa et Søstykke med en Regnbue« (E.s Dagbog d. 2. Novbr. 1844). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Søestykke med en Regnbue« (do. do. d. 29 Jan 1845).

E. U.

580. (1844—)1845.

EN FREGAT MED NOGLE ANDRE SKIBE, SOM KRYDSE. Betegnet *1844.* Købt af Kunstforeningen, der ejer en med 1844 dateret Tegning af dette Billed.

»Begyndt at male paa et tidligere begyndt Søestykke« (E.s Dagbog d. 30. Jan. 1845). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Søestykke, forestillende en Fregat med nogle andre Skibe som krydse« (do. do. d. 5. April 1845).

47 × 63. Tilh. *Nationalgalleriet.*

581. (1827—)1845.

SØSTYKKE MED ØEN HJELM OG DEN JYDSKE KYST. Afb. p. 255. Omt. p. 256.

»Begyndt et lidet Søestykke med Øen Hjelm og den jydske Kyst«

(E.s Dagbog d. 17. Juli 1827). »Besøg af Skomagermester Tesch, han fik et Søbilled (med Øen Hjelm) for 50 Rbdr. hvorfor han vil levere Skomager Arbeide« (do. do. d. 24. Jan. 1845). Formodentlig malet færdigt i sidstnævnte Aar.
$43^1/_2 \times 63$. Tilh. Hr. Godsejer *Johannes Hage*.

582. (1844—)1845.
EN BRIG I FRISK KULING. Eckersbergs Auktionskatalog (»En Brig under Sejl i godt Veir; et Par andre Skibe sees længere borte«), Nr. 51.
»Begyndt et nyt Søestykke« (E.s Dagbog d. 17. Juli 1844). »Begyndt at male paa et tidligere begyndt Søestykke« (do. do. d. 30. Jan. 1845). »Blevet færdig med et lidet Søestykke en Brig i frisk Kuling« (do. do. d. 19. Febr. 1845).
$47^1/_2 \times 68$. Tilh. Fru *Frederikke Winther*.

583. 1845.
EN STORM. Et lille Genrebillede.
»Anlagt et lille Genrebillede« (E.s Dagbog d. 12. April 1845). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lille Genrebillede »en Storm« (do. do. d. 16. Maj 1845).
E. U.

584. 1845.
EN KAPERSKONNERT, SOM UNDLØBER EN DEN FORFØLGENDE FREGAT. Motivet af en svensk Fortælling. Betegnet: *E. 1845*. Afb. p. 257. Omt. p. 257—258.
»Begyndt at male paa et Søestykke« (E.s Dagbog d. 30. Maj 1845). »Arbeidet paa og blevet færdig med et Søestykke forestilende en Kaperskonnert som undløber en den forfølgende Fregat« (do. do. d. 9. Juli 1845).
$55^1/_2 \times 69$. Tilh. Hr. Vekselmægler *Martin Cohen*.

585. 1845.
UDSIGT GENNEM EN DØR TIL LØBENDE FIGURER. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 99 (»En Pige staaer i en Dør og forskjellige Personer gaae forbi«).
»Begyndt at anlægge et lille Genrebillede« (E.s Dagbog d. 6. Juni 1845). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Genrebillede, Udsigt igjennem en Gadedør med Figurer« (do. do. d. 29. Juli 1845).
En Gentagelse — sikkert egenhændig — af dette Billed tilhører Fru Hofjægermesterinde Christmas, Valby. Den maaler $32 \times 28^1/_2$.
$31 \times 27^1/_2$. Tilh. Enkefru *J. Heckscher*.

586. 1845.
NEDGANG AD EN TRAPPE VED LAMPELYS. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 101.
»Optegnet et lidet Billede« (E.s Dagbog d. 14. Aug. 1845). »Blevet færdig med Optegningen af et lidet Genrebillede« (do. do. d. 15. Aug.

1845). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Genrebillede. Nedgang ad en Trappe ved Lampelys« (do. do. d. 27. Aug. 1845).
33 × 36½. Tilh. Hr. Rentier *Pers.*

587. 1845 (ca.).

LUFTSTUDIE MED ANLAGTE SKIBE. Muligvis en af de Studier, der ere opførte i Eckersbergs Auktionskatalog under Nr. 147—156.
15 × 29. Tilh. Arvingerne efter Hr. Kommandør, Havnekaptain *W. Lüders.*

588. 1846.

SUNDET UDFOR KRONBORG. EN LODSBAAD GAAER UD OG EN JAGT KOMMER IND. Benævnet saaledes i Katalogen over Caroline Amalies Auktion, hvor den nuværende Ejer erhvervede det. Formodentlig identisk med »Parti af Øresund«, udstillet 1847, og med »Søestykket seilende Skibe i Sundet«, som Eckersberg i sin Dagbog noterer som færdigt d. 22. Jan. 1846. Omt. p. 259.
62 × 82½. Tilh. Hr. Brygger *Carl Jacobsen.*

589. 1846.

ET PAR SKIBE SOM ER DREVNE PAA GRUND I EN STORM.

»Begyndt at anlægge et nyt Søestykke »Skibe som er drevne paa Grund« (E.s Dagbog d. 29. Jan. 1846). »Malet paa og næsten blevet færdig med Søestykket forestillende et Par Skibe som er drevet paa Grund i en Storm« (do. do. d. 6. Marts 1846).

E. U.

590. (1845—1846).

BONDEN PAA SAMSØ OG HAVFRUEN. Betegnet (bagpaa): *1846 E.* Udstillet 1847. Omt. p. 301.

»Begyndt at anlægge Bonden paa Samsøe« (E.s Dagbog d. 15. Sept. 1845). »Malet paa og blevet færdig med det lille Maleri »Bonden paa Samsøe og Havfruen« (do. do. d. 30. Okt. 1845). »Foretaget nogen Forandring paa det lille Billed »Bonden paa Samsøe« (do. do. d. 7. Marts 1846). »Malet paa og blevet færdig med det lille Maleri Bonden etc.« (do. do. d. 25. Marts 1846).
10½ × 32½. Tilh. Hr. Kancelliraad, Inspektør *Koch.*

591. 1846.

CHRISTUS I GETHSEMANE. Altertavle.

»Begyndt paa Anlægget af Altartavlen« (E.s Dagbog d. 8. Juli 1846). »Arbeidet paa og blevet i det væsentlige færdig med Altarbilledet« (do. do. d. 11. Sept. 1846).

St. Ibs Kirke paa Bornholm.

592. 1846.

KONG CHRISTIAN DEN FJERDE OPDAGER FORFALSKNINGEN AF ET DOKUMENT. Udstillet 1847. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 100.

»Begyndt at anlægge et nyt Maleri Chr. IIII« (E.s Dagbog d. 31.

Marts 1846). »Malet lidet paa og blevet næsten færdig med Billedet C. IV« (do. do. d. 23. Maj 1846). »Færdiggjort Maleriet Chr. IV« (do. do. d. 18. Sept. 1846).
63 × 47. Tilh. Hr. fhv. Kobmand *F. E. Sander.*

593. 1846.
UDSIGT FRA ASIATISK KOMPAGNIS PLADS TIL BØRSEN, CHRISTIANSBORG OG GAMMELHOLM. Betegnet: *E. 1846.* Udstillet 1847.

»Begyndt at anlægge Prospeeten fra Christianshavn« (E.s Dagbog d. 4. Juni 1846). »Paa Pladsen imorges for at rette lidet paa Tegningen af Prospektet« (do. do. d. 18. Juni 1846). »Arbeidet paa og blevet færdig med Udsigten fra asiatisk Compagni« (do. do. d. 15. Aug. 1846). »Malet (igjen) paa Prospektet« (do. do. d. 20. Okt. 1846). »Malet paa og blevet færdig med Udsigten fra asiatisk Compagni imod Borsen, Christiansborg og Gammelholm« (do. do. d. 24. Okt. 1846).
63½ × 84. Tilh. Hr. fhv. Apotheker *F. Holm.*

594. 1846.
ET PAR PIGER, SOM LØBER MOD HINANDEN I STÆRK BLÆST. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 54.

»Anlagt et lidet Billede forestillende et par Piger i Storm og Regn« (E.s Dagbog d. 15. Okt. 1846). »Begyndt at male paa et lidet Genrebillede« (do. do. d. 26. Okt. 1846). »Malet paa og blevet færdig med et lidet Genrebillede forestillende et par Piger etc.« (do. do. d. 26. Novb. 1846).
34 × 26. Tilh. Fru Konsulinde *E. Michelsen.*

595. 1846 (ca.).
EN FREGAT PAA HELSINGØRS RHED. Til venstre Kronborg, til højre i Baggrunden Kullen. Vistnok en af de Studier, der, mest uden nærmere Betegnelser, bortsolgtes paa Eckersbergs Auktion, Katalogens Nr. 147—156.
28½ × 36½. Tilh. Hr. Kaptain, Dyrmaler *A. P. Madsen.*

596. 1846—47.
BONDEN PAA SAMSØ OG HAVFRUEN. (Anden Udgave, se Nr. 590). Betegnet: *E. 1847.* Omt. p. 304.

»Begyndt at anlægge et lidet Billede »Bonden paa Samsoe og Havfruen«« (E.s Dagbog d. 7. Decb. 1846). »Malet paa og blevet færdig med Billedet af Bonden etc.« (do. do. d. 26. Febr. 1847).
62 × 47½. Tilh. Hr. Grosserer *H. J. Hiorl.*

597. 1847.
SØSTYKKE MED KØBENHAVN I BAGGRUNDEN.

»Tegnet op paa et Soebilled« (E.s Dagbog d. 27. Febr. 1847). »Malet paa og blevet færdig med et lidet Soebilled med Kjobenhavn i Baggrunden« (do. do. d. 10. April 1847).

E. U.

598. 1847.

Parti nord for Kronborg. Udstillet 1848.

»Begyndt at male paa et nyt Soestykke« (E.s Dagbog d. 13. April 1847). »Malet paa Soestykket: Partie nord for Kronborg og blevet færdig dermed« (do. do. d. 12. Maj 1847).

$39^1/_2$ × 50. Tilh. *Nationalgalleriet.*

599. 1847.

Skibe paa Københavns Rhed; en Pram bugseres ud. Udstillet 1848. Afb. p. 259. Omt. p. 258—259.

Vistnok malet i Sommeren 1847 (fra 5. Juni).

47 × $63^1/_2$. Tilh. *Nationalgalleriet.*

600. 1847.

Christus og seks af Apostlene. Joh. 12, 16. Altertavle. Betegnet: *E. 1847.*

»Begyndt at optegne Altarbilledet til Langeland« (E.s Dagbog d. 5. Juli 1847). »Blevet færdig med Altarbilledet til Langeland« (do. do. d. 17. Sept. 1847).

Tranekær Kirke paa Langeland.

601. 1847.

Det lykkelige Møde. Udstillet under denne Titel 1849. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 55.

»Optegnet et Maleri« (E.s Dagbog d. 16. Okt. 1847). »Begyndt at anlægge et lidet Maleri« (do. do. d. 18. Okt. 1847). »Arbeidet paa, blevet næsten færdig med et lidet Maleri, en halv beskjænket Matros, Maaneskin med noget af Charlottenborg i Baggrunden« (do. do. d. 23. Decb. 1847).

En Tegning til dette Billed tilhører Hr. Prof. Th. Stein.

$62^1/_2$ × 47. Tilh. Hr. Grosserer *Vilh. Borgen.*

602. 1848.

En Pige aabner en Dør, indenfor ser man nogle andre. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 102.

34 × 27. Tilh. Fru *E. Salomonsen.*

603. 1848.

Et landligt Frieri.

»Begyndt at anlægge et lidet Billede« (E.s Dagbog d. 3. Juli 1848). »Malet paa og bleven færdig med et lidet Billede forestillende et landligt Frieri« (do. do. d. 19. Aug. 1848).

$34^1/_2$ × $26^1/_2$. Tilh. Hr. Grosserer *H. J. Hiort.*

604. 1848.

Passagerer, som gaa om Bord i et Dampskib. Udstillet 1849.

»Blevet næsten færdig med et Billede forestillende Passagerer som gaa ombord i et Dampskib« (E.s Dagbog d. 7. Decb. 1848).

E. U.

605\. 1849.
Et Linjeskib og en Brig, som gaar under Sejl. Betegnet: *E.* og Aarstal (ulæseligt).

»Arbeidet paa og blevet færdig med et lille Soebillede forestillende et Linieskib og en Brig som gaae under Seil« (E.s Dagbog d. 23. Jan. 1849). »Eftergaaet endnu lidet paa Soestykket« (do. do. d. 24. Jan. 1849).

Naar Eckersberg kalder dette Billed færdigt, vil det sige saa færdigt, som han da uden Hjælp formaaede at gore det. Alt Tovværk paa Skibene er kun tegnet med Blyant.

34 × 26½. Tilh. Hr. Antikvitetshandler *J. Salomon.*

606\. 1849.
Helsingørs Rhed. En Fregat med en Lodsbaad ved sin Side har ladet Ankret falde. I Mellemgrunden mod højre et Linjeskib og en Brig. Betegnet: *E. 1849.*

»Begyndt at anlægge et nyt Soestykke« (E.s Dagbog d. 23. April 1849). »Malet og bleven færdig med et Soebillede, Helsingoers Rheed« (do. do. d. 3. Sept. 1849). »Prof. Marstrand havde kjobt mit sidst malede Soebillede, Helsingoers Rheed .... han bragte derfor 100 Rbdr.« (do. do. d. 10. Sept. 1849).

58½ × 86. Tilh. Hr. Grosserer *E. le Maire.*

607\. 1849.
En Fregat, som krydser ud af Sundet. Kullen ses i Baggrunden. Betegnet: *1849. E.* (Tovværket delvis af C. Dahl). Udstillet 1850.

»Dahl hjalp mig i Formiddags med at takle en Fregat paa et Soebilled« (E.s Dagbog d. 30. Okt. 1849). »Arbeidet paa og blevet færdig med et lidet Billede forestillende en Fregat som krydser ud af Sundet etc.« (do. do. d. 23. Novb. 1849).

34½ × 50. Tilh. *Museet i Aarhus.*

608\. 1849 (ca.).
En Matros, en Dreng og en Sælgekone læse Plakaterne, medens en Tiggerdreng snapper et Æble. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 57.

34 × 26. Tilh. Hr. Grosserer *Ferd. J. Heyman.*

609\. 1850.
Danske Fregatter under Ekvipering i Foraaret 1849. Udstillet 1850. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 56.

»Bleven færdig med Tegningen af de fem Fregatter som laae under udrustningen d. 13. Marts 1849« (E.s Dagbog d. 2. Febr. 1850).

Denne Tegning tilhorer Maleren, Prof. Schiotts Dodsbo.

59½ × 78. Tilh. Hr. Grosserer *Jac. Salomon*

610. 1850.

Nogle Skibe til Ankers i stille Vejr, tørrende Sejl. Udstillet 1850. Købt af Kunstforeningen, der ejer en Tegning af dette Billed.

»Malet færdigt et lille Søebillede, nogle Skibe til Ankers etc.« (E.s Dagbog d. 1. Maj 1850).

E. U

611. 1851.

En Korvet paa Stablen. Kunstnerens sidste, ufuldførte Maleri, malet efter Skitsen Nr. 407. Eckersbergs Auktionskatalog Nr. 103 (ikke solgt). Afb. p. 301. Omt. p. 301.

»Formedelst svækket Syn blev kun malet meget lidet, ikkun et halvt fuldendt Billede (en Corvet paa Stabelen færdig til Afløbning) og Staffage paa et i Rom ufuldendt Billede, en Sideindgang til Kirken Ara-coeli« (E.s Dagbog, Notits, afsluttende Aaret 1851).

39 × 36. Tilh. Hr. Grosserer *M. Goldschmidt.*

Efter at Katalogens Trykning var endt, er endnu følgende Billeder komne Forfatteren for Øje:

612. 1810.

Parti fra Sorgenfri. Malet af *J. P. Møller.* Staffagen herpaa — Prins Christian og Gemalinde samt en anden Dame — skyldes utvivlsomt *Eckersberg.*

39½ × 50. Tilh. Hr. Grosserer *L. J. Grøn.*

613. 1821 (ca.).

Portræt af en Ubekendt. Brystbilled i ¾ Profil mod venstre. Betegnet bagpaa (dog ikke af E. selv): *May 1823.*

40½ × 31½. Tilh. Forfatteren Hr. *Karl Madsen.*

For følgende, i Eckersbergs Auktionskatalog opførte Nummeres Vedkommende savnes Aarsangivelse og kendes ikke Ejerne:

Nr. 61, »Fregat under Sejl«. Lidt beskadiget (købtes af Grev Danneskjold). Nr. 86, »En brun Hest«. Studie (købtes af Godsejer Bech, formenes af dennes Søn at være tilintetgjort). Nr. 90, »En Korvet under Sejl«. Ufuldendt (købtes af Bogholder Kyhl). Nr. 92, »En Fregat sejler i Forgrunden, et Dampskib og to andre Skibe sees længere borte«. Ufuldendt og lidt beskadiget (købtes af Billedhugger Malthe). Nr. 97, »Forskellige Skibe ligge til Ankers i Sundet i en stiv Kuling med Regn; i Forgrunden roer en Baad« (købtes af Justitsraad Paulsen). Desuden savnes af Skitser og Anlæg Nr. 104—106, 112—114, 116—130, 132, 135, 137—142, 143—156, (de fleste af de sidste tyve Numre var Luftstudier; to af dem har man dog maaske i foran opførte Nummere 587 og 595).

FORTEGNELSE OVER

(I)

ECKERSBERGS RADERINGER

SAMT OVER GENGIVELSER AF HANS ARBEJDER

(II)

I KOBBERSTIK OG ANDRE METAL-TRYK

(III)

I LITOGRAFI OG

(IV)

I TRÆSNIT

Om Eckersbergs Raderinger, som nedenstaaende findes katalogiserede, er der ikke meget godt at sige. De hører til de tørreste, den danske Radér-Kunst har frembragt. Eckersberg brugte Ætsekunsten til blot at reproducere sine Tegninger og slet ikke til at opnaa nogen af de særegne maleriske Virkninger, der kan frembringes med dens Teknik. De mindst umaleriske af hans Raderinger finder man paa nogle af Tavlerne i hans Linear-Perspektiv, der ikke er fuldt saa afskrækkende, som man af deres Bestemmelse kunde tro.

Fortegnelsen over Gengivelser af Eckersbergs Arbejder i Kobberstik, Litografi og Træsnit er inden for hver af disse Tekniker ordnet kronologisk, saa vidt muligt i den Rækkefølge, hvori Originalerne er blevne til. Denne Ordning vil formentlig bedst give Samlere Anvisning paa at anlægge en Samling Eckersbergiana, der kan give nogen Forestilling om Kunstnerens Udvikling. Det har i en Bog om Eckersberg i hvert Fald ikke syntes hensigtssvarende at ordne disse Blade efter de Kunstnere, der har udført dem. Fotografiske Gengivelser er ikke medtagne, og udeladte er ogsaa saadanne Gengivelser i Træsnit (f. Eks. i »Ill. Tid.« og »Ude og Hjemme«), der ikke optræde som selvstændige Blade.

Det er første Gang, at en saadan Fortegnelse over Gengivelser efter Malerier og Tegninger af Eckersberg er forsøgt. Som til alle andre Førsteforsøg af denne Art knytter der sig til dette den Sandsynlighed, at det ikke er lykkedes fuldstændigt. Men Forfatteren tør dog haabe at have faaet alt væsentligt med, eftersom han til dette Afsnit har haft udmærket Bistand af Hr. Professor *Pietro Krohn* og Hr. Boghandler *Herm. Lynge*.

I

ECKERSBERGS RADERINGER

1. Amor stukken af Bien. (For 1810).

2. Kvinderne ved Christi Grav. (1821). Efter det i 1814 malede Billed. Findes i »Eidora«, 1821, p. 102.

3. Axel og Valborg, Oehlenschlägers Tragedie, 3. Akt. (1821). Efter det i 1818 malede Billed. Findes i »Eidora«, 1821, p. 102.

4. To Tjenestepiger i Regnvejr. Ufuldendt. (1827).

5. Parti ved et Fiskerleje. (1827).

6. Fornuften. Allegorisk Figur. (1830). Efter det i 1829 malede Billed.

»Arbeidet paa en Tegning af Fornuften for at overdrage den paa Pladen« (E.s Dagbog d. 4. Jan. 1830). »Blevet færdig med raderingen af den allegoriske Figur« (do. do. d. 8. Jan. 1830). »Erling havde igaar ætset Zinkpladen men det var aldeles mislykket« (do. do. d. 11. Jan. 1830). »Begyndt et nyt Forsog med at radere den allegoriske Figur (do. do. d. 14. Jan. 1830). »Blevet færdig med det andet Forsog i at radere i Zink, nemlig den allegoriske Figur Fornuften« (do. do. d. 16. Jan. 1830).

7. En dansk Jagt, som torrer Seil i stille Vejr. (1831). Udgiven af Kunstforeningen, 2. Hefte, VI.

»Begyndt og arbeidet heele Dagen paa at radere et Skib paa en Zinkplade« (E.s Dagbog d. 5. Febr. 1831). »Arbeidet heele Dagen og blevet færdig med en Radering paa Zink forestillende en dansk Jagt etc.« (do. do. d. 6. Febr. 1831).

8. En nordamerikansk Brig. (1831). Udgiven af Kunstforeningen, 3. Hefte, XI.

»Begyndt at radere et Skib paa en nye Zinkplade« (E.s Dagbog d. 16. Febr. 1831). »Arbeidet paa og blevet færdig med Raderingen« (do. do. d. 20. Febr. 1831).

9. »Ayez pitié d'un pauvre aveugle, s'il vous plait«. (1831). Findes med denne Underskrift i *Ursin's* Magazin for Kunstnere og Haandværkere. 2. R. 2. B. 1831. p. 236. Se IV, Nr. 2.

Formodentlig identisk med en Radering, som E. omtaler i Dagbogen d. 23. April 1831.

10. Christian IV i Besøg hos Tycho Brahe paa Uranienborg. (1831).

»Imodtaget af Bagge en Kobberplade og begyndt med at radere Tycho Brahe og Christian IV« (E.s Dagbog d. 18. Maj 1831). »Arbeidet flittigt paa Pladen og endelig bleven færdig med den« (do. do. d. 25. Maj 1831).

11. Christian IV i Besøg hos Tycho Brahe paa Uranienborg. (1831). Omarbejdelse af foregaaende. Udgiven af Kunstforeningen. 2. Hefte, IX.

»Omarbeidet en Omrids af Tychos Maleri til at overdrages paa en nye Plade og leveret den til Bagge« (E.s Dagbog d. 30. Maj 1831). »Arbeidet paa og blevet færdig med Raderingen af Tycho« (do. do. d. 2. Juni 1831).

12. Dækket af et Orlogsskib, set forefter, Skibet ligger for Anker i stille Vejr. (1834). Udgiven af Kunstforeningen. 4. Hefte, XIX.

»Færdiggjordt en Tegning til en Radering« (E.s Dagbog d. 6. Aug. 1834). »Imodtaget en Kobberplade fra Bagge til en Radering« (do. do. d. 11. Aug. 1834). »Arbeidet paa og blevet færdig med Raderingen« (do. do. d. 28. Aug. 1834).

13. Portræter af Tycho Brahe og Ole Rømer. (1837). Omslag til *Ursin's* Populære Foredrag over Astronomien. Kbhvn. 1838.

»Begyndt med at radere i Kobber et Omslag til Ursins Bog om Astronomien« (E.s Dagbog d. 10. Decbr. 1837). »Arbeidet paa og bleven færdig med Pladen, hvorpaa var raderet Tycho Brahe og Ole Romer for Ursin (do. do. d. 12. Decbr. 1837).

14. Et Lokomotiv og et Dampskib. (1838). Omslag til *Ursin's* »Dampmaskinen«. Kbhvn. 1838.

»Arbeidet paa en Tegning for Ursin« (E.s Dagbog d. 16 Okt. 1838). »Arbeidet paa en Radering til et Omslag for Ursin« (do. do. d. 3. Novbr. 1838). »Arbeidet paa og bleven færdig med en Radering til Ursin« (do. do. d. 8. Novbr. 1838).

15—32. Linearperspektiven anvendt paa Malerkunsten. Kbhvn. 1841. in fol. obl. Paa dette Værks 11 Tavler findes følgende Raderinger i Billedform:

15. (Pl. IV). Maaneskin over en Vej mellem to Mure. Staffage af fem Figurer.

16. (ibid.). Samme Landskab med Maanen paa en anden Plads af Himlen. Staffage af tre Figurer.

17. (ibid.). Maaneskin over en Sø.

18. (ibid.). En Mand og en Pige i et Rum, der er begrænset af Mure.

19. (Pl. V). En dobbel Regnbue over et Gaardsrum, hvori en Mand og en Pige. En anden Mand aabner Porten i Baggrunden.

20. (ibid.). Udenfor en Villa. I Forgrunden en Pige med en Rive, i Mellemgrunden en Mand med nogle Urtepotter.

21. (Pl. VI). En Havemur. Paa en Stige, der er støttet til Muren, en Maler. En gammel Mand og en Kone med et Barn passerer forbi.

22. (ibid.). Parti omkring en Portal af Børsen. Staffage af fire Figurer.

23. (ibid.). Fra en Forstue, hvor der staar en Pige, er Dørene aabnede til Gaden, hvor en Flok Mennesker drager forbi.

24. (ibid.). Parti af en italiensk Landsby. I Forgrunden en Brønd. Staffage af fire Figurer.

25. (Pl. VII). Et Gadehjørne med Staffage af fire Figurer og en Hund.

26. (ibid.). En Gadescene. Paa Trappen udenfor et Hus skændes en Mand med en anden Mand, der staar paa Gaden. En Sælgekone og nogle Børn se til.

27. (Pl. VIII). Gadescene ved Lygteskin. Fem Figurer.

28. (ibid.). En Vært og en Tjenestepige viser en rejsende Familie ind i et tomt Værelse.

29. (Pl. IX). En Fregat for Anker, en Fregat og en Brig sejlende.

30. (ibid.). En Brig sejlende, en Fregat for Anker og en Fregat sejlende.

31. (Pl. X). En Korvet i Storm.

32. (ibid.). En Korvet for fulde Sejl.

33. Lignende Komposition som Nr. 20. Udført til »Linearperspektiven«, men ikke benyttet.

34. En Gadescene. To Tjenestepiger paa en Stentrappe, en Herre paa Gaden og en Kone i Vinduet ser efter noget. Udført til »Linearperspektiven«, men ikke benyttet.

35. Foran en Kirkedør. Ud af Døren gaar en italiensk Præst, ind ad Døren en Mand og en Kone med en Dreng ved Haanden. Udført til »Linearperspektiven«, men ikke benyttet.

Som det vil ses af de følgende Citater af Dagbogen maa Nr. 15—35 dateres 1838—40.

»I Dag blev der begyndt med at radere den første Zinkplade til den perspectiviske Exempelsamling« (E.s Dagbog d. 16. Decbr. 1838). »Arbeidet paa og blevet færdig med den første Plade som forestiller Exemplet med Regnbuen« (do. do. d. 19. Decbr. 1838). »Begyndt paa den sidste Plade til Værket« (do. do. d. 4. Juni 1840). »Imorges blevet færdig med den sidste Plade til Værket« (do. do. d. 11. Juni 1840).

36. Sejlere i aaben Sø. (1843). Findes i *Ursin's* Atlas til Formskærerkunsten og Kobberstikkunsten. Kbhvn. 1844.
»Begyndt paa en Radering for Ursin« (E.s Dagbog d. 17. Okt. 1843). »Blevet færdig med Raderingen« (do. do. d. 20. Okt. 1843).

II

GENGIVELSER I KOBBERSTIK OG ANDRE METALTRYK AF ECKERSBERGS ARBEJDER

1. Den 68aarige Konge Christian den Fierde faaer forskiellige Saar og mister sit høire Øie i Søslaget ved Femern. Stukket af *N. Truslev* efter en Tegning af Eckersberg fra c. 1805. Stikket findes ogsaa koloreret.

2. Sanderumgaard (Hovedbygningen, i Forgrunden Kanalen). Stukket af *O. O. Bagge* efter Tegning af Eckersberg fra 1806. Findes i O. O. Bagge's »Sommeraftenen paa Sanderumgaard«. Kbhvn. 1808. Her i koloreret Eksempl.

3. Cathcarts og Gambiers Triumfindtog i London efter Toget til København. Raderet af *Truslev* efter Tegning af Eckersberg. Motivet efter en Artikel i »Dagen«, 10. Novbr. 1807.

4. Oldtid—Nutid. Stukket af *Lahde* efter Eckersbergs Kompositioner »Den flittige Pige spinder« og »Den dovne Pige smykker sig til Maskebal«, — begge fra ca. 1807. Findes ogsaa koloreret.

5. Udfaldet mod de Engelske i Classens Have under Kiøbenhavns Beleiring d. 31. Aug. 1807. Stukket af *Lahde* efter Tegning af Eckersberg fra 1807. Findes ogsaa koloreret.

6. Kiøbenhavn Natten mellem 4. og 5. Sept. 1807, seet fra Christianshavn. Stukket af *Lahde* efter Tegning af Eckersberg fra 1807. Findes ogsaa koloreret.

7. Vor Frue Taarns Brand Natten mellem 4. og 5. Sept. 1807, seet fra Landemærket. Stukket af *Lahde* efter Tegning af Eckersberg fra 1807. Findes ogsaa koloreret.

8. Engellændernes sidste Daad i Kiøbenhavn 1807. Stukket af *J. F. Clemens* efter Tegning af Eckersberg fra 1807.

9. Fremtiden. Dødens Genius ligger med slukt Fakkel paa Trinene til et Monument. Foran dette »Fremtiden« med et Overflødighedshorn og en brændende Fakkel. Stukket af *O. O. Bagge* 1807 efter Tegning af Eckersberg fra 1807.

10. Fredens Genius svævende over Kronborg og den bortsejlende engelske Flaade. Stukket af *O. O. Bagge* 1807 efter Tegning af Eckersberg fra 1807.

11. En dansk Sømand i engelsk Fangenskab. Stukket af *Truslev*. Omendskøndt denne ogsaa har betegnet Bladet med et »inv.«, synes det utvivlsomt at være udført efter Tegning af Eckersberg fra 1808. Findes ogsaa koloreret.

12. Tilbagekomst fra det engelske Fangenskab. Stukket af *Truslev*. Omendskøndt denne ogsaa har betegnet Bladet med et »inv.«, synes det utvivlsomt at være udført efter Tegning af Eckersberg fra 1808. Findes ogsaa koloreret.

13. Omslag til Nytaarsvers. Om en Genius paa en Globus danser de fire Aarstider. Paa Reversen en svævende Genius med Overflødighedshorn. Stukket af *O. O. Bagge* efter Tegning af Eckersberg fra ca. 1808.

14. Lotterisedlen. 1. Den lykkelige Middelmaadighed. 2. Lotterisedlen. 3. Det store Lod. 4. Overflødigheden. 5. Aftagelse i Velstand. 6. Elendighed. Seks Blade, stukne af *J. F. Clemens* efter Eckersbergs Tegninger fra 1808.

15. En falden Piges Historie. Fire Blade, stukne af *Lahde* i Aaret 1811 efter Eckersbergs fire Malerier fra 1808.

16. Graabrødretorv efter Bombardementet 1807. Stukket af *Lahde*. Staffagen herpaa ligner mere den, der findes paa en Tegning af Eckersberg i Kobberstiksamlingen, end den paa det af Eckersberg stafferede Billed af J. P. Møller fra 1808.

17. De to Spradebasser. Anonymt Stik omvendt efter Eckersbergs Tegning: »Ha! Ha! Ha! ist der nicht ein rechter Narr« (1807—1809).

18. Udsigt over Beltet fra Nyborg Fæstning. Stukket af *Truslev* efter Tegning af Eckersberg fra ca. 1809.

19. Søe-Lieutenant C. Wulff erobrer med sine 4re Canon-Chalouper den engelske Orlogs-Brig The Tickler. Stukket af *Truslev* efter en Akvarel af Eckersberg fra 1809.

20. Træfning i Flinterenden d. 9. Juni 1808 imellem den danske Roe-Flaade under Anførsel af Commandeur Krieger og en engelsk Convoy. Stukket af *Truslev* med enkelte uvæsentlige Ændringer af Eckersbergs Akvarel fra 1809.

21. Zahlkammerporten. Ufuldendt Stik af *Lahde* efter Tegning af Eckersberg fra ca. 1809.

22. Apistemplet. Ufuldendt Stik af *Lahde* efter Eckersbergs Tegning fra 1809.

23. Herkuleslogen. Stukket af *Lahde* efter Tegning af Eckersberg fra 1809.

24. Hædersminde (Heltene fra 2. April 1801's Grav paa Holmens Kirkegaard). Stukket af *Lahde* efter Eckersbergs Maleri fra 1809.

25. Portræt af Frederik VI i hel Figur. Stukket af *Senn* efter en Tegning af Eckersberg fra 1809. Findes ogsaa koloreret.

26. Rosentræet (En ung Pige vander et Rosentræ). Titelvignet i en af O. O. Bagge forfattet lille Fortælling i Manuskript, helliget Susanne Juel paa hendes Konfirmationsdag. Stukket i Kobber af *O. O. Bagge* efter en Tegning af Eckersberg fra ca. 1809. Kendes kun i det ene Eksemplar, der er indhæftet i Manuskriptet.

27. Nordfeldts Hauge. Stukket af *O. O. Bagge* efter en Tegning af Eckersberg fra 1809 eller efter det paa Grundlag af denne Tegning udførte Maleri fra samme Aar. Findes ogsaa koloreret.

28. Nordfeldts Have. Raderet af *J. F. Clemens.* Lignende Komposition som det under denne Titel af Bagge stukne Blad (Nr. 25). Men nærværende Blad er paa Højkant.

29. Nordfeldt. Stukket af *O. O. Bagge* efter Tegning af Eckersberg. Kompositionen en lignende som den i E.s Billed fra 1810. Findes ogsaa koloreret.

30. Jeppe paa Bjærget (Holbergs Komedie 3die Akt, 9de Scene). Stukket af *J. F. Clemens* efter Eckersbergs Maleri fra 1810.

31. En Moder med sit Barn i Gangkurv. Raderet mislykket i Ætsningen; af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

32. En Moder, der lærer sit Barn at læse. Raderet af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

33. En siddende Mand, der trækker en Strompe paa. Stukket af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

34. Et læsende Barn med Hue paa Hovedet. Brystbilled Profil mod venstre. Raderet 1825 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

35. Den første Skipper. Efter Gessner. Konturstik af *Erling Eckersberg* (1825) efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

36. Nogen mandlig Model. Siddende i Profil mod højre. Stukket 1829 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

37. En lille Pige, der har stukket sin Finger paa en Rose. Raderet 1855 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1811—13.

38. Aarstiderne. 4 Blade, stukne i Kobber af *O. O. Bagge* efter Tegninger af Eckersberg fra 1811—13. Formodentlig beregnede til en Almanak; deres Anvendelse er dog ikke konstateret.

39. En Kone, der puster til Ilden i en Kamin. Raderet 1878 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1812.

40. Jean de France (Holbergs Komedie, 1ste Akt, 6te Scene). Stukket af *J. F. Clemens* efter Eckersbergs Maleri fra 1812.

41. Udsigt gennem en Bue i Colosseum. Stukket 1834 af *Erling Eckersberg* efter Akvarel af Faderen fra 1813—16.

42. En knælende Kvinde, i Profil mod venstre. Raderet 1825 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1813—16.

43. Thorvaldsens Portræt. Stukket 1850 af *Erling Eckersberg* efter Faderens Billed fra 1814. Titelkobber til »Thorvaldsens Museum« med Tekst af H. P. Holst. Kbhvn. 1850.

44. Samme Billed. Stukket af *Heuer*.

45. Portræt af S. J. Gall. Kobberstik af *Grosch*. Da Stikket foruden med dennes Signatur er betegnet: »Plotz et Egersberg«, er det formodentlig udført efter et Physionotrace-Portræt (se foran p. 138) fra ca. 1816—18.

46. Christus i Gethsemane Have. Stukket 1822 af *J. F. Clemens* efter Eckersbergs Maleri fra 1817.

47. PENNEFEJDEN. Allusion til Striden mellem Baggesen og Oehlenschläger. Stukket af *O. O. Bagge* efter Tegning af Eckersberg fra 1818.

48. Portræt af BERNH. SEVERIN INGEMANN. Stukket af *W. H. Lizars* 1822 efter Eckersbergs Maleri fra c. 1816—18.

49. Portræt af den norske Landskabsmaler J. C. DAHL. Raderet og stukket 1850 af *Erling Eckersberg* efter Faderens Billed fra 1818.

50. Brystbilled af FREDERIK VI i Profil mod venstre. Rundt Format. Stukket af *Erling Eckersberg* 1826 efter Faderens Maleri fra 1819.

51. Brystbilled af FREDERIK VI, i Profil mod venstre. Oval. Stukket (stylograferet) af *Erling Eckersberg* 1846 efter Faderens Maleri fra 1819 eller et af de andre Portræter, for hvilke dette danner Grundlaget.

52. NEPTUN OG TO NEREIDER. Titelvignet til H. C. Lyngbye's »Tentamen Hydrophytologiæ Danicæ«. Stukket af *O. O. Bagge* 1819 efter Tegning af Eckersberg.

53. Portræt af THORVALDSEN. Stukket af *J. F. Clemens* efter Eckersbergs Maleri fra 1820.

54. Portræt af OLUF OLUFSEN BAGGE. Stukket uden Aarstal og anonymt (ifg. Strunck 1827 af *Erling Eckersberg*) efter Eckersbergs Maleri fra 1821.

55. Portræt af ANDERS SANDØE ØRSTED. Stukket af *J. Buchhorn* efter Eckersbergs Maleri fra 1821.

56. Portræt af Skuespillerinde BIRGITTE ELISABETH ANDERSEN, f. OLSEN. Stukket 1825 af *Erling Eckersberg* efter Faderens Billed fra 1821.

57. »FREIA«. Titelvignet til Ugebladet af samme Navn. Stukket af *P. Hansen Baagøe* 1821 efter Tegning af Eckersberg.

58. Portræt af HANS CHRISTIAN ØRSTED. Stukket 1827 af *Erling Eckersberg* efter Faderens Maleri fra 1822.

59. KUNSTKJENDERE. En Pjerrot og en Harlequin paa en Maleriudstilling. Stukket 1825 af *Erling Eckersberg* efter Faderens Tegning fra 1824.

60. PANORAMA AF ØRESUND, seet fra Prindsessens Bastion paa Kronborgvold. Raderet af *O. O. Bagge* efter Eckersbergs Panorama fra 1824.

61. Cronborg Castle from the Cattegat. Illustration i *A. Andersen Feldborg*, Denmark delineated, Edinburgh, 1824. Stukket i Staal af *W. H. Lizars* efter Tegning af Eckersberg.

Af dette Blad findes et hollandsk Efterstik, stukket af Abm Veelwaard under Titlen: Het Kasteel Kroonenburg gezien uit het Kattegat.

62. The Sound and Cronborg Castle near Elsinore. Illustration i *A. Andersen Feldborg*, Denmark delineated, Edinburgh, 1824. Stukket i Staal af *W. H. Lizars* efter Tegning af Eckersberg.

Eckersberg leverede i 1827 og 1828 flere Tegninger til en projekteret, men ikke udkommen Fortsættelse af dette Bind af »Denmark delineated«.

63. Portræt af Johan Friedrich Clemens. Stukket af *Clemens* selv efter Eckersbergs Maleri fra 1821.

Clemens har ogsaa litograferet dette Portræt.

64. Brystbilled af Frederik VI, i Profil mod venstre. Ovalt. Stukket af *Falcke* efter Eckersbergs Maleri fra 1826.

Af dette Stik eksisterer flere Efterstik.

65. Harpespillende Dame. Stukket 1827 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen. Findes paa et Nodeblad i *Ursin's* Magasin for Kunstnere og Haandværkere, 1ste Bind, 1827.

66. Saa kom da! Saa kom da! Scene af De Uadskillelige. Stukket 1827 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1827. Titelbilled til J. L. Heibergs »De Uadskillelige«. Kbhvn. 1827.

»Tegnet et Par Scener af Stykket fra iaftes »de Uadskillelige« (E.s Dagbog d. 16. Juni 1827).

67. Portræt af Christopher Hansteen. Stukket 1828 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen fra 1827. Betegnet: Stukket til Magazin for Kunstnere og Haandværkere, II. Bind.

»Tegned iformiddags Prof. Hansteens (fra Norge) Portrait til Ursins Magazin, som Erling skal stikke i Kobber« (E.s Dagbog d. 11. Aug. 1827).

68. Portræt af Nic. Fred. Sev. Grundtvig. Stukket 1830 af *Erling Eckersberg* efter Tegning af Faderen (fra 1830?).

69. Fiskerne fra Hornbæk. Stukket af *Erling Eckersberg* 1836 efter Faderens Billed fra 1830.

70. Fabler for Børn. Frit, metrisk oversatte af *O. O. Bagge*. Hefte I—III. Kbhvn., Forfatterens Forlag, 1831—33, in 8⁰. 75 kolorerede Tavler (findes ogsaa uden Farve).

»Hertil har Eckersberg i 1830—31 tegnet Omslaget (se foran p. 283) samt en Del af Illustrationerne. Da disse ere yderst tarvelig raderede (bl. a. af *Erling Eckersberg* og *Andreas Lilienberg*) er det vanskelig at genkende Eckersbergs Haand i dem. Den findes dog afgjort i Tav-

lerne 20 og 24, hvortil de originale Tegninger endnu eksisterer, og den findes desuden formentlig ogsaa i Tavlerne 5, 9, 20, 24, 33, 40, 42, 49, 66.

71. KVINDELIG MODELFIGUR, set bagfra. Raderet af *Erling Eckersberg* efter Faderens Maleri fra 1833.

72. ET ORLOGSSKIB OG TO FREGATTER AFSEJLE FRA EN ANKERPLADS. Stukket 1843 af *Søren Henr. Petersen* efter Tegning af Eckersberg.

III

GENGIVELSER I LITOGRAFI AF ECKERSBERGS ARBEJDER

1. JEPPE PAA BJÆRGET (Holbergs Komedie, 3die Akt, 4de Scene). Litograferet med Underskriften: »Du skal faae en Ulykke, dersom Du seer paa hende« i *Em. Bærentzen & Co.s lith. Institut* efter Eckersbergs Maleri fra 1810 (eller vel snarere efter Clemens' Stik derefter). Litografen har taget sig flere Friheder med E.s Komposition og bl. a. forandret den til et Billed paa langs.

2. Brystbilled af FREDERIK VI, i Profil mod venstre. Litograferet af *C. Henckel* efter Eckersbergs Maleri fra 1819.

3. Portræt af KAREN BAGGE, f. NIELSEN, g. m. Kobberstikker O. O. Bagge. Litograferet af *O. O. Bagge* efter det af Eckersberg malede, men forsvundne Billed fra 1821.

4. Portræt af ADAM OEHLENSCHLÄGER. Tegnet paa Sten af *J. F. Clemens* (Hamb. Steindr.) efter Eckersbergs Maleri fra 1822.

5. Portræt af JOHAN FRIEDRICH CLEMENS. Litograferet af Clemens selv efter Eckersbergs Maleri fra 1824.
   Clemens har ogsaa stukket dette Portræt i Kobber.

6. AFREJSEN TIL ROM. Lithografi efter en Karikaturtegning af Eckersberg, betegnet: »May 1825«. Omtrent midtvejs paa Bladet en Vejviser, hvorpaa der læses »Via Romana«. Paa højre Side af den danser et Selskab paa tre Par; til venstre drager en Kunstner ud i det fjærne; i Horisonten ses Peterskirkens Kuppel. Følgeblad til »Fra nær og fjærn«, Organ for skandinaviske Selskaber i Udlandet, Hamburg, Okt. 1879.

7. Portræt af FREDERIK CONRAD HOLSTEIN. Litograferet af *Frænckel* efter Eckersbergs Maleri fra 1825.

Heraf findes en litografisk Kopi.

8. Portræt af Oberstlieutenant JENS PETER JENSEN. Tegnet af *Schepelern*, lit. hos *C. Henckel* efter Eckersbergs Maleri fra 1825—26.

9. EN AMERIKANSK BRIG TIL ANKERS TØRRER SEJL. Litograferet af *Ad. Kittendorff* efter Eckersbergs Maleri fra 1832.

10. DANSKE FISKERE I BEGREB MED AT GAA UD PAA FANGST. Udgivet i »Gallerie af danske Kunstneres Arbeider« ved Em. Bærentzen & Co. 2. Hefte 1838. Litograferet af *P. H. Gemzøe* efter Eckersbergs Maleri fra 1832.

11. CHRISTIAN DEN FJERDE PAA TREFOLDIGHEDEN I SLAGET VED FEMERN. Litograferet af *Ad. Kittendorff* efter Eckersbergs Maleri fra 1832.

12. EN SVENSK FISKERBAAD (SEJLENDE I GODT VEJR, HVORPAA EJERNE ER I TRÆTTE ETC.). Litograferet af *Ad. Kittendorff* efter Eckersbergs Maleri fra 1833.

13. Portræt af GEORG FRED. KRÜGER URSIN. Lithograferet af *C. Simonsen* (Tegner & Kittendorffs lith. Inst.) efter Eckersbergs Maleri fra 1836.

14. LIVEGENSKABETS OPHÆVELSE UNDER KONG CHRISTIAN VII. Litograferet af *Speckter og Co.*, 1845, efter Eckersbergs »En Hentydning til Stavnsbaandets Løsning under Christian VII« fra 1839.

15. MAANESKIN OVER EN VEJ mellem to Mure (Tavle IV af Linearperspektiven). Litograferet af *Em. Bærentzen* 1839.

Eckersberg lod forsøgsvis dette Blad litografere, efter at hans Radering var mislykket i Ætsningen. Han raderede dog senere Bladet om og gjorde ingen Brug af Litografien. Til denne knytter sig følgende Bemærkninger i Dagbogen: »Imodtaget et Tryk af Pladen med Maanen som var mislykket i Ætsningen« (E.s Dagbog d. 15. Jan. 1839). »Arbeidet paa en Omarbeidelse af den perspectiviske Tegning af Maaneskin« (do. do. d. 28. Juli 1839). »Hos Bærentzen imorges med den perspectiviske Tegning med Maanelyset for om mueligen at lade den lithografere« (do. do. d. 31. Juli 1839). »Hos Hr. Bærentzen for at see Tegningen paa Steen af Maanens Lysvirkning til Perspectivlæren« (do. do. d. 20 Sept. 1839). »Imodtaget fra Bærentsen 19 Stk. Prøvetryk af Billedet med Maanen« (do. do d. 13. Okt. 1839).

16. Portræt af L. N. HVIDT. Litograferet af *Em. Bærentzen & Co.* efter Eckersbergs Maleri fra 1841—42.

IV

GENGIVELSER I TRÆSNIT AF ECKERSBERGS ARBEJDER

1. Christian IV i Besøg hos Tycho Brahe paa Uranienborg. Lignende Komposition som i Raderingerne af samme Sujet (se p. 416, Nr. 10—11). Tegnet paa Træ 1842 af Eckersberg selv, skaaret i Træ af *Flinch*. Findes i Atlas til *Ursin's* Formskærerkunsten og Kobberstikkunsten. Kbhvn. 1844.

   »Arbeidet paa en Tegning paa en Træklods (Christian 4 i Besøg hos Tycho Brahe) for Flinch« (E.s Dagbog d. 18. Juni 1842).

2. Den blinde Betler med sin Hund. Samme Komposition som Raderingen »Ayez pitié etc.« (se p. 415, Nr. 9). Tegnet paa Træ 1842 af Eckersberg selv, skaaret i Træ af *Flinch*. Findes i dennes Almanak 1843, p. 46.

   »Fuldendt en Tegning paa Træ for Hr. Flinch« (E.s Dagbog d. 6. Aug. 1842).

3. Et Linieskib, som løber af Stabelen. Tegnet paa Træ 1843 af Eckersberg selv, skaaret i Træ af *Rothweiler*. Findes i Dansk Folkekalender 1844, p. 108.

   »Arbeidet paa og blevet færdig med Tegningen paa en Træstok til et Træsnit forestillende et Linieskib som løber af Stabelen« (E.s Dagbog d. 21. Okt. 1843).

FORTEGNELSE OVER

PORTRÆTER FORESTILLENDE ECKERSBERG

1. 1807 (ca.).
SELVPORTRÆT af Eckersberg. Afb. p. 16.
$37^1/_2 \times 31^1/_2$. Tilh. Hr. Varemægler *M. Witter*.

2. 1811 (ca.).
SELVPORTRÆT af Eckersberg. Afb. p. 54.
33 × 26. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg*.

3. 1816.
Portrætbuste af Eckersberg, modelleret i Rom af THORVALDSEN. Et Marmor-Eksemplar i dennes Museum. Afb. p. 120.
»Den 12te Maj (1816) endte Hr. Thorvaldsen min Buste« (E.s Dagbog).

4. 1828.
Portræt af Eckersberg, malet af KÜCHLER.
»I Dag begyndte Küchler at male mit Portrait« (E.s Dagbog d. 1. April 1828).
E. U.

5. 1829.
Miniatur-Portræt af Eckersberg, malet af CHRISTIAN PETERSEN. Afb. p. 279.
»Herr Petersen bragte mit Portrait« (E.s Dagbog d. 8. Okt. 1829).
Oval: $7 \times 6^1/_2$. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg*.

6. 1832.
Portræt af Eckersberg, malet af C. A. JENSEN. Udstillet 1833.
»Kl. 11 hos Hr. Portraitmaler Jensen som begyndte at male mit Portrait« (E.s Dagbog d. 5. Sept. 1832). »Kl. 11 atter hos Jensen, som i Dag endte mit Portrait« (do. do. d. 15. Sept. 1832).
$25^1/_2 \times 22$. Tilh. Frk'nerne *Eckersberg*.

7. 1834.
Portræt af Eckersberg, malet af MARSTRAND paa det Waage-Petersenske Musikstykke.
»Givet Marstrand en Seance for mit Portrait, som blev malet paa et Maleri for Waagepetersen, der forestiller et musikalsk Aftenselskab« (E.s Dagbog d. 23. Marts 1834).
Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

8. 1835.
Portræt af Eckersberg, malet af E. BÆRENTZEN. Indleveret af denne som Receptionsstykke, men forkastet. Udstillet 1836.
»Givet Hr. Bærentsen den første Seance for mit Portrait, som han

skal male til Reception« (E.s Dagbog d. 21. Marts 1835). »Givet Hr. Bærentsen sidste Seance, hvormed han nu blev færdig med mit Portrait til Akademiet« (do. do. d. 9. Decbr. 1835).

Tilh. *Jægerspris Slot.*

9. 1836.

Portræt af Eckersberg, malet af MARSTRAND. Afb. p. 293.

»Givet imorges en Seance til Marstrand, som skal male mit Portrait til Heilmann« (E.s Dagbog d. 30. Maj 1836). »Formiddagen hengik for det meste med at sidde for Marstrand, som dog idag blev færdig med mit Portrait....« (do. do. d. 16. Juni 1836). Billedet er stylograferet af Erling Eckersberg 1843.

$34^1/_2 \times 26^1/_2$. Tilh. Hr. Grosserer *J. J. Lachmann.*

10. 1841.

Portræt af Eckersberg, malet af SCHACK paa dennes Billed af Chr. VIII's Kroning.

»Sadt et Par Timer for Lieut. Schack, som tegnede mit Portrait« (E.s Dagbog d. 28. Juni 1841).

Nationalgalleriets Afdeling paa Kronborg.

11. 1842.

Portræt af Eckersberg, tegnet af GERTNER. Bly, Tusch og hvid Vandfarve.

»Fra 7 til 9 hos Gertner, som tegnede mit Portrait« (E.s Dagbog d. 20. April 1842). »Givet en Seance til Gertner, hvorved han blev færdig med mit Portrait i Tegning« (do. do. d. 4. Maj 1842).

21×16. Tilh. *Kunstforeningen i København.*

12. 1843.

Portræt af Eckersberg, litograferet af GERTNER.

»Sat et Par Timer for Gertner som tegnede mit Portrait paa Steen« (E.s Dagbog d. 29. April 1843). »Sat $2^1/_2$ Time for Gertner, hvorved han blev færdig med mit Portrait« (do. do. d. 30. April 1843).

13. 1844.

Portræt af Eckersberg, malet af C. A. JENSEN. Afb. p. 297.

»Givet $2^1/_2$ Time til Prof. Jensen« (E.s Dagbog d. 25. Okt. 1844). »Givet Prof. Jensen en Seance af 2 Timer, og han blev færdig med mit Portrait« (do. do. d. 7. Decbr. 1844).

Tilh. *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot.*

14. 1846.

Portræt af Eckersberg, tegnet af GERTNER paa dennes Tegning af Chr. VIII's Salving.

Tilh. *Rosenborg Slot.*

15. 1849.

Portræt af Eckersberg, malet af GERTNER paa dennes Billed af Chr. VIII's Kroning.

»Været et Par Timer hos Gertner, som malede mit Ansigt paa et lille Billede af C. VIII Kroning« (E.s Dagbog d. 15. Sept. 1849).

Tilh. *Rosenborg Slot.*

16. 1850.

Portræt af Eckersberg, malet af Gertner (dennes Receptionsstykke). Udstillet 1851. Afb. p. 299.

»Med Gertner oppe paa Akademiet, siden gaaet med ham til sit Attelier hvor han gjorte Tilberedelser til at male mit Portrait til Reception« (E.s Dagbog d. 18. Juli 1850). »Hos Gertner 3 Timer, han var nu nesten gandske færdig med Billedet« (do. do. d. 13. Sept. 1850).

Tilh. *Det kgl. Kunstakademi.*

Desuden erindres om de to Fremstillinger af Eckersberg paa Studieudflugt, tegnede henholdsvis af *Erling Eckersberg* og *Christen Købke* og gengivne foran p. 261 og 291. Af Portræter af E., fremkomne efter hans Død, findes, foruden det paa Mindetavlen (p. 305) og det paa Medaillen (p. 307), to Statuetter udførte 1863 henholdsvis af *L. Prior* og *J. Hermansen* for den Neuhausenske Præmie, en Statue, udført 1865 af *Evens* for Udstillingskomiteen, samt den p. 307 nævnte, paa det nye Kunstmuseum anbragte Portrætmedaillon, der skyldes *Fr. Hammeleff*.

GETTY CENTER LIBRARY
3 3125 00109 1293